

НАРУЧИЛАЦ:

ГРАДСКА ОПШТИНА ПОЖАРЕВАЦ

ОБРАЂИВАЧ:

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
АРХИТЕКТОНСКИ ФАКУЛТЕТ
ИСТРАЖИВАЧКО
ПОСЛОВНИ ЦЕНТАР

**НАЦРТ ГЕНЕРАЛНОГ УРБАНИСТИЧКОГ
ПЛАНА ПОЖАРЕВЦА**

Београд, 2012.

НАРУЧИЛАЦ: СКУПШТИНА ГРАДА ПОЖАРЕВЦА
градоначелник: Миодраг Милосављевић, дипл. правник

ИЗВРШИЛАЦ: Универзитет у Београду
Архитектонски факултет
декан: др Владимир Мако

РУКОВОДИЛАЦ: Проф. др Миодраг Ралевић, д.и.а.
Доц. др Александра Ђукић, д.и.а.

ТИМ ЕКСПЕРАТА: мр Бисерка Митровић, д.и.а.,
др Александра Ступар, д.и.а.,
мр Урош Радисављевић, д.и.а.,
доц. мр Јелена Живковић, д.и.а.,
Данијела Мишковић, д.и.г.,
Евица Рајић, дипл. екол.,
др Душан Мијовић, д.и.геол.,
Јасна Марићевић, д.и.а.,
Јелена Ралевић, дипл.е.ц.ц.,
Сања Симеунчевић, д.и.г.,
доц. мр Ксенија Лаловић, д.и.а.,
доц. Зоран Ђукановић, д.и.а.,
Вера Шеовић, д.и.а.,
Зоран Живановић, д.и.г.,
Јован Тошић, д.и.г.,
Вука Булатовић, д.и.м.,
Ненад Турудић, инг. ек.,
Миодраг Ристић, д.и.е.,
Дејан Татић, инг.ел.телек.,
Владан Милошевић, и.телек.,
Константин Јанићијевић, екон.,
Миодраг Радовић, д.и.е.,
Јован Тошић, дипл.инж.грађ.
Снежана Милешевић, д.и.а.
Илија Плећаш, дипл.инж.маш.
Драшко Новаковић, дипл.ел.инж.

РАДНИ ТИМ: Тања Клишманић, д.и.а.
Марија Кесић, м.арх.,
Милош Андријевић, м.арх.,
Наташа Манакоски, м.арх.,
Милена Стефановић, д.и.а.,
Иван Вукадиновић, д.п.п.,
Татјана Мрђеновић, д.и.а.,
Бранислав Антонић, д.и.а.,
Соња Лапчевић, м.арх.,
Дијана Живковић, м.арх.

**ИСПРЕД
УРБАНИСТИЧКЕ
СЛУЖБЕ:** Гордана Ранђеловић, д.и.а.
Весна Јововић, д.и.а.
Зорица Ђњатић, д.а.а
Сузана Трифуновић, д.и.а

**САРАДЊА СА
ГРАДСКИМ
СЛУЖБАМА:** мр. Мирјана Тацић,
Владан Милошевић,
Ненад Турудић,
Зоран Живановић,
Константин Јанићијевић,
Драган Селаковић,
Вуко Стојановић,
Ненад Флорић,
Слободан Миљковић,
Ружица Станојевић,
Васа Пипер,
Слободан Живић,
Драган Ранђеловић.

**САРАДЊА СА
ОПШТИНОМ:** Јулијана Стојановић,
Љиљана Миливојевић,

**САРАДЊА СА
ГРАЂАНИМА:** Василије Балдић,
Милан Ивошевић,
Драган Фелдић,
Душан Савић,
Слободан Бобан Лазић

САДРЖАЈ

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	1
1.1. Обухват и границе плана	1
1.1.1. Обухват плана	1
1.1.2. Опис граница плана	1
1.2. Плански и правни основ за израду плана	1
1.2.1. Правни основ	1
1.2.2. Повод за измену Плана	2
1.2.3. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда и других развојних докумената	2
1.3. Извод из Концепта плана	7
1.3.1. Сажетни приказ оцене стања по тематским областима	8
1.3.2. Циљеви уређења и основни програмски елементи	10
1.4. Регионална диспозиција	11
1.5. Социо-демографске и економске карактеристике	17
1.5.1. Социо-демографске карактеристике	17
1.5.2. Економске карактеристике	21
2. ПЛАНСКИ ДЕО	26
2.1. Подела на зоне и целине	26
2.1.1. Просторно-амбијентална целина	26
2.2. Основна урбанистичка решења уређења простора	26
2.2.1. Намена површина	27
2.2.2. Јавне и остале намене	27
2.2.3. Груписање намена: претежне, допунске, пратеће намене	27
2.3. Општи урбанистички услови и правила за уређење и грађење	28
2.3.1. Градски центри и централне намене	28
2.3.2. Јавне службе	32
2.3.3. Рекреација, спорт и систем зеленила	37
2.3.3.1. Рекреација и спорт	37
2.3.3.2. Система зеленила	50
2.3.3.3. Прилог - норме и стандарди за спортско-рекреативне и зелене површине	56
2.3.4. Становање	58
2.3.5. Производне делатности	64
2.3.6. Саобраћај	66
2.3.7. Комунална инфраструктура	70
2.3.7.1. Гасификација	70
2.3.7.2. Хидротехничка инфраструктура	71
2.3.7.3. Електро-енергетска инфраструктура	72

2.3.7.4. Телекомуникациона инфраструктура	75
2.3.7.5. Остала комунална инфраструктура	76
2.3.7.6. Топлификација*	78
2.3.8. Заштита непокретних културних добара и амбијенталних целина	80
2.3.9. Заштита и унапређење животне средине	84
2.3.10. Цивилна и противпожарна заштита и простори од интереса за одбрану земље	84
2.3.11. Услови за кретање инвалидних лица	85
3. СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА	86
3.3. Целине за даљу планску разраду	86
3.4. Посебни услови спровођења плана	86

ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

0.1. Обухват Плана	
1.1. Опис граница Плана	
1.2. Граница Плана са постојећом наменом	
2.1. Граница планираног грађевинског подручја са претежном планираном наменом	
2.2. План развоја мреже централних намена	
2.3. Организација функције становања - зоне према правилима грађења	
2.4. Организација јавних намена и објеката од општег интереса	
3.1. Концепт саобраћаја	
3.2. Мрежа саобраћајних токова	
3.3. Топловодна мрежа	
3.4. Гасоводна мрежа	
3.5. Водовод	
3.6. Фекална канализација	
3.7. Кишна канализација	
3.8. Електроенергетска мрежа	
3.9. КДС мрежа	
3.10. Телекомуникациона мрежа	
4.1. Објекти и зоне заштите	
5.1. Предлог целина или зона за даљу урбанистичку разраду	

*Текстуални и графички прилог топлификације ће бити накнадно достављен, пре Комисије за планове заказане за 26.07.2012.

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1.1. ОБУХВАТ И ГРАНИЦЕ ПЛАНА

1.1.1. Обухват плана

Генералним урбанистичким планом се обухвата подручје од 5474 ха. Граница Плана описана је нумерички почев од најсеверније парцеле. У заградама је дата ознака парцеле преузете са катастарских подлога. С обзиром да већина парцела нема ознаке уведени су нови бројеви.

1.1.2. Опис граница плана

Најсевернија гранична парцела означена је почетним бројем 1 која представља парцелу приступног пута, даље се она наставља до пресечне тачке Р1 и Р2 и парцеле градске магистрале означена бројем 2 (Забелска улица). Граница даље иде према југо-западу до тачке П1, па скреће западно према парцели пута број 3, па до раскрснице са приступним путем Р3 и Р4, затим парцелом пута 4. Граница се даље протеже западно паралелно на растојању од 250 метара са магистралним путем, парцелом пута 5, сече пругу 6 у пресечним тачкама Ж1 и Ж2. У наставку је Граница на растојању од 250m паралелна са парцелом магистралне саобраћанице бр. 7 коју сече пут према Брежанама бр. парцеле 8 (сабирна саобраћајница) у тачки Р5 и Р6, даље Граница на поменутом растојању паралелно прати магистрални пут који носи ознаку бр. 9, до Моравске улице бр. пацеле 10, пресечне тачке Р7 и Р8, магистрални пут даље носи ознаку 11 све до парцеле пута 12(11668/2) који га сече у пресечним тачкама Р7а и Р8а, у наставку магистрални пут има ознаку 13, након чега граница иде паралелно уз магистрални пут 15 до приступног пута 16 који га сече у тачкама Р11 и Р12. Граница се даље креће западно магистралним путем чији је број прцеле 17 све до реке Велика Морава, то је пресечна тачка Б. Даље иде уз Велику Мораву парцелом реке 18, граница се у пресечној тачки В даље креће катастарском парцелом број 19 све до приступног пута 20 у граничним тачкама Р13 и Р14, катастарском парцелом 21, па онда поново реком бр. парцеле 22 и то од тачке Г све до тачке Д, даље катастром бр. парцеле 23 до железничке пруге 24 у пресечним тачкама Ж3 и Ж4, а онда катастарском парцелом 25. У пресечним тачкама П3 и П4 је парцела пута 26. у пресечним затим се креће парцелом пута 27, након тога граница паралелно прати магистралну на растојању од 250m, бр. парцеле 28. Граница даље иде на поменутом растојању паралелно са магистралом бр. парцеле 29 све до петље. Ту се прикључују приступни путеви до магистрале и то у следећем редоследу: пресечне тачке Р16 и Р17, број парцеле пута 30, парцела магистрале 31 до пресечне тачке раскрснице Р18 и Р19 прикључног пута 32, број парцеле магистралног пута 33 и још једног прикључног пута број парцеле 34 у пресечним тачкама Р20 и Р21. Даље граница иде магистралним путем по бројевима парцела 35 и 36(17620/2). Пут даље води до парцеле сабирне саобраћајнице бр. парцеле 37 у пресечним тачкама Р22 и Р23, парцелом магистралног пута 38. Следе прикључни магистрални путеви у следећем редоследу: Прикључни пут бр. парцеле 39 у пресечним тачкама Р24 и Р25, затим поново магистрални пут бр. парцеле 40, па прикључни пут бр. парцеле 41 у пресечним тачкама Р26 и Р27, поново магистрални пут са бр. пацеле 42 и још једним прикључним путем чији је бр. парцеле 43, још једном граница иде магистралом бр. парцеле 44 до пресечне тачке Р30 и Р31. Граница даље скреће источно катастарском парцелом 46 до пресека са саобраћајницом чији је број парцеле 47 у пресечним тачкама Р32 и Р33. Одатле се граница креће парцелом магистралног пута који води ка Петровцу бр. 48 до Реке Могила у пресечним тачкама Ђ1 и Ђа. Од тада граница више пута пресеца Реку Могила и то у следећем редоследу: Граница иде парцелом реке 50, сече је у тачкама Е1 и Е2 бр. парцеле 51, иде катастарском парцелом 52 до пресечне тачке 3, онда

парцелом реке 53, до тачке И, где поново иде катастарском парцелом 54, до пресечних тачака Ј1 и Ј2 и парцелом реке 55, поново катастарском парцелом 56, до пресечних тачака К1 и К2 бр. парцеле 57, катастарском парцелом 58 до пресечних тачака Л1 и Л2, бр парцеле реке 59, затим катастарском парцелом 60 до пресечних тачака М1 и М2 и парцелом реке 61, катастарском парцелом 62, до пресечних тачака Ц1 и Ц2 бр. парцеле реке 63, затим катастарском парцелом 64 до пресечне тачке Н1 и Н2 и парцелом реке 65, катстарском парцелом 66 до пресечних тачака Њ1 и Њ2 бр. парцеле реке 67, катастарском парцелом 68 до пресечних тачака О1 и О2 бр. парцеле 69, катастарском парцелом 70 до пресечних тачака реке П1 и П2 бр. парцеле 71, катастарском парцелом 72 до пресечних тачака реке Р1 и Р2 бр. парцеле 73, катастарском парцелом 74, до пресечних тачака реке Ц1 и Ц2, бр. парцеле 75 и катастарске парцеле 76. Граница даље сече магистрални пут (који у том правцу води ка Великом Градишту, бр. парцеле 77 у пресечним тачкама Р34 и Р35. У наставку граница иде северозападно парцелом магистралног пута бр. 78, до парцеле железничке пруге бр. 79 у пресечним тачкама Ж5 и Ж6, магистралним путем бр. парцеле 80 кога пресеца градска магистрала која води ка Костолцу бр. парцеле 81 у тачкама Р36 и Р37, затим део магистралног пута бр. парцеле 82, до пресечних тачака Р38 и Р39 приступног пута бр. 83. Граница даље води магистралом магистралног пута бр. парцеле 84 и железничке пруге. Граница иде ка северу парцелом пута 85 до пресечних тачака Р40 и Р41 локалног пута бр. парцеле 86, затим поново парцелом пута 87 до пресечне тачке П6, затим поново парцелом пута 88 (18127) до пресечне тачке П7, парцелом пута 89, до пресечне тачке П8, па онда поново парцелом пута 90 до раскрснице пресечних тачака Р33 и Р34 и парцелама пута 91 и 92.

Граница грађевинског подручја се поклапа са границом обухвата Плана и износи 5474 ха.

1.2. ПЛАНСКИ И ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

1.2.1. Правни основ

Генерални урбанистички план Пожаревца (у даљем тексту: ГУП Пожаревца) је општи урбанистички план, који се доноси за градска и остала насеља у складу са „Законом о планирању и изградњи“ („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 81/09 64/10 - УС), Закона о изменама и допунама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 24/11) (у даљем тексту: „Важећи закони“), и „Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Службени гласник РС“, бр. 31/10, 69/10 и 16/11, у даљем тексту: „Важећи правилник“), а на основу Одлуке о усклађивању Генералног плана Пожаревца са Законом о планирању и изградњи („Службени гласник Града Пожаревца“ бр. 10/09).

Сходно важећим Законима и важећем Правилнику одређује се садржај плана. План садржи нарочито:

1. границе плана и обухват грађевинског подручја;
2. генерална урбанистичка решења са наменама површина које су претежно планиране у грађевинском подручју;
3. генералне правце и коридоре за саобраћајну, енергетску, водопривредну, комуналну и другу инфраструктуру;
4. поделу на целине за даљу планску разраду плановима генералне регулације за цело грађевинско подручје;
5. друге елементе који су значајни за даљу планску разраду урбанистичког плана.

У складу са изнетим садржајем, обрађени материјал се презентује као НАЦРТ ПЛАНА.

1.2.2. Повод за измену Плана

Одлука о усклађивању Генералног урбанистичког плана Града Пожареваца („Службени гласник града Пожареваца“, бр. 10/09) подразумева усклађивање постојећег Генералног плана Пожареваца (у даљем тексту: „ГП Пожаревац“), које је законски везано за Члан. 42., Став 2. важећег Правилника где се наводи да се „одлуком о изменама и допунама планског документа може дефинисати да се приступа измени и допуни планског документа у целини“.

Као основни разлози због којих се приступа усклађивању постојећег Плана могу се навести:

1. Потребе за усклађивањем постојећег Генералног плана са данас важећим Законима и Правилником, донетим после усвајања ГП-а Пожареваца. Како се овим законским документима значајно мењају садржина и поступак израде и начин примене и спровођења планских докумената измене и допуне датог плана се намећу као основни предуслов осавремењавања Плана и његовог законског усклађивања са датим документима;
2. Ажурирање постојећег планског основа - уградња обавеза, услова и смерница из планских докумената и других развојних докумената, донетих у раздобљу после доношења ГП-а Пожареваца;
3. Спровођење Плана - Закони и Правилник као новину прописују да је Генералним урбанистичким планом обавезна ставка подела на целине за даљу планску разраду, тј. да се подручје у обухвату плана подели на ужа подручја, за која ће се накнадно израдити планови генералне регулације, као планови ужег подручја;
4. Тежња локалне самоуправе да прошири зону градског језгра и подручја мешања намена у складу са данас уоченим потребама ширења градског језгра, развоја градског насеља и подршке предузетничкој иницијативи. Ово се посебно односи на блокове дуж главних саобраћајних праваца од средишта градског насеља ка његовом ободу и суседним насељима;
5. У складу са претходним указује се и потреба за подизањем густине изграђености и степена урбанитета у деловима Града који се налазе у просторима и на потезима ширег градског језгра, где се уочава тенденција промене стамбених блокова са породичним становањем у слободностојећим кућама у блокове за мешањем намена и ивичном градњом у виду вишеспратних пословно-стамбених зграда.

1.2.3. Обавезе, услове и смернице из планских докумената вишег реда и других развојних докумената

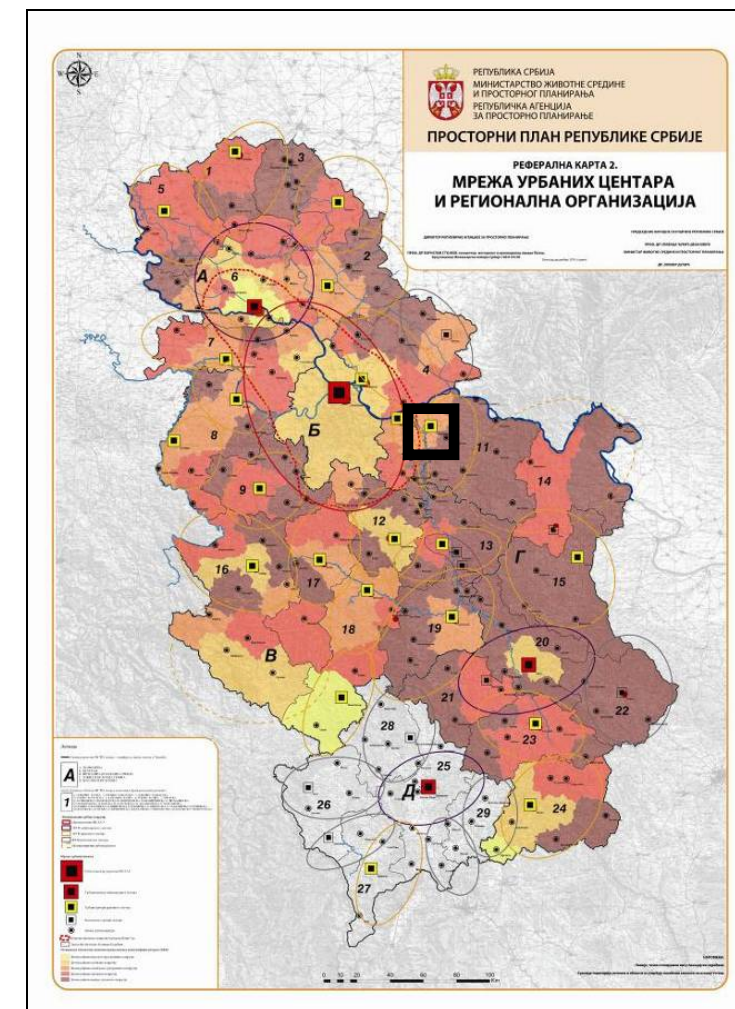
1.2.3.1. Извод из Просторног плана Републике Србије од 2010. до 2020. године

Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 88/10, у даљем тексту: ППРС) усвојен је 24. 11. 2010. године. То је основни стратешки документ развоја Републике Србије.

На основу текстуалног дела ППРС-а планирани развој Пожареваца се може одредити кроз следеће поставке:

- Пожаревац је по ППРС-у означен као центар националног значаја, што у конкретном случају предвиђа развој града путем примене „концепта микроразвојних нуклеуса - насеља са развијеном јавно-социјалном инфраструктуром и делатностима из сектора услуга у којима су смештени индустријски погони прилагођени савременим технологијама, еколошким стандардима и аутохтоним сировинама“;

- Изванредан саобраћајни положај града у односу на важне саобраћајне правце у Републици - у односу на коридор VII (Дунав) и X (Аутопут Е-65 Суботица-Прешево), као важне окоснице будућег развоја Републике;
- Као град на размеђи источне и средишње Србије, Пожаревац је снажно повезан са Београдом, што омогућава добро умрежавање са главним градом, а, путем тога, и са осталим средиштима и областима у Србији, као и са ширим (међународним) окружењем;
- Пожаревац, заједно са Смедеревом, има потенцијалну улогу функционалног моста између града Београда и источног дела Србије - спровођење на пољу изградње саобраћајне инфраструктуре, туристичких траса и др.;
- Богата природна и културна баштина залеђа Пожареваца (Ђердап пре свега, али и Кучајске планине и Бељаница) престављају значајну основу развоја Града и његових делатности. Овде треба узети у обзир и прекограничну сарадњу са Републиком Румунијом;
- Инсистирање на чистој природној средини, а повезано за рударско-енергетским делатностима оближњег Костолца и деградираним окружења;
- Абијентална целина средишта Пожареваца као потенцијал будућег развоја;
- У домену путног саобраћаја деоница од Пожареваца ка Ђердапу и Кучеву је означена као један од приоритета до 2014. године.

Сл. 1.1.: ППРС 2010-2020: Карта бр. 2. „Мрежа урбаних центара и регионална организација“

1.2.3.2. Извод из концепта Регионалног просторног плана за подручје Подунавског и Браничевског управног округа 2011 – 2020. године

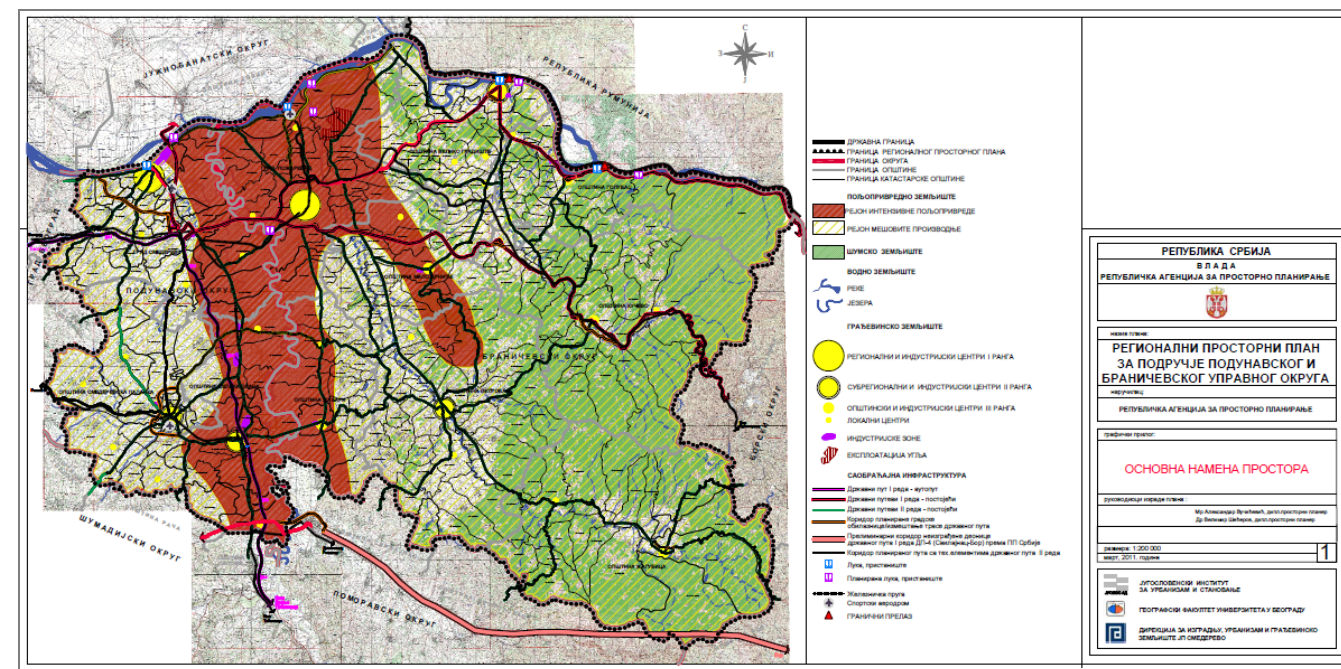
Регионални просторни план за подручје Подунавског и Браничевског управног округа 2011 – 2020. године (у даљем тексту: РПП) у тренутку израде извода урађен до нивоа концепта, који су дати оцена постојећег стања и концепција развоја подручја дата два управна округа РС. Обрађивач РПП-а је Југословенски институт за урбанизам и становање А.Д.

Град Пожаревац, као једно од два насеља у оквиру РПП-а са статусом града и као седиште Браничевског управног округа, заузима веома важно место у Плану. Тако је Пожаревац (уз Град Смедерево) средиште једног од два функционална урбана подручја, „па својим гравитационим деловањем и социо-економским функцијама интегрише околне општине“. Град је стога означен као регионални и индустријски центар I ранга, па су, сходно томе, за град предвиђене и мере уређења индустријских зона и индустријских паркова.

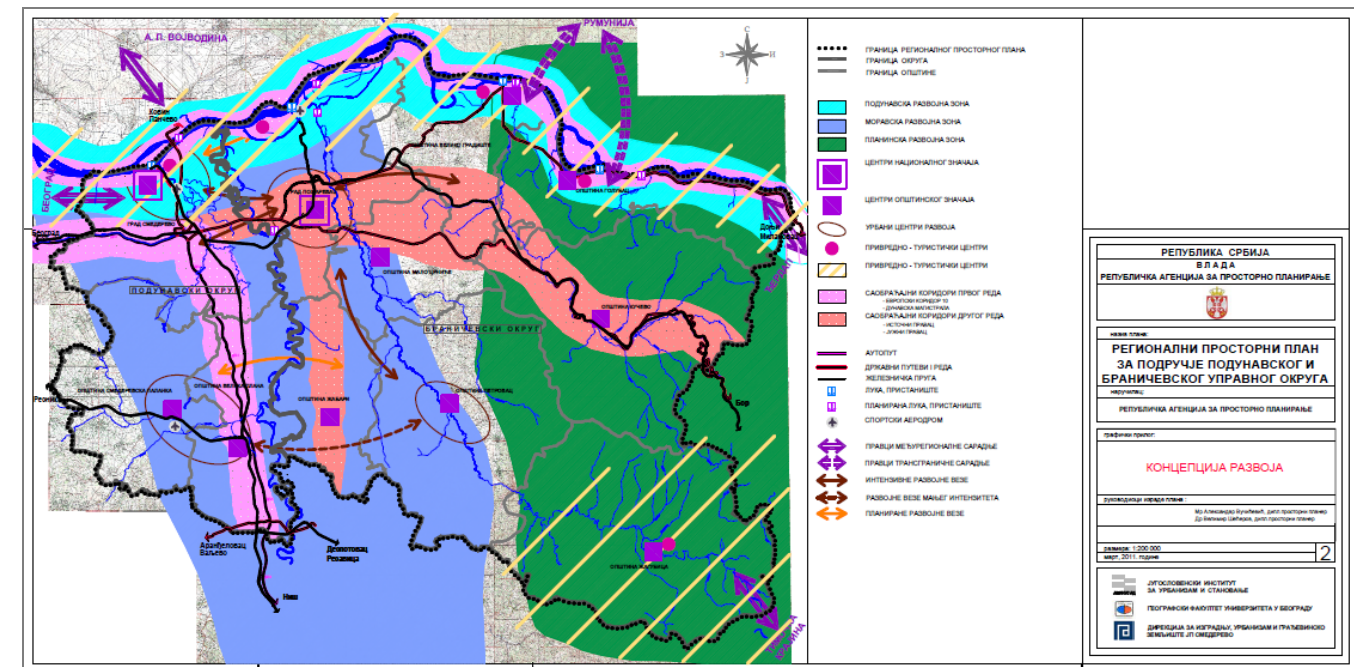
ОСНОВНА НАМЕНА ПРОСТОРА (Слика 1.2.): Пожаревац је, као насеље на додиру долина Велике Мораве и Млаве и на ободу Панонске низије, смештен у подручју интензивне пољопривреде. Уз град, на Великој Морави, предвиђен је развој луке (пристаништа).

КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА (Слика 1.3.): Пожаревац је означен као центар националног значаја и урбаних особености. Он је смештен на укрштању два правца саобраћајна коридора другог реда (јужни и источни правац) у оквиру Моравске развојне зоне. Град је такође веома близу развојног коридора дуж Влике Мораве, као окоснице будућег развоја. Концепцијом се предвиђа стварање интензивних развојних веза ка Смедереву, Малој Крсни, Петровцу на Млави и Великом Градишту у циљу „умрежавања“ подручја као основе усаглашеног и повезаног развоја.

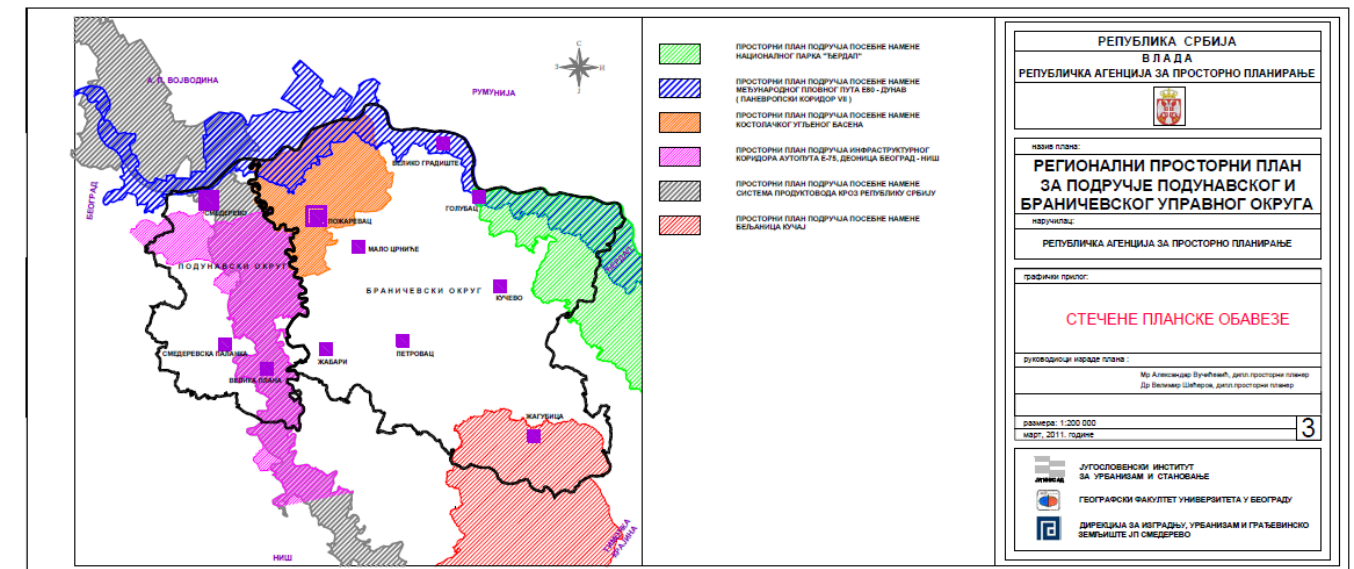
СТЕЧЕНЕ ПЛАНСКЕ ОБАВЕЗЕ (Слика 1.4.): Као једина стечена планска обавеза на подручју насеља Пожаревац назначена је Просторни план подручја посебне намене Костолачког угљеног басена.

Сл. 1.2. РПП за подручје Подунавског и Браничевског управног округа 2011–2020. - основна намена простора

Сл. 1.3. РПП за подручје Подунавског и Браничевског управног округа 2011–2020. - концепција развоја

Сл. 1.4. РПП за подручје Подунавског и Браничевског управног округа 2011–2020. - стечене планске обавезе

1.2.3.3. Извод из Просторног плана Града Пожареваца

Просторни план Града Пожареваца (у даљем тексту: ПП) усвојен је 2012. године. Он просторно покрива обе градске општине (Пожаревац и Костолац), два градска и 25 сеоских насеља. Обрађивач ПП-а је Институт за архитектуру и урбанизам Србије.

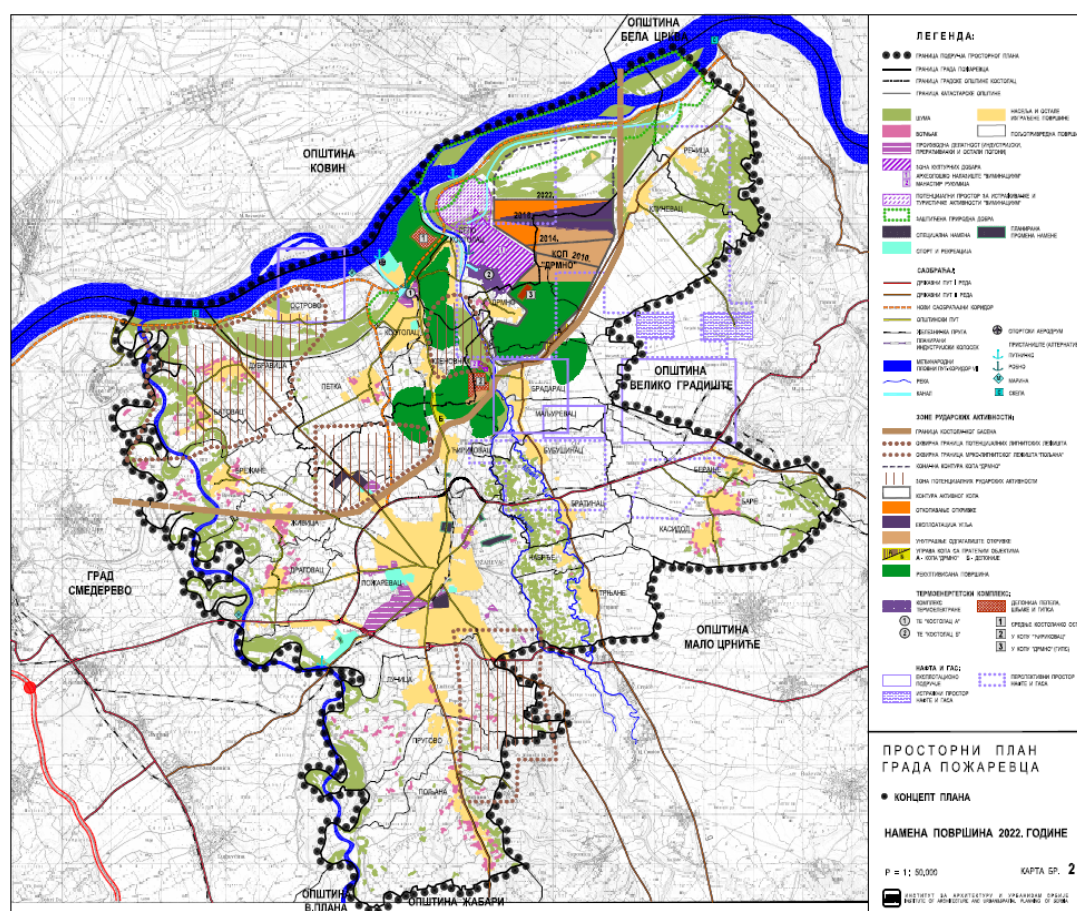

ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ ПП-а су:

- равномернији територијални развој између уже зоне карактеристичне по високој концентрацији капиталних улагања, и шире зоне која је релативно неразвијена;
- смањење диспропорције у структури привредног развоја;
- постизање ефикасности: економске, функционалне и просторне;
- раст конкурентности комплекса рударства и енергетике и укупног подручја, усклађивањем развоја социоекономске основе са развојем уравнотежене и интегрисане просторне структуре подршком балансираном развоју територије;
- неутралисање развојних конфликта и негативних екстерних ефеката;
- заштита квалитета средине и квалитета живљења; и
- обезбеђење сигурности од природних и створених деструктивних утицаја.

ОПШТИ КОНЦЕПТ просторног развоја Планског подручја утврђује неколико зона – просторних целина посебне намене. Од њих за насеље Пожаревац предвиђа се следеће:

- Развој градског насеља као регионалног центра;
- Изградња пристаништа и марина у зони Љубичева;
- За потребе туристичког развоја резервишу се локације у приобалном појасу Велике Мораве као и у оквиру градског подручја Пожаревца;
- Привредно-индустријски развој везан је првенствено за рударско-енергетски комплекс и градско подручје Пожаревца;

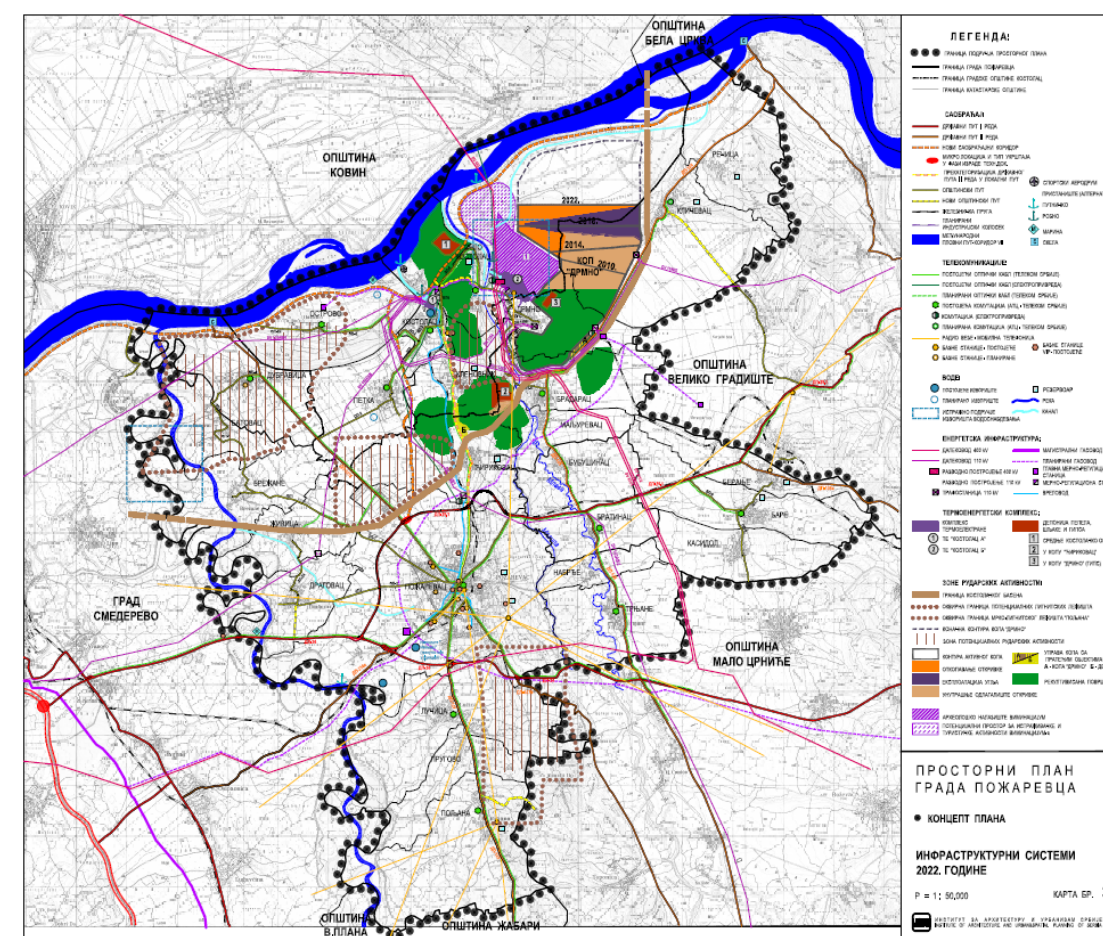
Сл. 1.5. ПП Града Пожаревца - Карта 2: намена простора до 2022. г.

НАМЕНА ПРОСТОРА: За градску целину Пожаревац (обухват ГУП-а) превиђено је начелно задржавање постојећих намена на већем делу подручја. Највеће измене су предвиђене у делу проширења постојеће индустријске зоне и пренамене постојећих војних комплекса у сврхе цивилног коришћења, у складу са ГП-ом Пожаревца из 2005. године.

ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ: На градском подручју Пожаревца најважније мере у области инфраструктуре су:

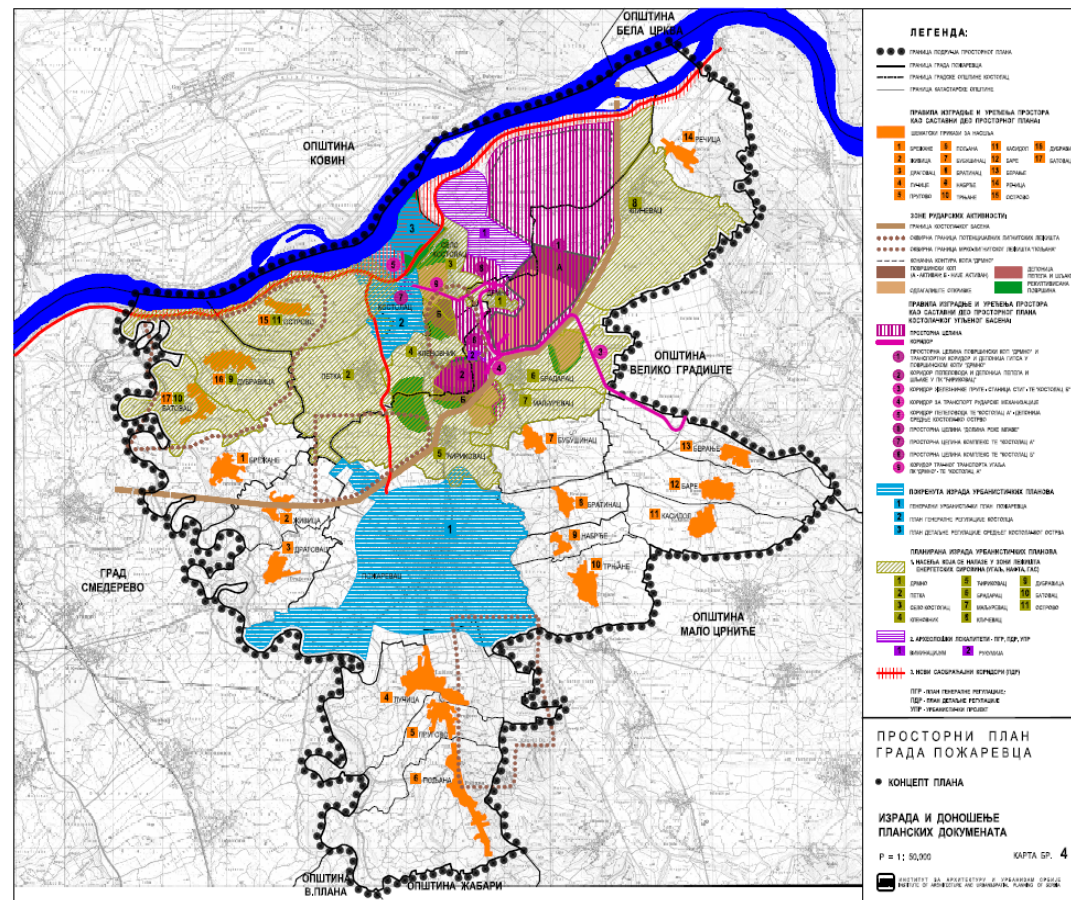
- Изградња новог пута од Пожаревца ка Костолцу, за шта је наменски израђен План детаљне регулације донет 2010. године;
- На Великој Морави у делу Љубичево планирано је путничко пристаниште;
- У области телекомуникација предвиђа се изградња више базних станица;
- Планира се и гасовод од магистралног гасовода на северу градског подручја ка југу и истоку.

ИЗРАДА И ДОНОШЕЊЕ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА: У датом графичком прилогу унето је подручје постојећег ГП-а Пожаревца из 2005. године, који је основ за нови ГУП, који је у изради. Границе и обухват, који су унети одговарају границама и обухвату новог ГУП-а.

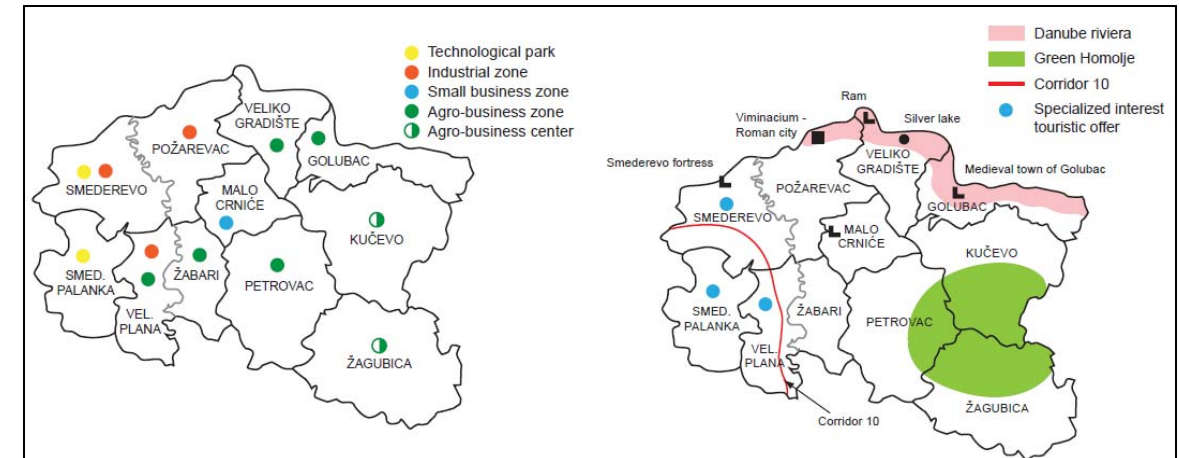
Сл. 1.6. ПП Града Пожаревца - Карта 3: инфраструктурни системи до 2022. г.

Сл. 1.7. ПП Града Пожаревца - Карта 4: израда и доношење планских докумената

1. Побољшана животна средина и инфраструктура,
2. Јаче предузетништво,
3. Одржива рурална подручја,
4. Регион као формирана туристичка дестинација,
5. Више знања и бриге за све.

Сл. 1.8. Регионална Стратегија - карта могућих радних зона и карта туристичких одређишта

У случају града Пожаревца посебно би се требало истаћи значај мера у области јачања предузетништва и туристичког развоја, које обухватају мере уређења конкурентних пословних локација (радних и пословних зона), обезбеђивања и доступности услуга пословне подршке и умрежавања и развоја ланца снабдевања, као и кроз мере стварања и развоја туристичких предузећа, учачавања и опремања кључне туристичких одређишта и инфраструктура и обнову градских језгара.

1.2.3.4. Извод из Регионалне развојне стратегије Браничевско – Подунавског региона 2009– 2013.

Регионална развојна стратегија Браничевско – Подунавског региона 2009– 2013. урађена је фебруара 2009. године у оквиру програма МСПНЕ (MSPNE - Municipal Support Programme North-eastern Serbia), који је под покровитељством Европске уније. Дата стратегија је настала као исход сарадње између општинских самоуправа, организација грађанског друштва, невладиних организација, приватног сектора, укључујући велика, мала и средња предузећа, и многих важних месних установа. Визија Стратегије је стварње региона "који ће свим грађанима пружити могућност за побољшани и квалитетнији живот у чистој, здравом и очуваној животном средини".

Уводни део Регионалне стратегије даје исцрпан приказ постојећег стања на пољу природне средине, становништва и привреде. На основу тога издвојени су кључне тематске области будућег развоја региона:

- пољопривреда и прехранбена индустрија,
- рударство и енергетика,
- производња челика,
- прерада метала и дрвета.

На основу датих кључних области одређени су конкретни правци и мере развоја, кроз пет приоритетних области развоја:

1.2.3.5. Извод из Стратегије одрживог развоја града Пожаревца 2009.-2013. године

Стратегија одрживог развоја Пожаревца 2009– 2013. донета је 10. априла 2009. године, а урађена је у сарадњи стручњака градске самоуправе и стручњака програма МСПНЕ (MSPNE - Municipal Support Programme North-eastern Serbia) под покровитељством Европске уније. У уводној речи је речено да је „Циљ израде Стратегије одрживог развоја јасна процена потенцијала локалне самоуправе, идентификација области у којима се може остварити напредак, као и дефинисање оквира рада за будуће активности чијим спровођењем ће се допринети укупном напретку у нашој заједници“.

Сл. 0.9. Насловна страница Стратегије

При томе су истакнути и главни принципи којима се руководило приликом њене израде:

- Приступ "од доле ка горе": развој од стране локалне управе и заинтересованих страна, не од стране стручњака;
- Активно учешће и отвореност: Процес је био отворен за јавност кроз учешће представника различитих организација и општинских представника;
- Радионице уместо састанака - Током процеса одржане су различита дешавања - радионице, округли столови, саопштења.

Анализа постојећег стања даје подробен приказ историјског развоја Града и тренутних услова (природа, становништво, привреда, јавне службе, културно наслеђе). На основу анализе уобличени су основни закључци, као путоказ ка планираним мерама и приоритетима:

1. Дobar географски положај Града;
2. Одрживи развој уз очување природних ресурса;
3. Пољопривреда и традиција у пољопривредној производњи;
4. Заустављање миграције и запошљавање младих кадрова;
5. Брига о деци и породици и помоћ старима;
6. Богата културна баштина и развој туризма;
7. Управљање имовином.

На основу претходно уочених закључака у облику могућности будућег развоја обличен је у виду група приоритета:

1. развој инфраструктуре - изградња међунасељске саобраћајне мреже и комуналне инфраструктуре по сеоским насељима;
2. здравија животна средина - заштита животне средина и повећање зелених површи (у градским насељима);
3. развој привреде - припрема подручја за улагање и унапређење приватног и јавног сектора;
4. развој туризма и културе - изградња инфраструктуре и промоција;
5. развој пољопривреде - примена нових технологија;
6. квалитетнија социјална и здравствена заштита - ширење мреже услуга и служби и боља обавештеност грађана;
7. квалитетније образовање - подизање квалитета образовних установа.

Дате групе приоритета се даље деле на конкретне мере, за које даје планирани оквир развоја - време, новчано покриће, задужење надлежних установа, тела и установа, као и степен њихове остварљивости.

1.2.3.6. Изводи из планова ужег подручја

Изводи из планова ужег подручја обухватају следеће планске документе:

1. План детаљне регулације локалног пута Пожаревац - Костолац,
2. План детаљне регулације „Северни блок индустријске зоне“
3. План детаљне регулације „Здравствени центар“
4. План детаљне регулације „Блок Браничевске улице“
5. Концепт за израду Плана детаљне регулације изворишта „Кључ“
6. Концепт за израду Плана детаљне регулације „Блок Синђелићеве улице“
7. Пројекат парцелације к.п.бр 6874/1 К.О. Пожаревац (за потребе изградње трафо станице 10/35/10kV „Пожаревац 2“)

План детаљне регулације локалног пута Пожаревац - Костолац - План је донет 23. 04. 2010. године, а израдила га је ЈП Дирекција за изградњу града Пожареваца. План има обухват од 44 ха. Циљ плана је изградња нове, савремене саобраћајнице између градова Пожаревац и

Костолца, која би заобишла сеоска насеља између датих градова и на тај начин изместила садашњи саобраћај са свим неповољним последицама изван датим насељених подручја.

Дати план улази у обухват ГУП-а својим најјужнијим делом (дужина приближно 500 м), у делу МЗ Забела. На том месту сама оса пута чини границу ГУП-а, тако да у оквир гупа улази само „западна“ страна саобраћајнице, приближне ширине 32 м у дужини од приближно 500 м. За ГУП најважнији податак датог Плана детаљне регулације јесте место где се новопланирани пут прикључује на постојећи северни крак обилазнице око Пожареваца.

План детаљне регулације „Северни блок индустријске зоне“ - Одлука о изради плана донета је 25. 09. 2010. године, а одлука о његовом доношењу 22. 06. 2010. године. Обухват Плана 20,7 ха. Основни циљ Плана је „дефинисање и уређење простора за малу привреду као и комерцијалних и пословних садржаја у оквиру тзв.индустријске зоне“.

Подручје у оквиру Плана налази се у западном делу ГУП-а. То је неизграђено земљиште, подељено на неколико блокова, између постојећих индустријских комплекса и индустријског колосека. Сходно томе планирана намена (производне, прерађивачке и комерцијалне делатности) је сагласна са индустријским окружењем. Најјужније постављен блок је намењен за потребе електродистрибуције. Планирана саобраћајна мрежа излази на јужној граници Плана у две тачке на важну Улицу Ђуре Ђаковића, као и на Индустријску улицу на северној граници Плана.

План детаљне регулације „Здравствени центар“ - Одлука о изради плана донета је 25. 09. 2010. године. Обухват Плана 3,21 ха. Основни циљ Плана је уређење блока, на ком је смештен градски здравствени центар, у циљу повећања његовог урбанитета у складу са његовим положајем у средишту Пожареваца и близином важних градских простора и садржаја.

Подручје у оквиру Плана налази се у средишњем делу ГУП-а. То је изграђен блок, плански подељен у неколико зона. Главне зоне је зоне здравственог центра и медицине рада, где се поштује затечена градња, а предлаже се једино партерно уређење. Остале зоне су намењене становању мешовитог вида (породично и вишепородично) и комерцијалним делатностима и планом се предвиђа нова градња по принципу затвореног или полуотвореног градског блока највеће дозвољене спратности П+2+Птк или П+3+Птк. Саобраћајно решење је засновано на увођењу неколико мањих приступних улица уз које се предвиђа изградња паркиралишта.

План детаљне регулације „Блок Браничевске улице“ - Одлука о изради плана донета је 25. 09. 2010. године. Обухват Плана 4,95 ха. Основни циљ Плана је уређење два урбана блока са вишепородичном градњом отвореног вида у циљу повећања њиховог урбанитета у складу са његовим положајем усредишту Пожареваца и близином важних градских простора и садржаја.

Подручје у оквиру Плана налази се у средишњем делу ГУП-а. То је изграђен блок са претежно заступљеним слободно стојећим вишепородичним стамбеним зградама, плански подељен у неколико зона. Планом се превиђа унапређење вишепородичног становања и проширење на преостале просторе (данас под старијим приземним кућама лошијег бонитета) уз увођење комерцијалних намена (пословање, трговина, услуге). Саобраћајно решење је засновано на повезивању неколико мањих приступних улица уз које се предвиђа изградња паркиралишта.

Пројекат парцелације к.п.бр 6874/1 К.О. Пожаревац настао је из потребе изградње трафо станице 10/35/10kV „Пожаревац 2“, неопходне за покривање потреба новопланиране индустријске зоне „Северни блок“. Други разлог је постојећа преоптерећеност градске електромреже. На основу предлогу локације ТС 110/35/10kV „Пожаревац 2“ и трасе прикључног 110kV вода урађен је урбанистички пројекат парцелације, где су образоване две парцеле: парцела за планирани далековод и парцела за нову трафо станицу.

1.3. ИЗВОД ИЗ КОНЦЕПТА ПЛАНА

Израда новог Генералног урбанистичког плана Пожаревца иницирана је доношењем новог Закона о планирању и изградњи ("Сл. Гласник РС", бр. 72/09, 81/09, 64/10 и 24/11), који је дефинисао карактер и садржину овог планског документа. У том смислу, потребно је сагледати у новом контексту важећи Генерални план Пожаревца и извршити његово усклађивање са одредбама закона.

Карактер новог ГУП-а Пожаревца као стратешког плана и период планирања до 2025. године претпостављају дефинисање генералних решења на бази стратегије и концепције урбаног развоја Пожаревца, дефинисаних кроз градске и националне стратешке развојне документе.

Имајући у виду временску дистанцу од скоро једне деценије од последњег свеобухватног сагледавања постојећег стања на територији плана, рађеног 2007. године за потребе израде ГП-а Пожаревца, у овој фази израде ГУП-а Пожаревца било је неопходно поново га анализирати и актуелизовати оцену стања 2010. године. При анализи и утврђивању постојећег стања коришћени су подаци надлежних установа прибављени у претходном периоду за потребе израде овог плана и низа других докумената чија је израда у току или завршена у периоду после 2007. године, као и оријентациони подаци добијени упоредном анализом фактичког стања са сателитског снимка из 2009. године.

Анализа и оцена постојећег стања, као и евидентирање промена у простору у односу на стање из 2007. године извршена је по секторским областима. Оваквим праћењем индикатора у односу на базно стање, практично се могу евалуирати планска решења, утврдити трендови реалније сагледати правци даљег урбаног развоја Пожаревца. Закључци оцене су следећи:

- Нереализоване су у већој мери планиране намене (саобраћајне и инфраструктурне површине и објекти, подручја на пољопривредном земљишту унутар грађевинског подручја);
- Евидентирана је изградња на пољопривредним површинама (у редуцији од 3% ових површина);
- Загађеност и лош квалитет вода, ваздуха и земљишта (еколошки ризици);
- У претходном периоду је доминантна изградња објеката вишепородичног становања, мање структуре станова и повећање густине становања у централној зони;
- Неравномерност развоја и просторне дистрибуције комерцијалних садржаја;
- Губитак идентитета и значаја градског центра; и
- Свеукупна мешовитост и комплексна структура намена.

У табели 0.1. дат је приказ биланса површина ангажованог земљишта у границама ГУП-а Пожаревца за 2010. годину.

Основу у изради Концепта ГУП-а Пожаревца представљају следећа одређења:

- Очување континуитета планирања и урбаног развоја Пожаревца;
- Дефинисање стратешких планских решења и праваца урбаног развоја града;
- Очување и унапређење кључних елемената урбаног развоја Пожаревца;
- Одрживи развој града, кроз заштиту природних, културних ресурса и животне средине;
- Дефинисање приоритетних развојних целина и стратешких градских пројеката.

Елементи дугорочне концепције урбаног развоја дефинисаних ГП Пожаревца, задржавају се и у новом ГУП-у Пожаревца као стратешка одређења уз неопходну евалуацију и преиспитивање условљено економским, демографским и социјалним променама:

Табела 1.1. Постојећа намена простора - биланси површина

НАМЕНА ПРОСТОРА		ПОСТОЈЕЋЕ ПОВРШИНЕ	
		Ха	%
ГРАЂЕВ. ЗЕМЉИШТЕ		2437.65	46.84
1.1.	Намена простора за јавне потребе	549.40	10.56
1	Образовање	11.12	0.21
2	Здравствена заштита	10.27	0.20
3	Дечја и социјална заштита	1.16	0.02
4	Култура и информисање	1.94	0.04
5	Управа и администрација	3.35	0.06
6	Спорт и рекреација	93.93	1.80
7	Зелене површине	12.64	0.24
8	Комунални површине и обј.	56.98	1.09
9	Саобраћајни објекти и пов.	221.29	4.25
10	Привређивање	81.65	1.57
11	Посебна намена	45.52	0.87
12	Водотокови	9.56	0.18
1.2.	Намена простора за комерцијалне и остале потребе	1888.25	36.28
1	Становање	924.93	17.77
2	Привређивање	103.15	1.98
3	Услуге	28.84	0.55
4	Посебна намена	5.97	0.11
5	Остало	825.36	15.86
2.1.	шумско земљиште	145.53	2.80
1	шуме и заштитно зеленило на просторима непогодним за изградњу	145.53	2.80
3.1.	Пољопривредно земљиште	2890.82	50.36
1	Обрадиво пољоприв.земљ.	2890.82	50.36
Подручје плана		5474.00	100.00

Полазну Унутрашња трансформација градског ткива;

- Развој Пожаревца кроз велике развојне пројекте;
- Повезивање урбаног ткива са природним окружењем, природним и обновљивим ресурсима (одрживи развој);
- Рационално планско чување земљишта и резервисање простора за потребе града у будућности (коридори саобраћаја и инфраструктуре);
- Реално сагледавање простора кроз уважавање постојеће изграђености града са аспекта физичких могућности за даље интервенције у граду;
- Континуитет у планирању саобраћаја и инфраструктуре у складу са постојећим и планираним наменама површина;

- Интеграција различитих садржаја, ако се међусобно не угрожавају, уместо њиховог раздвајања;
- Планирање заштите и развоја преосталих природних зелених масива дубоко урезаних у градско језгро, као и неговање унутар градског зеленила.

За територију ГУП-а Пожаревца, Концептом плана дат је предлог генералне намене површина. У делу територије у оквиру границе грађевинског подручја, површине су планиране за следеће намене:

- Шуме и шумско земљиште;
- Пољопривредне површине и
- Воде и водене површине.

У оквиру грађевинског подручја, предложена је подела на следеће намене:

- Саобраћајни систем и површине;
- Инфраструктурни систем и површине;
- Становање;
- Комерцијални садржаји;
- Привредне површине;
- Специјализовани садржаји (јавне службе) и
- Зелене површине.

У грађевинском подручју су, у складу са законски дефинисаним карактером Генералног урбанистичког плана, концептом плана предложене су основне намене површина, односно начин коришћења простора. Оне представљају генералну препоруку за преовлађујућу, претежну намену простора, који подразумева присуство комплементарних садржаја и других намена на деловима територије и на појединим парцелама. У склопу планираних намена, посебно у оквиру централне зоне, потеза уз главне саобраћајне правце и приоритетних развојних целина, пожељно је увођење мешовитих намена простора.

1.3.1. Сажетни приказ оцене стања по тематским областима

1.3.1.1. Градски центри и централне активности

Оцена стања из области центара и централних активности је:

- Неразвијеност полицентричне градске структуре - претерана доминација главног градског центра и неразвијеност општих локалних центара;
- Започети токови децентрализације - утицај тржишта је последњих две деценије утицао на бољу покривеност централним садржајима изван градског центра;
- Нови специјализовани центри - покретање нових специјализованих центара уз подручјима веће приступачности (трговина, пословање) и зонама за посебним вредностима, у виду зеленила, природних целина, видика и сл. (спорт и рекреација, туризам и угоститељство);
- Приступачност целог планског подручја - Повољни природно-морфолошки услови за развој центара и централних кативности: махом равничарско и благо нагнуто тле, оцедито земљиште у већем делу панског подручја;
- Недовољно развијена и лоше организована саобраћајна градска мрежа - лоша организација мирујућег саобраћаја и мањак инфраструктурне опремљености стратешки важних градских локација;

- Појава непрописно подигнутих грађевина и насеља на стратешки важним потезима и чвориштима, који, са друге стране, по својим особеностима представљају најбоља места за развој центара;
- Неуједначеност између потребе за централним активностима и понуде изградње - Ово је посебно изражено у централном градском језгру, где се услед потражње за новим пословним и услужним простором инсистира на изградњи нових простора, јер постојећи простори који се нуде на тржишту су често испод стандарда за централне активности;
- Недовољна искоришћеност јавних простора зависна је од претходних ставки. Живост јавних простора зависи од обнове средишњег градског ткива, који је у виду појединачних, међусобно слабо повезаних интервенција. Посебна околност је што је главни покретач развоја датих отворених простора је приватни сектор, чији интерес често није усаглашен са потребама већине грађана;
- Слаб развој локалних центара - У подручјима изван градског језгра Пожаревца, централне намене се развијају спонтано и то пре свега у домену тржишно условљених намена.

1.3.1.2. Јавне службе

Оцена стања из области јавних служби је:

- Примерена опремљеност и одговарајући капацитети већине постојећих јавних служби у оквиру градског подручја. Ово је везано за образовање, здравство и управу;
- Неодговарајући просторни размештај јавних служби, тј. централизација служби у градском језгру. Већина служби је смештена у датом делу града. Овај недостатак је посебно приметан у случају дечјих установа;
- Нова насеља нису опремељена одговарајућим јавним службама - Дата насеља су обично на ободу града и значајним делом су настала спонтано. Она немају развијене центре са примереним јавним службама спрам броја становника и значаја у склопу града. Ово је особено за насеља у оквиру МЗ Бурјан, МЗ Сопот и МЗ Радна Мала;
- Мањак јавних служби регионалног и државног значаја - Дате службе су из области регионалне управе, вишег и високог образовања, културе и обавештавања, са својствима подстицаја централитета града и целог краја;
- Недостатак одређених, социјално усмерених видова јавних служби, попут смештаја за ученике и студенте или социјалне заштите за стара лица (домови за старе);
- Недоумице око промена намене дела посебних служби, посебно у службама имовине војске;
- Непостојање погодних грађевинских земљишта, које би се резервисало за потребе нових јавних служби, посебно у гушће насељеним деловима града, где постоји велики број корисника;
- Коришћење могућности приватно-јавних партнерстава у опсегу јавних служби није искоришћено у службама Пожаревца.

1.3.1.3. Спорт, рекреација и систем зеленила

Оцена стања из области спорта, рекреације и система зеленила је:

- Постојање одговарајућих капацитета спорта, рекреације и система зеленила на подручју градског насеља, посебно великих површина (Љубичево, Чачалица), примерених за развој сложених и савремених садржаја и активности у датој области;
- Препознатљивост Пожаревца на пољу спорта, рекреације и система зеленила, посебно у случају Љубичева, као најстарије ергеле на тлу Средишње Србије. Дате погодности је могуће проширити и применити на друге просторе у планском подручју (Чачалица, Бамбиленд);
- Нова насеља нису опремељена одговарајућим садржајима из области спорта, рекреације и система зеленила - Дата насеља су обично на ободу града и значајним делом су настала спонтано. Она немају развијене центре са примереним садржајима спрам броја становника и значаја у склопу града. Ово је особено за насеља у оквиру МЗ Бурјан, МЗ Сопот и МЗ Радна Мала;
- Недостатак нових и савремених видова садржаја, посебно оних везаних за одређене скупине корисника, попут старијег становништва, деце и омладине;
- Коришћење могућности приватно-јавних партнерстава није искоришћено у случају Пожаревца;
- Недостатак повезујућег зеленила (дрвореди, алеје, зеленило у оквиру улица и тргова). Поред тога, постојеће повезујуће зеленило није третирано на одговарајућем нивоу.

1.3.1.4. Становање

Оцена стања из области становања је:

- Већи део стамбеног ткива Пожаревца је у примереном стању и погодан је за даље коришћење. Ово је посебно везано за вишепородична насеља у виду блокова отвореног вида и плански насталих стамбених насеља породичних кућа, смештених око градског језгра. Дата су насеља су грађевинама одговарајућег бонитета и опремељена су већином садржаја потребних за квалитетан живот;
- Појава спонтаног насељавања у одређеним деловима градског обода, посебно дуж излазних праваца из града. Дати простори обично нису инфраструктурно опремељени и слабо су неповезани са остатком града;
- Постојање већих површина погодних за нову изградњу стамбених насеља, попут некадашњих војних и индустријских комплекса на ободу града. Дати простори својом површином омогућавају развој стамбених садржаја и њима сагласних садржаја јавних служби, рекреације и спорта и централних активности;
- Слаба разноликост у постојећој градској стамбеној градњи. Одређени типови становања не постоје или су слабо заступљени (куће у низу, двојне куће, кондоминијуми, стамбене колоније, рентијерско становање, пансиони, етно-куће, куће за издавање, виле и др.). Дати типови су погодни за насеља величине и значаја Пожаревца. Исто тако, нејасно су одређени и видови становања као пропратне намене уз друге делатности (пословање, услуге, трговина, туризам и сл.);
- Слабо одржавање постојећег стамбеног ткива, посебно у случају вишепородичне градње (заједнички простори, фасада, кров);
- Нејасно зонирање града на пољу становања, према густини и степену централитета појединих подручја, целина и насеља у оквиру града;

- Токови развоја у граду иду у прилог мешању намена и градњи вишенаменских (пословно-стамбених) зграда, што је потребно одржати у циљу боље опслужености становања пропратним наменама (услуге и трговина);
- Постојање живог подстицаја предузетништва у области станоградње, нарочито у градском језгру, где се постојећа породична изградња замењује савременијом вишепородичном изградњом веће густине. Тиме се подиже урбанитет града и квалитет живота становника града. Овај подстицај пожељно је усагласити са општим развојем града;

1.3.1.5. Производне делатности

Оцена стања из области производних делатности је:

- Постојећи производни капацитети су значајни, али нису довољно искоришћени, посебно у случају великих производних комплекса. Дата производне комплексе потребно је што пре покренути, како би се грађевине у оквиру комплекса могле одржавати и обновити;
- Могућност уочавања две зоне производних делатности: зона „чистих“ производних делатности у оквиру зоне (дуж Улице Ђуре Ђаковића) на југозападу града и зоне мешаних производно-пословних и услужних делатности дуж важних саобраћајних праваца на ободу и на излазу из града. Ову предност потребно је искоритити у постављању планског решења кроз уобличавање јасних производно-радних зона и целина;
- Присутност живе приватне иницијативе на пољу производних делатности у виду новијих погона везаних за производњу, складиштење, занатске услуге, углавном мањег обима. Дата делатности махом су смештене дуж важнијих саобраћајница;
- Непримерени начини саобраћајног опремања привредних погона - Ово је нарочито особено за производне и производно-пословне делатности дуж државних путева I реда, где је присутно „просто“ везивање за приступни пут у рангу државног пута, што угрожава саобраћај. Недостатак одговарајућег паркирања у датој области је свуда присутно;
- Неодговарајуће опремање простора око производних делатности - Непостојање заштитног зеленила, пропратних делатности и простора;
- Недостатак савремених видова производних делатности, везаних за иновације и савремене технологије (техно-паркови). Дати видови обично траже повезаност (па и просторну) са вишим образовањем и научно-истраживачким делатности. Овакви простори ус неходност за развој града у савремени европски град.

1.3.1.6. Саобраћај

Оцена стања из области саобраћаја је:

- Постојање савремене обилазнице око града јесте велика предност Пожаревца. Ово је нарочито значајно у односу на растеређење од теретног саобраћаја;
- Неједнака покривеност територије градском саобраћајном мрежом, посебно у ободним деловима града;
- Неодговарајуће одлике појединих градских саобраћајница, посебно у ободном делу, али и у деловима ужег градског језгра. Увиђа се недовољна ширина улица, слаба опремељеност и сигнализација. У деловима градског језгра у појединим улицама уочава се неусаглашеност улице (ширина, опремељеност, капацитети) у односу на околну намену;

- Сложеност кретања кроз градско језгро услед стварања пешачке зоне. Како је тежња градске управе да се пешачка зона прошири дато ограничење захтева већу пажњу;
- Недостатак површина за мирујући саобраћај (паркиралишта) у ужем и ширем градском центру, посебно великих јавних паркиралишта;
- Упркос положају Пожаревца у равничарском подручју постоји препрека за развој бициклическог саобраћаја због малих профила саобраћајница.

1.3.1.7. Комунална инфраструктура

Оцена стања из области комуналне инфраструктуре је:

- ТОПЛИФИКАЦИЈА:
  - Постојеће коришћење топловодне мреже не покрива све могуће потрошаче, па постоји потенцијал развоја вреловодне мреже у Пожаревцу;
- ГАСИФИКАЦИЈА:
  - Постојећи степен гасификације градског подручја је незадовољавајући. Ово се посебно односи на мале потрошаче у ширем подручју града, где не постоје услови за коришћење других врста централно управљаног грејања (вреловодне мреже);
- ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА:
  - Водоснабдевање града није на задовољавајућем нивоу;
  - Потенцијал уређења и коришћења водоизворишта „Кључ“;
  - Постојање значајних губитака у водоводној мрежи града;
  - Слаба покривеност калализацијом ободних делова града, што је посебно осетљиво у деловима града где се развија „мала привреда“;
- ЕЛЕКТРО-ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА:
  - Велике предности града за примену обновљивих извора енергије (енергија ветра, соларна енергија, енергија од биомасе);
  - Унапређење и осавремењавање постојеће електро-мреже у граду;
- ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА:
  - Непотпуна дигитализација корисника у оквиру планског подручја;
  - Потенцијал ширења броја корисника КДС мреже;
- ОСТАЛА КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА:
  - Слаба свест грађана о питању комуналне инфраструктуре - одлагање отпада на непрописним местима и сл.;
  - Израда и стратешке и планске документације је интензивна, што ће дати велику предност у будућем развоју града;
  - Значај изградње рециклажног центра (трансфер-станице „Меткор“) препознат од стране локалне самоуправе.

1.3.1.8. Заштита непокретних културних добара и амбијенталних целина

Оцена стања из области заштите непокретних културних добара и амбијенталних целина је:

- Постојање већег броја непокретних културних добара (НКД), по којима је Пожаревац познат и препознатљив у склопу Србије (Црква св. Михаила и Гаврила, Зграда окружног начелства, Зграда старог епископског двора и др.);

- Велики број добара је у лошем стању и тражи хитне мере обнове;
- Мањи број добара је са непримереном наменом, што угрожава његове споменичке вредности. Одређена добра су чак и без праве намене, па је потребно оживети их;
- Власнички односи код одређених добара су такви да могу мање или више угрозити будућност датог добра. Суштина је да се овим посредно доводи до умањења вредности споменика културе, урушавања њихове вредности, па чак и до уклањања;
- Амбијенталне целине су готово непрепознате као вредност и стога не постоји визија њиховог очувања, али и коришћења у циљу јачања туризма и других делатности;
- Недостатак систематског и дугорочног истраживања културног наслеђа Пожаревца;
- Непостојање јасне и детаљно конципиране визије развоја и коришћења потенцијала културног наслеђа Пожаревца.

1.3.1.9. Заштита и унапређење животне средине

Оцена стања из области заштите и унапређења животне средине је:

- Постојање угрожених и загађених простора (тзв. „црних тачака“), посебно у оквиру производних зона и подручја интензивног саобраћаја;
- Потреба заштите постојећих и планираних водоизворишта;
- Питање одлагања чврстог отпада није до краја решено. Трансфер-станица „Меткор“ није још изграђена, рекултивација постојећих, непланских депонија није у потпуности спроведена, а могућности рециклаже су само делом искоришћене;
- Непостојање тачног пописа извора загађивања животне средине;
- Недовољна обавештеност грађана о питањима заштите животне средине.

1.3.2. Циљеви уређења и основни програмски елементи

Циљеви уређења и основни програмски елементи по секторским областима су следећи:

Градске централне функције:

- Обезбеђење услова за реализацију и заштиту јавног интереса у домену дефинисаних друштвено-социјалних стандарда задовољења заједничких потреба грађана;
- Обезбеђење ефикасног развоја терцијарног сектора (пословања и комерцијалних делатности), а у складу са поребама грађана, јавним и општим вредностима локалне заједнице;
- Развој система градских центара у складу са расположивим просторним и организационим потенцијалима за развој саобраћаја и инфраструктуре;
- Повећање привлачности градских центара у складу са јавним вредностима и интересима;
- Омогућавање успостављања управљачких механизма (на пр. механизам положајне ренте) развоја градске урбане структуре коришћењем терцијарног сектора.

Јавне службе:

- Ширење и унапређење постојеће мреже, комплекса и објеката у домену културе, здравства, образовања, социјалне заштите и спорта;

- Развој центара за промоцију науке и научно – технолошких паркова;
- Увођење ових садржаја у структуру других основних намена (мешовита намена);

Спорт и рекреација:

- Обезбеђење адекватне квалитативне и квантитативне заступљености рекреативних простора и садржаја свим становницима Пожаревца;
- Обезбеђење богате понуде различитих рекреативних садржаја сваком појединцу по свим нивоима организације рекреативних простора и садржаја у граду;
- Обезбеђење адекватне доступности и приступачности рекреативних простора на пешачким дистанцама што ширем кругу корисника;
- Обезбеђење континуитета у функционалном и просторном повезивању рекреативних простора: надовезивањем, интегрисањем, концентрацијом, повезивањем сличних (биотопи) и различитих простора;
- Коришћење својства урбаних предела Пожаревца као полазне основе у стварању, развоју и вредновању функционално-просторних мрежа рекреативних простора. Природне и створене вредности урбаног предела Пожаревца су истовремено и потенцијали и ограничења за одређене начине коришћења и уређивања рекреативних простора у граду;

Зелене површине:

- Развој зеленог система града;
- Очување и унапређење постојећих и планирање нових површина;
- Равномерна просторна дистрибуција;
- Очување и унапређење градских шума у садашњим границама;
- Подизање нових градских шума;

Становање:

- Смањење процента учешћа стамбених функција у централном градском језгру у прилог развоју јавних, пословних и других нестамбених функција;
- Формирање нових стамбених зона како би се смањио притисак на централне градске пунктове и токове;
- Увођење нових облика становања у циљу додатног активирања простора: профитабилни облици становања (пословно и рентално становање), услужно и викенд становање, ексклузивни облици становања, итд.;
- Оптималније коришћење земљишта и мере енергетске ефикасности објеката;
- Развој социјалног и приступачног становања;

Воде и водене површине:

- Интегрално уређење, заштита и коришћење вода на подручју града;
- Уређење вода и водног земљишта као елемената животне средине ради стварања јединственог амбијенталног оквира;

Производне делатности:

- обезбедити унапређење и развој постојећих производних капацитета, у складу са одрживим развојем, кроз реструктурирање технолошких процеса и ремоделацију, реконструкцију физичке структуре;
- реорганизација и пренамена постојећих производних система, који се налазе у стамбеним структурама, у пословне или производне делатности које су у складу са наменама у окружењу;
- активирање развоја малих и средњих предузећа ради задовољења потреба тржишта;
- обезбеђење адекватне понуде локација различитих величина у циљу адекватног коришћења земљишта и задовољења потреба инвеститора;
- предузимање превентивних мера у процесу производње у циљу спречавања могућих загађења животне средине и еколошких катастрофа;

Саобраћајни систем:

- Стратешки саобраћајни пројекти;
- Унапређење бициклических и пешачких коридора;

Инфраструктурни системи:

- Очување природних и енергетских ресурса;
- Рационално планирање и развој мреже комуналне инфраструктуре;
- Развој и примена обновљивих извора енергије.

1.4. РЕГИОНАЛНА ДИСПОЗИЦИЈА

1.4.1. Приступ - фокус посматрања

Савремени градови све више јачају своје компаративне предности и активно учествују у формирању урбане хијерархије на свим нивоима. Стога, локална управа и приватне компаније имају најзначајнију позицију у оснажењу урбаних активности и утицаја које урбани простор добија не само на националном, већ пре свега, на регионалном нивоу. Истовремено, економија услуга доводи до нове просторне конфигурације, будући да услуге захтевају копродукцијски приступ у једном интерактивном процесу који укључује добављаче (снабдеваче), купце и производе. Просторни параметри конкурентности су се такође променили, тако да данас сваки град који жели да заузме своје место на регионалној/глобалној сцени мора представљати у исто време:

- центар гравитације тржишта роба, без обзира да ли су оне произведене у оквиру утицајне сфере града или ван ње (што је чешћи случај);
- (интер)национални изложбени центар за робу домаће (локалне) производње и почетну тачку за њено даље комерцијално умрежавање;
- центар организације тржишта заснованог на напредној производњи;
- везу са регионалним/међународним мрежама високовреднованих функција повезаних са информационим трансакцијама;
- центар (међународне) културне сарадње и размене.

Као одговор на ове захтаве, све чешће се усваја концепт полицентризма, актуелан како на европском, тако и на регионалном нивоу. Будући да се сматра веома добрим начином за постизање уравнотеженог просторног развоја не чуди чињеница да се све више користи како би се подигла атрактивност неког подручја/региона, побољшале његове шансе у глобалном надметању и постигла равнотежа са моћним урбаним конурбацијама.

Као основни потенцијал регионалног приступа наводи се могућност ефикасног груписања добара и активности које се налазе широм региона. На тај начин се стварају веће агломерације, а економија располаже већим и разноврснијим изворима радне снаге, сировина и корисника. Овако уравнотежен распоред решава проблеме незапослености и побољшава покретљивост радне снаге на регионалном нивоу. Истовремено, развој инфраструктуре, посебно саобраћајне, повећава доступност главним регионалним центрима, као и новим стамбеним и пословним зонама.

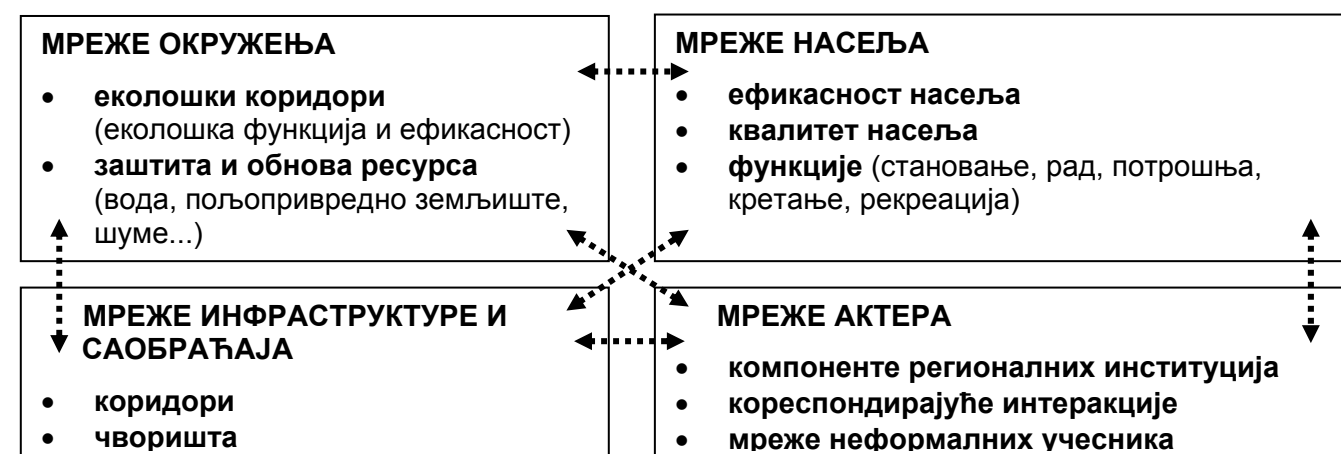
Полицентричност региона подстиче и активну сарадњу између градова која, за разлику од све присутније такмичарске атмосфере између глобалних центара, ствара услове за комплементарну функционалну специјализацију. Оваква ситуација утиче на подизање нивоа услуга, пословања, а последично, и на квалитет живота - кроз бројне могућности за

образовање, културу, рекреацију и бригу о животnoj средини. Наравно, да би полицентрични модел успешно функционисао морају бити испуњени одређени услови и формиран јасан институционални оквир који би обухватао просторни, функционални, економски, политички, културни и социјални аспект једног региона, при чему би пажња била посвећена и стратешком умрежавању, лидерству и спољним односима.

Развој полицентричних региона је посебно значајан за мање урбане центре попут Пожареваца који приликом формирања развојног програма морају наћи утемељење у регионалним стратегијама и моделима који би посматрани простор приближили одрживости окружења, економској конкурентности и социјалној кохезији. Повезани на овај начин они, као један специфичан систем, постају конкурентни и налазе своје место на регионалној и трансрегионалној сцени. При томе, имајући у виду природу тржишта и односа у урбаном окружењу, капитал који ће циркулисати њима биће и локалног и глобалног карактера, те се сматра да је управо кооперација у оквиру новоуспостављених мрежа пут који треба следити како би се ујединила неравнотежа економске и политичке моћи¹.

1.4.2. Методско-моделска заснованост (шема1)

Приликом формирања развојних пројеката сваки град мора преиспитати своје вредности и потенцијале. Тако неки градови свој развој заснивају на позицији у контексту глобалне / регионалне економије, неки потенцирају свој развој интеграцијом у системе градова у свом окружењу, као и успостављањем веза са руралним просторима и природним окружењем, док последњу категорију чине градови-региони, који су посебан изазов планерској пракси.

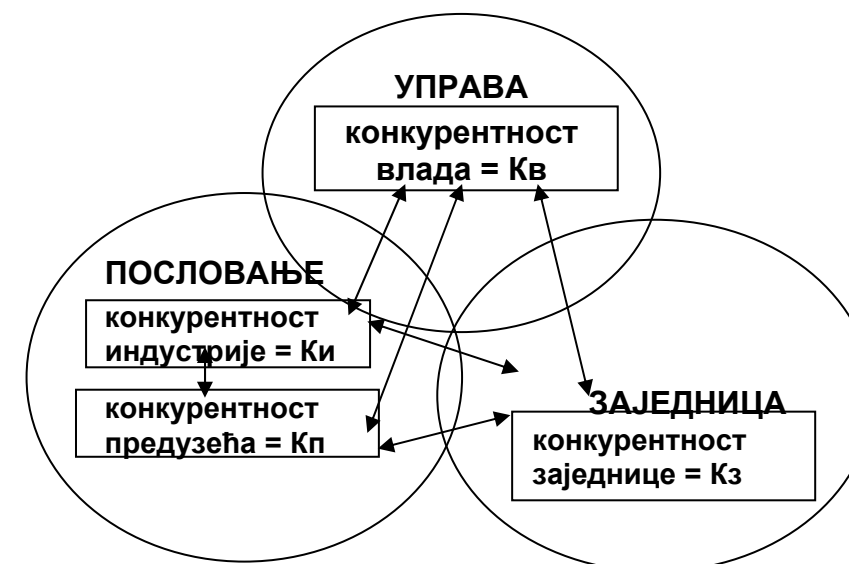

Сл. 1.10. Шема 1 - Методско-моделска заснованост

1.4.3. Полазна одређења (шеме 2 и 3)

Како би Пожаревац постао урбано чвориште које је успешно у процесу регионалне интеграције, мора бити извршено дефинисање сопственог идентитета, као и издвајање специфичности и потенцијала. Такође, мора се успоставити низ компетитивних предности у односу на окружење, а у оквиру повезаног и комплексног регионалног система.

¹ до сада, наша земља се укључила у неколико регионалних иницијатива од којих се издвајају IPA прегогранични програми.

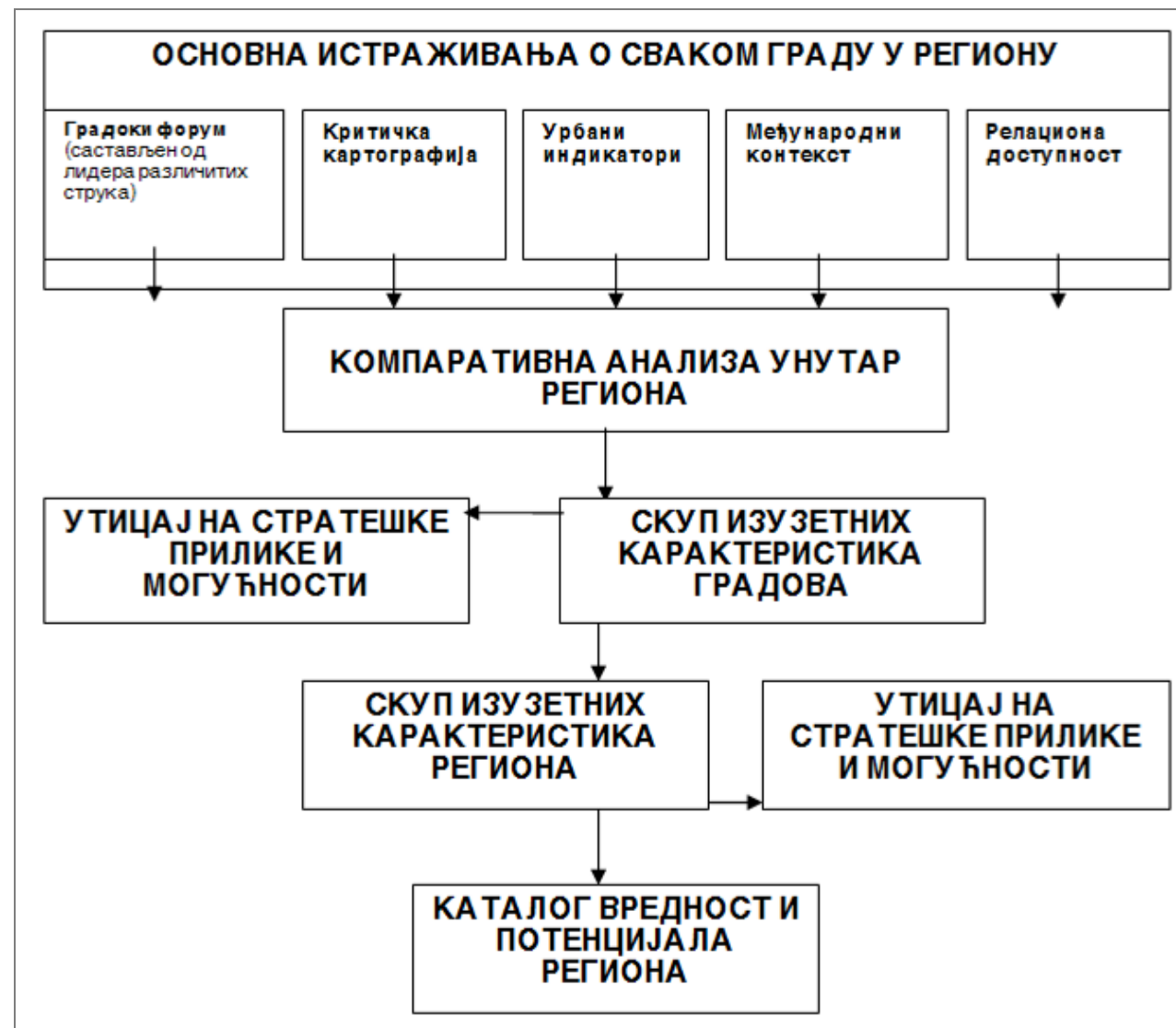

Сл. 1.11. Шема 2 – полазна одређења

Наравно, не носи сваки развојни пројекат могућност за оваквим активирањем урбаних ентитета, те је зато важно препознати оне који поседују ту снагу - тзв. стратешке пројекте. Ови пројекти морају бити засновани на компонентама простора које су изузетне и препознатљиве, и које, као такве, нуде могућност разрешавања критичних тема - препрека за даљи развој града и региона. Тако се конкурентност подручја мора посматрати кроз односе између три основна актера - пословања, владе (управљања) и заједнице.

ОСНОВНА КОНКУРЕНТНОСТ - Како би се испитале компаративне предности појединих подручја, пре свега треба посматрати:

- позицију/локацију;
- постојање и карактеристике полицентричних система у склопу регије;
- урбано умрежавање;
- околна рурална насеља;
- историјске центре;
- природно окружење;
- постојање јасно израженог идентитета.

Сл. 1.12. Шема 3 - шема основне конкурентности

Препознавање тзв. компонената изузетности представља један од првих корака у дефинисању стратешких пројеката. Прву фазу чине основна истраживања о сваком граду у региону, а другу фазу дефинише компаративна анализа између градова, као и формирање заједничке базе - каталога².

На основу испитивања обављених према овом моделу, формирају се четири матрице:

- матрица Градског форума - одговори стручњака на питања из упитника - показује просечну вредност свих одговора, приказујући истовремено ниво изузетности и степен приоритета појединих питања;
- матрица тачака/компонената изузетности - односи се на виши ниво и наглашава посебну вредност појединих тачака града за регион;
- матрица основних приоритета;
- матрица критичног дефицита - приказани елементи сваког града у којима постоји максимална разлика између степена приоритета и данашњег степена изузетности.

² према иницијативи "Proyecto Cities", Fondation Metropoli, 2002.

Урбани индикатори класификовани су у неколико категорија: популација и територија, економски развој, друштвени развој и квалитет живота, комуникације, урбани транспорт, мобилност, становање и управљање животном средином.

На основу свих ових истраживања и података које она дају, могуће је фокусирати пажњу и финансијска средства на пројекте који поседују највећи потенцијал за развој региона и чворишта у њему, истичући при томе специфичности које се могу користити као компаративне предности и ојачати конкурентност центара/ полицентричних региона.

1.4.4. Развојне могућности

РЕЗИМЕ СТАЊА

Пожаревац је у Просторном плану Републике Србије 2010-2020. године (у даљем тексту: ППРС) означен као урбани центар државног значаја са образованим функционалним урбаним подручјем, које се приближно поклапа са простором Браничевског округа. Град се такође налази на југоисточном ободу метрополитенског подручја Београд - Нови Сад. Како Пожаревац има статус Града, по ППРС-у се у решавање њиховим развојних питања и проблема морају дати оквири на државном нивоу, јер „превазилазе локални значај и морају имати упоришта у државним и регионалним политикама”.

Од значаја по будући развој Пожаревца ППРС-ом се наглашава значај близине Коридора X (Моравска удолина) и Коридора VII (Дунава), али и низак урбани капитал у источној Србији, где Браничевски округ припада. По ППРС-у посебне предности, које ће основ развоја Пожаревца су: амбијентална целина, близина Коридора X и близина кластера Београд-Нови Сад.

ОГРАНИЧЕЊА - ПРОБЛЕМИ

Евидентно је да урбана агломерација Пожаревца, за сада, не поседује елементе који би омогућили значајнији искорак у правцу регионалне препознатљивости, конективности и урбане атрактивности/конкурентности. Имајући у виду проблеме са којима се град сусреће на свим аспектима (економском, еколошком, физичко-функционалном, технолошком и социо-културном), а који су стварност и у осталим нашим урбаним центрима, пре било какве планерске мере поставља се питање који би развојни модел био прихватљив и довољно стимулативан за наше локалне услове. Као главна општа (друштвена) ограничења јављају се:

- непостојање довољно развијене мреже локалне самоуправе;
- чињеница да је систем (ре)интеграције у међународне токове досад ишао успорено;
- непостојање довољних финансијских средстава која би била ослонац свеобухватнијих истраживања и активности на пољу одрживости, нових технологија, маркетинга, интернационалног пласмана;
- појам региона и регионалног развоја тек у повоју;
- недовољно развијена свест појединца и заједнице о важности и значају нових глобалних захтева: одрживог развоја, повезаности, технолошког унапређења, високе атрактивности, конкурентности.

Такође, имајући у виду амбиције да Пожаревац постане један од центара полицентричних регија у Србији, може се рећи да саобраћајна инфраструктура, иако до сада неискоришћена у пуном капацитету, не представља добар ослонац трансрегионалној интеграцији. Данашњи трендови европског регионалног умрежавања базирају се на савременим аутопутевима и магистралним коридорима, брзим међуградским железницама и технолошки и еколошки напредним пловним коридорима, што су све елементи који се не могу наћи на простору Србије. Затечена саобраћајна инфраструктура уз извесно унапређење може послужити за умрежавање

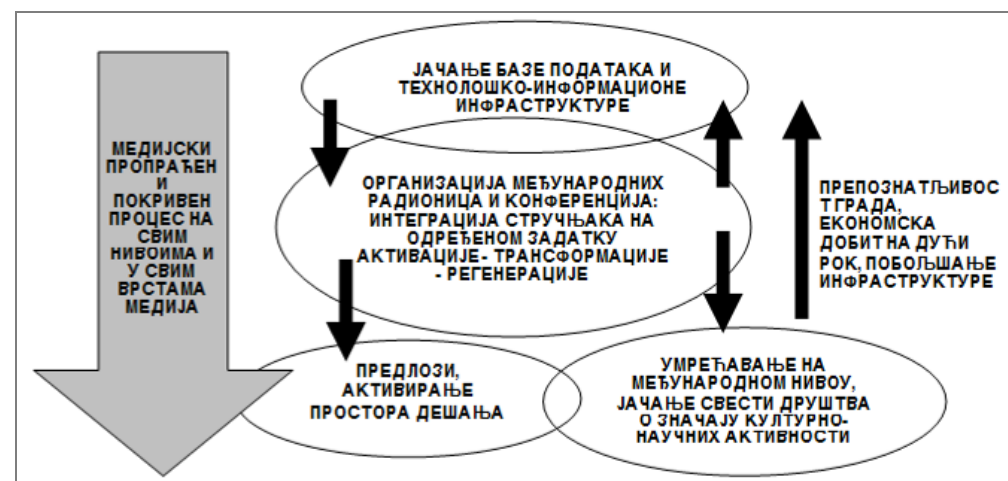
локалних чворишта у мање, националне, регионе, али су њене особености потпуно неодговарајуће за било какав вид регионалне сарадње у склопу евро-региона.

ПОТЕНЦИЈАЛИ ЗА РАЗВОЈ (дијаграм 1)

Основни интеграционо-развојни потенцијал Пожареваца чини његов **географски положај** јер захваљујући близини две важне реке (Дунав и Западну Мораву) он може преузети улогу једног од могућих чворишта нижег ранга Подунавског региона. Поред ова два водена тока и присуство реке Млаве пружа могућност повезивања воденим путем са другим деловима Србије чиме се отвара и могућност јачања позиције града као значајне тачке речног саобраћаја. Међутим, до сада овај потенцијал није у потпуности покренут пошто се коридори Дунава, а посебно Западне Мораве, не користе у довољној мери као саобраћајни и инфраструктурни токови преко којих би дошло до повезивања са осталим домаћим и страним центрима Подунавског региона.

Саобраћајна повезаност копненим путем оријентисана је углавном на магистралне путеве преко којих се врши умрежавање са Смедеревом и Београдом, као и са Голупцем, Доњим Милановцем и Неготином, односно Кучевом, Мајданпекком и Зајечаром. Посредне везе остварене су и са Јагодином, Параћином, Нишом и Крагујевцом, као и Панчевом и Вршцем. Железничка повезаност се базира на једноколосечним пругама у правцу Београд - Бор (са прикључцима од Пожареваца до Костолца).

Посматрајући привредни потенцијал, поред већ остварене споне Пожареваца и Костолца засноване на комплементарној спрези услуга и енергетских резерви (термоелектране), као кључна тачка регионалне препознатљивости може се издвојити производни концерн "Бамби", док други објекти индустрије не раде пуним капацитетом или су угашени. Како се ослонац савремене привреде све више пребацује на услуге и високо-технолошки опремљену индустрију са еколошки прихватљивим ефектима, развојну шансу треба тражити у јачању препознатљивости "Бамбија" (здрава храна, савремени начин производње), која би се комбиновала са новим садржајима - попут технолошких паркова, огледних, еколошки прихватљивих пољопривредних добара, сајамских и конгресних манифестација сличне тематике. Истовремено, пажњу би требало скренути и на пројекте регенерације бивших индустријских постројења, која би добила нову функцију везану за услуге, туризам, културу, медије и информационе технологије.

Сл. 1.12. Дијаграм 1: Дијаграм активације културно-научних садржаја

Анализом аналитичке основе долази се до закључка да Пожаревац поседује јасно препознатљив урбано-функционални атрактер који би га издвојио из контекста региона, усмерио медијску и финансијску пажњу на њега и пласирао град на међународну сцену. Стога се, као један од могућих решења за унапређење урбане структуре препоручује организација међународних (или регионалних) сајмова и изложби које представљају значајан замајак регионалног развоја. Као значајан допринос који би интернационални сајам/изложба имали на урбани и регионални развој издвајају се:

- развој и финансијска добит у оквиру потенцираних сектора - прилив посетилаца и излагача са стране неминовно доводи по структуралног и финансијског јачања смештајних капацитета, разних врста услуга, саобраћаја и комуникација, од чега значајан део прихода остаје граду и региону;
- охрабривање и подржаваје локалне и регионалне сарадње што узрочно-последично доводи до осавремењавања и развоја инфраструктуре (најпре око самог места дешавања, а потом и шире);
- рационализација производње и потрошње (као последица упоређивања са конкуренцијом);
- унапређење животне средине (као инструмент планирања и политика заштите околине - кроз потенцирање нових одрживих модела у смислу просторног распореда, организације саобраћаја, обликовање простора, унапређења зелених површина и увођења нових процеса прераде отпада.

Веома важну улогу у јачању регионалне препознатљивости све више добија култура, која се, иако последњих година занемарена на нашим просторима, мора препознати као значајан иницијатор трансрегионалног умрежавања. Један од предлога представљало би и обнова запостављених објеката културе кроз вид популарних међународних радионица које би имале тему везану за активацију појединих садржаја и простора. Наравно, пре и за време оваквих манифестација потребно је јачати и развијати базе података и ширити мреже комуникација (вид технолошко-информационе инфраструктуре) чиме би рад учесника био знатно олакшан.

Стога се, поред обнове и активације постојећих објеката културе у Пожаревцу (домови културе, библиотеке, музеји, архив), као примарни задатак истиче промоција галерије "Милене Павловић-Бариле". Наиме, регионална и глобална препознатљивост дела ове уметнице могла би бити искоришћена као конституент новог имиха града Пожареваца, који би био у складу са европским тенденцијама наглашавања потврђених локалних вредности. Наравно, овај елемент атрактивности простора требало би пропатити стратешки осмишљеним манифестацијама и пратећим програмима који би провукли савремену интелектуалну и уметничку елиту међународног значаја. Преко ње би, последично, било могуће успоставити сарадњу на регионалном, европском и светском нивоу.

Један од ослонаца регионалног умрежавања Пожареваца требало би тражити у туризму - како транзитном, пословном, културном, тако и ловном и спортском. Као основне тачке активације издвојиле би се ергела "Љубичево" са својим комплексом, мањи локалитети културно-историјског значаја (Маргум, Виминацијум, Рукумија и сл.), као и нови систем рекреативних простора прилагођених савременим потребама (нпр. увођење терена за екстремне спортове). Наравно, за потпуну активацију овог потенцијала потребно је обратити пажњу на квалитет животне средине и њене еколошке показатеље, односно очистити, рекултивисати и заштитити приобаље и све остале слободне отворене површине, у складу са нормативима ЕУ. Истовремено, развој савременог туризма захтева и увођење савремене саобраћајне инфраструктуре којом би се олакшала доступност, изградњу смештајних капацитета вишег и високог стандарда, као и стратешки осмишљену маркетиншку кампању и програме којом би се привукла нова клијентела.

1.4.5. Правци - приоритети

Прихватајући територијално-административно уређење државе према европском типу регионализоване државе (ЕУРОСТАТ, Луксембург) Град Пожаревац би објективно припадао категорији НСТЈ 4³, мада би у даљем процесу развоја требало тежити достизању нивоа НСТЈ 3 (категија од 150.000 до 800 хиљада становника). Поред улоге центра урбаног округа, у коме се решавају питања економског и социјалног развоја, Пожаревац би требало да има могућност спровођења кључних одлука просторног развоја на нивоу округа и успостављања хоризонталне координације по питању просторних система са другим окрузима и регионима. Урбани центар НСТЈ 3 нивоа требало би стога да има развијене услужне делатности (као и нижи нивои НСТЈ 4 и НСТЈ 5), али и низ јавних служби на којима би се градило његово ефикасније функционисање. Тако би, по европским препорукама, центар НСТЈ 3 требало додатно да поседује:

- функције социјалне заштите и предшколског васпитања и образовања (домове за смештај деце без родитељског старања, домове за лица са функционалним и менталним сметњама, центре за старе);
- функције вишег и високог образовања са комплементарним функцијама;
- ученичке и студентске домове;
- специјализоване болнице, заводе и институте;
- заводе за здравствену заштиту;
- културне садржаје - библиотеке, музеје, архиве, галерије, сценско-музичке делатности, завод за заштиту споменика културе;
- инфоматичку делатност и комуникације;
- отворене просторе за спортске активности;
- покривене објекте за спорт и рекреацију са свим пратећим садржајима;
- мање спортско-рекреативне центре мултинаменског карактера.

Дакле, предуслов постизања пожељног нивоа урбаног центра регионалног значаја мора бити подржан низом потеза који директно утичу на:

- равномеран развој региона и регионалних веза,
- симултано стварање мрежа којима се повезују урбана и рурална подручја региона и омогућава њихово функционисање и афирмисање као јединствене целине;
- формирање ефикаснијих производних мрежа заснованих на употреби нових технологија, механизмима тржишта и поштовању европских еколошких препорука/ограничења;
- развијање мрежа техничко-технолошке и саобраћајне инфраструктуре које представљају неопходну базу развоја региона и јачања његове конкурентности;
- потенцирање природних вредности и специфичности као једног од основа за шире повезивање и еколошко-економску одрживост;
- афирмисање културних потенцијала као тачака регионалне препознатљивости и изузетности, али и једног од битних економских покретача (посебно у формирању атрактивне туристичке понуде);
- формирање одрживих програма обнове мањих урбаних и руралних целина чиме би се такође подигла укупна атрактивност простора/региона;
- дефинисање нових управљачких механизма помоћу којих би се подстицала децентрализација виших нивоа власти, остварила активна партиципација грађанства и

³ НСТЈ - Номенклатура територијалних статистичких јединица. На нивоу ЕУ то је NUTS - Nomenclature des unités territoriales statistiques. Званична скраћеница за номенклатуру статистичких територијалних јединица за ниво Србије је НСТЈ, према Уредби коју је донела Влада на седници од 24. децембра 2009..

створила равнотежа између незаобилазних тржишних механизма и свести о значају јавног добра.

1.4.6. Просторни развој - концепт развоја

ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

Успешност процеса регионализације Града Пожареваца у највећој мери зависи од идентификације и наглашавања специфичности. Такође, мора се успоставити и форсирати низ компетитивних предности у односу на окружење, а у оквиру повезаног и комплексног регионалног система. Прихватајући четири основна развојна правца - позиционо-саобраћајни, привредни, културни и туристички, Град Пожаревац би била у стању да започне своју регионалну интеграцију и формира елементе конкурентности, како на простору Србије, тако и у окружењу. Управо зато, као основни циљеви развојног модела Пожареваца издвајају се:

- стимулација учешћа свих организационих нивоа, чиме би се створили услови за флексибилно и динамично окружење у коме би било могуће спровести одређене промене;
- формирање свеобухватне информационе основе, омогућавање њене доступности свим заинтересованим странама;
- успостављање комуникационих мрежа на свим нивоима чиме би се становништву приближиле нове технологије и повећала њихова оспособљеност;
- повезивање градова (нпр. оних који су прихватили одређени развојни концепт), непрестана провера постигнутих резултата и међусобна сарадња око заједничких проблема.

МОДЕЛИ РАЗВОЈА

Имајући у виду наведене циљеве и трендове развоја у ширем, европском контексту, модел развоја Града Пожареваца би требало заснивати на:

- сарадњи (партиципацији, интеракцији и кооперацији);
- важности свих расположивих ресурса (људских, информационих, физичких, техничко-технолошких, финансијских и енергетских);
- високом степену учешћа на нивоу државе - тј. тежњи да у развојни програм буде укључено што више урбаних (али и руралних) средина;
- уважавању локалних вредности;
- учешћу експерата (који би стимулисали, усмеравали и охрабривали развој у складу са стварним потребама и могућностима заједнице);
- системском и холистичком приступу;
- одрживости (животне околине, социо-културној, економској и политичкој);
- примени савремених технологија (оптималних за потребе и могућности одређене заједнице);
- мониторингу и евалуацији;
- умрежавању - повезивању.

1.4.7. Територијални развој

Актуелне тенденције европске регионализације у први план избацују значај града-региона, који би се састојао из низа урбаних чворишта која појединачно не поседују довољне компаративне предности за излазак на светску сцену, али као регионални систем настао од низа елемената могу постићи жељену критичну (односно акциону) масу, која омогућава већу комплексност и богатство понуде. У случају Пожареваца укључивање у шире интеграције одвијало би се иницијалним повезивањем са Смедеревом (и Београдским метрополитенским подручјем), као и

са Костолцем чиме би била оживљена идеја стварања тројног насеља у зони ушћа Велике Мораве у Дунав. Помоћу ове нове критичне масе био би покренут процес интеграције у Подунавски регион - како на културном, тако и на економском плану. Наравно, како би дошло до активног умрежавања у токове макрорегиона Србије, као и потенцијалне интеграције у ширу, европску мрежу урбаних центара неопходно је:

- ојачати културну и економску сарадњу са подунавским градовима (преко паневропских и дунавских веза),
- превазићи досадашње административне поделе;
- форсирати обнову и развој мањих урбаних и руралних целина у циљу стварања квалитетнијег регионалног потеза;
- унапредити животну средину, извршити регенерацију, рекултивацију и уређење природне и урбане средине, као и спречити њено даље загађење.

Такође, важно је препознати оне просторне целине које су у стању да се успешно ухвате у коштац са изазовима савремене економије и њеним ризицима, успоставе равнотежу између економске конкурентности, социјалне кохезије, одрживости културе и околине и развоја. Основни принципи на којима би њихов даљи развој требало да се базира су:

- обликовање под утицајем заједнице;
- свест о значају околине и одговорност коју друштво показује према њој;
- способност да се створе предности у односу на остале просторне целине и постигне висок степен конкурентности;
- посвећеност друштвеној кохезији и развоју;
- постојање ефикасне управљачке структуре на датој територији;
- јака веза са окружењем;
- иновативност;
- повезаност са другим градским мрежама.

Важност веза између елементата регионалних система такође је веома битна у процесу изграђивања регионалне интеграције, тако да у случају Пожаревца пажњу треба обратити на мреже базирани на:

- комплементарним функцијама (Београд, Смедерево, Бор, Мајданпек, Зајечар, Јагодина, Крагујевац);
- географском положају (Београд, Смедерево, Велико Градиште, Кладово, Неготин);
- културним афинитетима (Београд, Смедерево).

1.4.8. Временски хоризонти

Неизбежну карактеристику модела развоја Града чини и његова етапност - фазност. Наиме, као први корак неопходно је извршити почетну иницијацију - упознавање свих учесника са будућим пројектом развоја како би они препознали своју улогу и важност активног учешћа.

- Такође, у почетној фази морају се формирати конкретнији циљеви везани за затечене специфичне услове и дефинисати стратешки правци имплементације.
- Другу фазу представља увођење нових технологија помоћу којих би било олакшано спровођење плана и реализација циљева, али је при томе неопходно прилагођавање (и често поједностављивање) њихове употребе за локалне кориснике и управљање.
- Следећу фазу би представљало гранање организационе структуре, али и умрежавање у веће системе састављене од градова који су такође опредељени за спровођење сличних програма. Завршна фаза оваквог модела свакако би било успостављање самоодрживости чиме би један од главних циљева био реализован.

Овакав "одрживи ланац" није могуће спровести у кратком року, будући да се сматра да је оптимални период за реализацију сваке од ових фаза 3-5 година, али треба имати у виду да велики број проблема треба решавати током самог процеса реализације и да је неопходна стална реevaluација постигнутих резултата.

1.4.9. Инструменти развоја (шема 4 и матрица 1)

За успешно спровођење оваквог програма потребно је и стварање новог скупа нормативних и планских инструмената помоћу којих би било могуће детаљније дефинисати и обликовати развој, те се, као битни предуслови регионалне интеграције и развоја, намећу:

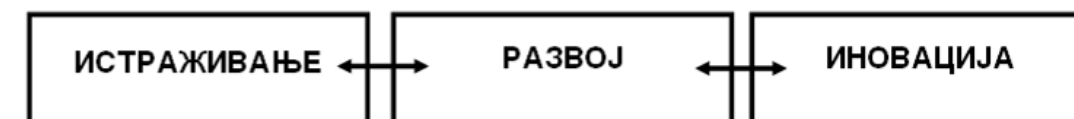
- постојање адекватне испреплетане структуре планирања;
- умрежавање у међународне токове знања и досадашњих искустава на овом пољу.

Структура планирања заснивала би се на следећој схеми:

Сл. 1.13. Инструменти развоја

док би умрежавање на међународном нивоу пратило матрицу:

Сл. 1.14. Матрица 1

Развој Пожаревца мора пружити одговор на многобројне конфликте који у овом урбаном простору постоје. Тренутне трансформације на свим нивоима које су последица економске, али и политичке транзиције, представљају, стога, почетак једне нове развојне фазе чији се правац мора правилно усмерити ка вишеструкој интеграцији у савремене националне и интернационалне регионе. Они су, наиме, главни предуслов даљег функционисања и напретка градова који морају открити своје потенцијале и пратити динамику својих могућности. На тај начин се ствара прихватљив политички и економски оквир за све учеснике, али и отварају многобројне могућности сарадње без које опстанак на широј - регионаној и глобалној сцени, више није могућ.

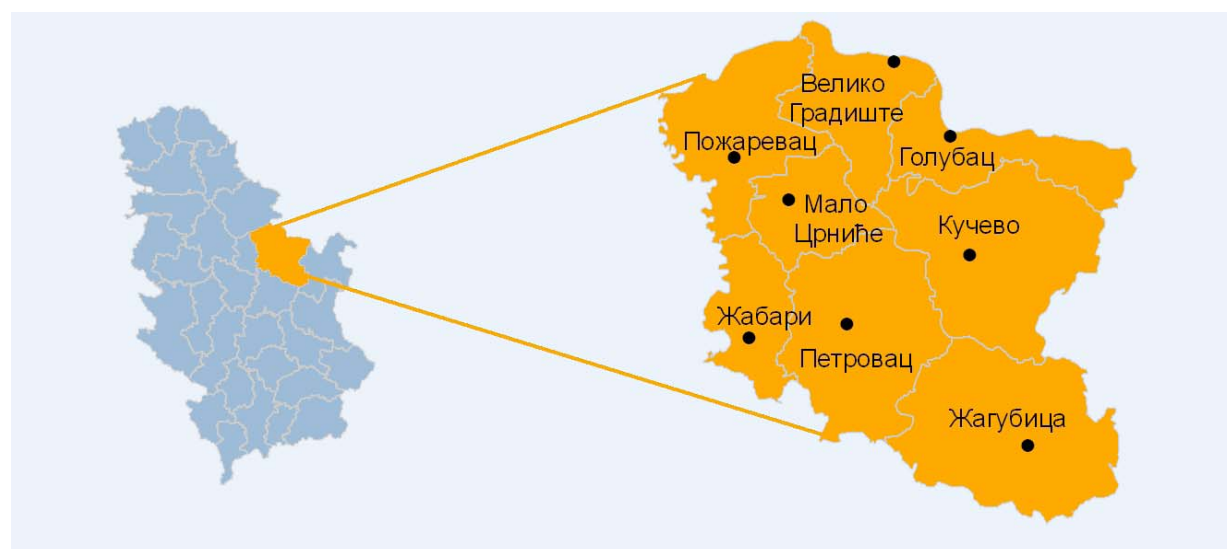
1.5. СОЦИО-ДЕМОГРАФСКЕ И ЕКОНОМСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

1.5.1. Социо-демографске карактеристике

1.5.1.1. Постојеће стање

У административно-територијалном погледу, град Пожаревац улази у састав Браничевског управног округа, као и Велико Градиште, Голубац, Жабари, Жагубица, Кучево, Мало Црниће и Петровац на Млави.

Посматрано у односу на Браничевски управни округ, Пожаревац заузима 12,5% укупне територије, прецизније 482 км², са просечном густином 156 становника/км², по попису 2002. г.

Сл. 1.15. Положај Браничевског округа и Пожаревца у Србији

Табела 1.2. Демографска кретања Пожаревца и окружења

Подручје	Стопа раста стан. у % (1991-2002)	Густ. насељ. (по попису из 2002.)	Густина насељ. (процена стања 30.6.2008.)	Прос. год. прираст стан. (на 1000 стан. 1991-2002)	Стопа демогр. пражњ. 1971/2002.
Република Србија	-0,1	84,86	84,21	-1	-
Браничевски округ	-0,85	52	50	-8,5	-27
Велико Градиште	-0,96	60	57	-9,6	-29,7
Голубац	-0,85	27	25	-8,5	-36
Жабари	-1,62	50	45	-16,2	-48,5
Жагубица	-1,08	20	18	-10,8	-34,3
Кучево	-1,32	26	24	-13,2	-41,1
Мало Црниће	-1,37	51	48	-13,7	-44,5
Петровац	-0,92	53	50	-9,2	-35,5
Пожаревац	-0,37	156	155	-3,7	1,4

Просечна годишња стопа раста становништва за посматрани период је негативна за сва анализирана подручја, што указује на присуство проблема депопулације. Фактори који остварују утицај на демографска кретања су: стопа наталитета и морталитета, стопа миграције, као и

степен демографске старости јединице посматрања. У односу на остала подручја за које је овај тип индикатора утврђен, град Пожаревац је према стопи раста становништва, просторна целина која бележи најмању негативну вредност.

Степен урбанизације анализираниог подручја се повећавао од пописа до пописа, 1948. године био је 29,4%, да би по последњем попису износио 68,1%, тј. 51.049 становника живи у градском подручју.

Етничка структура – По последњем попису становништва, учешће српске популације на територији града Пожаревца је доминатно са 91,8%.

Табела 1.3. Демографска кретања Пожаревца и окружења

Подручје	Укупан број становника									
	по методологији ранијих пописа							по метод. 2002.		
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	1991	2002	индек. бр. ст. 91/02
Општина Пожаревац	52.721	58.476	66.047	73.769	81.123	84.678	83.097	78.054	74.902	96,0
Пожаревац г. насеље	15.474	18.529	24.269	32.828	39.735	43.885	44.775	41.478	41.736	100,6
Остала насеља	37.247	39.947	41.778	40.941	41.388	40.793	38.322	36.576	33.166	90,7

Извор података – Упоредни преглед броја становника попис 2002... – РЗС Београд

Укупан број становника града Пожаревца увећан је у периоду 1948-2002. године са 52.721 на 74.902 (индекс 142,1; стопа раста 6,4‰; просечно годишње за 411 лица). Међутим, посматрано по међупописним периодима популациони раст града Пожаревца је био све слабијег интензитета, тако да се у периоду 1981-1991. број становника просечно годишње повећавао за 360 лица (индекс 104,4, стопа 4,3‰), а у периоду 1991-2002. година број становника се смањило за укупно 3.152 лица (индекс 96,0; стопа –3,7‰).

Наиме, као и на подручју Републике Србије и овде раст броја становника бележе само градска насеља Пожаревац и Костолац, док је у сеоским насељима евидентно опадање. Број становника у градским насељима се повећао са 18.420 у 1948. на 51.049 становника у 2002. години, односно учешће у укупном становништву са 34,9% на 68,2%. Такође, на основу података из неколико извора (Подаци УНХЦР, број лица у бирачким списковима по насељима, Анкета спроведена у сеоским насељима током 2010. године) евидентно је да се на подручју града Пожаревца у последњој деценији доселио одређени број избеглих и интерно расељених лица. Према подацима Повереништва Комесаријата за избеглице РС на територији Града Пожаревца, у периоду од 1992. до 2007., евидентирано је 5.600 избеглих и прогнаних лица из Босне и Херцеговине и Хрватске и 2.500 расељених лица са Косова и Метохије (од тога око 2/3 ромске популације). По последњем попису (2004/2005), регистровано је 750 избеглих лица, што говори да је дошло до осетног смањења броја ове популације – значајан број избеглица су прихваћени у држављанство РС, а мањи број се вратио у матичне државе или се преселио у треће земље (Стратегија развоја социјалне заштите за град Пожаревац 2008 – 2012).

Веома битна карактеристика овог подручја је да велики број грађана ради/борави у иностранству. Према Попису 1991. године, у иностранству је радило/боравило 7.444 грађана, тј. 8,8% од укупног броја становника, а 2002. године 8.519 лица (10,3%) и то: из градских насеља око 6%, а сеоских знатно више, око 17%.

Број живорођене деце се у периоду 1991-2002. године, у односу на претходну деценију смањило за око 6%, а број умрлих повећао за око 23%, тако да се стопа природног прираштаја од 2,2‰ смањила на свега 0,3‰, а последњих година добија негативан предзнак. Истовремено, тренд погоршања израженији је у демографском билансу мањих насеља.

Токови и интензитет миграционих кретања у периоду 1981-1991. године, у поређењу са последњим међупописним периодом (1991-2002), знатно се разликују. У првом периоду на подручју града Пожареваца забележен је **позитиван** (стопа 2,0‰; укупно 1.694 лица), а од 1991. **негативан миграциони салдо** (-4,0‰; -3.365 лица) и у сеоским (-7,1‰; -1.980 лица) и у градским насељима: Костолцу за -1.246 лица (-11,7‰) и Пожаревцу, знатно мање, за -139 лица (-0,3‰).

Национална структура становништва града Пожареваца је 91,8% Срба (делом влашког порекла), и 3,5% Рома.

СТАРОСНА СТРУКТУРА

Старосна структура становништва представља једну од најважнијих демографских структура. Важна је како за садашњи тако и за будући демографски и економски развој посматраног подручја. Из ње произилазе кључни контингенти становништва како за биолошку репродукцију, тако и за формирање радно способног контингента.

Са економског аспекта нарочито је важан утицај старосне структуре на економску структуру становништва и структуру радне снаге. Величина радног контингента, унутар кога се у савременим условима формира највећи део понуде радне снаге опада.

Сл. 1.4. Функционалне добне групе по попису 1991. г.

Подручје	Укупно	0-3	4-6	7-15	16-19	20-24	25-59	60-64	65 и више
Град Пожаревац	84.678	3.010	3.030	10.878	4.713	5.785	41.083	6.233	9.946
	100%	3,6%	3,6%	12,8%	5,6%	6,8%	48,5%	7,4%	11,7%
Пожаревац г. насеље	43.885	1.590	1.629	5.914	2.460	3.012	22.307	2.687	4.286
	100%	3,6%	3,7%	13,5%	5,6%	6,9%	50,8%	6,1%	9,8%

Извор података – Пол и старост попис 1991.– РЗС Београд

Сл. 1.5. Функционалне добне групе по попису 2002.г.

Подручје	Укупно	0-3	4-6	7-15	16-19	20-24	25-59	60-64	65 и више
Град Пожаревац	74.902	2.275	2.367	7.024	5.521	4.985	35.456	3.919	13.355
	100%	3,0%	3,2%	9,4%	7,4%	6,6%	47,3%	5,2%	17,8%
Пожаревац г. насеље	41.736	1.201	1.263	4.830	2.182	2.869	20.786	2.250	6.355
	100%	2,9%	3,0%	11,6%	5,2%	6,9%	49,8%	5,4%	15,2%

Извор података – Пол и старост попис 2002.– РЗС Београд

Старосна структура становништва показује тренд старења на читавом планском подручју, стим што је поменути тренд изражајнији у сеоском подручју у односу на Град Пожаревац, смањује се учешће младог, посебно фертилног, а расте учешће становништва старијег преко 65 година, које чини 15,2% становништва планског подручја.

Потенцијали предшколског контингента (0-6 година) износили су на подручју града Пожареваца 2002. године 4.642 или 6,2% укупног становништва, а у основношколском контингенту (7-15 година) 7.024 тј. 9,4% укупног становништва. Потенцијали у радно способном становништву износили су за жене (15-59 година) 22.807 лица или 58,6% женске популације, а за мушкарце

(15-64 година) 24.135 лица или 67,1% мушке популације, при чему је у градским насељима концентрисано нешто мање од три четвртине (71,2%) од укупног радно способног становништва. Потенцијал женског фертилног становништва (15–49 година) на подручју града Пожареваца чини 17.837 жена (45,8% укупног женског становништва), а концентрација у градском и осталим насељима била је у односу 68,5% : 31,5%.

Табела 1.6. Индикатори демографске старости становништва

Подручје	просечна старост	млади до 20 год.	млађи од 40 год.	стари 60+ год.	индекс старења
Град Пожаревац	39,9	22,9%	54,6%	23,0%	0,78
Пожаревац г. насеље	38,5	23,7%	51,4%	19,9%	0,85

На основу индикатора демографске старости, становништво града Пожареваца сврстава се у 6 стадијум – дубока демографска старост, док становништво самог градског центра у 5 стадијум – демографска старост.

ЕКОНОМСКА СТРУКТУРА

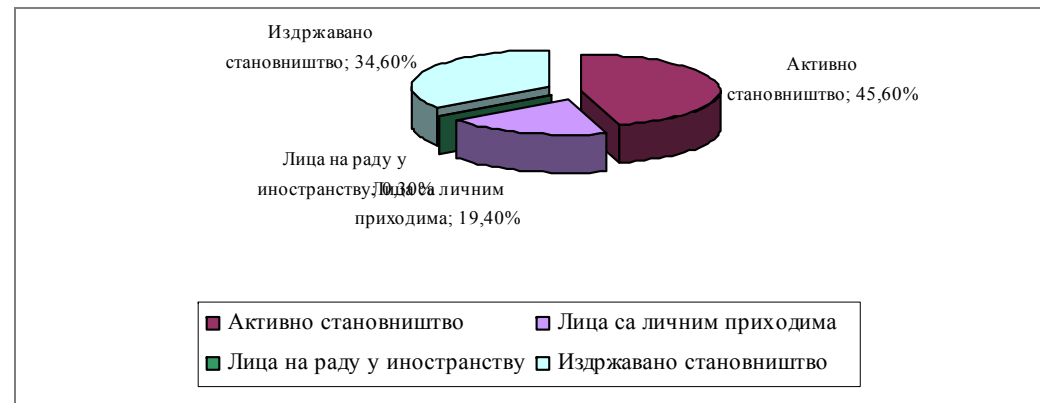
На основу економске активности становништво се дели на активно, издржавано и становништво са личним приходима. Однос учешћа активних и издржаваних лица, директно зависи од полне и старосне структуре, као и од саме економске моћи одређеног подручја.

Када је реч о структури становништва планског подручја према активности, треба истаћи да активно становништво чини 45,6% укупног становништва старијег од 15 година. Од тог броја 35,3% је становништво које обавља неки облик занимања. Са друге стране, издржавано становништво учествује у укупној популацији планског подручја са 34,6%.

Табела 1.7. Економска структура становништва

Подручје	Укупно становн.	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становниш.	Лица на раду у иностран.
		свега	обавља занимање			
Град Пожаревац	74.902	33.371	26.657	14.522	26.685	324
	100%	44,50%	35,60%	19,40%	35,60%	0,40%
Градско насеље	51.049	23.291	18.010	9.934	17.657	167
	100%	45,6%	35,3%	19,4%	34,6%	0,3%
Остала насеља	23.853	10.080	8.647	4.588	9.028	157
	100%	42,2%	36,2%	19,2%	37,8%	0,6%

Извор податка – Активност и пол попис 2002 - РЗС Београд

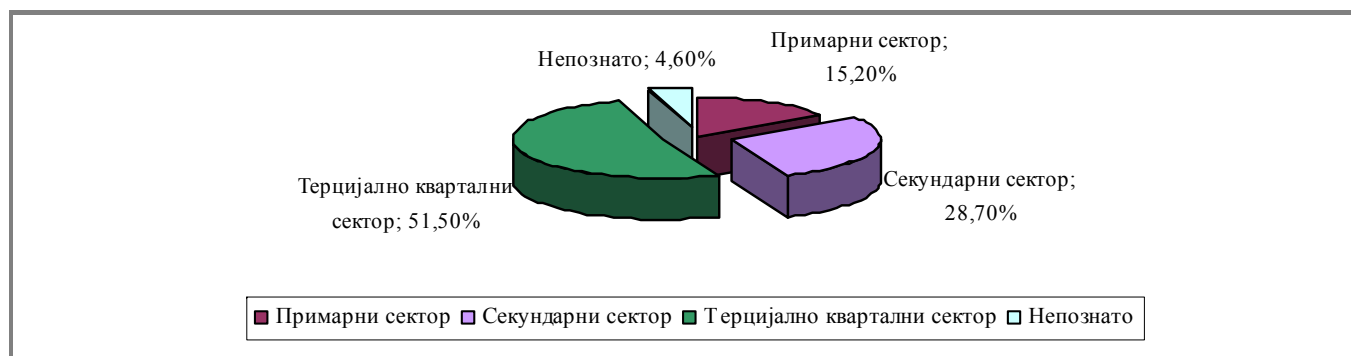

Сл. 1.16. Економска структура становништва градског насеља Пожаревца

Табела 1.6. Становништво према делатности

Подручје	Укупно	Пољопривреда лов и шумарство	Вађењеруде и камена	Прерађивачка индустрија	Производња ел. енергије	Грађевинарство	Трговина	Хотели ресторани	Саобраћај	Финансијско посредовање	Активности вези са некрет.	Државна управа	Образовање	Здравство	Остале комуналне	Непознато
Град Пожаревац	26.657	4.505	3.686	3.562	1.860	979	3.156	830	1.287	252	293	1.375	1.155	2.024	575	1.112
	100%	16,9%	13,8%	13,4%	7%	3,7%	11,8%	3,1%	4,8%	0,9%	1,1%	5,1%	4,3%	7,6%	2,1%	4,2%
Градско насеље	18.010	385	2.354	2.951	1.507	709	2.570	684	976	238	266	1.239	1.017	1.801	479	830
	100%	2,1%	13,1%	16,4%	8,4%	3,9%	14,3%	3,8%	5,4%	1,3%	1,5%	6,9%	5,6%	10%	2,6%	4,6%
Остал насеља	8.647	4.120	1.332	611	353	270	586	146	311	14	27	136	138	223	96	282
	100%	47,6%	15,4%	7,1%	4,1%	3,1%	6,8%	1,7%	3,6%	0,2%	0,3%	1,6%	1,6%	2,6%	1,1%	3,3%

Делатности из области примараног сектора (2002) обављало је 24,5% активног становништва, секундарног 19,2%, терцијарно-квартарног 32,1%, непознат сектор делатности 3,3%, а око петине (20,1%) активног становништва није обављало делатност. У градском насељу преко половине активних лица је ангажовано у делатностима кварталарно-терцијарног сектора (51,5%) и преко четвртине у секундарном сектору (28,7%), а у сеоским око две трећине (63%) у примарном, 14,3% у секундарном и око 19% у терцијарно-квартарном сектору.

Табела 1.17. Активно становништво које обавља занимање на подручју градског насеља

ОБРАЗОВНА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА

Полазни фактор/услов неопходан за радно ангажовање, који има утицај на обим и захтеве тржишта рада, је образовно-економска структура становништва. Виши ниво образовања прати већа зарада и мањи ризик од незапослености. Полазну тачку у анализи образовног нивоа становништва представља сагледавање школске спреме и писмености становништва, с једне стране, и могућност апсорбовања модерне технологије и оспособљавање привреде за одржив и динамичан раст и развој, с друге стране.

Табела 1.7. Становништво према школској спреми - 1:

Подручје	Укупно	Без школске спреме		1-3 разреда ос.шко.		4-7 разре. осн.школе	основно образов.
		свега	неписмени	свега	неписмени		
Град Пожаревац	62.439	3.114	1.943	1.107	33	10.441	15.934
Градско насеље	42.386	2.106	1.260	509	13	4.063	9.288
Остала насеља	20.053	1.008	683	598	20	6.378	6.646

Табела 1.8. Становништво према школској спреми - 2:

Подручје	Средње образовање	Више образовање	Високо образовање	Непознато
Град Пожаревац	24.761	2.720	2.841	1.521
Градско насеље	20.071	2.479	2.714	1.156
Остала насеља	4.690	241	127	365

Извор податка – Школска спрема попис 2002 - РЗС Београд

У 2002. години без школе и са непотпуном основном школом било је око четвртине (23,5%) становништва, са основном школом 25,5%, што значи да је половина грађана (49,0%) града Пожаревца са 15 и више година било недовољно образовано (у градским 37,7%, сеоским 73,0%). Становници са средњим образовањем учествују са 39,7% (у градским око 47%, сеоским око 23%), а учешће грађана са вишим (4,4%) и високим образовањем (4,6%) на подручју града Пожаревца изнад је просека за Браничевски округ (2,9% и 2,6%), али испод просека за Централну Србију (4,6% и 7,0%). Просторни распоред грађана ових образовних нивоа указује на изразиту концентрацију у градском насељу – Пожаревац 13,4% са вишим и високим образовањем, (Централна Србија без Београда 13,7%), док у сеоским насељима свега 1,8% грађана.

ПРОМЕНА БРОЈА И ПРОСЕЧНА ВЕЛИЧИНА ДОМАЋИНСТВА

Промене броја домаћинстава условљене су променом укупног броја становника, раслојавањем домаћинстава, смањењем просечног броја чланова у домаћинству.

Број домаћинстава у граду Пожаревцу у периоду 1948-2002. година повећао се са 13.612 на 24.412, тј. за 10.800 (просечно годишње за 200 домаћинстава). Са просечном годишњом стопом од 10,5‰, домаћинства на овом подручју бројчано су спорије расла од просека Централне Србије (стопа 12,2‰). У самом градском насељу Пожаревац, са истом временском дистанцом

1948-2002. година, број домаћинстава се повећао са 4.905 на 14.622, тј. за 9.717 (просечно годишње за 180 домаћинстава).

Табела 1.9. Број домаћинстава и станова:

Подручје	Број домаћинстава		Апсолутно повећ/смање.	Просечна величина домаћ.		Број станова	
	1991.г.	2002. г.		1991./2002.	1991.г.	2002.г.	1991.г.
Град Пожаревац	24.837	24.412	-425	3,41	3,07	27.049	27.587
Пожаревац г. насеље	14.412	14.622	210	3,04	2,85	15.614	16.552

Извор податка –Домаћинства попис 2002 - РЗС Београд

Тенденцију смањења броја становника планског подручја, пратила је и тенденција пада броја домаћинстава. Просечна величина домаћинства смањила се од пописа 1991. године 3,4 члана на 3,07 члана по попису 2002. године, на територији града Пожареваца, док у самом градском насељу са 3,04 на 2,85 члана.

Табела 1.10. Домаћинства према броју чланова:

Подручје	Укупан број домаћинства	са 1 чланом						
		2	3	4	5	6	7 и више	
Град Пожаревац	24.412	4.824	5.690	4.596	5.002	2.216	1.278	806
		19,8%	23,3%	18,8%	20,5%	9,1%	5,2%	3,3%
Пожаревац г. насеље	14.622	3.006	3.636	3.049	3.254	1.056	446	175
		20,5%	24,9%	20,8%	22,2%	7,2%	3,1%	1,2%

Извор податка –Домаћинства попис 2002 - РЗС Београд

Табела 1.11. Домаћинства и газдинства:

Назив насеља	Укупан број домаћин.	Домаћинства са газдинст.	Домаћинства без газдинст.	Просечан бр. чланова
Град Пожаревац	24.412	5.883	18.529	3,07
Пожаревац г. насеље	14.622	703	13.919	2,85

У погледу структуре домаћинстава, на територији града Пожареваца, око четвртине чине двочлана (23,3%), једночлана и четворочлана су заступљена у релативно сличном броју (19,8% и 20,5%), а затим следе трочлана (18,8%). Домаћинства са 5 чланова су учествовала са 9,1 %, а већа домаћинства, која су по правилу и вишегенерацијска, са око 8,5%, али са значајним разликама између градских и сеоских насеља. У селима ова домаћинства чине трећину од укупног броја (петочлана 14,2% и са 6 и више чланова 19,1%).

У самом градском насељу Пожаревацу доминантна су двочлана домаћинства (24,9%), затим четворочлана (22,2%), док су једночлана и трочлана заступљена у сличном проценту (20,5% и 20,8%).

РЕЗИМЕ БАЗНОГ ПЕРИОДА

Табела 1.12. Резиме базног периода:

1. Демографски показатељи	
Укупан број становника по попису 2002.	41.736
Укупан број становника по попису 1991.	41.478
Укупа пад - стопа пада	258
Природни прираштај - 2008.год.	-7,2‰
2. Индикатори демографске старости	
Просечна старост становништва	38,5
Млади до 20 година	23,7%
Млађи од 40 година	51,4%
Старији од 60 година и више	19,9%
Индекс старења	0,85
Стадијум демографске старости	V стадијум – демог.старост
3. Економска структура становништва	
Издржавано становништво	17.657 (34,6%)
Лица са личним примањима	9.934 (19,4%)
Активно становништво	18.010 (35,3%)
4. Запосленост по секторима	
Примарни сектор	15,2%
Секундарни сектор	28,7%
Терцијално квартални сектор	51,5%
5. Домаћинства	
Укупан број домаћинстава	14.622
Просечна величина домаћинства	2,85
Домаћинства са газдинством	703(4,8%)
Домаћинства без газдинства	13.919(95,2%)

1.5.1.2. Оцена стања

Табела 1.13. SWOT анализа:

Снага	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Могућност повећања искоришћености континента радно способног становништва - Изграђени урбани садржаји и стамбени фонд и развијене комуналне и јавне службе - Нижи степен незапослености у односу на републички просек 	<ul style="list-style-type: none"> - Миграциони процеси - Негативан природни прираштај -7,2‰ - Повећање старости становништва и пораст учешћа старог у укупном становништву - Стагнација и опадање учешћа млађих категорија у укупном становништву

Могућности	Претње
<ul style="list-style-type: none"> - Имплементација националних стратегија које стварају повољније околности за рађање као што су стратегија за подстицање рађања, стратегија за смањење сиромаштва, стратегија за младе... - Имплементација стратегије регионалног развоја која подстиче ревитализацију сеоских насеља, смањује емиграцију и подстиче повратак младих... 	<ul style="list-style-type: none"> - Стварање неповољног социоекономског амбијента, - Повећање незапослености

1.5.1.3. Циљеви

Општи циљ јесте одржавање популационе виталности, ублажавање / спречавање депопулационих тенденција у кретању становништва.

Посебни циљеви спецификовани су за поједине групе становништва и њихове интересе и потребе:

- задржавање млађих контингената становништва, смањење миграционих кретања (емиграционих) побољшавањем услова школовања (основног и средњег, посебни програми квалификовања и сл.);
- заштита и помоћ старим грађанима путем усклађених програма помоћи и по потреби збрињавање;
- подизање образовне структуре становништва;
- смањење незапослености и отварање нових радних места(обуке, преквалификације...).

1.5.1.4. Пројекција становништва

На основу анализе досадашњих демографских промена на подручју града Пожареваца, урађене су прелиминарне процене броја становника до 2022. године. С обзиром да су први резултату пописа 2011. године, објављени 15.11.2011. г., постојећа документација ажурирана је новим прелиминарним подацима. По последњем попису, Град Пожаревац, као и највећи део територије Србије, бележи пад становника. На територији Града Пожареваца пописано је 74.070 становника, што је у односу на попис 2002. године, ниже за 832 становника, односно 1,2%. За разлику од Града, само градско подручје Пожареваца, по последњем попису бележи пораст броја становника са 41.736 становника по попису 2002.године на 42.963 по последњем попису, што је пораст за 1.227 становника, односно 2,9%. Поред овог броја публикован и је податак да је 7.702 лица са територије Града Пожареваца у иностранству а из самог градског центра 3.166 лица.

Процена броја становника урађена је у две варијанте. Прва варијанта је урађена комбинацијом метода трендова и анализе кретања у последњих тридесет година. Друга варијанта представља корекцију резултата прве варијанте укључивањем становништва које живи у иностранству, односно претпоставке да ће се одређени проценат ових лица вратити у земљу по завршетку радног века.

Табела 1.14. Пројекције становништва:

Подручје	Број становника					Бр.стан. 2011.	Пројекција	
	по старој методол.			по новој методол.			I варијанта	II варијанта
	1981	1991	2002	1991	2002		2022	2022
Град Пожаревац	81.123	84.678	83.097	78.054	74.902	74.070	74.200	79.500
Пожаревац г. насеље	39.735	43.885	44.775	41.478	41.736	42.963	44.650	46.000

** II варијанта заснива се на претпоставци да ће се одређени број лица који борави у иностранству вратити у насеље

Према проценама до 2022. године број становника на подручју града Пожареваца ће се (према првој варијанти) стагнирати, тако да ће на овом подручју живети 74.200, односно повећати на око 77.600 према другој варијанти (за око 3.530лица у односу на 2002. годину). Повећање становништва се очекује у градским насељима, с обзиром на садашње популационе потенцијале, старосну структуру, учешће фертилног становништва и број расељеног и избеглог становништва које се населило у ова насеља.

На територији Града Пожареваца, пописом 2011., пописано је 25.321 домаћинстава и 31.968 станова, а у самом градском подручју Пожареваца 15.790 домаћинстава и 19.624 станова.

1.5.2. Економске карактеристике

1.5.2.1. Постојеће стање - остигнути ниво економске развијености и привредна структура

У складу са типологијом градова на основу њихове конкурентности (typology of urban competitiveness), детаљно разрађеној у публикацији "State of the European Cities Report", град Пожаревац је препознат у групи "Деиндустријализовани градова"⁴ (*De-industrialized cities*). С обзиром да се сваки град може препознати у оквиру више од једног типа, треба истаћи да је приликом класификације акценат стављен на комбинацију индикатора који су доминантно својствени одговарајућем типу.

Привредну структуру града Пожареваца карактерише доминација рударско-енергетско-индустријског комплекса и пољопривреде, уз релативно развијене делатности терцијарног сектора. Пожаревац је полифункционални национални урбани центар, док је градска општина Костолац један од рударско-енергетских центара у Србији, са знатним утицајем на економску развијеност града Пожареваца. Динамичан развој рударско-енергетско-индустријског комплекса ТЕ-КО "Костолац", прехрамбеног и металског комплекса имао је снажан утицај на укупан друштвено-економски развој.

⁴ Деиндустријализовани градови су градови који су имали јаку индустријску базу, која је од почетка 90-тих година у фази стагнације и рецесије. Локалне економије ових градова су претрпеле драстичне промене које су се највише одразиле на губитак великог броја радних места у сектору индустрије. Кључни критеријуми својствени овом типу су: просечни БДП per capita, исподпросечна/просечна реална годишња стопа раста БДП, исподпросечна/просечна стопа запослености и изнадпросечна/просечна стопа незапослености, смањење броја становништва и то пре свега високообразованог, у привредној структури и структури запослености доминира сектор индустрије, низак удео високообразованих у структури запослених и релативно развијен сектор МСП-а. Такође, овом типу града је за будући одрживи привредни развој потребна снажна економска политика и стратегија.

Табела 1.15. Достигнути ниво економске развијености - БДП, тржиште рада, зараде, инвестиције и средства локалног буџета

Развојни индикатор	Јединица	Вредност
БДП по становнику (2005.)	РС=100	125
Годишња стопа раста БДП (2002-2005.)	%	0,9
Стопа запослености (2009.)	%	44,8
Стопа незапослености (2009.)	%	10,3
Структура запослености (2010)		
- примарни сектор	%	1,5
- секундарни сектор	%	34,4
- терцијарни сектор	%	64,1
Просечна нето зарада (јануар 2011.)	РСД	48.920
Инвестиције у основна средства (2009.)	РС=100	110,7
Јавне финансије (буџетски дефицит)	РСД	- 619.087.474
- приходи и примања	РСД	2.043.251.406
- расходи и издаци	РСД	2.662.338.880

Извор: Републички завод за статистику и СГ града Пожареваца бр.10/2010

Транзицијска рецесија и светска економска и финансијска криза проузроковале су нови пад привредне активности, али упркос томе град Пожаревац припада развијеним подручјима у Републици Србији, са изнадпросечним БДП по глави становника (125,0%) и надпросечним личним зарадама (143,8% јануара 2011). У формирању БДВ (Бруто додате вредности) преовлађује секундарни сектор (53,7%), затим терцијарни (30%), док примарни сектор учествује са 16,3%. У протеклој деценији на Планском подручју стагнира ниво укупне запослености. На подручју града Пожареваца септембра 2010. године запослено је 21.661 лице, од којих је 5.166 предузетника. Услед снажне деиндустријализације у периоду 1999-2010. број индустријских радника је смањен 5,4 пута, тј. са 10.008 запослених на 1.852 лица или за 81,5%. Отварање нових радних места у сектору предузетништва и запошљавање у јавном сектору допринело је да број укупно запослених остане на стагнантном нивоу (22.167 лица и 21.669 лица, респективно). Степен индустријске запослености на подручју града Пожареваца је висок (9,7%) у односу на просек РС (5,2%). У структури запослености секундарни сектор учествује са 34,4% уз доминацију сектора услуга са 64,1% док сектор примарних делатности чини 1,5%. У укупној запослености у септембру 2010. године доминирају производња електричне енергије (3.925 запослених или 18,1%), прерађивачка индустрија (2.642 радника или 12,2%), здравство и социјални рад (9,2%), трговина (1.923 лица или 8,9%), државна управа (5,8%), образовање (5,6%), грађевинарство (3,9%), комуналне, личне и друге услуге (4,2%), саобраћај (3,3%), пољопривреда, рибарство, шумарство, водопривреда (1,45%), хотели и ресторани (1,2%), послови са некретнинама (1,3%). Просечна нето зарада у јануару 2011. године у граду Пожаревацу је 48.920 динара или 143,8% просека Србије, што ово подручје сврстава на пето место у Србији. Градска општина Костолац има највеће нето зараде по запосленом у земљи (јануара 2011. године 73.850 динара или 2,17 пута веће од просека РС), док град Пожаревац има исподпросечне нето личне зараде (32.934 динара или 96,8%). На подручју града Пожареваца 2009. године било је 5.137 незапослених лица или 69 на 1.000 становника, што је знатно ниже у односу на републички просек (100 незапослених/1000 становника). Квалификациона структура незапослених је врло неповољна због удела 42,7% лица без квалификација.

Локални буџет у 2010. годину је износио 2.043.251.406 динара. У наведеној суми значајан је удео средстава од трансфера са других нивоа власти тј. Републике, с тим да је планирано да се њихов удео у формирању буџета смањи. Томе треба додати да се удео средстава од задуживања, такође, смањује, док је значај донација у буџетским приходима занемарљив. Пореска средства су основни извор буџетских прихода, с тим да се смањује удео пореза на доходак, добит и капиталне добитке а да расте значај пореза на имовину. Средства прихода од имовине су, такође, повећала удео.

На расходној страни буџетска средства се далеко највећим делом троше на текуће расходе (87,5%), док су средства за капиталне расходе лимитирана, што се осећа у заостајању инфраструктурне мреже, посебно комуналне. Такође средства за субвенционисање подстицаја пољопривреде су недовољна, што отежава унапређење положаја ове важне привредне области и положаја руралног подручја. Средства за подстицање туризма су мала да би се унапредила туристичка делатност и интензивирале маркетиншке активности. Остварени дефицит у 2010. години износио је 619.087.474 динара, односно буџетски приходи остварени су у износу од 2.043.251.406 динара а буџетски расходи у износу од 2.662.338.880 динара.

За град Пожаревац су својствене изнад просечне остварене инвестиција у основна средства по становнику (110,7 републичког просека), као и да су у последњим годинама већа улагања у у нове капацитете у односу на улагања у реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење, и у одржавање. У погледу техничке структуре остварених улагања у основна средства, средства уложена у опрему су знатно већа од улагања у грађевинске радове. Поред наведеног, треба указати да су остварене инвестиције у нове капацитете на подручју града Пожареваца претежно реализоване у производњу и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом (69,2%) и прерађивачку индустрију (9,9%), док су врло мала средства уложена у хотели и ресторани, финансијско посредовање и државну управу.

Заступљена структура привредних субјеката испратила је структурне промене привреде града Пожареваца, а која је данас релативно диверзификована, са значајним учешћем индустрије, агрокомплекса и терцијарних делатности. На подручју града Пожареваца 2010. године било је регистровано 1.649 привредних субјеката, од чега је највише у трговини. У индустрији са рударством има 27 предузећа и других правних лица. У индустријској делатности доминирају капитално-интензивне гране производње угља, електричне енергије, нафте и гаса, као и прехрамбена индустрија. Највећи енергетски капацитети су у саставу ПД ТЕ-КО "Костолац" и изграђени су у Костолцу. Експлоатацију и прераду угља на подручју басена данас обавља ПД ТЕ-КО "Костолац" д.о.о. Костолац, као једно од 11 привредних друштава у саставу ЈП "Електропривреда Србије", Београд. Значајно је истаћи да је ПД ТЕ-КО "Костолац" 2009. године запошљавало 17% укупно запослених на подручју града Пожареваца.

Индустријску структуру карактерише значајно учешће прехрамбеног комплекса (индустрија меса и месних прерађевина, прерада млека, производња и конзервирање воћа, производња пива, производња сточне хране, прерада житарица и складиштење и др.), као и металопрерађивачка делатност, машиноградња, производња грађевинских материјала, експлоатација песка и шљунка, производња текстила, обуће, намештаја, гуме, прерада секундарних сировина и др. Највећи индустријски погони у агрокомплексу су концерн "Бамби-Банат" а.д. (кондиторска индустрија), "Житостиг" а.д., МДД Имлек "Млекара", "Шећерана" (ликвидација), МИП месна индустрија Пожаревац (у стечају), "Стижанка" фабрика сточне хране, "Воћепродукт" (прерада и конзервисање воћа, поврћа), "Филип" (складиштење житарица и сушаре), "Пољопривреда" за пољопривредну и сточарску производњу, "Стиг" Завод за пољопривреду, "Храстовача" пољопривреда и промет (гајење жита и фарма јунади) Кличевац, погон сокара и млин (Братинац) и др.

У граду Пожаревцу, од 2000. године приватизовано је око 30 предузећа, са око 6.000 запослених (од којих је највеће "Бамби" и "Литас"/Веолиа). Из ранијег састава ЈП ЕПС приватизовано је ПД ФИО, док су у процесу ПД РИО, ПРИМ, Георад, Костолац-услуге, Аутотранспорт. У стечају се налази 4 предузећа (Шећерана, МИП, Рекорд Протектирање., Путоградња).

Такође, су на подручју града Пожаревца регистрована 384 приватна предузећа (од укупно 469 предузећа) која спадају у мала предузећа уз 5.166 предузетника, од којих је највећи број у области занатства и личних услуга, трговине, саобраћаја и веза, грађевинарства и индустрије. Предузећа и радње су углавном концентрисана у градским оштинама Пожаревац и Костолац.

1.5.2.2. Потенцијали и ограничења привредног развоја

Основни потенцијали за развој привреде су: веома повољан географски положај и близина тржишта за регионалне и локалне производе, функције Пожаревца као регионалног центра Браничевског региона, рударство као делатност, која ангажује огромне материјалне и људске ресурсе доприносећи развоју, углавном, прерађивачке индустрије, изграђени привредни капацитети и развијен и јак енергетски сектор и лидерска улога ПД ТЕ-КО "Костолац", постојећи изграђени привредни капацитети (за прераду хране, енергетски, металски), расположиве могућности за изградњу индустријских зона на новим (greenfield) и запуштеним локацијама (brownfields), развој туристичких потенцијала, добра саобраћајна доступност, изграђени урбани садржаји, стамбени фонд и развијене комуналне и јавне службе, потенцијали за даљи развој и повећање запослености, нижи степен незапослености у односу на републички просек, изграђене регионалне и локалне институције за подршку развоју и постојање регионалних и локалних стратегија развоја, мастер планова и велик број локалних развојних стратегија у изради итд.

Основна ограничења за развој привреде су: недовољна искоришћеност просторно-саобраћајних потенцијала, смањивање становнштва (у првом реду сеоског) и продужена емиграција нарочито млађег стручног кадра, монофункционална привредна структура, недостатак индустријске инфраструктуре, опремљених локација, крупне регионалне инфраструктуре и саобраћајних и ИКТ комуникација, промене у коришћењу пољопривредног земљишта (I и II бонитетне класе), зависност дела производних капацитета од пољопривреде, промене у просторној организацији насељске мреже и инфраструктуре, значајно нарушавање квалитета свих параметара животне средине, конфликти између индустрије и заштите природних и културних добара, неокончана приватизација и претежно лоша приватизација до сада неприватизованих предузећа уз пратећи стечај и ликвидацију дела предузећа, низак степен инвестиција, недовољно коришћење подстицајних средстава из домаћих и страних извора и недовољна сарадња локалне самоуправе и привреде и релативно висока незапосленост.

1.5.2.3. Циљеви развоја привреде

У *Регионалној стратегији развоја Браничево-Подунавље 2009-2013. године* утврђени стратешки циљеви развоја овог подручја су: очување природних ресурса, јачање регионалне привреде и отварање нових радних места и побољшање доступности и понуда знања и социјалних услуга. У истом документу утврђени су циљеви у области јачања предузетништва (привлачење нових инвестиција и запослења у региону, унапређење конкурентности постојећих МСП и отварање нових предузећа) и доступности знања и бриге за све (унапређење способности за запошљавање подизањем нивоа образовања и подршка запошљавању маргинализованих група).

Према *Стратегији одрживог развоја града Пожаревца 2013. године* визија града Пожаревца је "Пожаревац, мој Град - савремени регионални центар Источне Србије, са развијеном привредом, културом и инфраструктуром, еколошки чист, отворен за сарадњу". Ради реализације визије постављена су 4 стратешка циља и 7 приоритетних подручја развоја која ће се реализовати спровођењем активности груписаних у 12 мера. Стратешки циљеви су: унапређење инфраструктуре и животне средине, унапређење привреде и туризма, унапређење пољопривреде и социјалне, здравствене заштите и образовања. У оквиру унапређења привреде предвиђа се припрема подручја за улагања инвеститора и унапређење сарадње између приватног и јавног сектора.

Дугорочни основни циљ привредног развоја на подручју града Пожаревца јесте опоравак и повећање конкурентности привреде уз остваривање одрживог привредног раста у свим, посебно у делатностима које су способне за конкурентски наступ, применом европских принципа индустријске политике и политике развоја предузетништва и МСП.

Реализација основног стратешког циља је уско повезана са остваривањем следећих оперативних циљева развоја привреде:

- активирање привредних делатности заснованих на знању, подршка иновацијама и усвајању нових технолошких решења и развој производа;
- успостављање одрживе структуре привреде подршком ефикасном реструктурању рударско-енергетског и индустријског комплекса, агро-комплекса и туризма, модернизацији капацитета у Пожаревцу и Костолцу и на руралном подручју;
- економско-еколошко реструктурирање дела постојећих капацитета и повећање учешћа high-tech грана;
- подстицање развоја индустријских зона, бизнис инкубатора, кластерско удруживање и повезивање предузећа и интензивни раст пословних инкубатора;
- модернизација политике запошљавања подршком развоју предузетништва и стварању амбијента који подстиче развој МСП;
- обезбеђење повољних локација различитог степена опремљености и других пословно-инвестиционих услова;
- ревитализација дела постојећих браунфилд локација у граду Пожаревцу и Костолцу, равномернији размештај капацитета, у складу са потенцијалима и ограничењима простора;
- подстицај ефикасном коришћењу ИКТ у привређивању;
- подстицај регионалне и међународне сарадње, пре свега у области нових пројеката, енергетике и туризма;
- спречавање нерационалног коришћења и деградације пољопривредног земљишта;
- унапређење сарадње приватног и јавног сектора, јачање институција општинске управе ради подршке локалном развоју уз успостављање партнерства свих актера;

Специфични стратешки циљеви за појединачне приоритетне области су:

- За развој индустрије: опоравак, повећање секторске и територијалне конкурентности и запослености обезбеђењем повољних општих, инфраструктурних и просторних услова, као и просторна дистрибуција усклађена са потенцијалима подручја и смањењем притисака на ресурсе.
- За развој рударско-енергетског индустријског комплекса: даљи раст производње, повећање конкурентности, ефикасности и продуктивности; ефикасно пословање привредних друштава, ревитализација, модернизација дела постојећих производних капацитета и организационе и управљачке структуре; подршка модерној, диверзификованој,

конкурентној, ресурсно и енергетски ефикасној индустријској основи; јачање нових модела јавно-приватног партнерства за улагања; обезбеђивање услова за ефикасну просторну организацију и функционисање производних, услужних и инфраструктурних делатности – утврђивање нових локалитета за смештај привредних садржаја; заштита простора и коридора за развој рударске и енергетске активности; подизање квалитета саобраћајне доступности подручја улагањем у саобраћајну инфраструктуру и објекте, ИКТ, као и у комуналну инфраструктуру (боље снабдевање водом и енергијом, каналисање и третман отпадних вода, депоновање јаловине, шљаке и отпада); санација оштећене животне средине, економско-еколошка рехабилитација дела постојећих прерађивачких капацитета и превентивни приступ у планирању нових активности, примена еколошки ефикасних технологија, побољшање енергетске ефикасности, смањење транспорта и загађујућих материја; и комерцијализација комуналних услуга; поступна примена принципа одрживог развоја индустрије и очување животне средине.

- **За развој пољопривреде:** усклађивање начина коришћења пољопривредног земљишта с природним погодностима и ограничењима у складу са политиком интегралног управљања природним ресурсима која је усмерена на побољшање стања животне средине; унапређивање локалних ресурса за производњу квалитетне хране и сировина за развој конкурентне прерађивачке индустрије; унапређење производње, понуде и пласмана високо квалитетних локалних пољопривредно-прехрамбених производа ради постизања тржишне конкурентности; унапређење људског и физичког потенцијала пољопривредног сектора; континуелно побољшавање материјалних и социјалних услова живљења на селу, као и неговање и промовисање природне хетерогености, културно-историјског идентитета и других природних и створених вредности руралног простора;
- **За развој туризма:** одрживи развој туризма у домену пловно-наутичког, културолошког, еколошког и других видова туризма као и заштите и унапређења природног и културног наслеђа; јачање постојећих и развој нових туристичких потенцијала и производа у складу са трендовима тражње, стандардима тржишта и социо-економским интересима; реконструкција, изградња и довођење у оптимално стање инфраструктуре у функцији туризма; санација, адаптација, реконструкција и модернизација постојећих објеката туристичког смештаја и угоститељских објеката, ради постизања виших и високих категорија; активно ангажовање локалног становништва уз брзу и ефикасну едукацију за послове туризма.

1.5.2.4. Концепција привредног развоја

Концепција просторне организације привреде на Планском подручју заснива се на: уважавању националне енергетске политике и нове индустријске политике усклађене са принципима европске индустријске политике; обезбеђењу и резервисању зона и коридора за развој рударско-енергетског комплекса; бољем коришћењу постојећих индустријских локалитета, ревитализацији дела браунфилд локалитета и на рационалном коришћењу и планирању привредно-индустријских локалитета у граду Пожаревцу и Костолцу; активирању нових просторних/локационих модела привредно-индустријске инфраструктуре (индустријска зона, привредна/ предузетничка зона, пословни инкубатор, идр.); развоју регионалних привредних кластера МСП у кључним секторима производње и услуга, што подразумева умрежавање и јачање функционалних веза произвођача, добављача, коопераната, купаца; подржавање дисперзије мањих производних погона у сеоска насеља која располажу реалним економским потенцијалом и одговарајућим просторним условима; очувању и повећању доступности

високостручном и високообразованом кадру, иновационим и развојно-истраживачким центрима, јавним службама, потрошачима.

Оквирна развојна одређења одрживог развоја привреде су:

- **развој реструктурираног рударско-енергетског комплекса ПД ТЕ-КО "Костолац"** уз интензиван раст обима производње угља на површинском копу Дрмно као и раст производње електроенергије;
- **комплекс прерађивачке индустрије у функцији рударско-енергетског комплекса** за потребе одржавања производне опреме и средстава рударског и енергетско-индустријског комплекса: прерада метала, производња металних конструкција, рударских машина, репарација рударске опреме, механизације, транспортера, машиноградња, котлоградња, прерада неметала, идр.;
- **развој прерађивачке индустрије** јачањем предузетништва и формирањем МСП у сектору производње прехрамбених производа, прераде метала, рударске опреме, машина, пољопривредних машина и опреме, грађевинског материјала, неметала (експлоатација нафте, природног гаса, вађење и сепарација шљунка, песка и сл.), традиционалних грана (дрвне - производње намештаја, текстилне, производње обуће, пластике, идр.); развој прехрамбеног комплекса захтева строго поштовање савремених стандарда квалитета хране, с ослонцем на ревитализацију постојећих и увођење нових програма и технологија, биотехнологија, идр.;
- **пољопривреда и агрокомплекс**, заснована на ефикасној производњи, изградњи мини фарми и малих погона за прераду меса, млека, воћа, поврћа, пласману производа, развоју сточарства, повртарства, ратарства, воћарства, повећању величине поседа, брендирању производа, удруживању произвођача, јачању комерцијалних газдинстава и стандардизацији производње, обезбеђењу стручне подршке, мотивисање младих и др.;
- **повезивање пословања МСП** са потребама производње и прераде угља и електроенергије;
- **туризам** – бољим ангажовањем свих потенцијала и креирањем програма њиховог коришћења;

У просторној структури производних комплекса највећи значај ће и даље имати енергетско-индустријска зона у Костолцу и комплекс ТЕ "Костолац Б" код насеља Дрмно, индустријска зона у Пожаревцу и други локалитети. Сходно томе, основни елементи будуће просторне организације привреде су:

- град Пожаревац, као национално функционално урбано подручје и полифункционални привредно-индустријски центар;
- градско насеље Костолац, као специфичан рударско-енергетско-индустријски центар;
- енергетско-индустријски комплекс "ТЕ Костолац Б" код насеља Дрмно;
- сеоска насеља која имају привредне садржаје и економски потенцијал за неке врсте производње и услуга – Братинац, Баре, Батовац, Касидол, Живица и Пољана;
- насеља у чијем се атару врши или се планира експлоатација нафтно-гасних поља (Брадарац, Маљуревац, Бубушинац и Острово); и
- развој пољопривреде у савременим газдинствима.

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ

Стратешки приоритети просторне дистрибуције и развоја привреде на Планском подручју су:

- подршка развоју људских ресурса и улагање у образовање и радне квалификације као основу одрживог развоја економије и конкурентности;

- програм изградње "индустријске инфраструктуре" који обухвата изградњу и комунално опремање индустријске зоне за развој предузетништва у Пожаревцу (завршетак I и наставак II фазе), индустријских локалитета у Костолцу и у центрима сеоског подручја, као и побољшање железничког транспорта роба, магистралне и регионалне мреже путева, ИКТ мреже и хидротехничке инфраструктуре, решавања проблема индустријског отпада;
- обезбеђење зона, коридора и локалитета за развој рударства, термоенергетике и МСП;
- изградња конгресно-изложбеног центра "Браничево" у Пожаревцу;
- оживљавање дела индустријских браунфилда у Пожаревцу.
- интегрални рурални развој и ревитализација села, развој пољопривреде, израда Студије изводљивости – могући правци развоја и улагања у финалну прераду пољопривредних производа у граду Пожаревцу;
- вертикално и територијално повезивање произвођача и прерађивача на интересној основи, као и њихово укључивање у ланце продаје производа, кроз развој кластера, ради заједничке набавке репроматеријала, опреме и сировина по повољнијим ценама, стручне обуке, прибављања сертификата за квалитет, унапређења маркетинга и сл.;
- искоришћавање свих могућности подршке пољопривредном и руралном развоју преко IPA програма прекограничне сарадње, који је фокусиран на усавршавање институционалног оквира за развој МСП, произвођачких асоцијација и кластера;
- одрживи развој туризма посредством унапређења туристичке понуде Пожаревца, Љубичева и других локалитета, развоја туризма на Дунаву и приобаљу, развоја археолошког туризма у оквиру Виминацијума са тематским парком и давање приоритета модернизацији и комерцијализацији постојећих и потенцијалних смештајних капацитета, посебно у насељима у руралном залеђу Дунава и Мораве, са очуваним културним пределом и етно-наслеђем.

У наредном периоду потребно је подстицање улагања за стварање конкурентних локација за инвестиције, које би осигурале развој привреде и ново запошљавање. У приоритете до 2013. Године предвиђа се формирање индустријске зоне за развој предузетништва у Пожаревцу, изградња конгресно- изложбеног центра и израда Студије изводљивости о правцима прераде пољопривредних производа.

2. ПЛАНСКИ ДЕО

2.1. ПОДЕЛА НА ЗОНЕ И ЦЕЛИНЕ

2.1.1. Подела на организационе и просторне целине

Простор града Пожаревца подељен је на дванаест просторно-амбијенталних целина које су разматране кроз идентификацију постојећих ресурса и потенцијала као и будућих праваца развоја. Добијене просторно-амбијенталне целине биле су и основа за кодификацију блокова.

Просторно-амбијентална целина 1 простире се у југозападном делу града, дуж главне градске саобраћајнице. Целина пресеца железничка пруга. Одликује се у највећем проценту централним јавним наменама, вишепородичним и породичним становањем са и без комерцијалних делатности у приземљима зграда, и у оквиру ове целине је индустријска зона и пољопривредно земљиште.

Просторно-амбијентална целина 2 обухвата већи део индустријске зоне дуж главне градске саобраћајнице. Целину пресеца железничка пруга. У склопу ове целине присутно је неизграђено и пољопривредно земљиште, спортско рекреативни објекти и површине, комерцијалне функције, као и вишепородично и породично становање са и без комерцијалних делатности у приземљима објеката.

Просторно-амбијентална целина 3 се налази у западном делу града. У мањој мери присутно је породично становање и екстезивна пољопривреда у форми воћњака и ливада, као и јпородично и вишепородично становање, али по просторном обухвату значајне су спортско-рекреативне површине (хиподром и "Бамбиленд"). Целина дотиче обилазница са крајње западне стране, а железничка пруга га пресеца. Између ових саобраћаница је у већој мери неизграђено подручје са пољопривредним земљиштем. У мањој мери у овој целини су продукционо-пословне намене и јавне намене.

Просторно-амбијентална целина 4 обухвата северозападни део града и протеже се једном својом страном дуж главног саобраћајног правца ка Забели. Предметна целина је у највећој мери под породичним становањем. У мањој мери присутно је вишепородично становање. Трговинско-пословни садржаји су такође у мањој мери заступљени дуж саобраћајног правца. Спортско-рекреативне површине у овој целини нису значајније заступљене, а слабо је заступљено и неизграђено и пољопривредно земљиште.

Просторно-амбијентална целина 5 представља целину коју одликују саобраћајни правци ка Забели и Костолцу. Становање је породичног вида, уз пољопривредне површине које су у простору смештене дуж поменутих саобраћајница. Вишепородично становање је заступљено у мањој мери. У простору су уочене значајније скупине изграђеног ткива и то комуналне површине (гробље), површине и објекат посебне намене (окружни затвор). Спортско-рекреативне површине и објекти из домена јавних служби у овој целини нису у већој мери заступљене, као и неизграђено и пољопривредно земљиште.

Просторно-амбијентална целина 6 обухвата појас у периферном делу града, који се протеже дуж главних саобраћајних правца ка Костолцу и Великом Градишту. У оквиру предметне целине издвајају се особити делови: - потез уз правац државног пута и потез уз железничку пругу, који су утичу на постојећи развој производних делатности; Зона породичног и вишепородичног становања са и без комерцијалних делатности и претежно неизграђен простор, са мањим бројем породичних објеката на пољопривредном земљишту. У овој целини су заступљени и објекти и површине јавних намена и то образовни и војни комплекс.

Просторно-амбијентална целина 7 представља средишњи део градског насеља, који у себи садржи четири подцелине које се разликују по времену настанка, амбијенталним одликама и будућим правцима развоја. Целина је просторно одређена укрштањем главних градских саобраћајница и старим градским језгром. Опште гледано, ова целина се одликује концентрацијом централних активности и јавних служби, вишепородичним становањем средњих и великих густина, објектима и целинама културно-историјског и амбијенталног значаја и, у мањој мери, породичним становањем,. Такође, заступљене су и спортско-рекреативне површине и објекти у оквиру парк шуме - етно парк на Тулби.

Просторно-амбијентална целина 8 обухвата појас периферног дела града, који се протеже дуж главног саобраћајног правца ка Великом Градишту. У оквиру предметне целине издвајају се посебни делови - потез уз магистрални правац, који су утиче на постојећи развој производних делатности, потом зона породичног становања и површине под војним земљиштем. У највећој мери у целини су заступљене пољопривредне површине.

Просторно-амбијентална целина 9 се одликује: концентрацијом централних намена и садржаја, вишепородичним становањем средњих и великих густина, породичним становањем, објектима јавних намена, посебне намене (затвор), верским грађевинама као и спомен парком "Чачалица". У највећој мери у целини су заступљене пољопривредне површине.

Просторно-амбијентална целина 10 обухвата појас периферног дела града дуж излазног правца ка Петровцу. Ово је целина где преовлађује породично становање, а уз главну саобраћајницу у целини тачкасто су распоређени комерцијални садржаји као пратећа намена становању. Остале површине су под пољопривредним и неизграђеним земљиштем.

Просторно-амбијентална целина 11 покрива јужни део градског насеља. У северном делу целине налази се део централне градске зоне, где је претежно заступљено вишепородично становање и породично становање са комерцијалним садржајима у приземљима објеката. Целину пресеца железничка пруга уз коју су смештена складишта и магацини. У средишњем делу целине налазе се претежно објекти породичног становања, мања површина под вишепородичним становањем, касарна, спортски стадион, истражни затвор, школа и црква. У јужном делу целине налазе се: живинарска фарма, мања површина под породичним становањем и пољопривредно земљиште.

Просторно-амбијентална целина 12 обухвата просторну целину Љубичева у којој се налазе: ергела „Љубичево“, заштитно зеленило дуж комплекса и реке Мораве, железничка пруга и мањи број објеката породичног становања и објеката са комерцијалним садржајима. Дуж магистралног пута који чини северни део целине такође се налазе објекти породичног становања и објекти са пословним садржајима.

2.2. ОСНОВНА УРБАНИСТИЧКА РЕШЕЊА УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА

Генералним урбанистичким планом Пожаревца дефинисана су генерална урбанистичка решења са основним, односно претежним наменама површина и генералним правцима коридора за саобраћајну и коналну инфраструктуру. Ова решења су заснована на циљевима уређења и основним програмским елементима утврђених у фази Концепта плана, урађених преваходно на претходним планским решењима ГП-а Пожаревца, оцени стања и стратешким документима донетим у претходном периоду.

2.2.1. Намена површина

Према законској дефиницији, "намена земљишта јесте начин коришћења земљишта одређен планским документом. Претежна намена земљишта јесте начин коришћења земљишта за више различитих намена, од којих је једна преовлађујућа".

У складу са наведеним дефиницијом овим планом је одређена претежна намена површина, где су преовлађујуће намене дефинисане као претежне. Планом обухваћена територија у границама грађевинског подручја планирана је за:

- централне (пословно-услугне) намене,
- јавне службе,
- спорт, рекреација и систем зеленила,
- становање,
- производне делатности,
- саобраћај,
- комуналне намене,
- посебне намене и
- водене површи.

2.2.2. Јавне и остале намене

Површине јавне намене - Земљиште које је планирано за уређење површина јавне намене и изградњу јавних објеката, је оно земљиште које је важећим планским документом одређено за ту намену, у складу са одредбама Закона.

Генералним урбанистичким планом одређује се начин коришћења, односно намена земљишта. У складу са карактером и генералним препорукама овог плана, појам површина јавне намене не дефинише аутоматски и својински статус. Површине јавне намене обухватају просторе и објекте у јавној употреби, а својински статус грађевинског земљишта као јавног мора се утврђивати кроз процедуре утврђивања јавног интереса и у складу са посебним законом.

Површине јавне намене у плану обухватају:

- шуме и шумско земљиште,
- воде и водно земљиште,
- јавне службе,
- спортско-рекреативне комплексе,
- јавно зеленило,
- комуналне површи и објекте,
- саобраћајне површи и
- инфраструктурне системе и површи.

Површине осталих намена - У оквиру површина осталих намена земљиште се користи за:

- становање,
- пословно-услугне делатности,
- производне делатности и
- остало зеленило.

2.2.3. Груписање намена: претежне, допунске, пратеће намене

Основно правило савремених третмана неке урбане средине је да се на сваком просторном нивоу може организовати вишенаменско коришћење простора, којим се обезбеђује променљивост и прилагодљивост градње у складу са променама коришћења простора од

стране грађана. У том смислу тежи планирању таквом да се простор не планира у виду једне намене, већ се за њега везује низ међусобно усаглашених намена.

На основу тога на нивоу појединачних градских зона (блокови, делови блокова) постављене су претежне намене, уз које се у мањем уделу могу јавити допунске и пратеће намене.

Намене јављају се као претежне - Очекује се степен заступљености намена од 50% до 100%. Удео од 100% среће само у малом броју случајева, код намена које траже потпуно издвајање (нпр. одређени видови производње, посебне намене, комуналне делатности).

Намене јављају се као допунске - Намене представљају допуну претежним наменама и, у складу са датим, јављају се у уделу до 50%.

Намене јављају се као пратеће - Дате намене представљају пратећи садржај неке претежне намене. У овим случајевима намене као пратеће могу бити заступљене са уделом до 20%.

Табела 2.1. Претежне, допунске и пратеће намене
(+ пратежна и допунска, • пратећа намена)

Пратећа и допунска намена		Претежна намена (индекси важе и за колоне)																			
		1.1	1.2	2.1	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	5.1	5.2	6.1	6.2	7.1	7.2	8.1	8.2	9.1
1.1	Пословање и услуге	+	+	+	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
1.2	Туризам	•	+	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
2.1	Јавне службе	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
3.1	Спорт и рекреација	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
3.2	Парковско зеленило	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
3.3	Остало зеленило	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
4.1	Породично становање	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
4.2	Вишепородично становање	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
4.3	Социјално категорисано становање	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
4.4	Мешовито становање	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
4.5	Мешовито становање са јавним службама	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
5.1	Производња	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
5.2	Производња са услугама	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
6.1	Саобраћај - улице и путеви	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
6.2	Саобраћај - паркирање	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
7.1	Комуналне намене - водовод	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
7.2	Комуналне намене - остале намене	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
8.1	Посебне намене - војска	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
8.2	Посебне намене - вероисповест	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
9.1	Водене површи	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•

2.3. ОПШТИ УРБАНИСТИЧКИ УСЛОВИ И ПРАВИЛА ЗА УРЕЂЕЊЕ И ГРАЂЕЊЕ

Свака претежна намена је посебно обрађена у плану, са детаљним описом и структуром намене, планским решењима по зонама и условима уређења и коришћења простора. За секторске области саобраћајне и комуналне инфраструктуре, дат је приказ планских решења и услова коришћења и изградње објеката по урбанистичким целинама.

2.3.1. Градски центри и централне намене

2.3.1.1. Развој градских централних намена

- Развој уже и шире зоне градског језгра - У зони централног језгра града треба формулисати јасне принципе изградње простора за централне намене, пре свега у смислу постизања оптималне просторне организације центра са циљем очувања културно-историјских и амбијенталних вредности постојеће урбане структуре. Стратешко опредељење у том случају било би усмерено на рестрикцију изградње која није социјабилна, која производи велике саобраћајне проблеме и која се својом просторном формом не уклапа у постојећи амбијент (то су на пример, гигантске робне куће, велики интровертни тржни центри, пословни објекти затвореног типа, ...) све остало може бити препуштено тржишту које ће логично довести до тога да се у централном језгру нађу садржаји ексклузивног типа, туристичке орјентације и сл., јер ће само они моћи да издрже утакмицу профитабилности на изузетно скупом и вредном земљишту какво је у строгом центру града.
- Развој насељских комерцијалних центара – ван шире централне зоне градског језгра, уочена је изузетно ниска концентрација комерцијалних централних функција свих врста (услуге, пословање, намене друштвеног стандарда приватног сектора). Како се све дате намене (посебно оне периодичних и ванпериодичних потреба) вођене тржишним законитостима, природно концентришу потребно је просторно артикулисати и стимулисати овакав тренд развоја, како би се повећала насељска опслуженост комерцијалним централним функцијама, и то на начин који ће новом просторно-програмском организацијом створити основ за даљи развој градске структуре.
- Развој локалних општих центара - У стамбеним насељима у којима не постоји неопходан ниво опремљених јавних простора, развој централних намена на тим просторима може бити добра подлога за подизање стандарда у домену јавних простора. Прикладном просторном организацијом централно опредељеним намена добија се боља покривеност подручја у смислу опслуживања потреба локалног становништва и даје се подстицај за уређење јавних простора као места друштвеног општења. Улагање у овакве просторе заједнички је интерес локалног становништва, власника централних простора и локалне управе, а у том смислу треба тежити ка проналажењу механизма за јавну активацију ових актера у процесу изградње ових простора, како би се градски буџет растеретио одређених финансијских оптерећења у тим зонама.
- Развој мреже специјализованих услужних центара - Изградња великих специјализованих тржних центара у ободним зонама града (нарочито то важи за главне радијалне улазно-излазне правце у град – М24 ка Београду, уз ул. Моравску ка Драговцу и уз ул. Боже Димитријевића), посебно ако се ради о врсти робе која се, на пример производи у региону и представља његову специјалност, представља засигурно изградњу од интереса за градску управу. Оваквом изградњом град ће се афирмисати као регионални центар и добити посебан статус у регионалној мрежи центара. На градском нивоу таква изградња би сем пружања

специјалне услуге била и ново обележје града. Међутим, ако се ради о трговинском центру који је конкурентски локалној производњи, посебно ако је у питању нека од светских компанија онда може доћи до значајних последица по укупни локални привредни развој¹. Изградња специјализованих спортско-рекреативних, културних, забавних, едукативних центара, ... посебно оних који су специјализовани и имају шири значај, без обзира на непогодности које може изазвати на локалном нивоу, може бити од изузетног значаја за укупни развој града. Међутим њихова изградња мора бити у одговарајућем односу са реалним могућностима градске управе да буде суинвеститор, потребама локалног становништва и осталим неопходним комплементарним градским садржајима које ће подржавати њихов градски и/или регионални значај....

- Развој специјализованих пословно-производних центара – концентрисање пословних и радних активности, са допунским и пратећим комерцијалним функцијама је изразито тржишни захтев, а са друге стране омогућава лакше управљање и контролу негативних ефеката ових активности на квалитет животне средине. Изградња специјализованих пословно-производних центара не подразумева концентрисање исте врсте активности. Напротив, програмска понуда у структури таквих центара мора бити веома диверсификована. Она заправо подразумева концентрацију радних активности, која омогућава добру тржишну размену информација и комплементарност понуде активности. Негативан ефекат развоја оваквих центара је изразито усмерено кретање корисника у два критична дневна пика. Ипак, овај ефекат се надзире одговарајућим степеновањем величине пословно-производних јединица и добром просторном организацијом оваквих центара.

Процеси трансформације градских централних функција

У односу на постављени концепт развоја и стање развијености централних функција у постојећој градској структури процеси трансформације градских централних функција могу се одвијати по неколико сценарија, у зависности од процеса развоја осталих градских подсистема. Један од кључних фактора од којих зависи процес трансформације градских централних функција је сценарио развоја система саобраћаја у граду и уличне матрице. Ова два градска подсистема у уској су корелативној вези у фази имплементације постављених концепата и могу допуњавати један другог посебно у смислу испуњења економских предуслова имплементације. У том смислу, пре свега просторни аспект процеса трансформације градских централних функција директно је условљен степеном развијености система саобраћаја у граду, а програмски планираним капацитетима уличне мреже.

У програмском смислу, пре свега, а потом и у просторном, процес трансформације система градских централних функција директно зависи од социо-економских услова, односно од структуре потреба становништва и њихове просторне алокације. Развој планираних централних места и степен реализације програмске понуде и концентрације централних активности, зависиће од степена концентрације потреба становништва у одређеним просторним целинама. У том смислу, процеси трансформације ће се одвијати фазно, и то у зависности од укупне стратегије имплементације концепата развоја свих градских подсистема и ефикасности и ефективности управљачке функције урбаног менаџмента.

¹ Изградња великих мега-маркета може имати двојако дејство на развој урбане структуре. Са једне стране, може допринети бољој снабдевености грађана, подићи вредност неразвијеног градског земљишта, али са друге стране може произвести драстичне миграције становништва у граду и, сходно томе, донети нове саобраћајне проблеме; могу битно утицати и на социо-економске односе у граду, на пример, тако што ће условити пропадање и затварање низа мањих трговина које не могу на тржишту бити кокурентне великој трговини. У том смислу, планирање и изградња оваквих активности и простора мора бити под надзором градске управе и мора се посматрати заједно у односу на укупни економски, социјални, ... живот града.

Када је реч о трансформабилности система центара битно је напоменути да у организационом и просторном смислу постоји висок степен трансформабилности одређених централних облика: пунктови се могу трансформисати у зоне или линије, зоне у пунктове, линије у систем пунктова, ... што ће зависити од природе процеса развоја градске структуре.

Развој сектора градских централних функција нужно доводи до трансформације укупне урбане структуре унутар самог система, као и простора са којима је у интеракцији. Обзиром на изузетну динамичност система центара, трансформабилност централних простора треба да је у адекватном односу са степеном извесности друштвених промена. Ово се пре свега односи на специјализоване центре посебних просторно-физичких форми. Наиме, просторно-физичке форме специјализованих центара често имају ограничену трансформабилност за другачије видове коришћења. Проблеми се јављају када се овакве структуре лоцирају у густо изграђеном градском ткиву, заузимајући простор високе локационе вредности². У том смислу трансформабилност централних места не само да утиче на микролокационе вредности, већ и на трансформабилност система центара у целини.

2.3.1.2. Правила уређења центара и централних намена

Правила организације централних функција - систем градских центара

Организација градских централних намена у граду Пожаревцу формирана је поштовањем правила: - дефинисање и степеновање опсега јавног интереса у зонама центара, - балансирањем односа тржишног и јавног интереса у зонама центара, - омогућавање управљања тржишном логиком, - понуда различитих видова и праваца развоја централних намена - препознавање динамике активације делова у структури центара.

Основни принципи унапређења квалитета система центара у Пожаревцу су предлогом развојног концепта спроведени кроз више аспеката:

- **Организациони:** степеновање концентрације, преклапање са осталим наменама и делатностима;
- **Дистрибутивни:** према структури потреба, према динамичности потреба, према приступачности;
- **Трансформабилни:** прати промене тржишта, однос физичке структуре и промена делатности, допуна осталим делатности.

Организациони модел градских централних функција

Систем градских центара планиран је тако да обухвата развијену типологију општих и специјализованих центара рангираних према значају, структури потреба становништва,

² Типичан пример у нашој пракси су тржно-услугни центри грађени у последњих двадесет година са просторним структурама које су можда одговарале датом тренутку, али већ сада представљају превазиђену форму са аспекта тржишне логике. Најчешће се ради о вишеетажним грађевинама са низом малих просторних јединица које одговарају централним активностима задовољења потреба периодичне учесталности. Форме које су грађене у тренутку потпуног недостатка ових активности у укупној градској структури ставиле су у други план важност критеријума приступачности и привлачности ових простора. Међутим у ситуацији повећања заступљености ових садржаја у укупној градској структури тржишну утакмицу добијају просторне форме које су саобраћајно приступачније и флексибилније. Тако сада одумиру мали локали на вишим етажама, а изграђени објекти су тако грађени и материјализовани да је њихова реконструкција веома компликована и неисплатива.

карактеру кретања, односно приступачности и структури садржаја. Структура планираног система центара приказана је у табели испод.

Остала градска подручја ван система централних функција третирана су као зона дисперзије централних намена. То значи да се ради о изузетно малим концентрацијама централних намена које се не могу третирати као градски центри, већ само као централна места у зонама преовлађујуће друге намене. У овим зонама централне намена јављају се као пратеће некој другој доминантној намени и најчешће спадају у категорију намена које задовољавају свакодневне потребе.

У случају централних функција, ово предвиђа могућност повезивања са другим сагласним делатностима и садржајима, чиме се усложњава коришћење градског ткива. Како тржишне законитости не дозвољавају увек прецизирање лоцирања и програмског дефинисања централних намена у оквиру центара, то се заправо начин преклапања делатности и садржаја у неком простору регулише правилима уређења и правилима грађења.

Просторна организација градских централних функција

Предлог просторне дистрибуције централних намена и центара у градској структури треба да буде усклађен са организационим моделом система центара. У том смислу, облици просторне организације центара имају следеће облике :

- **Пунктуални** – централна места изразите концентрације централних намена, високог централитета у односу на просторни локациони обухват. Код овакве просторне организације центара доминира карактеристика привлачности центра у односу на приступачност. Оваква просторна организација јавља се код општих и специјализованих центара градског значаја.
- **Линијски** – линијски центри претежно су у опсегу средњих вредности централитета, од нижих до виших нивоа концентрације. Код овакве просторне организације доминира карактеристика приступачности центра у односу на привлачност. Овај просторни облик јавља се код општих и специјализованих градских, насељских и локалних центара дуж главних градских и насељских саобраћајница.
- **Зонални** – зоне у сектору централних намена су :
  - **Зона главног градског центра** – разликујемо зону ужег градског центра, који је у овом тренутку препознат као историјско језгро града и ширу зону главног градског центра за коју се планира пораст концентрације централних намена. У будућем периоду, зона ширег градског центра имаће уједначени коефицијент концентрације као и зона ужег градског центра и представљаће ново градско језгро. Код ове зоне, привлачност и приступачност представљају веома важне критеријуме оптималне организације.
  - **Зоне специјализованих централних намена** – зоне са програмом специјализованих садржаја, централитета у опсегу од средњег до изузетно високог и концентрације садржаја од средње до веома високе. Код овакве просторне организације критеријуми привлачности и приступачности се морају третирати са подједнаким значајем. Овај облик организације односи се на локације градског значаја.
  - **Зоне дисперзије свакодневних централних намена** – зоне ниских вредности централитета и концентрације у функцији секундарне сервисне улоге у односу на доминантну другу градску функцију. Код овакве просторне организације доминира критеријум пешачке приступачности. Овај облик организације градских централних функција односи се на стамбене зоне ниских густина насељености у периферним деловима града, као и на уже градске зоне када просторна дистрибуција центара не покрива пешачку доступност до централних функција свакодневног снабдевања.

Табела 2.2. Структура центара – ниво града

врста	ранг	шифра	време настанка	карактер кретања	потребе	структура планираних садржаја
Општи центри Оп	Градски 0.10<K>0.30 0.30<K>0.50	Г Оп 1а	историјски	пешачки	40% ванпериодичних 40% периодичних 20% свакодневних	Управа (општинска, јавна предузећа, организације, удружења...) Култура (мултимед., сцена, библиотека, галерија...) Образовање (основна школа) Пословање (банка, пошта, предузећа, агенције...) Трговина (мал-велике, спец., пијаца...) Услуге (занати, агенције) Угоститељство (ресторани, кафеи, хотели...) Здравство (апотеке) Соц. заштита (стари, хедникепирани, рањиве групе...) Спорт и рекреација (отворена игралишта, паркови...)
		Г Оп 1б	у развоју	комбиновано		
	Насељски 0.10<K>0.30	Н Оп 1	развиј/план.	колски	60% ванпериодичних 20% периодичних 20% свакодневних	Трговина (мал-велике, спец...) Услуге (занати, агенције) Угоститељство (ресторани, кафеи...) Пословање (банке, предузећа, агенције...) Образовање (приватне спец. школе) Култура (библиотека, галерије, играонице, клубови...) Здравство (ординације, апотеке...) Спорт и рекреација (мали рекреативни и фитнес центри...) Друштв. (организација, удружења, НВО)
		Н Оп 2	развиј/план.	пешачки уз		
		Н Оп 3	развиј/план.	улицу		
		Н Оп 4	планирани			
		Н Оп 5	развиј/план.			
		Н Оп 6а	планирани			
		Н Оп 6б	развиј/план.			
		Н Оп 7	развиј/план.			
		Н Оп 8	развиј/план.			
		Н Оп 9	развиј/план.			
		Н Оп 10	развиј/план.			
		Н Оп 11	развиј/план.			
		Н Оп 12	развиј/план.			
Н Оп 13	развиј/план.					
Н Оп 14	развиј/план.					
Н Оп 15	развиј/план.					
Локални 0.03<K>0.10	Л Оп 1	развиј/план.	колски	70% свакодневних 20-30% повремених и изузетних потреба	Управа (МЗ, организације, удружења) Култура (играонице, клубови...) Образовање (приватне спец. школе) Пословање (агенције...) Трговина (мале, спец...) Услуге (занати, агенције) Угоститељство (кафеи...) Здравство (ординације, апотеке...) Соц. заштита (мали приватни стар. домови, прив. деце установе...) Спорт и рекреација (затворена и отворена игралишта...)	
	Л Оп 2	развиј/план.	пешачки уз			
	Л Оп 3	планирани	улицу			
	Л Оп 4	развиј/план.	комбиновани			
	Л Оп 5	развиј/план.				
	Л Оп 6	планирани				
	Л Оп 7	развиј/план.				
	Л Оп 8	развиј/план.				
	Л Оп 9	планирани				
	Л Оп 10	развиј/план.				
	Л Оп 11	развиј/план.				
	Л Оп 12	развиј/план.				
	Л Оп 13	развиј/план.				
	Л Оп 14	развиј/план.				
	Л Оп 15	планирани				
Специјализовани центри Сц	Градски 0.10<K>0.30 0.30<K>0.50	Г Сц 1	развиј/план.	пешачки	60% ванпериодичних 20% периодичних 20% свакодневних	Према посебном програму
		Г Сц 2	развиј/план.	комбиновано		
		Г Сц 3	развиј/план.			
		Г Сц 4	планирани			
		Г Сц 5	развиј/план.			
		Г Сц 6	развиј/план.			
		Г Сц 7	развиј/план.			

2.3.1.3. Опис планираних централних намена

За све типове планираних центара у градском систему централних функција у Пожаревцу примењен је принцип сложеног комбиновања садржаја.

Комерцијални центри и активности - централне намене приватног сектора

Главни градски центар: У историјском, функционалном и амбијенталном смислу ова зона представља посебан ентитет. Она поседује различите развојне могућности. Даљи развој и унапређење ове зоне ће захватити и ширу зону градског језгра посебно делове који су данас неструктурирани, запуштени или неодговарајуће намене. Реализација саобраћајног система, система за паркирање и инфраструктуре претпоставке су за потпуну реализацију планираних унапређења. У оквиру ове зоне доминирају трговинско-услугне делатности, управа, пословање.

Специјализовани центри: То су вишефункционални комплекси различите величине од 2 до 25 ха са доминантном комерцијалном наменом која може садржати остале компатибилне намене као секундарне, укључујући и пословно становање (пословно становање је посебан облик службеног становања у функцији основне намене пословања, које не подразумева социјалну инфраструктуру - снабдевање, школе, обданишта итд.). Специјализовани центар са већим учешћем јавних садржаја и добрим положајем у градском ткиву може постати и градски центар за то подручје. Специјализовани центри су по правилу, ван централне зоне, а по положају деле се на градске и ванградске и могу у амбијенталном смислу бити посебне целине у односу на контактне зоне. Специјализовани центри – комплекси могу бити:

- претежно дистрибутивни (дистрибутивни центри),
- претежно у функцији трговине на велико (велетржнице, складишта, кванташке пијаце - прелазни облик),
- претежно у функцији саобраћаја (пратећи садржаји саобраћаја: мотел, камп, пумпа, паркирање камиона),
- претежно забавни (забавни паркови, планетаријуми, велики акваријуми, ролеркостер, куглане...),
- претежно у функцији трговине на мало (хипермаркети, шопинг центри и шопинг молови, пијаце, отворени тржни центри - прелазни облик, пијаце старих ствари), претежно канцеларијско-истраживачки (пословни паркови),
- претежно изложбени (сајмови),
- постојећи комплекси у трансформацији у претежно комерцијалне садржаје (војни објекти, напуштена саобраћајна инфраструктура и комунални објекти, индустријски објекти...) и
- мешовити (остали).

Градски специјализовани центри ће свој развој остварити трансформацијом постојећег нестамбеног простора, било да се ради о реконструкцији и промени намене постојећих привредних предузећа, или других намена које због технолошког прогреса, непожељног утицаја на околину или малог степена искоришћености земљишта, не могу више заузимати градске локације (индустријска, саобраћајна и инфраструктурна постројења). Могућност трансформације се креће од задржавања и реконструкције постојећих објеката за нову намену до потпуне замене објеката новом структуром у складу са будућом наменом. Иако су ово посебни комплекси у односу на околну ткиво, њихова намена, волумен, саобраћајни приступ и потребе за паркирањем не смеју ни на који начин да угрозе контактну зону.

Ванградски специјализовани центри су углавном блокови или комплекси оивичени јаким саобраћајницама, за које треба дефинисати програм, просторну организацију и ближе одређену намену. То су по правилу локације резервисане за ванградске хипермаркете и шопинг молове.

Насељски центри: По правилу, то су пословно-трговачке улице са великом густином пословног простора преко 10 м²/м¹ улице, са интензивним колским саобраћајем. Ови центри по правилу

су предвиђени уз главне градске и сабирне саобраћајнице. Код појединих улица у одређеној мери у будућности могу се очекивати повремена ограничења и смиривање индивидуалног моторног саобраћаја. То се постиже сегрегацијом уличног простора за све видове саобраћаја или смањењем брзине моторних возила, уз задржавање предности директног приступа аутомобилом.

У постојећим објектима планира се трансформација приземља, сутерена и прве етажне у пословне и јавне садржаје. Нова изградња на појединачним парцелама подразумева и изградњу чисто комерцијалних објеката, који треба да буду грађени као архитектонско-урбанистичке целине. Стимулисаће се доградња солидних постојећих зграда до висине суседа, довршавање, уређење и промена неодговарајуће структуре, кроз целовите реконструкције.

Колски приступ за снабдевање (утовар и истовар робе) на главним трговачким улицама по правилу решава се директно са улице, при чему је могуће временско ограничење. Паркирање на јавним просторима трговачких улица и пешачким зонама треба планирати само за посебно регистрована возила локалних корисника (првенствено становника), за паркирање возила за снабдевање са фиксним временом задржавања и за паркирање бицикла.

Локални општи центри: Локални центри обухватају концентрације садржаја који омогућавају локално снабдевање и услуге у главним улицама у постојећим и новоизграђеним стамбеним зонама, али и садржаје који задовољавају потребе културе и забаве гравитирајућег становништва.

Ови центри имају типичан садржај центара месних заједница који обухвата комерцијални део и део који задовољава јавне потребе локалног нивоа. Комерцијалне намене су само у приземљу док су на спрату могуће јавне намене (библиотека, вишенаменска сала), али и становање. Пожељан је континуитет трговачких радњи и занатских локала у приземљу. Сервиси који су бучни нису дозвољени.

Потребно је постојеће центре обликовно завршити и садржајно допунити савременим услугама које задовољавају потребе градског становништва у функцији слободног времена, забаве, спорта и рекреације. Обликовање ових центара ускладити са већ формираним елементима архитектонског приступа.

Зоне дисперзије: У свим врстама градског ткива планирани су мањи комерцијални и сродни садржаји, чији ће распоред бити усаглашен са потребама околног становништва или корисника на принципима тржишта.

2.3.1.4. Правила грађења централних намена

Комерцијални центри и намене - централне намене приватног сектора

Правила за степен заузетости (З): Парцела са централним делатностима може бити изграђена и 100% под посебно планираним условима, у централној зони града (главни градски центар и проширени градски центар), усаглашена са свим суседима, када заузима целу површину блока, или ако се наслања на постојеће (или планиране) калкане суседних зграда на заједничким границама парцела.

Правила за паркирање: Код већих интервенција у реконструкцији блока, изградња подземних гаража у блоку могућа је у функцији гараже за кориснике околних објеката и парцела, под условом да је доминантна намена блока комерцијална, да је укупна површина заједничког дворишта довољне величине и да је омогућен приступ са две стране. Могуће је да гаража у средишту блока буде подземна, а изузетно и до једне етажне (2,5 м) изнад коте терена. На ивици блока и на регулацији блока гараже по правилу треба да буду вишеспратне. Кровне површине

подземних гаража морају се уредити као пешачке површине са значајним учешћем специјалног кровног зеленила. Више-етажне надземне гараже треба градити као ивичне објекте који се не могу градити у унутрашњости блокова, осим када је блок јединствена просторно-организациона целина.

За новоизграђене објекте потребно је обезбедити паркинг простор на површини (зони, блоку, комплексу, парцели) на коју се односи Генерални План. Услови за изградњу паркинг места одређују се по следећој табели.

Табела 2.3. Капацитети паркинг места за комерцијалне делатности (за новоизграђене објекте)

намена	1 паркинг место на м ²
трговина	50 м ² продајног простора
административно-пословни објекти	60 м ² нето етажне површине
угоститељски објекти	2 постављена стола са четири столице
хотели	2-10 кревета зависно од категорије
шопинг молони, хипер-маркети	50 м ² продајног простора

Правила за архитектонско обликовање: Основни принцип обликовања код изградње нових пословних објеката у комерцијалним зонама у центру града и пешачким улицама је прилагођавање постојећој физичкој структури блока и задржавање формиране парцелације и регулације зграда. Обликовање објекта прилагођава се карактеру амбијента. За веће објекте препоручује се да се идејно решење добија конкурсом.

У наредним табелама дати су основни урбанистички параметри и услови које треба примењивати у даљој детаљнијој урбанистичкој разради централних простора.

Табела 2.4. Урбанистички показатељи за парцеле и објекте у Централној зони и главном градском центру

Параметар	Ужа зона центра	Шира зона центра
Индекс изграђености (И)	3.5	3.0
Степен заузетости (З)	70% (изузетно 80%)	50%
Висина слемена (спратност)	21 м (П+ 5 +Пк (Пс))	18 м (П+ 4 +Пк (Пс))
Начин паркирања*	гараже на ободу језгра и у језгру	гараже на ободу језгра и подземне у језгру
Зеленило	дрвореди, паркови и друге форме зеленила	дрвореди, јавно и зеленило на парцели

* Број паркинг места за пословање према Општим условима за паркирање

За организацију развоја трговачких улица препоручују се просторно-програмска истраживања у оквиру ширих функционално-просторних целина.

Табела 2.5. Урбанистички показатељи за парцеле и објекте у пословно- трговачким улицама

Параметар	Главне улице	Пословно-трговачке улице
Индекс изграђености (И)	3.0	2.5
Степен заузетости (З)	70% (изузетно 80%)	50%
Висина слемена (спратност)	21м (П+ 5 +Пк (Пс))	18 м (П+ 4 +Пк(Пс))
Начин паркирања*	посебни паркинзи и гараже ван улице	улично паркирање или ивичне гараже на 800-1.500 м
Зеленило	мин 2 дрвореда у профилу	мин 1 дрворед и профилу

*Број паркинг места за пословање према Општим условима за паркирање

Табела 2.6. Урбанистички показатељи за парцеле и објекте у зонама улазних праваца у град

Параметар	
Индекс изграђености (И)	0.5-1.5
Степен заузетости (З)	50%
Висина слемена (спратност)	у складу са зоном у којој се налази
Начин паркирања*	паркинг према улици
Зеленило	мин. 20% и озелењени паркинг

*Број паркинг места за пословање према Правилима за паркирање

Табела 2.7. Урбанистички показатељи за парцеле и објекте у центрима нових насеља

Параметар	
Индекс изграђености (И)	1.5-2.5 зависно од стамбеног ткива
Степен заузетости (З)	50%
Висина слемена (спратност)	15 м (П+3+Пк (Пс))
Начин паркирања*	паркинзи
Зеленило	мин. 20% озелењени паркинг и јавно зеленило

*Број паркинг места за пословање према Правилима за паркирање

Табела 2.8. Урбанистички показатељи за парцеле и објекте у центрима приградских насеља

Параметар	
Индекс изграђености (И)	1.5 зависно од стамбеног ткива
Степен заузетости (З)	50%
Висина слемена (спратност)	12 м (П+2+Пк)
Начин паркирања*	паркинзи
Зеленило	озелењени паркинг и јавно зеленило

*Број паркинг места за пословање према Правилима за паркирање

Табела 2.9. Урбанистички показатељи за парцеле и објекте који постоје као појединачни садржаји у ткиву

Параметар	
Индекс изграђености (И)	према околном ткиву
Степен заузетости (З)	према околном ткиву
Висина слемена (спратност)	према околном ткиву
Начин паркирања*	на парцели

*Број паркинг места за пословање према Правилима за паркирање

2.3.2. Јавне службе

Подаци о мрежи, објектима и капацитетима јавних служби добијени су на основу посебних истраживања ГО Пожаревац и дирекције за грађевинско земљиште, као и путем анкете упућене надлежним институцијама општине Пожаревац – Секретаријату за привреду и комуналне делатности Пожаревац, здравственом центру – ОЈ Дому здравља Пожаревац, Установи предшколског образовања и васпитања, и другим, као и из извора Републичког и Савезног завода за статистику. У очекивању комплетно обрађених статистичких података према Попису становништва из 2011. обрађени су и примењени необјављени подаци добијени приликом усмених консултација са колегама из надлежних институција у Пожаревцу. Наведени подаци су примењени у циљу добијања сто прецизније демографске основе која одговара новим границама генералног плана а које се не подударају са статистичким пописним јединицама.

Током више дискусија организованих у сарадњи са стручним службама Пожаревац установљене су потребе и аспирације различитих актера у погледу просторног развоја Пожаревац које су значајне за развој јавних служби:

- Погушћавање становања увођењем различитих типова изграђености са циљем ефикаснијег коришћења градског грађевинског земљишта, што посредно (повећањем броја становника) води ка повећању обима потреба у домену основних сервиса јавних служби;
- Употпуњавање мреже објеката предшколског васпитања и образовања и стварање услова за одговарајући просторни размештај нових капацитета дечјих установа у периферним деловима града где сада не постоје овакви садржаји;
- Употпуњавање постојећих стамбених зона одговарајућим садржајима јавних служби;
- Употпуњавање будућих стамбених зона, односно проширења постојећих одговарајућим садржајима јавних служби (као нпр на потезу МЗ Бурјан, Сопот и Радна мала);
- Промена намене дела посебних служби (комплекса касарни као и комплекса женског затвора) и увођење социјалних сервиса (нпр. становање старих особа и други садржаји).

Принципи - Планирање јавних служби у генералном урбанистичком плану укључује:

- елементе економског, демографског и нарочито, просторно-физичког аспекта, узимајући у обзир опште карактеристике подручја као и посебне вредности појединих параметара од значаја;
- елементе система планирања значајних за планирање јавних служби укључујући законодавни аспект;
- избор принципа, критеријума и индикатора за планирање друштвене инфраструктуре у генералном плану, заснованих на идентификовању и уважавању просторних и других локалних специфичности градског подручја Пожаревац.

Принцип: децентрализација основних видова јавних служби на једнак начин, са крајњим циљем учешћа грађана у креирању локалне заједнице у складу са потребама, интересима и могућностима.

Главни критеријум је критеријум доступности за примарну опрему сервисима јавних служби (основно образовање, предшколске установе, примарна здравствена заштита).

Принцип: концентрација сервиса јавних служби вишег хијерархијског нивоа, односно градског, општинског или регионалног значаја са циљем подизања нивоа централитета града

Увођење сервиса управе, администрације, објеката вишег и високог образовања, културе и информисања, осталих сервиса са својствима подстицаја централитета.

Остали елементи од значаја за план

- Значај релације: јавне службе - просторна целина - карактеристике становништва;
- Посебна важност избора критеријума и индикатора прилагођених локалном нивоу (градских подцелина; насељских целина; центра/предграђа; приградских села, итд.) обзиром на велике разлике између мањих просторних целина;
- Непосредна (нпр. број корисника, ученика) и посредна (нпр. кретање наталитета) релација параметара демографског аспекта према друштвеној инфраструктури, уз праћење трендова у дужем периоду.

Развој јавних служби опредељен је у зависности од потреба и могућности ширења града и развоја функције становања са једне стране, и афирмације централних садржаја у оквиру којих проширени садржаји јавних служби као што су култура и информисање и неке управне службе имају своју улогу.

Планом се не нуде коначна решења већ она представљају понуду условљену примарним токовима просторног развоја. У том смислу, дају се препоруке за примену критеријума просторне дистрибуције и формирање мрежа сервиса јавних служби, као и режими /правила њиховог уклапања у постојећу / будућу матрицу садржаја и физичких структура.

Обзиром на тежње ка што ефикаснијем и профитабилнијем коришћењу градског грађевинског земљишта, посебно у централној зони, што води ка повећању комерцијалних централних садржаја, концепт развоја примарних јавних служби (основног образовања, дечје заштите и примарне здравствене заштите) не предвиђа активирање нових локација у ове сврхе у централној зони.

Такође из истог разлога ефикасног коришћења земљишта треба тежити минималном изузимању земљишта које тренутно нема категорију јавног, што значи минимално увођење јавних служби на нове локације а на земљишту које није јавно. Могућности за евентуалном експропријацијом земљишта су битно смањене и своде се на нужне акције везане за саобраћајне и инфраструктурне потезе од посебних значаја за град. Стога се нови садржаји везани за развој јавних служби, посебно у централној зони могу предвидети само у домену промене намене објекта и површина на земљишту које нема приватни /комерцијални карактер коришћења (остало земљиште).

Други принцип који треба применити садржан је у тежњи ка повезивању елемената јавног интереса и садржаја јавних служби, у смислу нпр. задржавања односно увођења јавних служби у објекте од посебног јавног интереса као што су објекти /целине са споменичким и амбијенталним вредностима.

Постојећи положај институција културе подржава концентрацију садржаја који афирмишу централитет града Пожаревца. Овакав тренд треба подржати тако што ће се мерама имплементације подстицати промена намене нестамбених садржаја у садржаје културе и информисања, посебно у приземљима објеката, и то у осталим облицима својине осим у друштвеном /државном. Потребно је испитати све могућности сарадње са приватним сектором укључујући и коришћење објеката у власништву приватног сектора, узимањем у закуп, адаптацијом мањих капацитета унутар нпр. стамбених објеката, итд.

Садашња урбана структура и организација урбаних функција Пожаревца, као и релативна просторна компактност дају основа да се подстиче концентрација садржаја културе и информисања, управе и администрације. Овакав тренд подржава и величинска категорија града која ће у дужем периоду остати у том реду величине, тј. неће значајније повећати број становника нити ће се разбити на више подцелина које би имале посебне центре. Са друге стране, сам центар још није обезбедио неопходан интензитет и густину активности и компактност па их треба и даље развијати.

2.3.2.1. Основна правила за садржаје и дистрибуцију јавних служби

А. Обавезни садржаји јавних служби и њихова дистрибуција по просторним нивоима (дефинисан је најнижи ниво, а примена изнад тог нивоа се подразумева):

Социјална заштита:

Табела 2.10. Програмски елементи социјалне заштите

1.1. Домови за лица са посебним потребама	ниво општине (<i>могуће ако постоји интерес</i>)
1.2. Центри за стара лица	ниво општине, ниво насеља /лок. заједнице; (<i>могуће ако постоји интерес</i>)
1.3. Центри за социјални рад	ниво општине (обавезно)

Предшколско васпитање и образовање:
ниво насеља /лок. заједнице (*неопходно*)

Образовање:

Табела 2.11. Програмски елементи образовања

1.4. Основно образовање 1.-4.разред	ниво општине, ниво насеља (<i>неопходно</i>)
1.5. Основно образовање 5.-8.разред	ниво општине, (<i>неопходно</i>), ниво насеља (<i>неопходно</i>)
1.6. Средње образовање	субрегионални ниво (<i>неопходно</i>), ниво општине (<i>могуће ако постоји интерес</i>)
1.7. Више и високо образовање	субрегионални ниво (<i>могуће ако постоји интерес</i>)

Здравствена заштита:

Табела 2.12. Програмски елементи здравствене заштите

1.8. Здравствена станица	ниво насеља (<i>неопходно</i>)
1.9. Дом здравља	ниво општине (<i>неопходно</i>), ниво насеља /лок. заједнице; (<i>могуће ако постоји интерес</i>)
1.10. Општа болница	субрегионални ниво (<i>неопходно</i>), ниво општине (<i>могуће ако постоји интерес</i>)
1.11. Центар за специјализ. лечење	субрегионални ниво, ниво општине
1.12. Медицина рада	(<i>могуће ако постоји интерес / потреба</i>)

Б. Радијуси опслуживања, гравитационо подручје и обухват становништва појединих сервиса:

Табела 2.13. Радијуси опслуживања јавних служби

Предшколско васпитање и образовање	600-1000 м; обухват становништва је око 6% , али се коригује социоекономским обележјима становништва;
Основно образовање 1-4.разред	1500 м; за 2-3500 становника; за дистанце веће од 1500 м обавеза организовања школског превоза;
Основно образовање 5-8. разред	2500м; за 3-10000 становника; обухват становништва је око 12%; за дистанце веће од 2500 м обавеза организовања школског превоза;
Здравствена станица	за 1000 становника;
Дом здравља	за 10000 становника, зависно од густине насељености.

В. Критеријуми саобраћајне повезаности и доступности:

- квалитет остварености везе са централним местима,
- опслуженост саобраћајницама,
- радијалне везе,
- начин превоза,
- квалитет путева/улица,
- учешће јавног саобраћаја,
- покривеност оптимално опслужених корисника,
- комфор путовања,
- учешће оптимално опслужених насеља /зона.

2.3.2.2. Правила уређења за јавне службе

Циљеви социјалног развоја морају се довести у везу са економским могућностима и редефинисам социјалним правима у нашој средини. Локална и централна управа је у обавези да обезбеди квалитетније остваривање права у овом домену дефинисаних позитивним законима, док ће остала права и потребе бити остваривани у складу са могућностима локалне заједнице –локалне управе и приливом средстава и других извора (приватни инвеститори, НГО, међународне институције, итд.)

Дистрибуција сервиса јавних служби може се одвијати унутар:

- Централне зоне – у ком случају се објекти могу лоцирати самостално унутар зоне или уклапати са другим централним садржајима, без обзира на њихов карактер (јавни / приватни), под условом да су испуњени услови компатибилности садржаја; у овом случају претежно су заступљени садржаји вишег хијерархијског нивоа (градског, општинског, регионалног и делом рејонског нивоа), односно садржаји вишег и високог образовања, културе и информисања, као и управе и администрације;
- Специјализованих центара – у којима доминира један или више садржаја јавних служби вишег и средњег хијерархијског нивоа – градског, општинског или рејонског нивоа; објекти могу бити лоцирани самостално или груписани у функционалне целине; претежно се односи на комплексе образовања – основне и средње школе и комплексе здравствене заштите – дом здравља, општу болницу и болнице у приватном режиму коришћења;
- Дисперзованих садржаја јавних служби - у балансираној и равномерној мрежи, у којима доминира један или више садржаја јавних служби локалног хијерархијског нивоа, као што су: основно образовање, примарна здравствена заштита у друштвеном или приватном сектору, објекти предшколских установа.

Планским решењем се постојећи капацитети задржавају, уз унапређење организације рада, увођење нових модалитета рада и унапређење и опремање физичке структуре.

Пожељна форма трансформације објеката јавних служби јесте промена намене једног типа јавних служби у други, уз задржавање јавног статуса земљишта код год је то могуће. Овим планским решењем се не подстиче трансформација објеката јавних служби и режима јавног статуса земљишта у остало грађевинско земљиште (нпр. пословање, услуге и др. комерцијални садржаји).

Раније планирани садржаји јавних служби за које је обезбеђено јавно грађевинско земљиште који нису реализовани уграђени су у планска решења (објекат дома за смештај старих лица и предшколско одељење вртића).

Новопланирани садржаји јавних служби у новим зонама становања, посебно у оквиру вишепородичног становања димензионисани су према капацитетима планираног становања, њиховој просторној дистрибуцији и програмским елементима (пожељним дистанцама ових садржаја). Могућа је изградња обеката јавних служби у режиму приватног коришћења уз поштовање правила уређења и правила грађења овог Плана.

Правила уређења за дечје установе – објекти се предвиђају у зонама већих густина новопланираног становања у типу вишепородичног образовања, водећи рачуна о повољној дистрибуцији у складу са програмским критеријумима дистрибуције.

Планирани су нови објекти на јавном земљишту на северозападном потезу и јужном и југоисточном потезу, односно дечји вртићи се планирају у блоку 9.21, блоку 6.2 и блоковима 11.71 и 5.29.

План развоја јавних служби. Објекти на северозападном потезу и јужном потезу су капацитета око 120 деце, бруто површине парцеле око 3000 м², сваки. Објекат на југоисточном потезу је капацитета око 90 деце, бруто површине парцеле око 2250м² и предвиђен је да покрије потребе новопланираног ексклузивног становања као и постојеће потребе породичног становања у окружењу, у домену предшколске припреме деце. Сви новопланирани објекти су са комплетним програмом. Није могуће организовати ове садржаје уколико се у склопу преовлађујуће намене становања планирају и следеће намене: производња, производно занатство, складишта и други садржаји који загађују животну средину.

Планом се подстиче могућност учешћа приватног сектора у домену дечје заштите. У оквиру површина осталих намена, могуће је, сходно новонасталим потребама подручја, као и процени надлежних институција, организовати службу бриге о деци у оквиру дечјих вртића односно предшколских васитних група. Садржаји ове намене могу се организовати у склопу породичног или вишепородичног становања, уз поштовање минималних капацитета предвиђених за предшколске установе, обезбеђен посебан приступ са јавне површине. Није могуће организовати ове садржаје уколико се у склопу преовлађујуће намене становања планирају и следеће намене: производња, производно занатство, складишта и други садржаји који загађују животну средину.

Дозвољава се претварање стамбених или нестамбених простора у просторе за дневни боровак деце у приземљима и са приземљима повезаним просторима који чине јединствену целину под условом да постоји или је могуће формирати посебан улаз; постоји могућност за задржавање возила без ометања саобраћаја чији је број у складу са бројем деце; постоји начин за решавање утицаја додатне буке на суседне намене. Препоручују се јединице за дневни боровак деце са мањим бројем деце, у појединачним објектима на парцели са мањим бројем станова и могућношћу боравка деце на отвореном.

Правила уређења за основно образовање - могућа је доградња, реконструкција и адаптација школских простора како би се постигла задовољавајућа опремљеност просторија за физичко образовање и других проширених садржаја.

Новопланирани објекат се предвиђа у зонама већих густина новопланираног становања у типу вишепородичног образовања, на јавном земљишту, водећи рачуна о повољној дистрибуцији у складу са програмским критеријумима дистрибуције, односно на северном правцу развоја града, према графичком прилогу: План развоја јавних служби. Објекат је намењен ученицима 1-4. разреда, капацитета макс. 240 деце. Предвиђена је парцела од 6600 м². Планирани комплекс и површина објекта обухвата и припремно предшколско одељење дечје установе капацитета 30 деце. Садржај образовања мора бити самостално организован на за то намењеној парцели јавног грађевинског земљишта. Објекат школе може бити слободностојећи или у прекинутом низу.

Правила уређења за средње образовање – постојећи објекти средњих школа на јавном земљишту задржавају се на постојећој локацији и у оквиру постојећих капацитета. Такође се задржава постојећи објекат дома за смештај ученика на постојећој локацији и у оквиру постојећих капацитета.

Могуће је у оквирима комплекса извршити мере санације, реконструкције, надградње и доградње ових објеката образовања уколико се укаже потреба исказана од стране надлежних институција за образовање. Неопходно је пре израде планске документације нижег реда, односно спровођења плана на овом парцелама (издавање акта о урбанистичким условима, одобрење за изградњу) прибавити сагласност надлежних институција за образовање.

Правила уређења за више и високо образовање – искористити могућност промене намене једног дела јавних служби (женског затвора и истражног затвора, са локацијама у ширем центру града) у објекте вишег и високог образовања са оријентацијом ка приватном сектору. Омогућити одговарајуће прилагођавање постојећих капацитета реконструкцијом, адаптацијом и доградњом. Пренамена у објекте вишег, односно високог образовања треба да буде праћена научно–истраживачким садржајима. Могуће је организовати комплатибилне угоститељске и трговинске садржаје у склопу ових комплекса под условом да не прелазе 15% укупне БРГП објекта.

Правила уређења за објекте здравствене заштите – планом се предвиђа потреба изградње додатних капацитета здравствених станица, као сервиса примарне здравствене заштите, и то у зонама већих густина новопланираног становања у типу вишепородичног становања, као и у склопу посебних облика становања, водећи рачуна о повољној дистрибуцији у складу са програмским критеријумима дистрибуције, на јавном земљишту. Поред самосталних здравствених станица предвиђају се и стандардни садржаји здравствене заштите у склопу новопланираних основних школа од 1-4. разреда и комбинованих дечјих установа. Предвиђа се изградња амбуланти у блоку 9.21 и блоку 5.31.

Специјализована здравствена заштита је заступљена у довољној мери на територији Пожареваца, и није исказана потреба за додатним капацитетима у јавном сектору. У склопу развоја централне зоне, као и у склопу изградње нових стамбених потеза потребно је обезбедити услове за изградњу специјализованих капацитета здравствене заштите у оквиру приватне медицинске праксе.

Објекти специјализованих капацитета здравствене заштите у оквиру приватне медицинске праксе могу се лоцирати самостално или у склопу других компатибилних функција: становања, јавних служби, комерцијалних садржаја. Не дозвољава се организовање садржаја специјализоване здравствене заштите у близини следећих садржаја: објекти привредне производње, складишни објекти производно занатство, саобраћајни терминали, бензинске станице, као и други објекти и комплекси који загађују животну средину. Потребно је обезбедити одговарајући саобраћајним приступ. Обезбедити адекватан пешачки приступ, као и посебан приступ слабо покретним и хендикепираним лицима.

У склопу развоја ширег подручја града Пожареваца као и приградских зона планирана је стална здравствена служба на нивоу здравствене станице, уз пратећу службу апотеке, у свему према графичком прилогу: План развоја јавних служби, на јавном земљишту. Потребан простор обезбедити у склопу линеарних зона намењеним централним садржајима, у зони вишепородичног становања (северни-североисточни правац – један објекат), односно елитног породичног становања ван централне зоне града (југоисточни правац – један објекат). Објекат може бити самостално постављен или у склопу других компатибилних садржаја, као што су: становање, јавне службе, комерцијални садржаји, под условом да је у приземљу објеката. Не дозвољава се организовање садржаја специјализоване здравствене заштите у близини следећих садржаја: објекти привредне производње, складишни објекти производно занатство,

саобраћајни терминали, бензинске станице, као и други објекти и комплекси који загађују животну средину. Потребно је обезбедити одговарајући саобраћајним приступ. Обезбедити адекватан пешачки приступ, као и посебан приступ слабо покретним и хендикепираним лицима.

Предвиђена је изградња капацитета посебних облика примарне здравствене заштите у оквиру новопланираних објеката: основне школе од 1-4. разреда на северном правцу, и дечјих установа у јужној (1) и југоисточној зони (1), према стандардима за опремање овакве врсте објеката.

Правила уређења за установе културе - на локацији у улици Воје Дугалића 2, обзиром на позицију у централној зони, тежњу ка остварењу континуитета централних и културних садржаја као и архитектонско-амбијенталним карактеристикама објекта, предвиђа се култура као претежна намена; режим коришћења је јаван, а статус земљишта – јавно грађевинско земљиште. Површина парцеле је 900 м², и будућа намена мора се одвијати у границама постојећег комплекса и уз примену услова надлежног Завода за заштиту споменика. Неопходно је пре израде планске документације нижег реда, односно спровођења плана (издавање акта о урбанистичким условима, одобрење за изградњу) прибавити сагласност надлежног Завода за заштиту споменика.

Правила уређења за установе социјалне заштите - подразумевају објекте за смештај старих лица, објекте за смештај деце ометене у развоју, деце без родитељског старања, центре за социјални рад и друге специјализоване установе. Изузев центра за социјални рад, остале установе се на територији општине смештају опционо и нису обавезно везане за градско подручје.

Објекат за дневни боравак деце ометене у развоју задржава се на постојећој локацији и у оквиру постојећих капацитета. Могуће је у оквирима комплекса извршити мере санације, реконструкције, надградње и доградње ових објеката социјалне заштите уколико се укаже потреба исказана од стране надлежних институција социјалне заштите. Неопходно је пре израде планске документације нижег реда, односно спровођења плана на овом парцелама (издавање акта о урбанистичким условима, одобрење за изградњу) прибавити сагласност надлежних институција социјалне заштите.

Будући да је град Пожаревац исказао потребу и спремност да подржи изградњу дома за смештај старих лица, исти је предвиђен за изградњу на познатој и резервисаној локацији у зони ширег центра града, у свему према графичком прилогу: План развоја јавних служби. Обзиром на промену режима коришћења комплекса посебне намене- војних објеката (видети поглавље **Правила уређења за посебне намене – војни комплекси**), на локацији «Сопот» предвиђа се промена намене у постојећој физичкој структури, уз мере реконструкције и ревитализације, односно **геронтолошки центар** са различитим режимима коришћења. Режим коришћења је јаван, а статус земљишта – јавно грађевинско земљиште. Односно, објекти дома за смештај старих лица планирају се у блоковима бр. 6.34, 6.35, 8.14 и 9.14.

Планирани дом за стационарни смештај старих лица - геронтолошки центар потребно је да заузима парцелу минималне површине од 2000 м² и има минимални капацитет за око 80 корисника са територије општине.

Поред овога, потребно је увести веће учешће нових модалитета рада, као што је рад теренских служби и слично, како би се боље изашло у сусрет потребама становништва.

Правила уређења за посебне намене – војни комплекси – на основу «Измена и допуна услова и захтева за прилагођавање ГУП а Пожареваца потребама одбране земље» - Министарство

одбране од 10.10. 2006. планско решење у домену ових намена конципирано је на следећи начин:

1. Војним комплексима:
  - I. «Ђириковац»,
  - II. «Барутана»,
  - III. «Могила»,
  - IV. «Љубичево»,
  - V. «Сопот»,
  - VI. «Сопот – вежбалиште»,
  - VII. «Виноградска - базен» и
  - VIII. локација у улици Воје Дугалића 2 се скида статус посебне намене и стога као такве неће фигурирати на прилогу «Јавне службе»;
2. Предложена промена статуса јавног земљишта на поменути комплексима и локацијама (1-8.) биће спроведена селективно, у складу са потребама и могућностима локалне заједнице исказаним у току процеса израде плана и концептуалним поставкама обрађивача плана.
3. У односу на концепцију развоја јавних служби, као и остале намене промене у планским решењима су следеће:
  - на локацији «Сопот» предвиђа се промена намене у постојећој физичкој структури, уз мере реконструкције и ревитализације, односно геронтолошки центар са различитим режимима коришћења; режим коришћења је јаван, а статус земљишта – јавно грађевинско земљиште.
  - на локацији у улици Воје Дугалића 2, обзиром на позицију у централној зони, тежњу ка остварењу континуитета централних и културних садржаја као и архитектонско-амбијенталним карактеристикама објекта, предвиђа се култура као претежна намена; режим коришћења је јаван, а статус земљишта – јавно грађевинско земљиште.
  - на локацијама: «Барутана», «Могила», «Виноградска - базен» и «Љубичево» претежна намена ће бити рекреативно-спортски садржаји; режим коришћења је јаван, а статус земљишта – јавно грађевинско земљиште.
  - на локацији «Сопот – вежбалиште», сходно постојећем стању и аспирацијама корисника простора, као претежна намена планира се становање. Статус земљишта је остало грађевинско земљиште.
  - локација «Ђириковац» није третирана пошто није обухваћена границом Плана.
4. Правилима уређења се додатно дефинишу услови градње на локацијама 1-8., односно спровођењу плана на овом парцелама се не може приступити пре претходно завршетка коначног регулисања имовинско -правних односа.
5. Војни комплекси:
6. «Вељко Дугошевић»,
7. «Забела» и
8. «Поречка 1» задржавају статус комплекса посебне намене. У складу са «Изменама и допунама услова и захтева за прилагођавање ГУП а Пожаревца потребама одбране земље» - Министарство одбране од 10. 10. 2006., дефинишу се «зоне контролисане градње», у појасу од 100 м са свих страна сваког од комплекса 9-11. За «Зоне контролисане градње» неопходно је пре израде планске документације нижег реда, односно спровођења плана на овом парцелама (издавање акта о урбанистичким условима, одобрење за изградњу) прибавити сагласност Министарства одбране.

Правила уређења за посебне намене – женски затвор. Комплекс КП Забела налази се на северозападном потезу града и представља заокружену целину са свим пратећим садржајима неопходним за овакву врсту активности. Исказана је потреба за смештајним капацитетима за посетиоце у оквиру посебног објекта, и овакав садржај је могуће организовати и сместити унутар постојећег комплекса без проширивања његових граница.

Комплекс женског затвора налази се у зони ширег центра града Пожаревца и у том смислу има крајње неповољан положај. Стога је потребно тежити промени намене постојећег објекта женског затвора односно ове функције изместити у подручја ван центра града, будући да се може лоцирати и у рубним подручјима. Обзиром на величину и диспозицију објекта унутар комплекса КП Забела-мушки затвор, потребно је у оквирима његових расположивих капацитета одредити локације за комплекс женског затвора чиме би се постигла просторна обједињеност посебних намена, што је са становишта укупног просторног развоја града далеко повољније. Постојећи објекти женског затвора треба да задрже карактер јавних објекта уз неопходне мере интервенција (реконструкција, адаптација, доградња, итд.) ради прилагођавања новим активностима.

Предвиђа се пресељење женског затвора, а нова локација биће дефинисана плановима нижег реда, односно Планом генералне регулације.

Уколико се обезбеде услови за алокацију женског затвора унутар комплекса КП Забела, потребно је обезбедити одвојено одвијање активности једног од другог затвора у свему према условима Министарства правде. Неопходно је пре израде планске документације нижег реда, односно спровођења плана, прибавити сагласност Министарства правде.

2.3.2.3. Правила грађења за јавне службе

За потребан капацитет објекта јавних служби потребно је поштовати следеће критеријуме и нормативе:

Дечја заштита:

Табела 2.14. Правила грађења - Дечја заштита

Капацитет	Мах 270 деце
БРГП	6-8 м ² /детету
Комплекс	20-25 м ² /детету
Спратност	П+1
Паркинг место	1Пм /100 м ² БРГП

- Дозвољава се претварање стамбених или нестамбених простора у просторе за дневни боровак деце у приземљима и са приземљима повезаним просторима који чине јединствену целину под условом да: постоји или је могуће формирати посебан улаз; постоји могућност за задржавање возила без ометања саобраћаја чији је број у складу са бројем деце; постоји начин за решавање утицаја додатне буке на суседне намене; у том случају важе правила уређења и грађења појединачних просторних целина у којима дечја установа налази;
- Препоручују се јединице за дневни боровак деце са мањим бројем деце у индивидуалним објектима на парцели са мањим бројем станова и могућношћу боравка деце на отвореном;
- У новим, односно адаптираним просторима намењеним дечјим установама препоручују се мањи капацитети, максимално до 25 деце по објекту.

Образовање:

Табела 2.15. Правила грађења - основне школе

Капацитет	24 одељења (око 720 деце)
БРГП	6,5-7,5 м ² /ученику
Комплекс	20-25 м ² /ученику
Спратност	П+2
Паркинг место	за 10% запослених

Табела 2.16. Правила грађења - средње школе

БРГП	10-12 м ² /ученику у смени
Комплекс	15-30 м ² /ученику у смени
Спратност	П+3
Паркинг место	1Пм /100 м ² БРГП
Више / високо образовање:	
БРГП	14-18 м ² /студенту
Комплекс	35-40 м ² /студенту

Здравствена и социјална заштита:

Табела 2.17. Правила грађења - примарна здравствена заштита

БРГП	0,003-0,09 м ² /кориснику
Комплекс	0.05-0,12 м ² /кориснику
Спратност	П+2 (П+3)
Паркинг место	За 20-25% запослених

Табела 2.18. Правила грађења - домови социјалне заштите

БРГП	20-25 м ² /кориснику
Комплекс	40-50 м ² /кориснику
Спратност	П - П+3

Табела 2.19. Правила грађења - стационарна и специјализована здравствена заштита

БРГП	25-40 м ² /бол.постељи
Комплекс	80-150 м ² / бол.постељи
Спратност	П - П+3
Паркинг место	За 4-6 бол. постеља
Зеленило у оквиру комплекса	Мин 60% укупне површине

2.3.3. Рекреација, спорт и систем зеленила

2.3.3.1. Рекреација и спорт

Правила организације простора за рекреацију и спорт

Организација простора за рекреацију и спорт заснива се на специфичностима планирања сваке од појединачних мрежа рекреативних простора у граду. У том смислу услови и критеријуми дистрибуције појединих категорија рекреативних простора одређени су са једне стране нивоом просторне организације а са друге специфичним природним и створеним посебним погодностима за развој рекреативних простора на одређеној локацији.

Планирање различитих нивоа просторне организације

Простори намењени рекреацији и спорту планирају се на различитим нивоима просторне организације у складу са степеном атрактивности и значаја за одређено гравитационо подручје. Рекреативни простори су према датој структури категоризовани као простори од значаја за:

- регион (основи фактор лоцирања је добра саобраћајна доступност),
  - град (основи фактор лоцирања је гравитациона пешачка доступност око 1000 м и добра саобраћајна доскопност),
  - насеље (основи фактор лоцирања је гравитациона пешачка доступност око 500 м),
  - локални (основи фактор лоцирања је гравитациона пешачка доступност око 250 м).
- **Рекреативни простори регионалног и градског значаја:** Планирање мреже рекреативних простора регионалног и градског значаја заснива се са једне стране на примарној концентрацији рекреативних активности и садржаја како би се обезбедио дуготрајнији боравак у рекреативном центру . На тај начин се планирају центри слободног времена у градском и ванградском пејзажу. То су: туристичке зоне (Љубичево, Моравска лагуна и приобаље Могиле), и зоне унутар града (Градски СРЦ и Хиподром, Чачалица, Тулба и Табана и новопланирана рекреативни парк Циглана)
  - Такође, тежи се доступности што већем броју потенцијалних корисника као и активирању различитих специфичних просторно-амбијенталних ресурса што у контексту специфичних природно-морфолошких карактеристика Пожаревца доводи до условне дисперзије ових центара на територији града .
  - **Рекреативни простори насељског и локалног значаја:** Планирање рекреативних простора од значаја за насеље заснива се примарно на критеријуму доступности свим становницима насеља и тиме се ови простори развијају дисперзно по граду. Међутим, тежи се такође економичном коршћењу простора и развоју централитета одређених насеља па се као критеријум лоцирања дефинише и тежња да се ови простори развијају уз школе и дечије установе како би се потенцијално дуално користили или допуњавали у понуди различитих рекреативних садржаја чиме се тежи стварању њихове условне концентрације на нивоу понединачног насеља.

Основи елементи су:

а) Квантитативна заступљеност самосталних рекреативних и зелених простора у граду

- ЛРЦ - локални рекреативни центри ..... 0,5-1 м²/ст.
- НРЦ - рекреативни центри насеља ..... 2-4 м²/ст.
- ГСРЦ - градски спортско-рекреативни центри ..... 4 м²/ст.
- велике зелене површине (паркови, парк-шуме) ..... 8-10 м²/ст.
- тргови, скверови, пешачке зоне ..... 1,5 м²/ст.

б) Препоручене минималне површине појединих категорија рекреативних простора према рангу:

- градски и насељски парк - мин. 1,0 ха, пожељно 5 ха,
- градски СРЦ - мин. 4,0 ха, пожељно 10 ха,
- насељски РЦ - мин. 0,4 ха, пожељно 2 ха,
- локални РЦ и локални парк - мин. 0,2 ха.

Планирање у односу на изражен дефицит рекреативних простора

У односу на идентификовани дефицит рекреативних простора у појединим деловима града као и очекивани будући развој – планом се дефинишу:

- зоне у којима треба подстицати развој рекреативних простора - приоритети произашли из анализе гравитационог подручја који би истовремено требало да представљају и приоритете улагања у развој јавних рекреативних простора из општинских фондова;
- зона у којој је пожељно лоцирати рекреативне просторе (приоритети произашли из принципа лоцирања, уз јавне објекте образовања и дечије заштите, уз парк шуме, водотоке). У оквиру ових зона Планом су сугерисане и најпожељније локације (парцеле) за поједине категорије рекреативних простора али се реализација планираног рекреативног простора у процесу имплементације може остварити било где у оквиру дефинисане зоне.

Развој појединих категорија рекреативних простора

Развој појединих категорија рекреативних простора заснива се на: а) заштити и афирмацији вредности постојећих рекреативних простора, б) повећању атрактивности и комфора постојећих рекреативних простора као и в) развоју нових рекреативних простора и садржаја.

А) САМОСТАЛНИ РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ: планирају се спортско рекреативни и зелени рекреативни простори регионалног, градског, насељског и локалног ранга:

1. Простори за спортску рекреацију – Развој мрежа спортско рекреативних простора заснива се на потреби обезбеђивања услова за развој рекреативног, такмичарског и школског спорта и у том смислу се планира дисперзија јавних спортско рекреативних центара на нивоу насеља, концентрација такмичарског спорта у јавним градским спортско рекреативним центрима, могућност приватног финансирања развоја како рекреативног тако и такмичарског спорта било дисперзивно или концентрисано, као и дисперзија спортско рекреативних садржаја у школским објектима.

а) Заштита простора намењених спортској рекреацији: .Планом се задржавају постојећи спортско-рекреативни објекти и терени уз могућност њихове реконструкције и повећања техничке и просторне опремљености, у складу са међународним правилима и прописима за поједине категорије спортских објеката.

б) Повећање атрактивности и комфора постојећих простора за рекреативно коришћење подразумева а) увођење нових садржаја - увећање разноврсности садржаја у постојећим просторима Потребно је искористити просторне капацитете постојећих рекреативних простора и обогатити понуду различитих рекреативних садржаја у њима. б) уређење, опремање, означавање и озелењавање простора за рекреацију и изградња потребних помоћних и пратећих објеката. Предвиђа се реконструкција и уређење постојећих спортско рекреативних простора. Постоје и простори који су грађани спонтано почели да се рекреативно користе. Почетна основа унапређења мреже рекреативних простора у Пожаревцу треба да буде уређење оних простора на којима постоји очигледна потреба за њима и иницијатива да се простори у том смислу и уреде.

Развој нових спортско рекреативних простора и садржаја - планом су предложене могуће локације за различите спортско рекреативне садржаје као што су:

- Аква центар на обали Мораве, Затворени базени у градском СРЦ уз Халу спортова и нови комплекс базена у новопланираном градском СРЦ уз Чачалицу или алтернативно у новопланираној рекреативном парку Циглана: пожељно је да се поред постојећих отворених базена који би генерално допринео развоју спорта реализује и комплекс затворених рекреативних базена слободно обликованих са разним воденим атракцијама (таласи, јакузи, водени прстен, прскалице...). Овакав садржај би могао бити реализован као центар слободног времена и као такав укључити различите рекреативне садржаје који би се односили на забаву и релаксацију и омогућили провођење дела дана или читавог дана. Такав вишенаменски рекреативни центар би поред унапређења квалитета рекреације Пожаревљана у току јесени и зиме - истовремено унапредио туристичку понуду града и био привлачан као мотив дневне екскурзије у ширем региону;
- Затворени тениски терени (Зона тениских терена и новопланирани градски СРЦ);
- Бицикличке стазе (мрежа је детаљно дата у поглављу о саобраћају);
- Трим стаза и стазе здравља (дуж зелених коридора и новопланираном линеарном парку и градском парку уз Хиподром);
- Марина и спортови на води на (Моравска лагуна);
- Клизалиште (отворено/ затворено) које се може комбиновати са стазом за ролере (у било ком градском/насељском СРЦ-у);
- Простори за екстремне спортове: коришћење природних потенцијала за различите екстремне спортове али и грађење вештачких структура које омогућавају њихову реализацију;
- мини голф и слични садржаји рекреативно забавног карактера (у спортско рекреативним и зеленим рекреативним просторима градског значаја);
- активирање аеродрома за спортско летење, падобранство, параглајдинг (тачну локацију је неопходно утврдити на основу анализа утицаја на околину).

2. Зелени рекреативни простори - Развој мрежа зелених рекреативних простора заснива се на интегралном планирању развоја рекреативних и зелених простора и тежи остваривању интегралног просторног и функционално целовитог система зеленила у граду. Зелени рекреативни простори се планирају у контексту обезбеђивања услова за развој урбаних екосистема што условљава потребу за обезбеђивањем малих и великих међусобно повезаних зелених рекреативних простора који се истовремено повезују са регионалним системом зелених простора.

3. а) Заштита и афирмација постојећих зелених рекреативних простора подразумева:
  - Заштита простора примарног еколошког/естетског значаја . Планом се задржавају сви зелени рекреативни простори. Додатно је приоритетно заштитити постојеће просторе примарног еколошког и естетског значаја за град: Посебно је потребно неговати и чувати постојеће градске паркове и скверове као просторе еколошких и естетских унапређења градског пејзажа.
  - Заштита простора значајних визура и лепоте предела. Планом се уређују и активирају за рекреативно коришћење видиковци и простори посебне лепоте предела као значајни туристички атрактери.

б) Повећање атрактивности и комфора постојећих зелених рекреативних простора подразумевају адекватно уређивање и опремање постојећих паркова и парк шума и увођење нових садржаја:

- Културно-забавни простори и садржаји: летњи биоскоп, летња позорница (парк-шуме Тулба и Табана, Чачалица и новопланирани паркови - Циглана);
- Различита тематски паркови и дечија игралишта (парк шуме Тулба и Табана, Чачалица и новопланирани паркови - Циглана);
- Затворени простори играоница за децу (везано за пешачке зоне);
- Унапређење туристичке понуде града активирањем културно-едукативно-забавних етно-простора у којима се презентују и негују специфичне вредности Браничевског округа у области: кулинарства, музике, рукотворина, умотворина, и на друге начине презентује природно и културно богатство, начин живота и простори Браничевског округа (Тулба);
- Развој едукативно-рекреативних садржаја који би били јединствени и привлачни ширем региону а који одсликавају историју Пожаревца и његов значај у развоју културе у Србији – нпр. музеј развоја коњичког спорта, тематске изложбе везане за све заступљене индустрије и делатности у крају. Оваквим садржајима би се унапредила туристичка понуда града и допринело едукацији грађана (Љубичево);
- Осмишљавање идентитета и уређивање просторног оквира за одвијање различитих културних манифестација које треба да посебно обележе културну политику и туристичку привлачност града (позорнице, мини-сцене, изложбени простори...);
- Ботаничка башта/еко центар, демонстративна фарма (Чачалица);
- Мини зоо врт. који едукује и развија бригу о природи (Тулба).

в) Уређење нових зелених рекреативних простора - Формирају се нови самостални и повезујући паркови и парк шума у градском ткиву као и уређивање излетишта на посебно атрактивним локацијама . Планирана су три нова градска парка.

- П2 - Парк уз Хиподром као допуна и излетнички простор са трим и стазама здравља ово је парк који би било приоритетно реализовати;
- П3 - У складу са развојним потребама града уређивало би се подручје Циглана као спортско/ рекреациони парк са вишенаменским коришћењем;
- П4 - посебан стратешки значај у повезивању градских парк шума Чачалица и Тулба имао би новопланирани линеарни рекреативни парк који би поред рекреативних и излетничких стаза укључио и постојећи туристички пункт;
- П5 - постојеће стрелиште може задржати постојећу намену уз допуну пратећим и помоћним садржјима и новим рекреативним садржајима. Представља резерву јавних простора.

Б) ИНТЕГРИСАНИ РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ

Развој мрежа интегралних рекреативних простора заснива се потреби да се рекреација грађана реализује у слободно време, како у стамбеним тако и у радним и комерцијалним просторима па се ови простори планирају и уређују у оквиру реализације примарне намене. Могућа је реализација спортско рекреативних и зелених рекреативних простора као допунских или пратећих у оквиру свих намена (станованање, рад, јавни садржаји, комерцијалне зоне) које не угрожавају одвијање рекреативних активности и са којима конкретан рекреативни садржај није у конфликту. Поред тога значајну понуду рекреативних садржаја и простора представљаће и у будуће школски спортско рекреативни садржаји и простори.

В) ПОВЕЗУЈУЋИ РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ

Развој мрежа повезујућих рекреативних простора – заснива се на потреби успостављања континуитета рекреативног коришћења градског простора и побољшању пута до рекреативног простора. У условима немогућности реализације већих отворених простора у централним градским зонама успостављање путања, које се због свог претпостављеног биолошког квалитета називају „зелени коридори омогућава и боље повезивање са приградским парковима и рекреативним просторима. Њихово лоцирање, димензионисање и обликовање треба да буде такво да формирају повезани систем отворених простора уз захтев да буду функционални, безбедни, флексибилни и да омогућавају вишеструко и вишенаменско коришћење. Формирањем мреже отворених рекреативних простора повећава се њихова приступачност, безбедност, подстиче пешачки и бициклички саобраћај и тиме индиректно смањује моторни саобраћај и загађење ваздуха. Ови системи представљају подршку регионалном систему пешачких и бицикличких стаза којима се смањује потреба за возњом у окружењу града. У односу на позицију Планом су дефинисани зелени коридори ван градског ткива и повезујући рекреативни простори у градском ткиву.

- Зелени коридори имају у Пожаревцу функцију повезивања свих озелењених простора у систем који је повезан са ванградским природним пејзажем. Планирани су тако да буду стратешки добро лоцирани на ободима брда и у правцу дувања преовлађујућих ветрова и да обезбеђују одговарајуће проветравање града али и да обезбеде а) успостављање границе града формирањем зеленог појаса (заштитно зеленило уз обилазницу); б) повезивање центра града са ванградским природним пејзажем путем зелених клинова (различитих ширина, степена уређења и опремања и начина рекреативног коришћења, ка Морави и Могиле) и в) међусобно повезивање већих паркова (Чачалица-Тулба) чиме се успоставља континуитет биотопа али и рекреативног коришћења простора.
- Повезујући рекреативни простори у градском ткиву - Формирање ове мреже подразумева повезивање спортско рекреативних, зелених рекреативних, културно-историјских, забавних, едукативних и туристички значајних простора у граду. Уређивање ових простора подразумева виши ниво опремања и репрезентативнији и пешаку угодан квалитет уређивања. Формирањем мреже ових привлачних путања, које се могу преклапати са разним централним градским садржајима (трговина, угоститељство и услуге,...) унапредио би се квалитет пешачког кретања и пута до рекреативних простора у граду чиме би се увећала њихова доступности и искоришћеност . Ова мрежа је од посебног значаја управо у оним деловима града у којима није могуће остварити вишу еколошку вредност простора као основу за урбану рекреацију.

Г) ТУРИСТИЧКЕ ЗОНЕ

Планирање туристичких зона - заснива се на коришћењу постојећих природних и створених вредности као туристичких атрактера за шири регион и дневних излетишта за становнике града. Планом су предвиђене три туристичке зоне: Т31-Љубичево, Т32 - Моравска лагуна и Т33- приобаље Могиле - зелени коридор. Ове зоне би се уредила тако да се потенцијали за рекреацију максимално искористе али да се сачува основни природни карактер простора.

- Т31 - Љубичево: Неопходно је уређивање комплекса Љубичева као туристичког комплекса који нуди бројне и разноврсне садржаје (спортско рекреативне, забавне, културне, угоститељске, смештајне капацитете) и његово боље повезивање са градом и Моравском Лагуном у просторно функционалном смислу (разне стазе: шетна, трим, бицикличка, електро воз...). Потребно је реализовати постојећи програмско просторни концепт и посебном студијом испитати могућност лоцирања туристичко спортског аеродрома;
- Т32 - Моравска лагуна се развија у смислу уређења плаже и марине са пратећим рекреативно-забавним садржајима. Уредила би се тако да се потенцијали за рекреацију максимално искористе али да се сачува основни природни карактер простора. Овај комплекс

би могао да подразумевао изградњу одређених смештајних капацитета и комерцијалних садржаја и могао би се развијати као својствен туристички пункт али и као градско излетиште. Садржај, величина, капацитет и опрема за планиране објекте се утврђују у складу за спортским прописима и правилима надлежних спортски организација као и закона о спорту али и на основу претходне студије утицаја на животну средину будући да је реч о просторима значајних еколошких вредности. Комплекс Моравске лагуне би требало развијати интегрално са реконструкцијом и уређењем Љубичева и заједно би формирали значајан туристички комплекс.

- Т33 - формирање излетишта уз обалу Могиле са различитим рекреативним путањама, излетничким пунктима, просторима за одмор и игру и пратећим садржајима

Детаљан опис развоја рекреације и спорта

Јавни простори за рекреацију и спорт - Јавни рекреативни простори су: градски, насељски и локални рекреативни и спортско рекреативни центри, паркови, тргови, скверови, градске паршуме и зелени коридори као и јавни градски простори улица и пешачких зона уређени и опремљени за рекреативно коришћење – повезујући рекреативни простори унутар градског ткива.

За постојеће и предложене локације намењене појединим врстама јавних рекреативних простора (**табела Р3**), Планом се дефинишу:

1) Карактеристике рекреативних простора

- Начин и степен повезивања са осталим градским садржајима: **С** - самостални, **И** - интегрални, **П** - повезујући;
- Заступљеност врста рекреативних садржаја: **В** - вишенаменски, **СП** - специјализовани;
- Интензитет рекреативног коришћења: **И1** - могуће интензивно рекреативно коришћење у току целе године, **И2** - интензивно рекреативно коришћење у одређеним временским периодима, **Е** - екстензивно рекреативно коришћење;
- Степен приступачности рекреативних простора **Ј1** - јавни простори доступни без ограничења коришћења, **Ј2** - јавни простори са посебним условима коришћења, **П** - приватни простори;
- Степен атрактивности биотопа: **Б** - примарни биотопи, **З** - простори од значаја за очување природе и развој рекреације;
- Рекреативни простори и заштита природних и културних вредности: **П** - заштита природе и пејзажа, **К** - заштита културно/историјских и археолошких вредности;
- Туристичка атрактивност: **Т1** - главни туристички мотиви, **Т2** - секундарни туристички мотиви.

2) Могуће локације нових садржаја рекреације и туризма / пожељне и неопходне - затворени објекти за рекреацију, терени за мале спортове на отвореном, тениски терени, дечија игралишта, шетне, трим и стазе здравља, излетнички пунктови, аква центар (базени и активности на води), еко/етно садржаји, смештајни капацитети (хотел, камп)

Могуће локације нових садржаја рекреације и туризма:

+ неопходно;   О пожељно

3) Планске интервенције / пожељне и неопходне

- заштита простора примарног еколошког/естетског значаја,
- увођење нових садржаја,
- уређивање простора за рекреацију,
- унапређење опремања и означавања простора,
- озелењавање и унапређење вегетације,
- изградња/унапређење објеката (зграде и павиљони),

Планске интервенције

+ неопходно,   О пожељно

Табела 2.20. Табелка 2.21. Зелени рекреативни центри

ЗЕЛЕНИ РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ - паркови и парк шуме, тргови, скверови и пешачке зоне																												
назив и врста рекреативног простора			карактеристике рекреативних простора									могући нови садржаји спорта, рекреације и туризма							планске интервенције									
ознака рекреативних простора	Врста рекреативног простора	Локација / назив	Ранг - Гравитационо подручје	постојеће / ново	Начин и степен повезивања са осталим градским садржајима	Заступљеност врста рекреативних садржаја	Интензитет рекреативног коришћења	Степен приступачности	Степен атракт. биотопа	Рек. простори и заштита прир. и културних вредности	Туристичка атрактивност	постојећи рекреативни садржаји	затворени објекти за рекреацију (спорт и/или култура, уметност)	терени за мале спортове на отвореном/ стазе за ролере	Т- тениски терени, К- клизалишта	дечија игралишта	шетне, трим и стазе здравља	излетнички пунктови	аква центар (базени и активности на води)	еко/етно садржаји	сместајни капацитети (Х/хотел, К/камп)	заштита простора примарног еколошког/естетског значаја	увођење нових садржаја	уређивање простора за рекреацију	унапређење опремања и означавања простора	озелењавање и унапређење вегетације	изградња/унапређење објеката (зграде и павиљони)	
ПШ1	парк шума	спомен парк Чачалица	град	П	С	В	Е	Ј1	З	П/К	Т1	рекреативне путање, излетнички пунктови, меморијална обележја, дечије игралиште	+	О		+	+	+		+	О	+	О	О	О		+	
ПШ2	парк шума	Тулба и Табана	град	П	С	В	Е	Ј1	Б	П/К	Т1	етно село, спомен обележја, дечије игралиште	+	О		+	+	+		+		+	+	+	+		О	
Г-П1	парк	Градски парк	град	П	С	В	Е	Ј1	З	П/К	Т1											+	О		О			
Г - П2	рекреативн и парк	Хиподром	град	Н	С	В	Е	Ј1	З		Т1		О	О	О	+	+	+		+			+	+	+	+	+	+
Г-П3	рекреативн и парк	РЦ Циглана	град	Н	С	В	Е	Ј1	З		Т2	земљиште старе циглане уредити као рекреативни парк са затвореним објектом СРЦ на месту погодном за градњу	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	
Г - П4	рекреативн и парк	линеарни парк	град	Н	С	В	Е	Ј1	З		Т2		О	О	О	+	+	+		О			+	+		+		
Г - П5	рекреативн и парк	рекреативни парк и стрелиште (мз Булевар)	град	Н									О	О	О	О	+	+	О	О	+		+	+	+	+	+	
Н-П1	парк	Сунчани парк	град	П	С	В	Е	Ј1			Т2											+	О		О			
Н-П2	парк	парк испред СУГ-а	град	П	С	В	Е	Ј1			Т2											+	О		О			
Н-П3	парк	парк за децу (М.Пијаде)	град	П	С	В	Е	Ј1			Т2											+	О		О			
Н-П4	парк	ново насеље у МЗ Бурјан (Звезда)	насеље	Н	С	В	Е	Ј1															+	+		+		
Н-П5	парк	ново насеље у МЗ Горња мала	насеље	Н	С	В	Е	Ј1															+	+		+		
Н-П6	парк	насеље у МЗ Чачалица	насеље	Н	С	В	Е	Ј1															+	+		+		
Л-П1	парк	мз Сопот	локални	Н	И	В	Е	Ј1															+	+		+		
Л-П2	парк	мз Бурјан	локални	Н	И	В	Е	Ј1															+	+		+		
Л-П3	парк	мз Бурјан	локални	Н	И	В	Е	Ј1															+	+		+		
Л-П4	парк	мз Бурјан	локални	Н	И	В	Е	Ј1															+	+		+		
Л-П5	парк	мз Бурјан	локални	Н	И	В	Е	Ј1															+	+		+		
Л-П6	парк	мз Бурјан	локални	Н	И	В	Е	Ј1															+	+		+		

Табела 2.22. Зелени рекреативни центри

ЗЕЛЕНИ РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ - паркови и парк шуме, тргови, скверови и пешачке зоне																											
назив и врста рекреативног простора			карактеристике рекреативних простора										могући нови садржаји спорта, рекреације и туризма							планске интервенције							
ознака рекреативних простора	Врста рекреативног простора	Локација / назив	Ранг - Гравитационо подручје	постојеће / ново	Начин и степен повезивања са осталим градским садржајима	Заступљеност врста рекреативних садржаја	Интензитет рекреативног коришћења	Степен приступачности	Степен атрактивности	Рек. простори и заштита прир. и културних вредности	туристичка атрактивност	постојећи рекреативни садржаји	затворени објекти за рекреацију (спорт и/или култура, уметност)	терени за мале спортове на отвореном/ стазе за ролере	Т - тениски терени, К - клизалишта	Дечја игралишта	шетне, трим и стазе здравља	излетнички пунктови	аква центар (базени и активности на води)	еко/етно садржаји	смештајни капацитети (Х/хотел, К/камп)	заштита простора примарног еколошког/естетског значаја	увођење нових садржаја	уређивање простора за рекреацију	унапређење опремања и означавања простора	озелењавање и унапређење вегетације	изградња/унапређење објеката (зграде и павиљони)
Л-П7	парк	мз Бурјан	локални	Н	И	В	Е	Ј1								+	+						+	+		+	
Л-П8	парк	мз Горња мала	локални	Н	И	В	Е	Ј1								+	+						+	+		+	
Л-П9	парк	мз Чачалица	локални	Н	И	В	Е	Ј1								+	+						+	+		+	
Л-П10	парк	мз Сопот	локални	Н	И	В	Е	Ј1								+	+						+	+		+	
Л-П11	парк	насеље у МЗ Горња мала	локални	Н	И	В	Е	Ј1								+	+						+	+		+	
Л-П12	парк	насеље МЗ Горња мала	локални	Н	И	В	Е	Ј1								+	+						+	+		+	
Л-П13	парк	насеље на путу ка Забели (мз Забела)	локални	Н	И	В	Е	Ј1								+	+						+	+		+	
Л-П14	парк	мз Сопот	локални	Н	И	В	Е	Ј1								+	+						+	+		+	
СК1	трг/сквер	Трг ослобођења	град	П	С	В	И1	Ј1		К	Т1												О		О		
СК2	пешачка зона	Табачка чаршија	град	П	С	В	И1	Ј1		К	Т1												О		О		
СК3	трг/сквер	Трг Радомира Вујовића	град	П	С	В	И1	Ј1		К	Т2											+	О		О		
СК4	трг/сквер	Лењинове и В. Дулића	град	П	С	В	И1	Ј1		К	Т2												О		О		
СК5	трг/сквер	сквер Ј. Шербановића и М. Пијаде	град	П	С	В	И1	Ј1		К	Т1												О		О		
СК6	трг/сквер	сквер код Аутобуске станице (мз Б. Вујовић)	насеље	Н	С	В	И1	Ј1								О	+						+	+		+	
СК7	трг/сквер	сквер у мз Б. Вујовић	насеље	Н	С	В	И1	Ј1								О	+						+	+		+	
СК8	трг/сквер	сквер у мз Горња мала	насеље	Н	С	В	И1	Ј1								О	+						+	+		+	
ПЗ	пешачка зона	Стари корзо	град	П	С	В	И1	Ј1		К	Т1											+	О		О		

Поред самосталних рекреативних простора дефинисаних у табели, значајну допуну понуди рекреативних садржаја и простора и у будуће ће представљати рекреативни простори интегрисани у основне и средње школе.

Табела 2.23. простори за рекреацију и спорт при основним и средњим школама

назив и врста рекреативног простора			карактеристике рекреативних простора									
ознака рекреативних простора	Врста рекреативног простора	Локација / назив	Ранг - Гравитационо подручје	постојеће / ново	Начин и степен повезивања са осталим градским садржајима	Заступљеност врста рекреативних садржаја	Интензитет рекреативног коришћења	Степен приступачности	Степен атрактивности биотопа	Рек. простори и заштита природних и културних вредности	туристичка атрактивност	постојећи рекреативни садржаји
Ош-РЦ1	школски спортски терени	ОШ Десанка Максимовић (мз Горња Мала)	интег. шк.	П	И	В	И1	Ј2				сала, терени за мали фудбал, кошарку, одбојку, стаза за брзинско трчање, јама за скок у даљ, простор за бацање кугле и диска (4412м2), зел. пов. (7360м2)
Ош-РЦ2	школски спортски терени	ОШ Доситеј Обрадовић (мз Парк)	интег. шк.	П	И	В	И1	Ј2				сала, 2 терена за рукомет, 1 кошарка (3080м2) зел. пов. (2003м2)
Ош-РЦ3	школски спортски терени	ОШ Краља Александра (мз Горња Мала)	интег. шк.	П	И	В	И1	Ј2				сала, 1 вишенаменски терин (1800м2) зел. пов. (3206м2)
Ош-РЦ4	школски спортски терени	ОШ Вук Караџић (мз Бурјан)	интег. шк.	П	И	В	И1	Ј2				сала, терени за рукомет, кошарку, одбојку (1200м2) зел. пов. (1936 м2)
Ош-РЦ5	школски спортски терени	ОШ Свети Сава (мз Сопот)	интег. шк.	П	И	В	И1	Ј2				сала, универзални терен (1000м2) зел. пов. (5375 м2)
Сш-РЦ1	школски спортски терени	Економска школа (мз Парк)	интег. шк.	П	И	В	И1	Ј2				сала, трибине за 500 гледалаца, 2 универзална терена (2900м2) зел. пов. (6114 м2)
Сш-РЦ2	школски спортски терени	Гимназија (мз Горња Мала)	интег. шк.	П	И	В	И1	Ј2				сала, терени за мале спортове (1899), зел. пов. (4144 м2)
Сш-РЦ3	школски спортски терени	Пољопривредна школа (мз Сопот)	интег. шк.	П	И	В	И1	Ј2				сала, терени за мали фудбал и кошарку (2680м2), зел. пов. (2.7347 м2)

Остале површине за рекреацију и спорт

Остале површине за рекреацију и спорт планирају се и уређују интегрално са осталим градским наменама. Простори за рекреацију и спорт могу се лоцирати на целој територији града као пратећа или допунска намена становању, централним функцијама, производњи, јавним службама. Омогућава се изградња и уређење отворених (спортских терени, базени, дечја игралишта, забавни паркови,...) и затворених (фитнес клубови, тениски терени, куглане, базени и др.) простора и објеката за рекреацију у приватном власништву намењених приватном и јавном коришћењу.

Разликујемо две врсте могућих облика организације и уређивања простора за рекреацију и спорт интегрисаних у становање, комерцијалне и радне просторе:

- 1) заједнички простори за рекреацију на нивоу суседства / блока са јавним / полујавним / приватним режимом коришћења;
- 2) приватни простори - организација и уређивање приватне парцеле за рекреацију и спорт намењено јавном / полујавном / приватном коришћењу.

Већина рекреативних садржаја не угрожава становање и централне садржаје, већ им, напротив, доприноси. У том смислу лоцирање отворених и затворених комерцијалних рекреативних садржаја разлићитих врста се омогућава дисперзивно или концентрисано на целокупној територији града.

За велике програме попут комплекса базена, аква или забавног парка..., избор локације зависи од приступаћности и услова реализације рекреативних садржаја, који не смеју угрожавати квалитет околне средине.

Табела 2.24. Постојеће површине спортских терена интегрисане у становање и остале намене

назив и врста рекреативног простора					
ознака рекреативних простора	Врста рекреативног простора	Локација / назив	Ранг - Гравитационо подручје	спортско - Рекреативни садржај	Површина (ха)
T1	спортски терен	Триангл (Зеленгорска, Ч. Васовића) (мз В. Пелагић)	интег. ст	кошарка	0.0925
T2	спортски терен и дечије игралиште	Бетоњерка (Ч. Васовића, 7. јула) (мз Горња мала)	интег. ст	баскет, игралиште за децу	0.050
T3	спортски терени	Буре Јакшић (Бардарска) (мз В. Пелагић)	интег. ст	баскет, одбојка	0.050
T4	спортски терен и дечије игралиште	Војна заграда (Моше Пијаде)	интег. ст	баскет, игралиште за децу	0.050
T5	спортски терени	Ламела (Моше Пијаде) (мз Бурјан)	интег. ст	одбојка, баскет	0.050
T6	спортски терен и дечије игралиште	Зграде солидарности (Дунавске, Партизанска) (мз Бурјан)	интег. ст	баскет, игралиште за децу	0.050
T7	спортски терен	код Циглане	интег. по	терен за фудбал	1.0
T8	спортски терен	Забелски пут (Дунавска) (мз Бурјан)	интег. ст	травнати терен за фудбал	0.080
T9	спортски терени	Ватрогасни дом (СТИШКА) (мз Бурјан)	интег. по	мали фудбал, баскет	0.10
T10	спортски терени	Касарна Шеста Личке Дивизије (мз Браће Вујовић)	интег. сп	фудбал, рукомет, кошарка, одбојка, мали фудбал	2.30
T11	спортски терени	ССМ Пожаревац (мз В. Пелагић)	интег. по	стрелана, картинг стаза	0.50
T12	спортски терени	Касарна (мз Сопот)	интег. сп	фудбал, рукомет, кошарка, одбојка, мали фудбал	2.30
T13	спортски терени	стрелиште	интег. сп	простор стрелишта	28.36

Структура и капацитети простора за рекреацију и спорт

Планом је предложено задржавање постојећих, њихово могуће проширивање као и локације нових простора за рекреацију и спорт.

Табела 2.25. Планом остварени капацитети простора за рекреацију и спорт

врста рекреативних простора			стандард	постојеће укупно (ха)		ново планирано (ха)	укупно (ха)
самостални	спортско рекреативни простори	ЛРЦ - локални рекреативни центри.	0.5-1 м2/ст	0.79	5.82	6.61	
		НРЦ - рекреативни центри насеља	2-4 м2/ст	10.42	7.09	17.51	
		ГСРЦ градски спортско-рекреативни центри	4м2/ст	61.12	14.92	76.04	
	зелени рекреативни простори	велике зелене површине (паркови, парк шуме)	8-10 м2/ст	34.00	134.15	168.15	
		тргови, скверови, пешачке зоне	1.5 м2/ст	1.1	0.5	1.61	
	укупно самосталних рекреативних простора				107.44		269.92
интегрисан	интегрисани рекреативни простори школа	спортско рекреативни и игралишта	2м2/ст	1.89	7.65	7.65	
		зелени рекреативни		5.76			
	интегрисани рекреативни простори деч.устан.	игралишта	2м2/ст	0.22	0.84	0.84	
		зелени рекреативни		0.62			
	интегрисани рекреативни простори кол.становања	игралишта	5 м2/ст	0.53	12.34	15	27.34
		зелени рекреативни		11.81			
укупно интегрисани рекреативни простори				20.83		35.83	
повезујући	д ужина повезујућих рекреативних простора (км)		0.4км/ст	1 км	23.67км	24.67км	

Табела 2.26. СПР - постојећи и новопланирани капацитети

СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ							
Карактеристике рекреативних простора	Врста рекреативног простора	Локација / назив	Ранг - Гравитационо подручје	постојеће / ново	Површина постојећа (ха)	Површина новопланирана (ха)	Површина Укупно остварено планом
Г-СРЦ1	спортско рекреативни центар	Хала спортова са отвореним теренима и базенима (мз Васа Пелагић)	град	П	2.73		2.73
Г-СРЦ2	рекреативни центар	Бамби парк (мз Бурјан)	град	П	2.68		2.68
Г-СРЦ3	спортско рекреативни центар	Хиподром (мз Бурјан)	град	П	49.5		49.5
Г-СРЦ4	спортско рекреативни центар	Тениски терени (мз Парк)	град	П	1.34		1.34
Г-СРЦ5	спортско рекреативни центар	СРЦ Тулба (мз Булевар)	град	П	2.97		2.97
Г-СРЦ6	спортско рекреативни центар	Стадион ФК Железничар (мз Браћа Вуковић)	град	П	1.90		1.90
Г-СРЦ7	спортско рекреативни центар	рекреативни центар Чачалица (мз Парк)	град	Н		6.01	6.01
Г-СРЦ8	спортско рекреативни центар	спортско рекреативни центар уз Бамби парк	град	Н		1.77	1.77
Г-СРЦ9	спортско рекреативни центар	СРЦ Табана (мз Булевар)	град	Н		2.24	2.24
Г-СРЦ10	спортско рекреативни центар	спортско рекреативни центар Барутана (мз Булевар)	град	Н		4.9	4.9
Н-СРЦ1	спортски терени	Стадион ФК Борац, Забела (мз Забела)	насеље	П	1.17		1.17
Н-СРЦ2	спортско рекреативни центар	СРЦ Забела - Стадион малих спортова и отворени базен (мз Забела)	насеље	П	0.94	0.4	1.34
Н-СРЦ3	рекреативни центар	рекреативни центар (мз Забела)	насеље	П	2.01		2.01
Н-СРЦ4	спортско рекреативни центар	Стадион малих спортова (мз Парк)	насеље	П	0.13		0.13
Н-СРЦ5	спортски терени	Стадион ФК Млади радник (мз Васа Пелагић)	насеље	П	1.1		1.1
Н-СРЦ6	спортски терени	Стадион ФК МИП (мз Васа Пелагић)	насеље	П	2.06		2.06
Н-СРЦ7	спортско рекреативни центар	Стадион ФК Пролетер (мз Радна Мала)	насеље	П	1.54		1.54
Н-СРЦ8	спортско рекреативни центар	ново насеље у МЗ Сопот	насеље	Н		2.3	2.88
Н-СРЦ9	спортско рекреативни центар	ново насеље у МЗ Горња мала	насеље	Н		1.58	1.58
Н-СРЦ10	спортско рекреативни центар	ново насеље у МЗ Бурјан (Звезда)	насеље	Н		1.58	1.58
Н-СРЦ11	спортско рекреативни центар	рекреативни центар у МЗ Парк	насеље	Н		0.7	0.7
Н-СРЦ12	спортско рекреативни центар	рекреативни центар у МЗ Чачалица	насеље	Н		1.42	1.42
Л-РЦ1	рекреативни центар	Бурјан Дрварска, Премојска (мз Бурјан)	локални	П	0.23		0.23
Л-РЦ2	спортски терени	Цајино Ђоше, Борска ул. (мз Бурјан)	локални	П	0.34		0.34
Л-РЦ3	рекреативни центар	Бурумуг (мз Бурјан)	локални	П	0.06		0.06
Л-РЦ4	спортски терени	Данила Киша, Цветка Павл. (мз Булев.)	локални	П	0.05		0.05
Л-РЦ5	спортски терени	Нушићево сокаче (Нушићева)	локални	П	0.05		0.05
Л-РЦ6	спортски терени	Брежански пут (Ратарска) (мз Бурјан)	локални	П	0.05	0.05	0.1
Л-РЦ7	рекреативни центар	насеље уз пругу (мз Горња мала)	локални	Н		0.57	0.57
Л-РЦ8	рекреативни центар	насеље у МЗ Горња мала	локални	Н		1.05	1.05
Л-РЦ9	рекреативни центар	насељ изнад Хиподрома (мз Радна мала)	локални	Н		0.57	0.57
Л-РЦ10	рекреативни центар	насеље на путу ка Забели (мз Бурјан)	локални	Н		0.75	0.75
Л-РЦ11	рекреативни центар	насеље на путу за Костолац (мзСопот)	локални	Н		0.56	0.56
Л-РЦ12	рекреативни центар	насеље на путу за Петровац (мзЧачалица)	локални	Н		0.5	0.5
Л-РЦ13	рекреативни центар	насеље на путу ка Забели (мз Забела)	локални	Н		0.42	0.42
Л-РЦ14	рекреативни центар	насеље МЗ Горња мала	локални	Н		0.57	0.57
Ош-РЦ1	школски спортски терени	ОШ Десанка Максимовић (мз Горња Мала)	интег. шк	П	1.17		1.17
Ош-РЦ2	школски спортски терени	ОШ Доситеј Обрадовић (мз Парк)	интег. шк	П	0.51		0.51
Ош-РЦ3	школски спортски терени	ОШ Краља Александра (мз Горња Мала)	интег. шк	П	0.5		0.5
Ош-РЦ4	школски спортски терени	ОШ Вук Караџић (мз Бурјан)	интег. шк	П	0.32		0.32
Ош-РЦ5	школски спортски терени	ОШ Свети Сава (мз Сопот)	интег. шк	П	0.64		0.64
Сш-РЦ1	школски спортски терени	Економска школа (мз Парк)	интег. шк	П	0.9		0.9
Сш-РЦ2	школски спортски терени	Гимназија (мз Горња Мала)	интег. шк	П	0.6		0.6
Сш-РЦ3	школски спортски терени	Пољопривредна школа (мз Сопот)	интег. шк	П	3.0		3.0

Табела 2.27. СПР - Капацитети поједина;них рекреативних простора

ЗЕЛЕНИ РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ							
Карактеристике рекреативних простора	Врста рекреативног простора	Локација / назив	Ранг - Гравитационо подручје	постојеће / ново	Површина постојећа (ха)	Површина новопланирана (ха)	Површина Укупно остварено планом
ПШ1	парк шума	спомен парк Чачалица (мз Парк, Чачалица)	град	П	23.67	47.19	70.86
ПШ2	парк шума	Тулба и Табана(мз Булевар)	град	П	12.23	-2.0	10.23
Г-П1	парк	Градски парк (мз Парк)	град	П	0.85		0.85
Г - П2	рекреативни парк	Хиподром (мз Бурјан)	град	Н		5.13	5.13
Г-П 3	рекреативни парк	центар слободног времена Циглана (мз Сопот)	град	Н		28.36	28.36
Г - П4	рекреативни парк	линеарни парк (мз Парк)	град	Н		5.88	5.88
Г - П5	рекреативни парк	рекреативни парк и стрелиште (мз Булевар)	град	Н		28.36	28.36
Н-П1	парк	Сунчани парк	насеље	П	0.54		0.54
Н-П2	парк	парк испред СУП-а	насеље	П	0.09		0.09
Н-П3	парк	парк за децу (М.Пијаде)	насеље	П	0.16		0.16
Н-П4	парк	ново насеље у МЗ Бурјан (Звезда)	насеље	Н		8.74	8.74
Н-П5	парк	ново насеље у МЗ Горња мала	насеље	Н		1.40	1.40
Н-П6	парк	насеље у МЗ Чачалица	насеље	Н		0.90	0.90
Л-П1	парк	мз Сопот	локални	Н		0.81	0.81
Л-П2	парк	мз Бурјан	локални	Н		0.50	0.50
Л-П3	парк	мз Бурјан	локални	Н		0.67	0.67
Л-П4	парк	мз Бурјан	локални	Н		0.75	0.75
Л-П5	парк	мз Бурјан	локални	Н		0.3	0.3
Л-П6	парк	мз Бурјан	локални	Н		0.19	0.19
Л-П7	парк	мз Бурјан	локални	Н		0.53	0.53
Л-П8	парк	мз Горња мала	локални	Н		0.43	0.43
Л-П9	парк	мз Чачалица	локални	Н		0.27	0.27
Л-П10	парк	мз Сопот	локални	Н		0.21	0.21
Л-П11	парк	насеље у МЗ Горња мала	локални	Н		0.60	0.60
Л-П12	парк	насеље МЗ Горња мала	локални	Н		0.54	0.54
Л-П13	парк	насеље на путу ка Забели (мз Забела)	локални	Н		0.31	0.31
Л-П14	парк	мз Сопот	локални	Н		0.50	0.50
СК1	трг/сквер	Трг ослобођења	град	П	0.45		0.45
СК2	пешачка зона	Табачка чаршија	град	П	0.35		0.35
СК3	трг/сквер	Трг Радомира Вујовића	град	П	0.05		0.05
СК4	трг/сквер	Лењинове и В. Дулића	град	П	0.04		0.04
СК5	трг/сквер	сквер Ј.Шербановића и М.Пијаде	град	П	0.03		0.03
СК6	трг/сквер	сквер код Аутобуске станице (мз Б. Вујовић)	насеље	Н		0.21	0.21
СК7	трг/сквер	сквер у мз Б. Вујовић	насеље	Н		0.08	0.08
СК8	трг/сквер	сквер у мз Горња мала	насеље	Н		0.25	0.25
ПЗ	пешачка зона	Стари корзо	град	П	0.19		0.19

Услови уређења простора за рекреацију и спорт

Простори за рекреацију и спорт се уређују и опремају у зависности од врсте, значаја, реализованих/планираних садржаја, интензитета коришћења, степена уређивања и одржавања.

Планом се, у циљу обезбеђивања одређеног квалитета коришћења рекреативног простора, обезбеђивања еколошких вредности као и рационалног коришћења средстава, предлаже диференцирање јавних простора намењених рекреацији, спорту као и различитим облицима озелењавања. Диференцирање се врши у односу на проценат изграђености, озелењавања, врсте опреме, нивоа/стандарда опремања и потребних средстава за одржавање. Услови за уређивање и опремање као и предложени статус и стратешки значај за развој рекреације и туризма у граду појединих рекреативних простора - дати су у табелама „Туристичке зоне“ и „Јавне спортске и зелене рекреативне површине“.

Опремање - У односу на ниво опремања разликују се: ексклузивни простори, простори повишеног стандарда и стандардни простори.

Одржавање - Одржавање зелених површине може бити екстензивно и интензивно у различитом степену. Планом су диференцирани простори као: биотопи саморегулације, екстензивно одржавање, интензивно одржавање и репрезентативно одржавање.

- У интензивно и репрезентативно (као виши ниво интензивног) одржавање спадају паркови, скверови, тргови, зелене површине дечјих игралишта, површине око јавних и пословних објеката, објеката културе и образовања, спортских терена, ботаничка башта, зоо врт, гробље као и зеленило на другим јавним отвореним просторима.
- У екстензивно одржаване површине спадају градске парк-шуме, форланди, рекултивисане депоније, заштитни зелени појасеви дуж пута, индустријских зона, стрмих земљишта и одсека. Екстензивно одржавање подразумева спровођење санитарних мера сече, заштите од штеточина, противерозионих мера у складу са важећим прописима. Делови екстензивно одржаваних површина уз пешачке везе и делове око спортских терена потребно је да се интензивно одржавају како би им се омогућило адекватно коришћење.
- Биотопи саморегулације су претежно озелењени простори града који поседују способност опстанка и развоја у урбаној средини без посебног одржавања. Услов реализације оваквих биотопа је поред карактеристика биљних и животињских врста и њихова величина и континуално распрострањавање.

Табела 2.28. Услови уређивања, опремања и одржавања у туристичким зонама

Код	Карактеристике рекреативних простора	Врста рекреативног простора	Локација / назив	Ранг - Гравитационо подручје	Површина Укупно	препоруче за уређивање и опремање														
						максимални проценат изграђености (%)	минимални проценат озелењености (%)	обезбеђење паркирања	санитарни објекти и чесме, пијаћа вода	клубе, канте за отпатке	инфо/глобалпункт	паркинг за бицикле	надстрешнице	осветљење елек.трификација	ниво опремања	ниво одржавања	стратешки значај			
ТРЦ1	ТРЦ1 а	туристичко рекреативна зона	Брела Љубичево (мз Васа Пелагић)	град/ регион	52.23+25.8	20	50	+	+	+	+	+	+	+	+	+	А	4	+	
	ТРЦ1 б				11+25.04	20	50	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	А	4	+
ТРЦ2	ТРЦ2 а	туристичко рекреативна зона	Моравска лагуна -обала Мораве (мз Васа Пелагић)	град/ регион	49.11	5	90	+	+	+	+	+	+	+	+	Б/ В	1/2/3	+		
	ТРЦ2 б				49.31	5	90	о	о	о	о	о	о	о	о	о	Б/ В	1/2/3		
	ТРЦ2 в				129.51	5	90	о	о	о	о	о	о	о	о	о	о	В	1/2	
	ТРЦ2 г																			
ТРЦ3	ТРЦ3 а	туристичко рекреативна зона	приобале Могиле	град	14.67зк+7ш	5	90	+	+	+	+	+	+	+	+	В	1/2			
	ТРЦ3 б				23 зк+5ш	5	90	о	о	о	о	о	о	о	о	о	В	1/2		

Препоручена опрема у јавном рекреативном простору
+ - неопходно
о - пожељно

Табела 2.29. СРП - услови за уређење и опремање

СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ - услови за уређивање и опремање																	
Карактеристике рекреативних простора	Врста рекреативног простора	Локација / назив	Ранг - Гравитационо подручје	Површина Укупно	максимални проценат изграђености (%)	минимални проценат озелењености (%)	обезбеђење паркирања	санитарни објекти и	чесме, пијаћа вода	клупе, канте за отпатке	инфо/табла, пункт	паркинг за бицикле	надстрешнице	осветљење, електрификација	ниво опремања	ниво одржавања	стратешки значај
Г-СРЦ1	спортско рекреативни центар	Хала спортова са отвореним теренима и базенима (мз Васа Пелагић)	Г	2.73	40	40	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	+
Г-СРЦ2	рекреативни центар	Бамби парк (мз Бурјан)	Г	2.68	20	40	+	+	+	+	+	+	+	+	А	3	+
Г-СРЦ3	спортско рекреативни центар	Хиподром (мз Бурјан)	Г	49.5	5	40	+	+	+	+	+	+	+	+	А/Б	3	+
Г-СРЦ4	спортско рекреативни центар	тениски терени (мз Парк)	Г	1.34	20	40	+	+	+	+	+	+	+	+	А/Б	3	
Г-СРЦ5	спортско рекреативни центар	СРЦ Тулба (мз Булевар)	Г	2.97	20	40	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	
Г-СРЦ6	спортско рекреативни центар	Стадион ФК Железничар (мз Браћа Вујовић)	Г	1.90	20	40	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	
Г-СРЦ7	спортско рекреативни центар	рекреативни центар Чачалица	Г	6.01	20	50	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	+
Г-СРЦ8	спортско рекреативни центар	спортско рекреативни центар уз Бамби парк	Г	1.77	20	50	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	+
Г-СРЦ9	спортско рекреативни центар	СРЦ Табана (мз Булевар)	Г	2.24	20	50	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	
Г-СРЦ10	спортско рекреативни центар	спортско рекреативни центар Барутана (мз Булевар)	Г	4.90	40	40	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	
Н-СРЦ1	спортски терени	Стадион ФК Борац, Забела (мз Забела)	Н	1.17	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ2	спортско рекреативни центар	СРЦ Забела - Стадион малих спортова и отворени базен (мз Забела)	Н	1.34	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ3	рекреативни центар	рекреативни центар Препород Забела	Н	2.01	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ4	спортско рекреативни центар	Стадион малих спортова (мз Парк)	Н	0.13	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ5	спортски терени	Стадион ФК Млади радник (мз Васа Пелагић)	Н	1.1	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ6	спортски терени	Стадион ФК МИП (мз Васа Пелагић)	Н	2.06	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ7	спортско рекреативни центар	Стадион ФК Пролетер (мз Радна Мала)	Н	1.54	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ8	спортско рекреативни центар	ново насеље у МЗ Сопот	Н	2.88	20	50	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ9	спортско рекреативни центар	ново насеље у МЗ Горња мала	Н	1.58	20	50	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ10	спортско рекреативни центар	ново насеље у МЗ Бурјан (Звезда)	Н	1.58	20	50	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ11	спортско рекреативни центар	рекреативни центар у МЗ Парк	Н	0.7	20	50	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ12	спортско рекреативни центар	рекреативни центар у МЗ Чачалица	Н	1.42	20	50	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Л-РЦ1	рекреативни центар	Бурјан Дрварска, Првомајска (мз Бурјан)	Л	0.23	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ2	спортски терени	Цајино ћоше, Борска ул. (мз Бурјан)	Л	0.34	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ3	рекреативни центар	Бурмаг (мз Бурјан)	Л	0.06	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ4	спортски терени	Данила Киша, Цветка Павл. (мз Булев.)	Л	0.05	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ5	спортски терени	Нушићево сокаче (Нушићева)	Л	0.05	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ6	спортски терени	Брежански пут (Ратарска) (мз Бурјан)	Л	0.1	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ7	рекреативни центар	насеље уз пругу (мз Горња мала)	Л	1.05	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ8	рекреативни центар	насеље у МЗ Горња мала	Л	0.57	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ9	рекреативни центар	насеље изнад Хиподрома (мз Радна мала)	Л	0.75	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ10	рекреативни центар	насеље на путу ка Забели (мз Бурјан)	Л	0.56	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ11	рекреативни центар	насеље на путу за Костолац (мз Сопот)	Л	0.5	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ12	рекреативни центар	насеље на путу за Петровац (мз Чачалица)	Л	0.42	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ12	рекреативни центар	насеље на путу ка Забели (мз Забела)	Л	0.57	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ13	рекреативни центар	насеље МЗ Горња мала	Л	1.05	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	

Препоручена опрема у јавном рекреативном простору
+ - неопходно
о - пожељно

Табела 2.30. СРП - услови за уређење и опремање

СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ - услови за уређивање и опремање																	
Карактеристике рекреативних простора	Врста рекреативног простора	Локација / назив	Ранг - Гравитацно подручје	Површина Укупно	максимални проценат изграђености (%)	минимални проценат озелењености (%)	обезбеђење паркирања	санитарни објекти	чешме, пијаћа вода	клубе, канте за отпатке	инфо/табла,пункт	паркинг за бицикле	надстрешнице	осветљење, електрификација	ниво опремања	ниво одржавања	стратешки значај
Г-СРЦ1	спортско рекреативни центар	Хала спортова са отвореним теренима и базенима (мз Васа Пелагић)	Г	2.73	40	40	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	+
Г-СРЦ2	рекреативни центар	Бамби парк (мз Бурјан)	Г	2.68	20	40	+	+	+	+	+	+	+	+	А	3	+
Г-СРЦ3	спортско рекреативни центар	Хиподром (мз Бурјан)	Г	49.5	5	40	+	+	+	+	+	+	+	+	А/Б	3	+
Г-СРЦ4	спортско рекреативни центар	тениски терени (мз Парк)	Г	1.34	20	40	+	+	+	+	+	+	+	+	А/Б	3	
Г-СРЦ5	спортско рекреативни центар	СРЦ Тулба (мз Булевар)	Г	2.97	20	40	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	
Г-СРЦ6	спортско рекреативни центар	Стадион ФК Железничар (мз Браћа Вујовић)	Г	1.90	20	40	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	
Г-СРЦ7	спортско рекреативни центар	рекреативни центар Чачалица	Г	6.01	20	50	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	+
Г-СРЦ8	спортско рекреативни центар	спортско рекреативни центар уз Бамби парк	Г	1.77	20	50	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	+
Г-СРЦ9	спортско рекреативни центар	СРЦ Табана (мз Булевар)	Г	2.24	20	50	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	
Г-СРЦ10	спортско рекреативни центар	спортско рекреативни центар Барутана (мз Булевар)	Г	4.90	40	40	+	+	+	+	+	+	+	+	Б	3	
Н-СРЦ1	спортски терени	Стадион ФК Борац, Забела (мз Забела)	Н	1.17	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ2	спортско рекреативни центар	СРЦ Забела - Стадион малих спортова и отворени базен (мз Забела)	Н	1.34	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ3	рекреативни центар	рекреативни центар Препород Забела	Н	2.01	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ4	спортско рекреативни центар	Стадион малих спортова (мз Парк)	Н	0.13	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ5	спортски терени	Стадион ФК Млади радник (мз Васа Пелагић)	Н	1.1	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ6	спортски терени	Стадион ФК МИП (мз Васа Пелагић)	Н	2.06	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ7	спортско рекреативни центар	Стадион ФК Пролетер (мз Радна Мала)	Н	1.54	20	40	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ8	спортско рекреативни центар	ново насеље у МЗ Сопот	Н	2.88	20	50	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ9	спортско рекреативни центар	ново насеље у МЗ Горња мала	Н	1.58	20	50	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ10	спортско рекреативни центар	ново насеље у МЗ Бурјан (Звезда)	Н	1.58	20	50	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ11	спортско рекреативни центар	рекреативни центар у МЗ Парк	Н	0.7	20	50	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Н-СРЦ12	спортско рекреативни центар	рекреативни центар у МЗ Чачалица	Н	1.42	20	50	+	+	+	+	о	о	+	+	В	3	
Л-РЦ1	рекреативни центар	Бурјан Дрварска, Првомајска (мз Бурјан)	Л	0.23	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ2	спортски терени	Цајино ћоше, Борска ул. (мз Бурјан)	Л	0.34	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ3	рекреативни центар	Бурмаг (мз Бурјан)	Л	0.06	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ4	спортски терени	Данила Киша, Цветка Павл.(мз Булев.)	Л	0.05	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ5	спортски терени	Нушићево сокаче (Нушићева)	Л	0.05	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ6	спортски терени	Брежански пут (Ратарска) (мз Бурјан)	Л	0.1	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ7	рекреативни центар	насеље уз пругу (мз Горња мала)	Л	1.05	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ8	рекреативни центар	насеље у МЗ Горња мала	Л	0.57	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ9	рекреативни центар	насеље изнад Хиподрома (мз Радна мала)	Л	0.75	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ10	рекреативни центар	насеље на путу ка Забели (мз Бурјан)	Л	0.56	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ11	рекреативни центар	насеље на путу за Костолац (мзСопот)	Л	0.5	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ12	рекреативни центар	насеље на путу за Петровац (мзЧачалица)	Л	0.42	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ12	рекреативни центар	насеље на путу ка Забели (мз Забела)	Л	0.57	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	
Л-РЦ13	рекреативни центар	насеље МЗ Горња мала	Л	1.05	5	50	о	о	+	+		о	о	+	В	2/3	

Препоручена опрема у јавном рекреативном простору
+ - неопходно
о - пожељно

Јавни градски рекреативни простори

Јавни градски рекреативни простори се уређују за све становнике Пожаревца са циљем да омогуће квалитетно одвијање рекреативних садржаја и активности усклађено са заштитом и унапређењем животне средине обезбеђујући тако адекватан комфор и заштиту човека док борави у рекреативном простору али и минимизирајући негативне утицаје рекреативних садржаја и активности на окружење.

У дефинисаној структури простора за рекреацију и спорт - јавне градске рекреативне просторе чине сви самостални и повезујући рекреативни простори. Сви јавни градски рекреативни простори - самостални и повезујући (постојећи и новопланирани) морају се разрађивати урбанистичким плановима детаљне регулације на основу претходних истраживања и урбанистичким пројектима. Препоручени стандарди уређивања, опремања и одржавања јавних рекреативних простора дати су у претходно датим табелама.

А) САМОСТАЛНИ РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ

Рекреативни простори за спортску рекреацију

Постојећи спортско рекреативни центри, терени и објекти се задржавају. Дозвољава се рушење дотрајалих објеката, изградња нових објеката, доградња, надградња, реконструкција, адаптација, употпуњавање потребним рекреативним - спортским помоћним и пратећим садржајима у отвореном или затвореном простору. У постојећим спортско рекреативним центрима тежити очувању постојећег зеленила и стандарду од мин 40% зелених површина. Обезбедити адекватно опремање.

Препоручене минималне површине појединих категорија рекреативних простора према рангу:

- градски и насељски парк . . . . . мин. 1,0 ха, пожељно 5ха;
- градски СРЦ . . . . . мин. 4,0 ха, пожељно 10ха
- насељски РЦ . . . . . мин. 0,4 ха, пожељно 2ха
- локални РЦ и локални парк . . . . . мин 0.2ха.

Планирани градски/регионални рекреативни и спортско рекреативни центри се не нормирају. Могу бити специјализовани за одређене спортске дисциплине или поливалентни.

Планирани спортско рекреативни центри на нивоу насеља/месних заједница се планирају као поливалентни и нормирају према нормативима и стандардима опремања датим у табели 2.28. Препоручени садржаји су: терени за мале спортове, фудбалски терен (уколико не постоји у МЗ), игралиште за децу, простор за одмор и игру и игру на трави, пратеће зелене површине, затворени простор за спорт и рекреацију минималних димензија 800 м². У складу са израженим потребама могуће је лоцирати и тениски терен, скејт парк, клизалиште...

Планирани локални рекреативни центри су отворени простори намењени локалном становништву планирају као поливалентни и нормирају према нормативима и стандардима дефинисаним у условима уређивања и опремања. Препоручени садржаји су: терени за мале спортове, игралиште за децу, простор за одмор и пратеће зелене површине

У новопланираним спортско рекреативним центрима тежити очувању постојећег зеленила на локацији и стандарду од мин 50% зелених површина. Индекс изграђености за градске и насељске спортско рекреативне центре у којима се омогућава изградња затворених спортско рекреативних сала износи 20. Индекс изграђености за локалне рекреативне центре је 5 и односи се на евентуалне помоћне и пратеће просторе.

Изграђивање засебних парцела опредељених за ову намену и намењених јавном коришћењу усклађује се са општим правилима грађења за тај део града. Изграђивање може бити привремено (балон хале) и трајно. Опремање простора остварује се у складу са Законом о спорту

Електричну енергију, воду као и елементарни простор за одмор, је потребно обезбедити свим рекреативним центрима, док је санитарне објекте, паркинге и паркинге за бициле, надстрешнице потребно обезбедити у градским и насељским рекреативним центрима. Инфо табле и посебно обележавање обезбедити у градским рекреативним центрима

На локацијама предвиђеним за нове рекреативне и спортско рекреативне центре и терене не дозвољава се привремена изградња објеката друге намене која није у функцији рекреације и спорта. До привођења коначној намени на локацијама за спорт и рекреацију могу се привремено уређивати само објекти и терени за рекреацију и спорт.

Зелени рекреативни простори

(детаљни услови су дати у поглављу Систем зеленила)

- Паркови - Паркови се примарно користе за одмор, шетњу, забаву и игру. Уређују се у зависности од врсте, значаја и гравитационог подручја.
- Реконструкција постојећих паркова - При реконструкцији постојећих паркова потребно је сачувати парк у постојећим границама. Дозвољени су радови на реконструкцији и одржавању постојећих елемената парка као и на унапређењу опремања парка. Непланска изградња објеката у парку није дозвољена.
- Реализација нових паркова - Обезбедити адекватне приступе и обележавање парка. Садржаје одабирати тако да се задовоље потребе различитих категорија становника и груписати тако да се избегавају конфликти у коришћењу простора. Тежити вишенаменском коришћењу изграђених отворених и затворених простора. У парку могу да буду подигнути следећи затворени објекти: угоститељски објекти са отвореним баштама, пратећи објекти садржаја спорта и културе, објекти у функцији одржавања парка, музички/уметнички павиљони и изложбени објекти, информативни пунктови, инфраструктурни и санитарни објекти од општег интереса утврђени на основу закона. Објекти могу да заузму максимално 5% територије.
- Парк-шуме - Градске парк шуме је у циљу њиховог већег рекреативног коришћења потребно адекватно уредити и опремити. Градске и приградске шуме могу да садрже следеће зоне: А) излетнички део (удаљен мин 250м од саобраћајнице, капацитет 1-3 посет/ха, макс. учешће застртих површина 2,5%), б) зона са уређеним просторима за физичку рекреацију /биц, трим стазе, мини голф, игралишта. (кпац. 5/9пос/ха, макс учешће застртих површина 5% површине зоне), ц) мали део шуме (још боље непошумљени обод) може бити парковски уређен или бити интензивније рекреативно кориштен (100пост/ха, макс учешће застртих површина до 60%)
- Тргови, скверови и пешачке зоне - Тргови и скверови се уређују као простори који треба да омогуће окупљање, дружење, забаву и релаксацију грађана. Уређују се као простори у којима је потребно обезбедити естетске и еколошке квалитете кроз: адекватну опремљеност и избор материјала, адекватно одржавање и коришћење, адекватну заступљеност различитих облика вегетације, заштиту човека од загађења, буке, ветра, прегревања, падавина, као и адекватне микроклиматске услове. Непланска изградња објеката није дозвољена. Постављање привремених објеката у функцији појединих догађаја (презентације, концерти, представе...) дозвољава се искључиво општинском одлуком.

Б) ИНТЕГРИСАНИ РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ

Општи услови:

Постојећи спортско-рекреативни и зелени рекреативни простори у оквиру стамбених и комерцијалних блокова се задржавају и не дозвољава се њихова пренамена у друге намене. Реализоване спортско рекреативне површине и дечија игралишта или оне које су планиране важећим

- планским документима а нису реализоване треба дефинисати у оквиру јавне или посебне парцеле са јавним режимом коришћења. Дозвољени су изградња, реконструкција, адаптација и поправка дечијих и спортско рекреативних игралишта у стамбеном и комерцијалном блоку
- Нови простори за рекреацију и спорт могу се лоцирати на целој територији града као пратећа или допунска намена становању, централним функцијама, продукцији, јавним службама. Омогућава се изградња и уређење отворених (спортских терени, базени, дечија игралишта, забавни паркови, ...) и затворених (фитнес клубови, тениски терени, куглане, базени идр.) простора и објеката за рекреацију у приватном власништву намењених приватном и јавном коришћењу. Изграђивање засебних парцела одређених за ову намену и намењених рекреативном коришћењу усклађује се са општим правилима грађења за тај део града. Изграђивање може бити привремено (балон хале...исл.) и трајно. Опремање простора остварује се у складу са Законом о спорту.

Посебни услови:

- Рекреативни простори у школама и дечијим установама - Уз све основне и средње школе планиране су зелене као и спортско рекреативне површине у отвореном и затвореном простору. Школски објекти се нормирају тако да омогуће редовно одвијање наставе физичког васпитања у отвореном (рукомет, мали фудбал, кошарка, одбојка, стазе..) и затвореном простору према нормативима у Табели 2.22. У свим деловима града где не постоји могућност реализације посебних јавних спортско рекреативних центара и затворених спортских објеката планира се двојно коришћење спортских објеката за потребе школског и рекреативног спорта. При дечијим установама се уређују простори за игру деце у парковском амбијенту .
- Рекреативни простори становања - У свим зонама планираним за нову стамбену изградњу планирају се обавезно и простори за рекреацију на нивоу суседства/насеља са јавним режимом коришћења. Утврђују се: а) плановима детаљне регулације којима се дефинише парцела односно б) урбанистичком пројектом којим се дефинишу заједнички делови више парцела). Препоручене димензије и избор садржаја дефинисани су у Табели 2.23. Лоцирање ових простора треба да буде по могућности централно у односу на гравитирајуће кориснике. Простори треба да буду приступачни, повезани са главним пешачким и бициклистичким токовима, уређени и опремљени према стандардима за одговарајућу активност. Просторним мерама обезбедити комфор, заштиту и безбедност корисника рекреативног простора али и заштиту околног становиштва од негативних утицаја реализације рекреативних активности (бука,...). На просторима дефинисаним као локални рекреативни простори и локални паркови могу се реализовати спортски терени на отвореном, дечија игралишта и помоћни и пратећи објекти (не више од 5% изграђености и мин.50 % озелењености простора). Изграђивање засебних парцела одређених за ову намену и намењених јавном коришћењу усклађује се са општим правилима грађења за тај део града. Изграђивање може бити привремено (балон хале) и трајно. Опремање простора остварује се у складу са Законом о спорту

В) ПОВЕЗУЈУЋИ РЕКРЕАТИВНИ ПРОСТОРИ

- Повезујући рекреативних простори у градском ткиву - Уређење мреже повезујућих рекреативних простора у градском ткиву подразумева подржавање најзначајнијих пешачких

кретања, повезивање главних зелених рекреативних, културно-историјских, забавних, едукативних и туристички значајних простора у граду при чему управо мрежа јавних садржаја и терцијарних делатности представља основу и потенцијал за њен развој. Уређивање ових простора подразумева уређивање дрвореда као и виши ниво опремања и репрезентативнији и пешаку угодан квалитет уређивања.

- Зелени коридори - Зелени коридори се уређују у складу са димензијама на основу разраде планом детаљне регулације. Дозвољено је уређивање пешачких и бициклистичких стаза, подизање пратећих затворених објеката (места за одмор, угоститељски објекти, музички и ликовни павиљони, надстрешнице, излетнички пунктови,..) на површини до 5%, изграђених отворених простора: спортски терени, игралишта, ретензије и подизање паркова. Зелене коридоре треба опремити стандардном инфраструктуром и према потреби, системом за наводњавање. Трасе и услови уређења бициклистичких стаза дефинисане су у прилогу о саобраћају.

2.3.3.2. Систем зеленила

Правила уређења зелених површина

Организација система зеленила - Зелене површине у граду се организују са циљем формирања целовитог, континуалног система зеленила. Услови и критеријуми дистрибуције појединих врста зелених површина одређени су са једне стране нивоом просторне организације а са друге специфичним природним погодностима за њихов развој.

Планирање различитих нивоа просторне организације - Нивои просторне организације истовремено одређују и гравитационо подручје појединих категорија зелених простора. Они су категоризовани као простори од значаја за:

- град (критеријум лоцирања је гравитациона пешачка доступност око 1000 м и посебна атрактивност и значај локације);
- насеље (критеријум лоцирања је гравитациона пешачка доступност око 500 м);
- локални (критеријум лоцирања је гравитациона пешачка доступност око 250 м).

По правилу се локални и насељски паркови се лоцирају уз локалне и насељске спортско рекреативне и рекреативне центре.

Основи елементи су:

а) Квантитативна заступљеност јавних зелених површина у граду:

- велике зелене површине (паркови, парк шуме) . . . . . 8-10 м²/ст,
- тргови, скверови, пешачке зоне . . . . . 1,5 м²/ст,
- зеленило стамбених суседства . . . . . 4 м²/ст,
- тампон и заштитно зеленило . . . . . 5 м²/ст,
- тргови, скверови, пешачке зоне . . . . . 1,5 м²/ст.

б) Препоручене минималне површине појединих категорија рекреативних простора према рангу:

- градски и насељски парк . . . . . мин. 1 ха, пожељно 5 (10) ха;
- локални парк - мин . . . . . 0,2 ха.

Развој појединих категорија зелених површина

Структура зелених површина приказана на карти (Систем зеленила - план развоја) односи се на функцију и положај зеленила у градском ткиву (самосталне, интегрисане и повезујуће, градске,

и приградске зелене површине). Постојеће зелене површине приказане у Плану су фиксне као површина али се могу унапређивати у оквиру своје типологије или се могу мењати у оквиру типологије зелених површина

А) САМОСТАЛНЕ ГРАДСКЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

Самосталне градске зелене површине су оне зелене површине које се реализују на сопственој парцели и чине их : паркови, парк шуме, тргови, скверови и пешачке зоне тј.. Будући да је функција самосталних градских зелених површина доминантно рекреативна тј. да представљају зелене рекреативне просторе

Планом се задржавају и штите све постојеће самосталне градске зелене површине и планирају нове у складу са просторним могућностима и развојем града. То у односу на карактеристике и могућности града Пожаревца подразумева уређивање већих паркова и парк шума у северном, источном и југоисточном делу града и дисперзију локалних паркова у централној зони и западним деловима. По правилу се локални и насељски паркови лоцирају уз локалне и насељске спортско рекреативне и рекреативне центре. Нови локални паркови се могу лоцирати у свим зонама дефицита независно од лоцирања РЦ . Основне активности су: заштита и унапређење постојећег зеленог фонда града и уређење нових зелених површина.

А) Заштита и унапређење - Заштита и унапређење постојећих зелених површина представља приоритет и примарну фазу реализације плана. Ове акције се пре свега односе на

- Заштита простора примарног еколошког/естетског значаја - Планом се задржавају, штите и увећавају постојеће велике градске зелене површине примарног еколошког и естетског значаја за град (Чачалица, Тулба, приобаља). Условне уређивања и грађења прилагодити очувању, унапређењу и афирмацији њихове еколошке вредности. Обезбедити повезивање са ванградским пејзажем и континуитет отворених простора града и региона. Посебно неговати и чувати постојеће градске паркове и скверове као просторе еколошких и естетских унапређења слике града и градског пејзажа;
- Увођење садржаја у постојеће јавне зелене површине - Увођењем адекватних рекреативних садржаја у постојеће зелене просторе ствара се код становништва осећај корисности ових простора (видети поглавље о Рекреација и спорт - правила за зелене рекреативне просторе);
- Уређење постојећих зелених површина - Бројни зелени простори захтевају реконструкцију и уређење. Адекватним уређењем и одржавањем значајно се унапређују естетски квалитети града и свест грађана о вредности зелених простора.

Б) Уређивање нових самосталних градских зелених површина - зелених рекреативних простора. Формирају се нови паркови и парк шуме у градском ткиву:

- *П2* - Парк уз Хиподром као допуна и излетнички простор са трим и стазама здравља ово је парк који би било приоритетно реализовати,
- *П3* - У складу са развојним потребама града уређивало би се подручје Циглана као спортско/ рекреациони парк са вишенаменским коришћењем.
- *П4* - посебан стратешки значај у повезивању градских парк шума Чачалица и Тулба имао би новопланирани линеарни рекреативни парк који би поред рекреативних и излетничких стаза укључио и постојећи туристички пункт .
- *П5* - постојеће стрелиште се уређује као рекреативни парк

Б) ИНТЕГРИСАНЕ ГРАДСКЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

Интегрисане градске зелене површине представљају зелене површине које се реализују на парцелама са различитим основним наменама: становање, спортско рекреативни и туристички

центри, јавне и комуналне службе и објекти, производно, пословни комплекси, комерцијалне функције...

- интегрисане зелене површине уз становање: Све постојеће јавне зелене површине се задржавају и предвиђа се њихово уређивање, опремање и реконструкција. Новопланиране зелене површине се реализују према Због израженог дефицита зеленила у централној и североизолној градској зони на локацијама већих новопланираних стамбених насеља у зонама израженог дефицита зелених површина обавезно је увећање прописаног норматива зелених површина за 5- 10% .
- интегрисане зелене површине уз спортско рекреативне, туристичке и рекреативне центре.
- интегрисане зелене површине уз школе и дечије установе - Све постојеће јавне зелене површине се задржавају и предвиђа се њихово уређивање, опремање и реконструкција. Код новопланираних школа и дечијих установа потребно је обезбедити минимум од 40 - 60% зелених рекреативних површина
- интегрисане зелене површине уз јавне и комуналне службе - Планом се предвиђа унапређење постојећих и формирање нових пратећих зелених површина. Процент учешћа отворених и зелених површина прилагодити расположивом простору и врсти специјализованог центра. Висок проценат зеленила (мин.40-60%) планирати посебно уз школе и дечије установе, објекте управе и културе, домове за старе, око верских објеката, специјализованих здравствених центара. Значајне зелене површине обезбеђују се одржавањем старог и уређивањем новог гробља, као и уређивањем парковских површина унутар болничког комплекса.
- интегрисане зелене површине уз производне комплексе - Од посебног значаја реализација и одржавање заштитног и изолационог зеленила зелених површина унутар фабричких комплекса чиме се истовремено доприноси увећању квалитета радног окружења али и повећању укупног фонда зеленила у граду.

В) ПОВЕЗУЈУЋЕ ГРАДСКЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

Пожељно је да сви озелењени простори у град буду међусобно повезани у систем који је такође повезан са ванградским природним пејзажем. Успостављење просторног и функционалног континуитета зелених простора остварује се реализацијом различитих облика повезујућег зеленила. У односу на функцију, уређење и димензије као и избор зеленила разликујемо: дрвореде, зелене коридоре и заштитно зеленило дуж саобраћајница(путева и железнице).

- Зелени коридори су повезујући зелени простори, широке траке зеленила који штите и обнављају природу у градовима, предграђима и руралним областима. Представљају линеарне коридоре земљишта и воде, омогућавају заштиту рализчитих ресурса и креирају могућности за рекреацију. Могу бити различите ширине.
- Дрвореди - Планом се задржавају сви постојећи дрвореди и зелене површине унутар саобраћајних коридора. Потребно је урадити попис дрвореда у граду и студију могућности лоцирања нових дрвореда. Проширити мрежу дрвореда где год је могуће, тј где је профил улице преко 12м. У улицама дефинисаним планом као и у главним трговачким улицама са ширином тротоара већом од 4м обавезно подизати дрвореде. Код примарних саобраћајница су обавезни двоструки дрвореди. При реконструкцији улица обавезна је реализација нових дрвореда у складу са просторним могућностима
- Заштитно зеленило дуж саобраћајних коридора - На потезима постојеће и ново планиране путне мреже у границама ГП, у сагласности са просторним могућностима, треба предвидети заштитне појасеве против буке, прашине и од бљеска, ширина између 50 - 100м, у комбинацији дрвећа густе крошње и жбуња, као и заштиту усека и насипа. Планира се уређивање заштитног појаса дуж пруге.

Г) ПРИГРАДСКЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

Приградске зелене површине чине: приградске заштитне шуме, форланди, зеленило у намени пољопривреде, као и зоне подстицаја пошумљавања/заштитно зеленило.

Заштитне шуме су шуме чија је приоритетна функција заштита (форланда, заштита од подземних вода, противерозивна заштита, рекултивација, заштита од ветра...) Постојеће шуме заштитити. Нове шуме подизати на теренима угроженим ерозијом и клизиштима, на земљиштима лошијих бонитетних класа, у ветрозаштитним зонама.

Зоне подстицаја пошумљавања/заштитно зеленило. Полазећи од потребе формирања значајне зоне заштитног зеленила на источној зони града али и значаја пољопривреде у привреди града и реалних економских могућности - успоставља се зона заштите јавног интереса у којој је економским мерама потребно подстицати реализацију заштитног зеленила и пошумљавања на земљишту које није погодно за пољопривреду као и ветрозаштитних појасева на пољопривредном земљишту.

Структура и капацитети

Планом је предложено задржавање постојећих, њихово могуће проширивање као и локације нових зелених површина. Зона подстицаја пошумљавања (заштитно зеленило) износи укупно 821,16.

Табела 2.31. Планом остварени капацитети зелених површина простора

врста зелене површине			стандард	постојеће (ха)	ново планирано (ха)	укупно (ха)	
јавне градске зелене површине	самосталне јавне градске зел пов.	велике зелене површине (паркови, парк шуме)	8-10 м2/ст	34.00	134.15	168.15	
		скверови и тргови и пешачке зоне	1.5 м2/ст	1.1	0.5	1.61	
	повезујуће јавне градске зел. пов.	интегрисане јавне зел. пов	зелене површине кол. становања	4 м2/ст	11.81	13.91	25.72
		тампон и заштитно зеленило (уз пругу и приступне путеве)	5м2/ст	1.53	14.2	15.73	
		зелени коридори (у градском ткиву)		0	48.7	48.7	
укупно јавне градске зел. површине				48.44		259.91	
остале градске зел. пов. при јавним објектима	остале интегрисане зел. пов.	школе		5.76		5.76	
		деч. установе		0.62		0.62	
		спортско рекреативни центри		18.00	13.9	31.9	
		остали јавни објекти и службе		54.42		54.42	
укупно остале градске зел. пов при јавним наменама (без новопланираних)				78.8		92.7	
приградске зел. пов.	самостале и повезујуће зелене површине излетишта	паркови и парк шуме (Љубичево)	150м2/ст	10.5	14.25	24.75	
		тампон и заштитно зеленило (Љубичево)		7.07	8.37	15.44	
		зелени коридори (јавно излетиште уз Могилу)		0	38.34	38.34	
		заштитно зеленило (обилазница)			212.5	212.5	
	шуме	229.11		136.58	365.69		
укупно				246.68		656.72	

Реализацијом нових паркова, проширењем паркшума, уређивањем заштитних зелених површина и зелених рекреативних коридора значајно се повећава количина зеленила како у граду као целини тако и у појединим месним заједницама у којима је изражен њихов дефицит.

Табела 2.32. Планом остварени капацитети зелених површина простора

месна заједница	површина	бр. становника	А) самосталне градске зелене површине	самосталне градске зелене површине по становнику м2/ст	процент заступљености самосталних градских зелених површина (%)
ГОРЊА МАЛА	1625.40	8898	3.27	3.67	0.20
ВАСА ПЕЛАГИЋ	388.50	4090	0.00	0.00	0.00
БУРЈАН	617.50	6972	16.81	24.11	2.72
ЋЕБА	28.30	1353	0.35	2.59	1.24
ЗАБЕЛА	153.60	979	0.31	3.17	0.20
РАДНА МАЛА	494.40	2803	0.00	0.00	0.00
СОПОТ	316.10	3214	29.88	92.97	9.45
БУЛЕВАР	634.60	3105	38.63	124.41	6.09
ПАРК	462.80	3088	33.58	108.74	7.26
ЧАЧАЛИЦА	683.50	2850	46.48	163.09	6.80
БРАЋЕ ВУЈОВИЋ	78.90	3531	0.45	1.27	0.57
укупно	5483.60	40883	169.76	41.52	3.10
	5483.60	43000	169.76	39.48	3.10
	5483.60	50000	169.76	33.95	3.10

Услови уређења зелених површина

Јавне и остале зелене површине - Управљање системом зеленила подразумева издвајање јавних и осталих зелених површина.

ЈАВНЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ су површине чије коришћење, подизање, уређење и очување представља општи интерес и које су доступне свима под једнаким условима. Чине га све реализоване или планиране зелене површине на јавним површинама које су у државној својини и одређују се општим актом Скупштине Општине којим се дефинишу границе и катастарске парцеле намењене јавним просторима. Јавне зелене површине у Пожаревцу чине:

- Самосталне градске зелене површине (паркови, тргови, скверови, градске парк-шуме),
- Интегрисане градске зелене површине (јавне зелене површине уз вишепородично становање),
- Повезујуће градске зелене површине (дрвореди, зелени коридори, заштитно зеленило дуж саобраћајних коридора);
- Приградске зелене површине (приградске заштитне шуме, форланди).

Поред наведених јавних зелених површина за које ће услови уређења бити дати у наставку текста у оквиру овог поглавља - као јавне зелене површине се дефинишу и зелене површине интегрисане у поједине јавне намене за које су правила и услови уређења дати у посебним поглављима:

- зелене површине јавних служби и објеката (поглавље Јавне службе и објекти),
- зеленило градских и насељских јавних рекреативних центара (поглавље. Рекреација и спорт,
- зелене површине заштићених природних и културно-историјских целина (поглавље, Правила и услови заштите).

Јавне зелене површине се уређују и опремају у зависности од врсте, значаја, реализованих/планираних садржаја, интензитета коришћења, планираног степена уређивања и одржавања.

Земљиште намењено реализацији јавних зелених површина може бити уређено или неуређено. Неуређено земљиште намењено за јавну зелену површину не може се издавати у закуп или користити за изградњу привремених објеката који нису у складу са основном наменом

Карактеристике и услови за уређивање и опремање као и предложени статус и стратешки значај за развој зелених рекреативних простора у граду (паркови, паркшуме, тргови, скверови

ОСТАЛЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ јесу неуређено, уређено, озелењено као и земљиште намењено озелењавању које се налази на осталом градском земљишту, интегрисано у различите немене и које може бити у свим облицима својине. Чине их:

- интегрисане зелене површине - зелене површине породичног становања, у оквиру приватних рекреационих центара и комплекса и друго зеленило интегрисано у остале намене (комерцијалне делатности и опште центре, специјализоване центре и објекте, зелене површине уз индустријске и производне зоне);
- Приградске зелене површине - Зоне подстицаја пошумљавања - заштитно зеленило.

Због свог стратешког значаја у унапређивању еколошке ситуације у граду зоне подстицаја пошумљавања/заштитно зеленило дефинишу се као површине од јавног интереса за које је потребно реализовати посебне подстицајне мере за реализацију.

Услови уређења појединих категорија зелених површина

А) САМОСТАЛНЕ ГРАДСКЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

- Паркови се примарно користе за одмор, шетњу, забаву и игру. Уређују се у зависности од врсте, значаја и гравитационог подручја.

1) Реконструкција постојећих паркова:

- Услови - при реконструкцији постојећих паркова потребно је сачувати парк у постојећим границама. Такође, непланска изградња објеката у парку није дозвољена.
- Дозвољени радови у постојећим парковима су: санитарна сеча стабала, обнова и подизање нових цветњака и вртно-архитектонских елемената, фонтана, нова садња, реконструкција стаза и постојећих легално подигнутих објеката, реконструкција и поправка спортских објеката и дечијих игралишта, ограђивање парка према урбанистичкој документацији;
- Опремање парка: паркове треба опремати стандардном инфраструктуром и системом за наводњавање;

2) Реализација нових паркова:

- Услови - Обезбедити адекватне приступе и обележавање парка. Садржаје одабирати тако да се задовоље потребе различитих категорија становника и груписати тако да се избегавају конфликти у коришћењу простора. Тежити вишенаменском коришћењу изграђених отворених и затворених простора. У парку могу да буду подигнути следећи затворени објекти: угоститељски објекти са отвореним баштама, пратећи објекти садржаја спорта и културе, објекти у функцији одржавања парка, музички/уметнички павиљони и изложбени објекти, информативни пунктови, инфраструктурни и санитарни објекти од општег интереса утврђени на основу закона. Објекти могу да заузму максимално 5% територије. Садни материјал прилагодити условима станишта.

- Тргови, скверови и пешачке зоне: Тргови и скверови се уређују као простори који треба да омогуће окупљање, дружење, забаву и релаксацију грађана. Уређују се са тенденцијом максимизирања естетских и еколошких квалитета отворених простора као простори у којима је потребно обезбедити: адекватну опремљеност и избор материјала, адекватно одржавање и коришћење, адекватну заступљеност различитих облика вегетације, заштиту човека од загађења, буке, ветра, прегревања, падавина, као и адекватне микроклиматске услове. Непланска изградња објеката није дозвољена. Постављање привремених објеката у функцији појединих догађаја (презентације, концерти, представе...) дозвољава се искључиво општинском одлуком. У новим пешачким зонама предвидети подизање нових дрвореда, зелених баштица, жардињера, вертикалног зеленила и водене ефекте. Решење прилагодити ширини улице, микроклиматским условима и сталним коридорима сенке.
- Градске парк-шуме - У циљу већег рекреативног коришћења парк-шума потребно их је одговарајуће уредити и опремити. Градске и приградске шуме могу да садрже следеће зоне:
  - излетнички део (удаљен мин 250 м од саобраћајнице, капацитет 1-3 посете/ха, макс. учешће застртих површина 2,5%), у овим зонама планирати само основну опрему (шетне и планинарске стазе, рекреационе ливаде...)
  - зона са уређеним просторима за физичку рекреацију - шетне, бицикличке, трим стазе, мини голф, спорска и дечија игралишта, са пратећим садржајима - кампови, ресторани, (кпац. 5-9 пос/ха, макс учешће застртих површина 5% површине зоне),
  - зона са тежиштем на рекреативним активностима- мали до шуме, још боље непошумљени обод- може бити парковски уређен и бити интензивније рекреативно кориштен и изграђен (затворени и отворени спортски објекти, смештајни капацитети, ресторани...) (100 пост/ха, макс учешће застртих површина до 60%).

Потребно је обезбедити лаку пешачку и саобраћајну приступачност из града, Паркиралишта лоцирати на главним прилазима. Тежити да кроз шарк шуму буде обезбеђено само пешачко кретање. Шетне стазе лоцирати на местима постојећих шумских путева и прогала. Омогућити кружно кретање кроз парк шуму и организовати га са хијерархијом стаза уз обезбеђење неопходних стаза за снабдевање објеката.

Услови за уређивање и опремање као и предложени статус и стратешки значај појединачних локација зелених рекреативних простора (паркови, парк-шуме, тргови, скверови,...).

Б) ИНТЕГРИСАНЕ ГРАДСКЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

1. Зеленило уз становање

- Јавне зелене површине уз вишепородично становање - Могућности уређивања зелених површина у оквиру стамбених зона и блокова зависе од врста градских блокова. Нормативи и стандарди заступљености зеленила за сваки тип становања дати су у Правилима за грађење, обнову урбаног ткива и реконструкцију објеката као и у Прилогу 1 - Препоруке за норме и стандарде за рекреативне и зелене површине. У склопу површина намењених стационарном саобраћају предвидети високо зеленило и порозну подлогу.

Новопланирани стамбени блокови - Код новопланираних блокова свих типова за димензионисање пратећих зелених површина на нивоу парцеле и блока применити максималне нормативе (минимум 25% зелених и незастртих површина) уз обавезу уређивања локалног или насељског парка доступног свим становницима на пешачкој дистанци од 250 м. На локацијама већих новопланираних стамбених насеља у зонама израженог дефицита зелених површина обавезно је увећање прописаног норматива зелених површина за 5-10% .

Унапређење постојећих стамбених блокова - Уколико, због власничких односа није могуће од формирати заједнички или полујавни простор блока унапређење зелених површина постојећих

компактних/затворених блокова могуће је остварити визуелним отварањем унутрашњих постојећих и планираних озелењених дворишта у блоковима, Детаљнијом урбанистичком разрадом треба дати препоруке за третман квалитетних постојећих зелених површина као и могуће (минимално 20%) озелењавање слободних простора парцела унутар стамбеног блока. Уређење постојећих компактних блокова је потребно усагласити са величином, реалним могућностима простора и степеном засенчења, а димензију новопланираних блокове овог типа на неизграђеном земљишту одредити, између осталог и према оптималним могућностима за озелењавање унутрашњости блока.

У случају планираних трансформација отворених блокова постојеће слободне површине треба сачувати као вредност овог типа становања, уз услове за њихово унапређење. Код нових отворених стамбених блокова, применити максималне нормативе за зеленило (мин. 30%), уз функционално рашчлањавање слободних простора. Блок треба да буду изолован од околних саобраћајница вишередним заштитним појасевима, са или без земљаног насипа. У овом типу блока је могуће развијати концепт одводњавања - тако да се омогући понирање кишнице или њено сакупљање у вештачком језеру, које може да буде основно обележје уређења пратећих зелених површина.

У склопу површина намењених стационарном саобраћају предвидети високо зеленило и порозну подлогу.

Зелене површине породичног становања - У блоковима породичног становања, приватне баште у централној зони приликом планирања интервенција, треба сачувати. Дворишта и баште имају значајну компензациону функцију у мрежи урбаних слободних површина и имају значајну функцију побољшања животних услова у граду. Потребно је валоризовати ове просторе и донети посебну градску одлуку о њиховој заштити. Увећање фонда зеленила у приватним просторима додатно зависи од подстицања локалног становништва и институција на уређивање и одржавање зелених површина у оквиру сопствених парцела. Такође се повећање зеленог фонда може остварити активирањем и озелењавањем тераса и равних кровова.

Табела 2.34. Минималан проценат зелених површина на парцелама намењеним породичном становању

тип становања	минимални удео зелених површина на парцели
вишепородично становање ван централне зоне града	
- на парцели постојећих блокова	20%
- на парцели за нове блокове	25%
вишепородично становање у централној зони града	15%
породично становање у централној градској зони	15%
породично становање изван централне градске зоне	25%
породично становање у приградским зонама	30%
породично становање у руралним зонама	40%
породично становање у викенд-зонама	40%
становање у функцији пословања	20%
становање у функцији туризма	30%
социјално категорисани облици становања	25%

Код блокова приградског становања приватне баште са великим зеленим површинама, треба задржати као оптимални прелаз гушће изграђеног градског ткива ка отвореном пределу. Такође треба задржати вегетацију типичну за дато подручје и предео. Обезбедити минимум зелених површина према типу становања (породично становање 30-70%, приградско становање 20-50%) дефинисано правилима градње за поједине зоне.

Уколико у непосредној близини локације социјалног становања не постоје зелене површине потребно их је образовати у оквиру локације. Укупан број и површина зелених површина у оквиру локације може да буде мањи од уобичајног. Веће зелене површине треба да буду уз другу основну намену, како би одређена институција (нпр. вртић или школа) преузела бригу о њиховом одржавању.

2. ЗЕЛЕНИЛО У РЕКРЕАЦИОНИМ ЦЕНТРИМА И КОМПЛЕКСИМА

- Зелене површине рекреационих центара и комплекса (јавно) - Будући да зеленило значајно доприноси квалитету рекреације у граду рекреативни центри и комплекси се планирају са значајним учешћем зелених површина. У постојећим спортско рекреативним центрима тежити очувању постојећег зеленила, обезбедити реализацију планираног зеленила. и стандарду од мин 40% зелених површина. Обезбедити адекватно опремање и одржавање Код новопланираних центара обезбедити мин. 50% зелених површина на парцеле. Услови коришћења, уређивања, озелењавања и одржавања појединих *јавних зелених* рекреативних центара и комплекса дати су у поглављу Рекреација и спорт;
- Зелене површине рекреационих центара и комплекса (остало) - У новопланираним рекреативним центрима градског и насељског значаја зеленило планирати пре свега са могућносношћу рекреативног коришћења али и побољшања комфора боравка човека у отвореном простору. На приватним парцелама треба такође обезбедити значајно присуство зелених површина уз поштовање Правила за грађење, обнову урбаног ткива и реконструкцију објеката. У постојећим спортско рекреативним центрима тежити очувању постојећег зеленила и стандарду од мин 40% зелених површина. Обезбедити минимум од 50% зелених површина за новопланиране рекреативне центре;
- Зеленило интегрисано у јавне службе и објекте - Планираним интервенцијама предвидети све могућности унапређења постојећих и формирање нових пратећих зелених површина. Вишенаменско коришћење планирати у зонама града које су дефицитарне са зеленим површинама као и уз објекте културе и школа. Процент учешћа отворених и зелених површина прилагодити расположивом простору и врсти специјализованог центра. Висок проценат зеленила (мин. 40-60%) планирати посебно уз школе и дечије установе, објекте управе и културе, домове за старе, око верских објеката, специјализованих здравствених центара. Уз помоћ зеленила решавати визуелне конфликте са суседним наменама као и заштиту од прашине и буке. Нормативи уређивања осталих зелених површина интегрисаних у различите намене дефинисани су у Правилима за грађење, обнову урбаног ткива и реконструкцију објекат;
- Зеленило интегрисано у остале намене - Недостатак квантитета зеленила у централним градским зонама надокнадити квалитетом и високим стандардом одржавања зелених површина. При планирању терцијалних делатности у централној градској зони обезбедити мин 20% зелених површина. Код планирања и изградње нових пословних објеката у комерцијалним зонама потребно је искористити све могућности за формирање нових пратећих зелених површина, као што је простор испред објекта, улични простор, атријумски простор, интензивно и екстензивно озелењене кровове, вертикално зеленило и др.

Кровне површине подземних гаража уредити као пешачке површине са значајним учешћем интензивног и екстензивног кровног зеленила. Ако се ниски делови (сутерен или приземље) зграда покрију слојем земље дебљим од 60 цм и трајно озелене, такве површине се не рачунају као земљиште под објектом при израчунавању процента изграђености.

У зонама улазних праваца у град на локацијама где се планирају већи корисници земљишта и већи спектар могућих делатности (хипермаркети, шопинг молови, велетржнице и други велики

посебни пословни комплекси) и у зонама посебних пословних комплекса, предвидети обавезно озелењавање великих паркинга високим засадом - дрвећем, као и подизање пратећих зелених површина тамо где је то могуће.

Озелењавање у оквиру индустријских комплекса извршити на основу претходне анализе и посебно обрадити планом детаљне регулације и урбанистичким пројектом. Предвидети заштитне зелене појасеве ширине 30-50 м у којима се могу реализовати пратећи рекреативни садржаји и други пратећи објекти који не загађују околину. Препоручује се избор биљних врста опторних на различите и тешке услове вегетирања (отпорни на гасове, дим и прашину).

Обавезно је обезбеђивање озелењених паркинга са порозном подлогом.

Минималан проценат озелењавања дефинисани су у Правилима за грађење, обнову урбаног ткива и реконструкцију објеката и износе:

Табела 2.35. Минималан проценат зелених површина код производних објеката

комплекси индустрије, грађевинарства, занатске производње, манифактурне производње и складишта	мин. проценат зелене површине
на парцели до 1 ха.....	15%
на парцели до 1-3 ха.....	20%
на парцели преко 3 ха.....	25%

На комплексима пољопривреде и сточарства обезбедити минималан проценат зелене површине 20% и заштитни зелени појас према приступној саобраћајници 30 м.

Озелењавање на пољопривредним површинама обезбедити у функцији ветрозаштитних појасева на позицијама путева и међа.

В) ПОВЕЗУЈУЋЕ ГРАДСКЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

- Зелени коридори су линеарни повезујући зелени простори, широке траке зеленила који штите и обнављају природу у градовима, предграђима и руралним областима. Представљају линеарне коридоре земљишта и воде, омогућавају заштиту рализчитих ресурса и креирају могућности за рекреацију. Могу бити различите ширине. Зелени коридори могу да садрже пешачке и бицикличке стазе са пратећом опремом и објектима. У зависности од просторних могућности могу да садрже и ретензије али и спортске објекте, дечија игралишта, просторе за забаву и игру и да се уређују као линеарни паркови. Лоцирани су дуж Могиле и Мораве и на правцима повезивања ових локалитета са градом као и на месту повезивања парк шума Чачалица и Тулба;
  - заштита постојећих зелених коридора (дуж Мораве и Могиле) - услови: сачувати зелени коридор у постојећим границама, уклонити привремене објекте и уважавати правце пешачког и бивцикличког кретања;
  - Нови зелени коридори и повезујући рекреативни простори - услови: код вишенаменског коришћења зеленог коридора избор врста и начин садње прилагодити примарној намени (заштитни појасеви и шуме, линеарни паркови, спортско/рекреативни терени...);
  - У зеленим коридорима дозвољени су следећи радови: садња, провлачење пешаких и бицикличких стаза, подизање пратећих затворених објеката (места за одмор, угоститељски објекти, музички и ликовни павиљони, надстрешнице, излетнички пунктови,...) на површини до 5%, изграђени отворени простори: спортски терени,

игралишта, ретензије и подизање паркова. Зелене коридоре треба опремити стандардном инфраструктуром и ,према потреби, системом за наводњавање;

- Дрвореди: Постојеће дрвореде треба задржати уз постепену замену престерелих и сувих стабала. Урадити попис дрвореда у граду и студију могућности лоцирања нових дрвореда. Проширити мрежу дрвореда где год је могуће, тј где је профил улице преко 12 м. У улицама дефинисаним планом као и у главним трговачким улицама са ширином тротоара већом од 4 м обавезно подизати дрвореде. Код примарних саобраћајница су обавезни двоструки дрвореди. При реконструкцији улица обавезна је реализација нових дрвореда у складу са просторним могућностима. Врсте прилагодити висини зграда и локалним условима. Садњу ускладити са орјентацијом улице а растојања између садница прилагодити врсти дрвећа у дрвореду и станишним условима. Сагледати могућности садње у једносмерним, пешачким улицама и зонама. Дуж саобраћајница у новим насељима планирати дрвореде, саднице на најмањем растојању од 5 м, предвидети садњу школованих садница. Дозвољени радови у постојећим дрворедима су: уклањање сувих и болесних стабала, уклањање у случају општег интереса утврђеног на основу закона, садње новог дрвећа и неге стабала. Увођење алтернативних видова озелењавања у улицама у којима се због ограничења није могуће реализовати дрворед (жардињере, пузавице...);
- Заштитно зеленило дуж саобраћајних коридора - На потезима постојеће и ново планиране путничке мреже у границама ГУП-а, у сагласности са просторним могућностима, треба предвидети заштитне појасеве против буке, прашине и одбљеска, ширина између 50 - 100м, у комбинацији дрвећа густе крошње и жбуња, као и заштиту усека и насипа. Заштитне појасеве поставити што ближе саобраћајници. У недостатку простора за заштитне појасеве применити озелењени земљани насип ширине 16 - 19м, озелењене потпорне зидове и слободно стојеће зидове од метала, дрвета, стакла, бетона у комбинацији са биљкама, ширине 2,5м. Слободно стојеће зидове користити између саобраћајница, односно железничких пруга и стамбених подручја, на местима где је расположив простор веома мали. У подручјима интензивне пољопривреде планирати заштитне појасеве целом дужином путне мреже. Заштиту одбљеска планирати садњом шибља средином саобраћајнице, на кривинама, на местима укрштања саобраћајница. Уколико дође до сече шуме или дрвореда у зони постојеће или планиране путне и уличне мреже насталу штету компензовати садњом на истој или другој путној или уличној траси.
- Бицикличке стазе ван рекреационих зона, сагласно просторним могућностима, опремити дрворедима и пратећим зеленим површинама.

Г) ПРИГРАДСКЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

- Приградске заштитне шуме - Заштитне шуме су чуме чија је приоритетна функција заштита (форланда, заштита од подземних вода, противерозивна заштита, рекултивација, заштита од ветра...) Постојеће шуме заштитити. Нове шуме подизати на теренима угроженим ерозијом и клизиштима, на земљиштима лошијих бонитетних класа, у ветрозаштитним зонама. Крчење шума је дозвољено ради промене врста дрвећа или узгојних облика, отварања рекреационих ливада и визура, изградње раличитих типова стаза, изградње објеката који обезбеђују унапређење коришћења свих врста шума, спровођења комасације и арондације пољопривредног земљишта и шума и када то захтева законом дефинисан јавни интерес. Дозвољава се санитарна сеча шума као и претварање монокултура у мешовиту шуму. Постојећи појединачни стамбени и пољопривредни објекти на шумском земљишту се задржају али није дозвољено њихово проширење;

- **Форланди** - Заштитити постојећу вегетацију форланда у максимално могућој ширини како би се задржао природни изглед и екосистем;
- **Зона подстицаја пошумљавања - заштитно зеленило** - Пожаревачка греда представља зону јавног интереса у обезбеђивању бољих еколошких услова града, заштите од ерозије и очувања и наглашавања специфичног карактера природног предела. Будући да је нереално очекивати да се цео овај простор претвори у јавно земљиште различитим подстицајним мерама је потребно обезбедити његово интензивније пошумљавање и у прелазном периоду адекватно пољопривредно коришћење како би се формирала зона заштитног зеленила. Утврђена је зона (Шумарице) приоритетног формирања зоне заштитног зеленила.

2.3.3.3. Прилог - норме и стандарди за спортско-рекреативне и зелене површине

1. КОЛИЧИНСКА ЗАСТУПЉЕНОСТ ПОЈЕДИНИХ КАТЕГОРИЈА РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА:

Простори за рекреацију и спорт (брото) укупно: 22-29,5 м²/ст.:

- А) самостални рекреативни простори
- ЛРЦ - локални рекреативни центри. 0.5-1 м²/ст.
  - НРЦ - рекреативни центри насеља 2-4 м²/ст.
  - ГСРЦ градски спортско-рекреативни центри 4 м²/ст.
  - велике зелене површине (паркови, парк шуме) 8-10 м²/ст.
  - тргови, скверови, пешачке зоне 1,5 м²/ст.
- Б) Интегрисани рекреативни простори
- интегрисани рекреативни простори школа 2 м²/ст.
  - интегрисани рекреативни простори дечијих устан. 2 м²/ст.
  - интегрисани рекреативни простори кол. становања 4 -5 м²/ст.

Јавне зелене површине укупно: 17-19 м²/ст.:

- велике зелене површине (паркови, парк шуме) 8-10 м²/ст.
- зеленило стамбених суседства 4 м²/ст.
- тампон и заштитно зеленило 5 м²/ст.

Заступљеност одређених врста спортско рекреативних садржаја:

- фудбалски терени - 1 на 4000 ст.
- кошаркашка игралишта - 1 на 4000 ст.
- одбојкашка игралишта - 1 на 5000 ст.
- рукометна игралишта - 1 на 4000 ст.
- тениски терени - 1 на 10 000 ст.
- излетнички пунктови - 1 на 8000 ст.
- дечија игралишта - 1 на 7000 ст.
- базени - 1 на 20 000 ст.
- Купалишта - 1-2 м²/ст., парцела 2.5 -3.5 ха
- стазе за трчање - 1 на 30000 ст.

2. ПОВРШИНЕ ПОЈЕДИНИХ КАТЕГОРИЈА РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА

А) Бруто и нето површине

нето површина - директно обезбеђује одвијање рекреативних садржаја и активности

брото површина - нето П + П свих помоћних + П свих пратећих простора нето П = 40-60% бруто П

Код спортско рекреативних активности:

- нето: П вежбалишта и П гледалишта
- пратећи простори: сауна, соларијум, просторије за терапије, учионице, мултимедијални простор, магацин, радионице, гаража, котларница, угоститељски простор, преноћиште, станови за особље, простори за услужне делатности, привредну делатност, продајни простор
- помоћни простори: свлачионице, купатило, умиваоници, клозет, справарница, кабинет особља, амбуланта.

Б) Препоручене минималне површине појединих категорија рекреативних простора према рангу:

- градски и реонски парк - мин.1 ха, пожељно 5 ха
- градски СРЦ - мин. 4 ха пожељно 10 ха
- насељски РЦ - мин.0.4 ха, пожељно 2 ха
- локални рц и локални парк - мин 0,2 ха

према врсти:

- минимална нето корисна површина дечијег игралишта у граду је 25-30 м², минимална бруто је 100 м²;
- минимална нето корисна површина отворених простора у стамбеном подручју је 5 м²/ст.
  - површине за игру 1,2 м²/ст.
  - пешчаник 0,1 м²/ст., мин. површина 5 м²
  - терен са справама 0,3 м²/ст., мин. површина 100 м²
  - терени за игру 0,8 м²/ст., мин. површина 200 м²
  - стазе и озелењени простори 2,8 м²/ст. помоћни простори становања 1,0 м²/ст

Зелене површине:

- у подручјима реконструкције 4-6 м²/ст.
- ново вишепородично становање 15-25 м²/ст.
- ново породично становање 20-30 м²/ст.

програм за школу од 20 учионица:

- отворени простор
  - мека стаза - 75 м²
  - универзална површина 40/30 - 1200 м²
  - гимнастички полигон 20/20м - 400 м²
  - игралиште за кошарку - 480 м²
  - игралиште за одбојку - 242 м²
  - кошеви за убацивање лопте
  - атлетска стаза 100м са 4 пруге - 600 м²
  - јама за скок увис и даљ - 90 м²
  - пратеће зеленило + 50%
- затворени простор
  - сала - 15/26 м или 18/33 м, мин. 7 м висине
  - теретана - 6/6 м
  - пратеће просторије +50%

Табела 2.36. Гравитација и доступност (пешачке дистанце стан - РП, 3 км/ч):

просторни ниво	време	растојање (у м)	садржаји	гравитирајуће становништво	претежни корисници
стамбена групација (улаз)	2-3 мин.	50-100	мирне игре, дружење, свакодневно коришћење		мала деца стари хендикепирани
стамбена групација (блок)	3-5 мин.	150-200	разноврсни рекреативни садржаји	1-2000	све категорије
суседство (кварт)	5-8 мин.	250-300	већи рекреативни простори за садржаје динамичне игре	4-8000	све категорије
стамбено насеље (МЗ)	10-12 мин.	500-600	вишенаменски РП школе, КДУ, пешачке зоне, паркови...	8-15000	све категорије
део града	15-20 мин.	1000-1500	самостални рекреативни простори РЦ, СРЦ, интегрални у оквиру средњих школа, здрав. уст....	15000-...	све категорије
град			специјализовани и поливалентни РЦ, СРЦ, градски паркови (ботанички, зоо, забавни, етно, меморијални, дечији, парк изложбе, парк-шуме) интегрални у оквиру спец. центара..		све категорије

В) ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА СПОРТСКЕ И РЕКРЕАТИВНЕ САДРЖАЈЕ:

Просторни услови за зимске спортове:

- санкање: 10-40 степени нагиб, оријентација север до исток, са малим зимским осунчањем, заштићено од ветра и магле, са безбедним равним делом у подножју;
- нордијско скијање - мали нагиби - стазе 3-15 км;
- скијање: 10-60 степени нагиб, оријентација север до исток са малим зимским осунчањем,, заштићено од ветра и магле, са безбедним равним делом у подножју;
- клизалишта: могуће организовати у зимском периоду на локацији 2 тениска терена 20x40 м, раван терен, заветрина.

Просторни услови за летње спортске и рекреативне садржаје

Општи услови организације простора: заветрина, оријентација север, северо-исток, раван терен, у планинским условима пожељна је и осунчаност.

- тениски терен (20/40 м, тј. за појединачну игру 8,23/23,77; за игру парова 10,97/23,77; ограђивање жичаном оградом за један терен даје 36,6/18,3; бочно обезбедити слободну траку од 3,65 м), обрада терена трава, бетон, асфалт, шљака;
- игралиште за кошарку (26/14 м, тј. потребно 480 м²), обрада терена земља, шљака, асфалт;
- игралиште за одбојку (18/9 м, тј. потребно 242 м²) обрада терена, земља, шљака, асфалт;
- универзални терен - вишенаменско игралиште за мали фудбал, одбојку, кошарку и рукомет (40/20 или 25/50), обрада терена, земља, шљака, асфалт;
- игралиште за фудбал (110/75 м, 8250 м², гледалиште још око 1000 м²), обрада терена трава;
- групација игралишта за стони-тенис (сто 2,74/1,52 м, за један сто потребно око 40 м²);

- игралиште за бадминтон (игра појединца 5,18/13,4 м, игра парова 6,10/13,40 м, око 120м²), обрада терена трава, бетон, асфалт, шљака;
- боћање на отвореном простору (25-40/26,5 м, око 110 м²) обрада терена шљака;
- билијар (столови 2-2,3/1-1,15 м, околни простор 1,6 м, за један сто око 20 м²);
- игралиште за мини-голдф (различите величине, мин. 400 м²);
- Излет: 15-30 јединица/ха, свака јединица за 4-8 особа, опремљена паркингом заклоњеним визуелном баријером (евентуално огњиштем + извором воде), простором за одлагање смећа.

Табела 2.37. Потребе за спортско-рекреативним садржајима према броју становника

рекреација и спорт / величина насеља	100.000 до 10.000	испод 10.000			
	А	Б	Ц	Д	Е
Спортско рекреативни центри који задовољавају стандарде за савезна и међудржавна такмичења	(+)				
мањи СРЦ мултинаменског карактера	(+)	(+)			
покривени објекти физичке културе са одговарајућим санитарним и пратешим просторијама, режимом коришћења, одржавања(базени, различита спортска игралишта, гимнастичке дворане)	+	(+)			
отворени, уређени простори погодни за различите врсте спортских активности, са уређеним санитарним просторијам, режимом коришћења... - игралишта за мале спортове	+	+	+	(+)	
отворени уређени простори погодни за различите врсте спортских активности, са минималним захтевима у погледу одржавања (трим стазе, обале водотока...) - фудбалски терени	+	+	+	+	(+)

+ нужно

++ ако се не може организовати у насељу јер за то не постоје потребни услови(потребан број корисника, грађевински фондови) обавезно је обезбедити организовани превоз до суседног места у коме садржај постоји

(+) могуће ако постоји интерес

2.3.4. Становање

Унапређење и даљи контролисан развој стамбене структуре на подручју Пожаревца, треба да се огледа у различитим нивоима интервенција везаних за ову функцију, а условљених како просторним и другим потенцијалима, тако и њиховим ограничењима и то кроз:

Унапређење постојећих видова становања - Развојни карактер стамбене структуре треба најпре да се огледа у реконструкцији и унапређењу како постојећих стамбених структура, тако и њихове насељске опреме, у циљу обезбеђења што адекватнијих услова становања и рада у оквиру насеља. Унапређења се односе на функционалне, просторно-физичке и обликовне карактеристике стамбених зона.

У том смислу, унапређења се односе на:

1. Физичка (извесно погушћавање постојећих зона и то: кроз раст физичке структуре у хоризонталном и вертикалном смислу (доградња, надградња, реконструкција) и градњу нових објеката у зонама и потезима где она није заокружена) и функционална (односе се на све релевантне аспекте, почевши од нивоа куће, парцеле, зоне, блока, све до већих групација, а у обзир долазе све пратеће категорије које доводе до доброг функционисања становања као примарне функције, а то су: услуге, сервиси, трговина, пословање, производња, угоститељство, забава, итд.). Функционална унапређења првенствено се очекују и добијају већи интензитет уз потезе важних саобраћајница, пословно-производне зоне, као и у зони ужег и ширег центра, итд.
2. Заокружење стамбених зона у целине са различитим функционалним карактером, у циљу њихове јасне препознатљивости и адекватног функционисања унутар њих.
Још један вид унапређења односи се на трансформацију постојећих облика и зона становања у разноврсне функционалне целине, у зависности од њиховог положаја, степена централитета, примарних функција и карактера насеља, итд. Тако, трансформација може тећи у смислу заокруживања стамбених зона као туристичке целине, као и становања комбинованог са пословањем и производним делатностима (претежно насеља уз главне путне правце, али не и обавезно само она). Овакво дефинисање стамбених зона доприноси адекватнијем искоришћењу земљишта у функционалном и просторно-физичком смислу, а не изискује неминовно ширење стамбених зона на уштрб пољопривредних површина и других вредних природних ресурса.
3. С обзиром на то да су поједини природни и створени услови иницирали управо развој стамбених зона, пожељно је извршити њихово зонирање *по позицији у граду* (у централној зони, уз путеве, у зонама рада).

Регулација вишепородичних стамбених објеката према суседу:

1. Дати објекат може бити постављен својим најистуренијим делом на бочној ивици парцеле без могућности градње било каквих испуста (балкони, терасе, еркери и сл.) или отварања отвора (прозори, врата, француски балкон, отвори за ветрење и климатизацију), тј. образује се калкан према бочном суседу;
2. Дати објекат може бити постављен са повлачењем од 1,5 м од бочне ивице парцеле, при чему је могуће ка датој страни отворити само отворе на најмањој могућој висини парапета од 1,8 м. Забрањено је образовање испуста;
3. Дати објекат може бити постављен са повлачењем 3,0 м од бочне ивице парцеле, при чему је могуће ка датој страни отворити мале прозоре на најмањој могућој висини парапета од 1,8 м. Забрањено је образовање испуста;
4. Дата грађевина може бити постављена са повлачењем од 3,0 м у односу на бочну регулациону линију, при чему је могуће ка датој страни отворити нормалне прозоре са

уобичајеном висином парапета (0,9-1,1 м), односно отворити француски балкон. Забрањено је образовање испуста и отварање улазних врата;

5. Дата грађевина може бити постављена са повлачењем више од 3,0 м у односу на бочну регулациону линију, при чему је могуће ка датој страни отворити све врсте отвора (прозори, француски балкон, врата, улазна врата) и испуста (балкони, терасе, еркери и сл.), при чему испусти морају бити постављени до најмање 3,0 м удаљености од бочне регулационе линије.

Развој стамбених зона уз путеве, пре свега, главне саобраћајне правце као кичме развоја града, у основи, подстиче започете трендове. Ако се узме у обзир укупна слика густине становања, очито је да је она најинтензивнија управо уз ове потезе.

Из свега поменутог произилази да лоцирање стамбених зона уз путеве може бити вишеструко:

- стамбене зоне директно везане за путеве;
- услужно-стамбени део прати зону директно везану за путеве;
- сервисни део - односи се на зону која је неодвојиви део прве две зоне.

Лоцирање стамбених зона уз "зоне рада" - уз индустрију, разне производно-занатске делатности, итд., има за предност смањење удаљености места рада и места становања.

Диспозицијом зона становања на овакав начин, поспешује се развој "ударних" линија, зона и пунктова подручја града, а интензитет њиховог развоја у директној је вези са трендом размештаја становништва, активним и планираним зонама рада и привређивања, морфологијом терена, итд.

Развој нових видова становања - Афирмисање значаја Пожаревца као регионалног центра и интензивирање активности дуж главних саобраћајних праваца, могу иницирати појаву нових облика становања: рентијерско становање, пансионери, куће за издавање, виле и сл., опет у функцији туризма, али на вишем нивоу урбаног развоја.

Поред ових, пожељно је у стамбену понуду укључити и социјално категорисане облике становања, традиционалне видове становања - етно и еко насеља, итд.

Максимална спратност објеката је у складу са карактером зоне.

Конкретна правила грађења и параметри биће дефинисани у плановима генералне и детаљне регулације.

2.3.4.1. Правила уређења и грађења у области становања

Правила уређења и грађења у области становања важе за објекте са минимално 50% површине под стамбеном наменом.

Правила организације функције становања - Плански концепт предвиђа равномернији размештај зона становања, поштујући започете трендове и планиране окоснице развоја (саобраћај, развој привредних и централних зона и пунктова, рекреативних простора, итд.), који би, последично, требало да активирају и развој осталих садржаја, па и стамбених.

У том смислу, највеће погушћавање предвиђено је у градској стамбеној зони, на уштрб пољопривредних површина, али и осталих зона (приградских, руралних), с обзиром на потенцијал развоја стамбених структура у свим деловима града.

Просторни размештај зона становања заснива се, у складу са функционалним и типолошким карактеристикама појединих зона становања и на различитим густинама изграђености, што омогућава рационалније коришћење грађевинског земљишта у урбанистички организованим

зонама, зонама погушћавања, реконструкције и у зонама средњих и ниских густина у ободним деловима подручја Плана.

Највише густине изграђености заступљене су у зони градског центра, а постепено опадају према периферним деловима подручја Плана.

Просторно посматрано, зонирање стамбених садржаја извршено је поделом у више стамбених зона, за које важе иста правила грађења и уређења и то: зона ужег градског центра са породичним и вишепородичним стамбеним објектима високих густина изграђености, зона ширег центра средњих густина изграђености, шира градска, приградска и рурална стамбена зона. У оквиру пољопривредних површина, већих производних и пословних зона, стамбени садржаји су заступљени као пратећа функција.

Такође, с обзиром на уочене специфичности унутар самих зона, издвајају се поједини пунктови, потези или зоне које, програмски и просторно, имају извесне специфичности, пре свега функционалне. Ово се нарочито односи на потезе дуж главних саобраћајних праваца, издвојене локације викенд становања, становања у функцији туризма, итд. Такође, издвајају се и посебне функционалне целине намењене већ поменутиим стамбеним садржајима, које постају носиоци специфичних обележја и препознатљивог карактера у укупној структури градских функција.

Препарцелацијом и парцелацијом на већ изграђеном грађевинском земљишту, за потребе легализације, могу се формирати парцеле мање од минималних, предвиђаних планом за дату зону, а не мање од минималних грађевинских парцела одређених Правилником о општим условима за парцелацију, регулацију и изградњу („Службени гласник РС“ бр. 50/2011).

Најмања површина парцеле за вишепородичну стамбену изградњу је 5 ари. Најмања ширина излаза парцеле за вишепородичну стамбену изградњу према јавној саобраћајници је 8,0 метара.

СТАНОВАЊЕ У ЦЕНТРАЛНОЈ ГРАДСКОЈ ЗОНИ

Централна зона сваког градског подручја, па и града Пожаревца, по природи ствари, представља најатрактивнији простор за развој различитих функција и активности, а то се, последично, односи и на развој стамбених садржаја. Иако су у оквиру ове зоне лоциране најважније управне, административне и друге нестамбене функције, она је ипак, у великој мери, задржала стамбени карактер, нарочито у његовој широј зони.

У оквиру централне зоне издвајају се подзоне и то: ужи градски центар (језгро) са широким спектром функција и са мањом заступљеношћу стамбених садржаја (претежно као допунска или пратећа функција уз пословање и услуге) са великим просторним ограничењима и шири градски центар са већом заступљеношћу стамбених садржаја. Оваква просторна структура центра произашла је из традиционалне историјске матрице градског језгра, а из овога, последично, и структура блокова, уз високу густину изграђености и претежно ивичну градњу.

Становање у зони ужег градског центра

У оквиру ове зоне која има и највећи степен централитета, са највећом концентрацијом административно-управних и јавних функција, становање (породично и вишепородично), заједно са поменутиим функцијама, чини систем постојећих мешовитих блокова.

У складу са генералном концепцијом развоја града која афирмише најужи градски центар, кроз његову већу комерцијализацију и повећање степена централитета тог простора, становање има улогу допунске функције у односу на заступљеност централних активности.

У том смислу, концепт развоја становања у оквиру ове зоне, предвиђа, пре свега, унапређење постојеће стамбене структуре. Ово се, у првом реду, односи на повећање капацитета физичке

структуре, кроз квалитетну реконструкцију, доградњу и надградњу објеката и, што је још значајније, на функционална унапређења.

На овом простору, не предвиђа се интензивнија изградња стамбених објеката, већ је тежња да се становање, нарочито породично становање нижих густина изграђености, постепено истисне из најуже градске зоне и замени профитабилним облицима становања и пословним садржајима.

С обзиром на то да су у оквиру ове зоне углавном заступљени, условно речено, мешовити градски блокови (породична и вишепородична стамбена изградња), могуће су даље трансформације у смислу промене урбане структуре (породично у вишепородично), повећање густине изграђености и њихова постепена трансформација у пословно, рентално и друге профитабилне облике становања, чиме би се употпунио административно-пословно-трговачки карактер ове зоне.

Генерално посматрано, у централној зони града, предвиђа се развој стамбених садржаја виших густина изграђености, најчешће у оквиру постојећих мешовитих блокова и то:

1. Вишепородично становање високих густина у зони ужег градског центра

Обухвата постојеће објекте и блокове вишепородичног становања спратности до П+4+Пк, са изузетком појединих локација вишепородичних објеката више спратности. Ово су, у суштини, све издвојене постојеће локације вишепородичног становања у оквиру градског језгра, као и оне које би настале глобалном променом урбане структуре у оквиру ове зоне. Ове блокови, појединачне локације и мањи потези се задржавају уз предвиђен раст - доградња постојећих објеката до П+5+Пк (П+6), уз њихово обавезно уклапање у систем и концепцију блока, уз задовољење прописаних параметара изграђености за ову зону. Додатни услов је да се новоизграђени неискоришћени тавански простор не може накнадно користити у стамбени. Максимална висина од пода тавана до максималне висине слемена у поткровној етажи не може бити већа од 2,2 м.

Садржајна надградња предвиђа интензивније учешће централних намена (пословање, трговина, услуге), махом у приземљима и у нижим етажама објеката.

Као пратећи садржаји предвиђени су објекти пословања, за мале, обједињене или мешовите програме, односно, насељске и градске друштвене опреме, као и специјализоване професионалне услуге и делатности, свих нивоа и облика власништва. Програм пословања у објекту и на парцели мора бити прилагођен карактеру становања високих густина, односно, захвату у оквиру ужег градског језгра и градског центра.

Тежња да се све више простора претвара у пословни је, генерално гледано, позитивна, али задржавање становања на нивоу једног блока је пожељно. Опште правило би било да се становање у приземљу сасвим искључи, као и становање на првом спрату, посебно у зони најужег центра и на потезу линијских центара.

Све делатности карактеристичне за зоне рада и остале функције које имају специфичне технолошке и посебне заштитне услове, не могу се реализовати у оквиру ових зона становања.

Одлика ове зоне је тежња као градњи објеката у низу и стварању компактне блоковске структуре са вишеспратним објектима. Овакав развој планира се и у будућности. Појединачне објекте требало би постављати на уличну регулацију и на бочне границе парцеле, тј. треба се тежити ивичној изградњи (поклапање грађевинске линије са уличном регулационом линијом и са бочним ивицама парцеле), чиме се подиже степен урбанитета и зоне и града у целости. Од овог правила може се одступити у ванредним околностима (потреба ширења уличног фронта у будућности, услови проистеклих из правила заштите споменика културе и амбијенталних целина и сл.).

- индекс изграђености - макс. 3,2
- индекс заузетости - макс. 60%
- максимална спратност - П+5+Пк (Пс)

Индекс изграђености за блок је 2,5, а на појединачним локацијама и 3,2. Овај распон омогућава комбиновање различитих спратности и комбиновање породичних и вишепородичних објеката, уз могућност избора најповољнијих односа, под условом да се постигне просечна густина изграђености, као и густина становања на овом простору.

Код реализованих објеката задржава се постојећи систем регулације, у који се уклапају нови и пратећи објекти. Регулација нових локација прати шири потез центра, на које се надовезује нова целина, према карактеристикама програма, физичке структуре и захвата. Треба тежити да се нове локације формирају по ободу или угловима блокова, са могућношћу ширења нове урбане структуре према дубини блока.

Међусобна удаљеност бочних страна слободностојећих стамбених вишеспратница и објеката који се граде у прекинутом низу, износи по правилу најмање половину висине вишег објекта, тако што се обезбеђује удаљеност новог објекта од границе суседне парцеле. Удаљеност се може смањити на четвртину ако објекти на наспрамним бочним фасадама не садрже наспрамне отворе на просторијама за становање (као и атељеима и пословним просторијама). Удаљеност планираних од околних објеката, осим објеката у низу, по правилу је 5,0 м, а минимум 4,0 м ако један од зидова објекта садржи отворе за дневно осветљење. За изграђене објекте који су међусобно удаљени мање од 4,0 м не могу се на суседним странама предвиђати наспрамни отвори стамбених просторија, одн. висина парапета је виша од 1,8 м.

Међусобна удаљеност наспрамних страна стамбених вишеспратница, било у низу или слободностојећих, износи по правилу једну висину вишег објекта.

Код увођења пословног простора, висина приземља се прилагођава условима делатности, са могућношћу увећања за висину галерије (високо приземље у потезу спољне регулације).

Сав помоћни простор становања и пословања, реализује се искључиво у оквиру основних објеката на парцели.

Приступ и смештај возила - За вишепородичне стамбене објекте, паркирање се обезбеђује на парцели, са једним паркинг местом за један стан, од чега најмање 30% у оквиру гаража и наткривених паркинга.

Код специфичних објеката пословања, прилаз на парцелу и број паркинг места дефинишу се посебно, односно, једно паркинг место на једног запосленог. Неопходан паркинг, односно, гаражни простор, мора се обезбедити истовремено са изградњом објеката.

Архитектонско обликовање - С обзиром на то да су ове стамбене зоне и објекти, истовремено, део традиционалног градског ткива, потребно је и да обликовно, стамбени објекти кореспондирају и наглашавају значај најуже централне зоне.

Код вишепородичних стамбених објеката, габарит и волумени, треба да истакну, пре свега, пословни карактер ове зоне, као и његов резиденцијални карактер, што значи да и сама материјализација објеката треба да буде у складу са општим поставкама квалитетне и примерене реконструкције и обнове градског центра.

2. Породично становање

У оквиру уже зоне градског центра породични стамбени објекти заступљени су у оквиру постојећих мешовитих градских блокова, употпуњени трговачким, услужним и пословним делатностима, махом у приземљима објеката.

Постојећи објекти породичног становања су претежне спратности (П-П+1+Пк), у оквиру компактних градских блокова градског језгра и део су традиционалне градске матрице. Спратност објеката се увећава до максималне планиране спратности – П+2+Пк.

Планом се предвиђа обнова и ревитализација постојећих објеката, уз постепену промену у објекте пословања, као и новопланиране облике становања.

У случају опште измене урбане структуре читавог блока или зоне (промена из породичног у вишепородично становање, пословно становање или пословање), може доћи до повећања спратности објеката на нивоу зоне до предвиђене за објекте вишепородичног становања.

Основна намена објеката је становање, које се на потезима коридора и блоковске градње допуњава програмом пословне намене у приземљу. Програм пословања у објекту и на парцели мора бити прилагођен карактеру становања високих густина, односно, захвату у оквиру ужег градског центра.

Поред програма пратећих услуга становања, пословање обухвата трговину и угоститељство, које се по карактеру и капацитету може организовати у оквиру објеката, простора и услова ове зоне, као и одговарајуће занате, професионалне услуге и делатности, бирое, агенције и представништва, финансијске, здравствене и социјалне институције које не захтевају посебне функционалне, просторне и саобраћајне услове, а истовремено, кроз виши ниво делатности, садржаја и физичке структуре, подижу ниво и карактер ове зоне.

Све делатности које имају специфичне технолошке и посебне заштитне услове, не могу се реализовати у оквиру ове зоне становања. Сав помоћни простор становања и пословања, реализује се искључиво у оквиру основних објеката на парцели.

- индекс изграђености - макс. 1,7
- индекс заузетости - макс. 60%
- максимална спратност - П+2+Пк (Пс)

Урбана структура формира се вишеспратним објектима у оквиру постојећих парцела, постављеним на регулацију, кроз надградњу постојећих квалитетних објеката и њихово повезивање са објектима у јединствену целину.

Претежни тип у овој зони треба да буде ивична градња, задржава се карактер компактних блокова, са објектима ниже спратности на регулацији у оквиру појединачних парцела.

За објекте на парцелама у оквиру посебне висинске регулације ове зоне, на потезу линијских центара (објекти мешовите намене или објекти пословања), спратност се може увећати на П+3+Пк код објеката на регулацији, односно П+4+Пк код објеката на угаоним положајима.

Најмања спратност породичног стамбеног објекта ван основних саобраћајних и регулационих потеза је П+1 (изузетно П+Пк, код усаглашавања и обнове ради унапређења становања).

Нову регулацију потребно је надовезати на систем постојеће у јединствену целину, која обликовно и функционално кореспондира са осталим објектима у зони.

Приступ и смештај возила - Код породичних стамбених објеката возила се смештају у објекту или на парцели. Изузетно, за поједине специфичне потезе (постојећа изграђеност у пуном фронту, мала ширина парцела) паркирање се може обезбедити и изван парцела у оквиру стамбених улица или на јавном и заједничком паркингу.

Становање у зони ширег градског центра

Шире зону градског центра која окружује језгро са традиционалном градском матрицом и постојећом мешовитом наменом чине претежно зоне породичног становања са појединачним локацијама и потезима вишепородичног становања. У оквиру ове зоне приметна је заступљеност садржаја јавне намене, као и значајна концентрација комерцијалних, услужних и пословних делатности (нарочито у контактної зони са ужим градским центром).

С обзиром на положај у оквиру градског ткива, могуће је издвојити карактеристичне подцелине шире централне зоне, како по функционалном карактеру, тако и по степену изграђености и начину градње. У том смислу у јужном појасу ширег градског центра заступљена је, како различита типологија стамбених објеката (породично и вишепородично становање), тако и присуство значајних јавних објеката у оквиру стамбеног ткива. Северну подцелину шире централне зоне чине претежно објекти породичног становања који су на потезу линијских центара допуњени комерцијалним и услужним делатностима. За обе поменуте подцелине карактеристична је ивична градња у оквиру затворених блокова. Подцелину у источном делу шире зоне, у контакту са ужим градским центром чине постојећи мешовити блокови са значајним присуством садржаја јавних намена, док западна подцелина, у суштини, представља постепено прелаз ка широј градској стамбеној зони.

У складу са карактером како зоне у целини, тако и карактеристичних подцелина, планским концептом се предвиђа даљи развој стамбених садржаја на овом простору кроз: унапређења постојеће стамбене структуре, реконструкцију блокова, функционална унапређења која подижу квалитет функционисања кроз повећање степена централитета у оквиру шире централне зоне, итд., поштујући карактер и специфичност сваке од подцелина понаособ.

1. Вишепородично становање у оквиру ширег градског центра (средње густине изграђености)

Планом се, у оквиру ове зоне, предвиђа подизање квалитета стамбеног фонда, као и повећање физичких капацитета објеката, уз квалитетну надградњу и доградњу стамбених објеката. Могућа је изградња нових објеката вишепородичног становања и пословања у оквиру ове зоне, поштујући предвиђене урбанистичке параметре. Такође, могуће је градити и трансформисати постојеће објекте вишепородичног становања или њихове делове у профитабилне облике становања – рентијерско, пословно, апартманско становање, итд.

Кроз процес ремоделације и обнове, потребно је формирати систем пратећих објеката и функција услуга и пословања, који проширује капацитет и квалитет ове стамбене зоне и услова живота.

Зона обухвата вишепородичне стамбене објекте претежно средње спратности (П+4), који се у оквиру претежно мешовитих блокова формирају као слободностојећи или као део блоковског низа, по дубини локације и на регулацији, при чему увођење пратећих објеката постоји као могућност, односно, увођење пословања у приземље постаје обавеза код објеката и низова на регулацији у оквиру и у контакту локалних линијских центара.

Тежња је, да се већи део ових објеката промени у простор пословања, употпуњен стамбеним садржајима, у складу са карактером објекта и зоне.

Карактеристике регулације - Нова изградња прати и развија регулационе одлике локације, блока и ширег потеза, са тенденцијом да се фазно и трајно не наруше услови становања основне урбане структуре у контактном захвату.

Одлика ове зоне је тежња као градњи објеката у низу и стварању компактне блоковске структуре са вишеспратним објектима. Овакав развој планира се и у будућности.

Појединачне објекте требало би постављати на уличну регулацију и на бочне границе парцеле, тј. треба се тежити ивичној изградњи (поклапање грађевинске линије са уличном регулационом линијом и са бочним ивицама парцеле), чиме се подиже степен урбанитета и зоне и града у целисти. Од овог правила може се одступити у ванредним околностима (окружење са вишепородичном стамбеном изградњом у виду „отвореног блока“, потреба ширења уличног фронта у будућности, услови проистеклих из правила заштите споменика културе и амбијенталних целина и сл.).

Изузетно, на најважнијим тачкама шире градске регулације и у зонама центара, могу се градити издвојени објекти више спратности, са карактеристикама и урбанистичким параметрима за тип становања високих густина изграђености, уз задовољење услова суседних зона становања, односно, регулационе и функционалне дистанце према висини и карактеру нових објеката.

Спратност и висинска регулација - Висинска регулација ових зона дефинише максималну спратност објеката од П+4 (П+4+Пк). Додатни услов је да се новоизграђени неискоришћени тавански простор не може накнадно користити у стамбени. Максимална висина од пода тавана до максималне висине слемена у поткровној етажи не може бити већа од 2,2 м.

- индекс изграђености - макс. 2,5
- индекс заузетости - макс. 50%
- максимална спратност - П+4+(+Пк)

Код увођења пословног простора, висина приземља се прилагођава условима делатности, са могућношћу увећања за висину галерије (високо приземље у потезу спољне регулације).

Међусобна удаљеност слободностојећих стамбених вишеспратница и објеката који се граде у прекинутом низу, износи по правилу најмање половину висине вишег објекта, тако што се обезбеђује удаљеност новог објекта од границе суседне парцеле. Удаљеност се може смањити на четвртину ако објекти на наспрамним бочним фасадама не садрже наспрамне отворе на просторијама за становање (као и атељеима и пословним просторијама). Удаљеност планираних од околних објеката, осим објеката у низу, по правилу је 5,0 м, а минимум 4,0 м ако један од зидова објекта садржи отворе за дневно осветљење. За изграђене објекте који су међусобно удаљени мање од 4,0 м не могу се на суседним странама предвиђати наспрамни отвори стамбених просторија, одн. висина парапета је виша од 1,8 м.

Међусобна удаљеност наспрамних страна стамбених вишеспратница, било у низу или слободностојећих, износи по правилу једну висину вишег објекта.

Физичка структура - Основни тип објеката у овој зони су слободностојећи вишепородични стамбени објекти, средње, више или високе спратности, односно, повезани у целину или низ на карактеристичним потезима зоне. Пратећи објекти су ниске или ниже спратности, који се уклапају према карактеру и капацитету у основни захват постојеће зоне.

Приступ и смештај возила - За смештај возила станара у оквиру зоне, предвиђају се паркиралишта са једним паркинг местом на један стан, при чему се код нових локација минимум 30% возила смешта у гараже и наткривена паркиралишта у оквиру објеката становања или посебних објеката на локацији.

Код пратећих објеката пословања и опреме, обезбеђује се несметан директни приступ, са посебним паркиралиштем за одговарајући просечан број возила према намени објеката.

2. Породично становање у оквиру ширег градског центра

Плански концепт уређења, предвиђа погушћавање и подизање квалитета функционисања шире централне зоне, у првом реду, у смислу подизања општег квалитета физичке структуре

(пре свега, кроз замену дотрајалог стамбеног фонда и надградњу постојећих квалитетних објеката). Ове интервенције нарочито се односе на потезе главних саобраћајних праваца – линијских центара, у оквиру зона породичног становања, где се предвиђају виши урбанистички параметри и спратне висине на регулацији (средње густине изграђености).

Функционална унапређења односе се на повећање концентрације централних функција, пре свега, пословања. Поред пословних (претежно комерцијалних садржаја), предвиђају се допунски садржаји из домена јавних функција, културе, итд.

Такође, с обзиром на већ поменути карактер ове зоне, предвиђа се проширење понуде различитих видова становања, пре свега, профитабилних облика становања (пословно, рентално становање).

Карактеристике регулације и нивелације - С обзиром на садашњи неуједначен карактер регулације ове зоне, потези уз линијске центре имају карактеристике ивичне градње, претежно са објектима на регулацији, док су по ободу централног подручја, углавном заступљени слободностојећи породични стамбени објекти, повучени од регулационе линије. У складу са оваквим карактеристикама, ниво уређења како парцеле, тако и блока у целини, зависи од положаја у оквиру зоне, као и карактеристика регулације ширих потеза. Степен уређења отворених простора треба да задовољи критеријуме репрезентативности централне градске зоне.

- индекс изграђености - макс. 1,5
- индекс заузетости - макс. 50%
- максимална спратност - П+2+Пк

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије за објекат је 3,0 м. Минимално растојање од задње ивице парцеле износи једну висину објекта, а не мање од 5,0 м. У зони у којој постоје изграђени објекти, растојање из става 1. овог члана утврђује се на основу позиције већине изграђених објеката (преко 50%).

Приступ и смештај возила - вишенаменски карактер ових зона, већа концентрација активности и садржаја, изискује, поред простора за паркирање у оквиру појединачних парцела, и организовање уређених паркинг простора, капацитета примерених концентрацији пословних садржаја, броју запослених и посетилаца.

СТАНОВАЊЕ У ЗОНИ ИЗВАН ГРАДСКОГ ЦЕНТРА

Градско становање изван градског центра чине углавном зоне породичног становања. У оквиру ове зоне, у зависности од карактеристика изграђености, степена опремљености, саобраћајне повезаности са околним подручјем, близине пословно-радних зона, итд., издвајају се сегменти (подцелине) различитих потенцијала за развој, у смислу густина изграђености, густина становања, као и нивоа опремљености простора.

1. Вишепородично становање у зони изван градског центра

Осим објеката породичног становања, у зони контакта са градским центром као и у широј зони градског становања, издвајају се појединачне (постојеће и новопланиране) локације вишепородичног становања.

Концепт уређења претпоставља најпре реконструкцију постојећих објеката вишепородичног становања, кроз квалитетну надградњу (или доградњу), подизање квалитета уређености и боље инфраструктурно опремање, као и проширење понуде намене, у складу са карактером локације. Сходно томе, као пратеће функције становању развијају се: пословно-комерцијални садржаји, бирои, представништва, агенције, услужни и други садржаји.

Максимална спратност вишепородичних стамбених објеката је П+4+Пк (П+5). Додатни услов је да се новоизграђени неискоришћени тавански простор не може накнадно користити у стамбени. Максимална висина од пода тавана до максималне висине слемена у поткровној етажи не може бити већа од 2,2 м. Међусобна удаљеност слободностојећих стамбених вишеспратница и објеката који се граде у прекинутом низу, износи по правилу најмање половину висине вишег објекта, тако што се обезбеђује удаљеност новог објекта од границе суседне парцеле. Удаљеност се може смањити на четвртину ако објекти на наспрамним бочним фасадама не садрже наспрамне отворе на просторијама за становање (као и атељеима и пословним просторијама).

- индекс изграђености - макс. 2,4
- индекс заузетости - макс. 40%
- максимална спратност - П+4+Пк (П+5)

Међусобна удаљеност наспрамних страна стамбених вишеспратница, било у низу или слободностојећих, износи по правилу једну висину вишег објекта.

Отворене просторе у оквиру ове локације потребно је озеленити и уредити, а то се односи и на приступе, уређене паркинг површине, итд.

2. Породично становање у зони изван градског центра

Контактна зона градског центра - Најгушће насељена и изграђена зона је непосредна контактна зона која оивичује градски центар са јужне, западне и северне стране. С обзиром на то да ова зона представља продужетак градског центра, предвиђено је да се у оквиру ње развијају садржаји комплементарни функцијама градског центра.

Пошто је у централној градској зони предвиђена велика концентрација централних садржаја, комплементарне функције у оквиру ове зоне требало би да се развијају кроз понуду садржаја вишег нивоа, подижући тиме степен привлачности градске зоне у целини. У оквиру ове зоне, а у смислу комплементарности са градским центром, неопходно је афирмисати пратеће садржаје који му недостају.

У том смислу, уз потезе главних саобраћајница развијају се комерцијалне и пословне активности, док се у унутрашњости зоне развијају садржаји који подижу ниво живота на том подручју – услужни, спортско-рекреативни, културни, образовни, забавни, угоститељски и други садржаји.

Потези уз главне саобраћајне правце - Уочени трендови функционисања и карактеристике изграђене структуре дуж уводних праваца у градски центар, афирмишу ове потезе у смислу интензивнијег развоја централних активности – пословања, трговине и услуга, али у мањем обиму и интензитету у односу на централно градско подручје. Последично, овакав тренд има утицај и на развој стамбене структуре у оквиру ове зоне, на коју се даље надовезује приградска стамбена зона, са знатно мањим учешћем централних функција, а са порастом учешћа пословно-продукционих садржаја.

У том смислу, предвиђа се повећање физичких капацитета стамбене структуре и то на рачун поменутих делатности. Истовремено, могуће је стамбену понуду проширити на пословно, апартманско и рентално становање у оквиру ових потеза, као и друге профитабилне облике становања (станови за издавање, закуп).

Ове зоне породичног становања карактерише средња густина изграђености подручја.

Претежни вид изградње је блоковска градња, са слободностојећим објектима на парцели.

Пожељно је на овим потезима успоставити континуитет грађевинских и регулационих линија, у циљу прикладног визуелног и наменског повезивања са потезима у зони градског центра.

Регулациони карактер ових зона почива на већ успостављеној претежној регулацији. Могућа је доградња и надградња објеката, до предвиђене спратности за зону.

Претежна спратност објеката је П+1+Пк, док је на потезима линијских центара могуће градити објекте надвишене спратности до П+2+Пк (са пропратним централним активностима - пословање, трговина, услуге).

- индекс изграђености - макс. 1,5
- индекс заузетости - макс. 40%
- максимална спратност - П+2+Пк (условно: П+2+Пк)

Пратеће функције су: комерцијалне и услужне делатности, непроизводно пословање, јавне службе, објекти образовања и социјалне заштите, итд.

ПОРОДИЧНО СТАНОВАЊЕ У ПРИГРАДСКИМ ЗОНАМА

Шире градске зоне развијају се као претежне зоне породичног становања средњих густина изграђености. С обзиром на већ започет тренд укупног развоја ових зона, планирано је унапређење постојеће стамбене структуре и то кроз: заокружење и регулацију стамбених блокова, погушћавање стамбене зоне већим степеном изградње, како нових објеката, тако и проширења капацитета постојећих објеката.

Највећи потенцијал за развој ових зона представља јужна рубна градска зона, с обзиром на садашњу недовољну искоришћеност простора и значајне просторно-физичке потенцијале.

С обзиром на, у великој мери, успостављену релативно правилну блоковску матрицу у највећем делу зоне градског становања, правила уређења усмерена су на ублажавање последица стихијске градње, поштовање предвиђених регулационих карактеристика постојећих стамбених блокова и успостављање јасних принципа регулације у започетим зонама, унапређење инфраструктурне опремљености простора, уличних коридора, урбаног мобилијара, озелењавања подручја, итд.

Такође, у оквиру ових зона приметан је недостатак пратећих функција становању, што у великој мери отежава свакодневно функционисање становника овог подручја. У том смислу, неопходна су, пре свега, функционална унапређења стамбених зона – употпуњавање комерцијалним, пословним и услужним функцијама, као и опремање рубних зона адекватном друштвеном инфраструктуром (образовања, дечје и здравствене заштите).

Такође, пожељно је у оквиру ових зона развијати допунске функције из домена пословно-производних делатности, занатске производње, сервиса, итд., које не угрожавају основну функцију становања у градском ткиву.

Претежни тип изградње представљају слободностојећи објекти ван регулационе линије блока. Претежна спратност објеката је П+1+Пк. У зонама линијских центара и на коридорима важнијих саобраћајница, могућа је и виша спратност до П+2+Пк.

- индекс изграђености - макс. 1,0
- индекс заузетости - макс. 35%
- максимална спратност - П+1+Пк (условно: П+2+Пк)

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије за објекат је 3,0 м. Минимално растојање од задње ивице парцеле износи једну висину објекта, а не мање од 5,0 м. У зони у којој постоје изграђени објекти, растојање из става 1. овог члана утврђује се на основу позиције већине изграђених објеката (преко 50%).

СТАНОВАЊЕ У РУРАЛНИМ ЗОНАМА

Овај вид становања заступљен је углавном у појединачним групацијама, мањим и већим зонама у периферним (ободним) деловима подручја ГУП-а, ван компактне градске структуре. То су, пре свега, ређе насељени простори породичног становања на проширеним окућницама. Групације стамбених структура у оквиру ових зона, формирале су се углавном уз локалне приступне путеве, док се у њиховом залеђу налазе окућнице и пољопривредне површине и објекти. Просечна густина становања износи од 15-35 становника/ха.

Поред основног стамбеног објекта на већој парцели егзистирају и објекти пољопривредног газдинства, итд.

Основне карактеристике ових зона и интервенција у простору дефинишу се кроз:

- задржавање постојећих пољопривредних домаћинстава;
- постепену трансформацију из руралног у градско становање прерастањем сеоских домаћинстава у мешовита;
- ове зоне су погодне за развој привредних делатности – мини-фарме или друге делатности – развој малих предузећа, сервиса и сл., уз одговарајуће услове заштите животне средине;
- индекс изграђености - макс. 0,5
- индекс заузетости - макс. 30%
- максимална спратност - П+1(+Пк).

ПОСЕБНИ (СПЕЦИФИЧНИ) ОБЛИЦИ СТАНОВАЊА

Планираним концептом развоја стамбених функција на подручју Пожаревца, предвиђен је и развој посебних (специфичних) облика становања, у циљу проширења разноврсности понуде стамбених садржаја, а у складу са новим тржишним условима и захтевима.

Такође, појава различитих видова становања, на адекватнији начин искоришћава специфичне потенцијале подручја, а тиме и афирмише град у целини.

У посебну понуду стамбених садржаја спадају:

- викенд становање
- пословно становање (апартманско, пансионско, рентално)
- становање у функцији туризма (хотели, мотели, куће за издавање)
- социјално категорисани облици становања (старачки дом, ђачки дом)

1. Викенд-становање

Планским концептом предвиђена је зона викенд становања на источном ободу стамбене зоне (Пожаревачка греда).

Плански усмерен развој ових зона могућ је и у југозападном рубном делу подручја Плана (плавна зона), и то као пратећа функција уз доминантно рекреативно-туристичке садржаје.

Развој и активирање ових зона, осим понуде различитих облика и видова становања, требало би да поспешу интензивнији развој, пре свега, комерцијално-услужних и угоститељских садржаја.

У зонама викенд градње заступљене су ниске густине изграђености, чиме се онемогућава велика концентрација и изграђеност ових делова подручја, а тиме обезбеђује и равномерна дистрибуција стамбених зона унутар граница Плана.

- индекс изграђености - макс. 0,3
- индекс заузетости - макс. 25%
- максимална спратност - П+1.

2. Становање у функцији пословања

Овај вид становања, у највећој мери, заступљен је у градском центру и нешто мање у зонама привређивања, као и на потезу јачих саобраћајних праваца.

Пословно становање се, у зависности од степена заступљености у односу на остале функције, може јавити као пратећа функција готово у свим деловима градске зоне, са могућношћу преузимања значаја доминантне намене, нарочито у зони градског центра.

Овакав вид становања подразумева више густине изграђености стамбене структуре.

Максимална спратност објеката је у складу са карактером зоне.

За зону пословног становања у оквиру некадашње живинарске фарме, обавезна је изградња плана детаљне регулације, којим би се зона дефинисала програмски, функционално и по питању капацитета изграђености простора.

3. Становање у функцији туризма

У циљу веће афирмације и значаја града Пожаревца у регионалном окружењу, а с обзиром на неадекватне и недовољне смештајне капацитете (осим једног хотела у градском центру), планирани су следећи туристичко-смештајни капацитети и то:

- реконструкција и квалитетна доградња постојећег туристичко-угоститељског објекта непосредно уз комплекс Забеле;
- употпуњавање садржаја туристичко-рекреативног комплекса „Љубичево“ где је, поред хотела предвиђена изградња мањих зона пансиона и апарманског смештаја; Такође, у оквиру ове зоне предвиђено је уређење и опремање зоне етно-еко села „Љубичево“, чиме би се употпунила не само туристичка понуда, већ и подигао степен ексклузивитета ове зоне.
- Мотел на граници подручја Плана уз саобраћајни правац према Великом градишту
- Мотел у градском ткиву у непосредној близини аутобуске станице и комплекса специјалне намене
- Зоне становања у функцији туризма у југозападној рубној зони уз Велику Мораву.

Заједничка одлика већине планираних зона становања у функцији туризма је да се налазе у непосредној близини или у оквиру спортско-рекреативних комплекса, чиме се ови садржаји функционално употпуњују.

4. Социјално категорисани облици становања

Планским концептом предвиђене су две локације које подразумевају овај облик становања: локација предвиђена за изградњу дома за смештај старих лица (у непосредној близини парк шуме „Чачалица“, и локација предвиђена за ученички смештај (унапређење и проширење постојећих капацитета).

МЕШОВИТО СТАНОВАЊЕ

У оквиру планског подручја постоји неколико великих целина које су одређене као мешовито становање или мешовито становање са јавним службама. То су све целине које су данас под другим наменама (производња, посебна намена) и најчешће у запуштеном стању. Како њихов положај у склопу града не одговара постојећој намени, дате целине су превиђене за пренамену у складу са начелом подијазања њиховог централитета.

Сходно претходном, дате целине су планиране као подручја мешања намена са преовлађивањем становања („суседства“), тј. зоне мешања више типова породичног и вишепородичног становања (слободностојећа градња, градња у низу, двојне куће, ...) и других

сагласних намена (централне намене, јавне службе, спорт, рекреација и систем зеленила, саобраћај локланог значаја). Због сложености програма намена за дате целине детаљније уређење датих целина било решено у Плановима генералне регулације.

2.3.5. Производне делатности

ПРОИЗВОДЊА

Планом предвиђена производна структура заузима простор од 350 ха, од чега 110 ха припада индустријској производњи, 35 ха прерађивачкој, 95 ха малим производним погонима и 110 ха пратећим опслужним садржајима (хладњаче, складишта, стоваришта, радионице, специјализоване продавнице).

Планирно је следеће повећање површина:

- 150 ха планирано је за мале производне погоне,
- 50 ха за прерађивачку производњу, сходно захтевима тржишта (углавном као допуна пољопривреди),
- 50 ха за пратеће садржаје (хладњаче, складишта, стоваришта, радионице, специјализоване продавнице).

Интензивнији развој планиран је у југозападном делу, уз постојећу индустријску зону и то повећањем површина пратећих садржаја (хладњаче, складишта, стоваришта, радионице, специјализоване продавнице). Планом се препоручују и ревитализација и модернизација индустријских погона, као и пренамена, сходно захтевима тржишта уз уважавање стамбене структуре која је тангира. У зони заштите водоизворишта не планирају се проиуводни комплекси садржаји који могу да буду загађивачи земљишта. Према Закону је потребно иурадити претходну студију изводљивости као и елаборат о заштити животне средине.

Уз путне правце према Београду, Великом Градишту и Драговцу планира се интензивнији развој прерађивачке производње и опслужних - пратећих садржаја (хладњаче, складишта, стоваришта, радионице, специјализоване продавнице).

Сходно очекиваној трансформацији привредних предузећа и будућој оријентацији на мале производне погоне као доминантном виду привреде, као и тенденцији тачкастог и линеарног формирања привредних структура уз главне путне правце, планиране површине су димензионисане тако да омогуће широку лепезу локацијских понуда (уз путне правце и као допуна стамбеним структурама).

На подручју обрађеном Планом, према потенцијалном еколошком оптерећењу, утврђују се четири категорије привредних предузећа:

- Категорија А - мале фирме које према нивоу еколошког оптерећења могу бити лоциране унутар стамбеног насеља и не утичу негативно на суседно становништво, као што су пекарске и посластичарске радње, технички сервиси;
- Категорија Б - мале и средње фирме које према нивоу еколошког оптерећења могу бити лоциране на рубним деловима стамбеног насеља тако да њихове функције не утичу негативно на суседно становништво, као што су веће електромеханичке радионице, складишта грађевинског материјала, прерада пластичних маса, фабрике хлеба и друго;
- Категорија В - фирме које према нивоу еколошког оптерећења могу бити лоциране на одређеном одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању не

утиче негативно на суседно становништво, као што су тржни центри и већа складишта, прехранбена индустрија, текстилна индустрија, итд. Морају се спроводити техничко-технолошке, урбанистичке и организационе мере заштите животне средине;

- Категорија Г - фирме које према нивоу еколошког оптерећења могу бити лоциране на већем одстојању од стамбеног насеља, тако да њихова функција на том растојању не утиче негативно на суседно становништво, као што су металопрерађивачка индустрија, појединачни погони хемијске индустрије, веће кланице, прехранбена индустрија, итд. Морају се спроводити техничко-технолошке, урбанистичке и организационе мере заштите у складу са захтевима Закона о заштити животне средине;

ПРОИЗВОДЊА СА УСЛУГАМА

Планом је предвиђено унапређење и развој кроз реконструкцију и изградњу трговинско занатских, културно забавних, туристичко угоститељских и пословно стамбених садржаја.

У централној зони града предвиђа се унапређење постојећих услужно пословних садржаја, као и активирање нових у приземљима постојећих стамбених објеката.

Линеарни и тачкасти развој пословно услужних делатности планира се уз главне путне правце према, Београду, В. Градишту, а са мањим капацитетима на правцима према Драговцу, Костолцу, Забели, Петровцу. Такође се предвиђа развој пословно услужних делатности у стамбеним структурама и то:

- активирањем приземља постојећих стамбених објеката,
- реконструкцијом постојећих услужно пословних капацитета,
- изградњом нових услужно пословних капацитета.

Услужне делатности планиране су уз обалу реке Мораве и рекреативном центру Тулба, кроз изградњу нових туристичко угоститељских и културно забавних садржаја. Планом је предвиђено активирање обале кроз развој услужних садржаја.

2.3.5.1. Посебна правила уређења и грађења

ПРОИЗВОДЊА

Индустријске капацитете опремити неопходном примарном и пратећом инфраструктуром. Омогућити директне приступе до објеката на парцели непосредно са саобраћајних површина. Омогућити несметани пролаз кроз парцеле изградњом и уређењем пешачких стаза до и око објеката. Манипулативне радне површине опремити квалитетном подлогом, а остале површине и пешачке приступе до објеката опремити квалитетним поплочањем и одговарајућом расветом. Просторе опремити потребним мобилијаром (канте за отпатке, жардињере, осветљење..).

Капацитете прерађивачке производње опремити неопходном примарном и пратећом инфраструктуром. Омогућити директне приступе до објеката на парцели непосредно са саобраћајних површина. Омогућити несметани пролаз кроз парцеле изградњом и уређењем пешачких стаза до и око објеката. Манипулативне радне површине опремити квалитетном подлогом. Приступе до објеката опремити квалитетним поплочањем и одговарајућом расветом. Просторе опремити потребним мобилијаром (канте за отпатке, жардињере, осветљење..)

Занатске капацитете опремити неопходном примарном и пратећом инфраструктуром. Омогућити директне приступе до објеката на парцели непосредно са саобраћајних површина. Слободне површине на парцелама обезбедити за уређене зелене површине у комбинацији ниског и високог растиња, а остале површине и пешачке приступе до објеката опремити

квалитетним поплочањем и одговарајућом расветом. Просторе опремити потребним мобилијаром (канте за отпатке, жардињере, клупе, осветљење..)

Правила грађења:

- индекс изграђености - макс. 1,6
- индекс заузетости - макс. 60%
- спратност - у складу са технолошким захтевима
- интерни саобраћај - индустријске и теретне паркинге решити у оквиру појединачних индустријских комплекса, а у складу са појединачним технолошким захтевима

У случајевима када су пословно-услужне делатности смештене уз државне путеве неопходно је обезбедити посредан приступ парцели под датом делатношћу (изградња сервисних саобраћајница).

ПРОИЗВОДЊА СА УСЛУГАМА

Пословне капацитете опремити неопходном примарном и пратећом инфраструктуром. Омогућити директне приступе до објеката на парцели непосредно са саобраћајних површина. Слободне површине на парцелама обезбедити за уређене зелене површине у комбинацији ниског и високог растиња, а остале површине и пешачке приступе до објеката опремити квалитетним поплочањем и одговарајућом расветом. Просторе опремити потребним мобилијаром (канте за отпатке, жардињере, клупе, осветљење..).

Хладњаче, складишта, стоваришта, радионице, специјализоване продавнице опремити неопходном примарном и пратећом инфраструктуром. Омогућити директне приступе до објеката на парцели непосредно са саобраћајних површина. Омогућити несметани пролаз кроз парцеле изградњом и уређењем пешачких стаза до и око објеката. Манипулативне радне површине опремити квалитетном подлогом, а остале површине и пешачке приступе до објеката опремити квалитетним поплочањем и одговарајућом расветом. Просторе опремити потребним мобилијаром (канте за отпатке, жардињере, клупе, осветљење..)

Услужне капацитете опремити неопходном примарном и пратећом инфраструктуром. Омогућити директне приступе до објеката на парцели непосредно са саобраћајних површина, несметани пролаз кроз парцеле изградњом и уређењем пешачких стаза до и око објеката. Слободне површине на парцелама обезбедити за уређене зелене површине у комбинацији ниског и високог растиња, а остале површине и пешачке приступе до објеката опремити квалитетним поплочањем и одговарајућом расветом. Просторе опремити потребним мобилијаром (канте за отпатке, жардињере, клупе, осветљење..).

Правила грађења:

- индекс изграђености - макс. 1,6
- индекс заузетости - макс. 60%
- спратност - у складу са технолошким захтевима
- интерни саобраћај - индустријске и теретне паркинге решити у оквиру појединачних индустријских комплекса, а у складу са појединачним технолошким захтевима

У случајевима када су пословно-услужне делатности смештене уз државне путеве неопходно је обезбедити посредан приступ парцели под датом делатношћу (изградња сервисних саобраћајница).

2.3.6. Саобраћај

2.3.6.1. Основе планирања саобраћајне мреже

Највећа инвестиција и основни проблем сваког града је изградња обилазнице са циљем измештања транзитног саобраћаја, посебно из централних градских зона. Тако сав транзит из правца коридора X и Смедерева према Голупцу улази у градско ткиво Пожаревца и посебно негативно утиче на квалитет живљења у следећим улицама: Ђуре Ђаковића, Чеде Васовића, Браће Вујовића, Лењина и Боже Димитријевића, које чине трасу државног пута II реда број 128. На основу саобраћајног оптерећења види се да у току дана у град из правца аутопута уђе или изађе 4738 возила, а из правца Голупца 3102 возила. То саобраћајно оптерећење посебно оптерећује центар града и то улице, Трг Браће Вујовића, улицу Табачка чаршија и Лењинову.

Садашње растерећење овог правца у градском ткиву је обезбеђено изграђеном обилазницом у правцу северозапада, која је унапређена у државни пут IB реда број 22.

Још би требало као краткорочно решење, без већих улагања, са расподелом саобраћаја као и до сада с тим што би постојеће улице требало саобраћајно регулисати у циљу заштите грађана, са побољшањем вертикалне и хоризонталне сигнализације, семафоризацијом, контролисаним паркирањем и другим мерама у домену саобраћајне легислативе.

Брже и рационалније кретање градом

Поред измештања транзитног саобраћаја из градског подручја, неопходно је одредити и остале интервенције у постојећој мрежи ради побољшања кретања у градској саобраћајној мрежи. Циљ је брже кретање и смањење кретања аутомобилом.

Урбано-морфолошка матрица града којој је основа коридорско кретање према центру са тежњом ка компактном моделу градске саобраћајне мреже оптимално је решено кретање од приферије према центру, али се није дефинисало у потпуности кретање међу зонама, односно до краја нису формирани градски прстенови.

Такође, предложени систем уличне мреже, која у основи има радијално-прстенести облик, значајно је побољшан са два планирана прстена градских саобраћајница и два полупрстена које чине сабирне саобраћајнице које требају да омогуће бољу комуникацију приликом изворно-циљних и транзитних кретања, а које не пролазе кроз централно подручје.

На графичком прилогу код укрштања државних и општинских путева дефинисана су места где се предвиђа изградња денивелисаних раскрсница како би се ова укрштања на безбедан начин решила.

2.3.6.2. Функционална класификација улица

Основни услови за категоризацију улица у мрежи града су њихова улога у кретању и могућности веза у циљу обављања транзита, веза са окружењем, континуитет веза центар града и осталих зона као и унутрашње кретање између зона и унутар зона и др.

Уличну мрежу Пожаревца чиниће следеће категорије саобраћајница:

- државни пут I реда,
- државни пут II реда,
- општински путеви и
- улице.

Категорисане саобраћајнице у планском периоду имаће следеће дужине:

- државни пут I и II реда ..... 36,31 км;

- општински путеви ..... 29,25 км;
- улице ..... 63,92 км.

Категоризација уличне мреже извршена је функционално и за сваки предложени ранг саобраћајница предвиђен је и одговарајући техничко-експлоатациони стандард.

Државни пут I реда - обилазница простире се северном и северозападном страном насеља повезујући најважније улазно-излазне правце и опслужујући највећи број изворно-циљних и транзитних кретања, на високом нивоу услуге.

Укрштања државног пута I реда - обилазнице са осталим саобраћајницама предвиђено је са четири денивелисане раскрснице од којих је једна изграђена и са пет површинских раскрсница.

Општински путеви су саобраћајнице која се надовезују на мрежу државних путева, при чему се протежу већим делом посматране територије повезујући различите градске садржаје (становане, рад, централно подручје,...) и опслужују значајан део изворно-циљног и локалног саобраћаја. Општински путеви су у основи намењене средњим и дугим унутарградским путовањима, повезују улице са државним путевима и обилазницом, као и стамбене зоне са градским центром и осталим садржајима при чему опслужују највећи део локалног саобраћаја.

У категорију општинских путева убрајају се:

- правац улица 27. априла, Косовске и државног пута II реда број 130;
- правац улица Трг Браће Вујовића, Чеде Васовића и Ђуре Ђаковића,
- правац улица Вардарске, Југ Богдана, Дунавске и државног пута II реда 107б,
- правац улица Војске Југославије, део улице Вука Карађића и државног пута II реда 169,
- правац улица Боже Димитријевића и државног пута IB реда број 22 у правцу Велико Градиште.
- правац улица VI Личке дивизије, улица Моше Пијаде и део државног пута II реда 107б
- Улица Лоле Рибара,
- правац улица Ратарске и Немањине.

ГУП-ом планирана је и изградња нове саобраћајнице која би са постојећим саобраћајницама чинила један прстен. Планирана саобраћајница чинила би везу између улица Змај Јовине и Забелске, Забелске и Војске Југославије, Војске Југославије и пута за Велико Градиште. Укупна дужина новопланиране саобраћајнице износила би око 4,15 км.

У категорију улица убрајају се:

- правац улица Братства Јединства и Печанске улице,
- правац улица Раде Слободе и Приштинске,
- правац улица Вељка Влаховића, Змај Јовине и пута за Брежане,
- Улица Милоша Обилића,
- Улица Косте Стаменковића,
- део Улице Партизанске,
- правац улице Кнеза Лазара и Дугошевића,
- део Улице Синђелићеве,
- правац улице Колубарске и Изворске,
- део Улице Хајдук Вељкове,
- правац улица Цара Душана и део улице Хајдук Вељкове,
- правац улица Кнез Милошев венац, Косте Аброшевића и Индустријске,
- правац дела улица Партизанске,
- правац улица Воје Дулића, део улице Јована Шербановића и део улице Стари Корзо,

- Таковске и део улице Лењинове
- правац улица Капетан Мишине, Пожаревачког мира, Светислава Урошевића и Југовићеве.
- правац улица Моше Пијаде и пута за Петровац,
- правац улица Моравске и пута за Драговац,

ГУП-ом планирана је и изградња нових сабирних саобраћајница:

- спољни полупрстен који представља везу између улице Индустријске и пута за Драговац, пута за Драговац и пута за Брежане, пута за Брежане и улице Забелске, улице Забелске и улице Пећке у укупној дужини од 6,05 км;
- унутрашњи полупрстен који представља везу између улице Ђуре Ђаковића и Индустријске, Индустријске и пута за Драговац, пута за Драговац и пута за Брежане, пута за Брежане и улица Забелске, Забелске и Пећке у укупној дужини од 5,25 км,
- веза између Улице Раде Слободе и градске магистрале - обилазнице (1,62 км);
- веза између Улице Цара Душана и пута за Петровац (0,4 км);
- веза између улица Индустријске и Ђуре Ђаковића (1,44 км);
- веза између Државног пута II реда број 130 и Улице Ђуре Ђаковића (1,65 км);
- веза између Државног пута II реда број 130 и Р-1076(1,05 км);
- веза између Државног пута II реда 1076 и улице Пажаревачких партизанских одреда (0,92 км);
- веза између улице Пожаревачког мира и пута М25.1 (5,33 км).

Укупна дужина новопланираних сабирних саобраћајница износи 23,71 км.

Изградња и реконструкција категорисаних саобраћајница реализоваће се према приоритетима у складу са значајем и стањем посматране саобраћајнице и у складу са средњорочним програмима развоја. У првом средњорочном периоду плана потребно је унапредити уличну мрежу кроз побољшање управљања саобраћајем и изградњу и реконструкцију приоритетних деоница што би уз минимална инвестициона улагања допринело до најрационалнијег искоришћења постојећих капацитета.

У планском периоду улична мрежа треба да омогући измештање транзитних токова изван централног подручја града као и да обезбеди унутарградска кретања која ће генерисати планирана намена површина.

Напомена - Ширина приватног пролаза, уколико је један корисник у питању, саставни је део његове парцеле, док се у случају постојања више корисника, површина издваја као заједничка.

2.3.6.3. Правила уређења и грађења

МИРУЈУЋИ САОБРАЋАЈ

Паркирање аутомобила у градовима постаје готово нерешив проблем, а посебно се он испољава у укупном саобраћајном абијенту централне градске зоне. У граду Пожаревцу мирујући саобраћај је проблем због неповољне ширине уличних профила, због недовољног броја изграђених паркинг површина али и недисциплине возача и небриге надлежних институција. Посебан проблем је дефицит паркинг места у централној градској зони и практично исцрпљене могућности заузимања површина за повећање паркинг места.

О проблему паркирања и уређењу овог значајног саобраћајног сегмента нема релевантних истраживања, али је визуелним прегледом стања јасно да је ова значајна градска функција годинама занемаривана.

Основни је закључак да постоји дебаланс паркинг места у односу на потребе, нарочито уређених паркинга, асфалтираних и опремљених са саобраћајном сигнализацијом. Оцена је да би у садашњости потребе за паркинзима задовољило око 2000 уређених паркинг- места у широј градској зони.

Мере које су дефинисане у оквиру краткорочних мера, а које су усмерене на балансирање захтева за паркирањем и расположивог броја паркинг места, су у најкраћем:

- режим паркирања
- тржиште паркинг места
- тарифни систем и
- систем контроле и санкционисања прекршаја у паркирању.

Треба применити следеће принципе:

- Сва паркинг места у централној градској зони морају бити у систему наплате;
- Становници предметне зоне паркинг плаћају месечном или годишњом преплатом;
- Део капацитета може бити издвојен за службене паркинге, али са пуном наплатом;
- Сва остале потребе треба диференцирано наплаћивати.

Кад је будућа изградња града у питању онада се стриктно треба придржавати следећих глобалних стандарда и правила:

- Свакој новој стамбеној јединици у вишепородичној изградњи треба изградити једно паркинг место по правилу у габариту зграде или парцеле (подземне гараже);
- Кад је у питању породична стамбена изградња потреба за паркирањем обезбеђује се унутар парцеле;
- Кад је у питању остала пословна, производна и друга изградња број паркинг места се мора осигурати унутар парцела или објеката по важећим стандардима кад је централна зона у питању, а на осталим просторима могуће је и на профилу јавног земљишта (улице).

Основни стандарди за будуће стање код доградње и нове стамбене и дуге изградње, на једно паркинг место по делатностима износе:

- породични стамбени објекти . . . . . 100-120 м²,
- породични стамбени објекти, више станова . . . . . један стан,
- вишепородични стамбени објекти (зграде, блокови) . . . . . један стан,
- канцеларије . . . . . 30 м² бруто површине,
- трговине . . . . . 60 м² бруто површине,
- хотели . . . . . 3 кревета,
- ресторани, кафане . . . . . 4 седећа места,
- мотели . . . . . једна соба,
- биоскоп, дворане . . . . . 10 столица,
- болница . . . . . 4-5 кревета,
- спортске дворане, стадиони, спортски терени . . . . . 8-12 гледалаца,
- школе . . . . . једна учионица.

У зонама породичног становања за паркирање се планирају појединачне гараже у оквиру парцела.

ГУП-ом се предвиђају паркиралишта у блоку бр.1.5 (иза постојеће робне куће у улици Синђелићевој), блоку бр.6.3 (у Таковској улици преко пута хотела „Дунав“), блоку 7.4 (у оквиру комплекса Здравственог центра), блоку бр.7.8 (у Тршћанској улици преко пута Медицине рада), блоку бр.9.4 (код Центра за културу и код пијаце „Круг“) и блоку бр.11.2 (Угао Светосавске, Доситејеве и Браничевске улице), као и изградња два паркинга за транзитни саобраћај дуж градске магистрале-обилазнице. У индустријској зони у улици Ђуре Ђаковића предвиђа се изградња јавног паркинга за индустријске и друге садржаје.

Плановима генералне регулације биће разрешена могућност претварања паркиралишта у паркинг гараже. Одређене локације биће разрађене Плановима детаљане регулације.

ПЕШАЧКИ САОБРАЋАЈ

Једна од важних препорука најновијих Повеља о саобраћају европског предзнака је афирмација и веће учешће кретања градом у виду пешачења и вожње бициклом.

Посебно се пешачење предвиђа у централним градским зонама, али и у правцу: рада и становања, становања и рекреације, и др.

У том циљу посебним документима планског карактера дефинишу се и класифицирају улице. Тако се могу дефинисати следеће категорије улица по својој улози у пешачком саобраћају као једној од равноправних компоненти укупних кретања градом. Стога у граду можемо дефинисати:

- чисте пешачке улице и тргове, су улице гдје је дозвољен само пешачки саобраћај уз контролисано кретање домицилних возила и достава робе,
- чиста пешачка зона, је зона са мрежом улица и режимом саобраћаја као у претходном типу,
- централна пешачка зона, је зона у центру града гдје се саобраћај може одвијати алтернативно (ограничено временски за мешовит саобраћај)
- регулисана пешачка зона, је зона у којој доминира пешачки саобраћај са дозволом кретања домицилних возила и возила доставе робе,
- пешачке комуникације (спојне улице, пролази и др), имају улогу повезивања две зине или функцију, стан - паркинг, стан - трговина.
- пешачке стазе, све улице које могу имати коловоз са по првилу оностраном пешачком стазу од мин 1,5 м ширине и денивелисану у односу на коловоз, мин. 12 цм изнад кловоза.

Пожаревац има веома повољне услове за развој овог вида саобраћаја, али осим повољности које има централна градска зона, не види се системски приступ овом важном саобраћајном сегменту у осталим градским зонама.

На свим новопланираним саобраћајницама предвиђени су тротоари.

Статус регулисана пешачка зона могао би добити ужи центар града. Остале улице у широј централној градској зони треба да имају статус пешачких стаза. У самом центру града предвиђа се пешачка зона.

БИЦИКЛИСТИЧКИ САОБРАЋАЈ

Увођење бицикличког саобраћаја у саобраћајни систем града захтева сложен и системски приступ. Непостојање традиције, скучени профили улица и промена навика становништва уз поприлично инвестирање основни су разлози за песимизам.

За увођење овог вида саобраћаја по правилу је потребно предвидети следеће активности:

- у плановима предвидети бицикличке стазе као оптималан модел и стално га дограђивати,
- посебном регулативом обавезати градитеље станова да у зградама граде просторије за гараже бицикла,
- организовати пунктове за остављање бицикла са чуварском службом, као и носаче (решетке) за остављање бицикала,
- повезати суседна насеља и подрчја са стазама за дуже вожње,

- анимацијом становништва стварати позитиван амбијент о бициклу као превозном средству.

На основу садашњих могућности погодне улице за бициклички саобраћај су по правилу у широј градској централној зони, а за дуже рекреативне стазе погодне су улице у функцији регионалног и локалног саобраћаја.

Овим ГУП-ом предвиђена је изградња 25,03 км бицикличких стаза.

ГЕНЕРАЛНО РЕГУЛАЦИОНО РЕШЕЊЕ

Предложени систем саобраћаја представља надградњу постојеће саобраћајне матрице на подручју генералног плана. Имајући у виду трасе планираних саобраћајница у генералном систему регулације насеља неће доћи до битних промена.

Генералним регулационим решењем дефинисане су регулационе ширине за:

- државни пут I реда ..... 7,70 м
- државни пут II реда ..... 7,10 м
- општинска саобраћајница ..... 7,00 м
- улице ..... 6,00 м
- тротоари, бицикличке и пешачке стазе ..... мин. 1,5 м

Генерално нивелационо решење - Као основа за генерално нивелационо решење послужила је анализа нагиба површине рељефа за подручје ГУП-а. Нивелете постојећих саобраћајница се задржавају.

За новопројектоване саобраћајнице пројектовати тако нивелету да максимално прати постојећи терен, да би се на тај начин избегле веће количине земљаних радова. Пројектоване саобраћајнице које се надовезују на постојеће деонице нивелационо се морају прилагодити постојећим нивелетама.

До промена нивелета доћи ће на деоницама нових саобраћајница, што ће бити дефинисано регулационим плановима и другом урбанистичком документацијом.

У генералном нивелационом решењу дају се основни нивелациони елементи, које треба поштовати у разради ГУП-а.

Елементи за нивелацију максимални нагиби:

- државни пут I реда 5-6%,
- државни пут II реда 5-6%,
- општински путеви 6-7%,
- улице ..... 12%.

Јавни градски превоз - Општи пожељан модел кретања градом је да се сва кретања одвијају у односу ЈГП - појединачно возило 60:40. Данас у многим нашим градовима тај је однос у најповољнијој варијанти обрнут однос. Садашње стање у Пожаревцу у том домену није задовољавајуће, јер ЈГП у класичном смислу није довољно афирмисан. Стога треба на основу програмске студије ревитализовати ЈГП, афирмисати ТАКСИ превоз и уз стимулацију оба система умањити кретања градом индивидуалним аутомобилом. Реално је планирати и укључивање железнице у ЈГП успостављање градске и приградске железнице.

Основни услови за афирмацију ЈГП су:

- основати ЈП за ту функцију,
- ЈГП подредити профиле улица пре свега главних градских саобраћајница, иновирањем хоризонталне и вертикалне сигнализације у циљу приоритета ЈГС
- изградњом аутобусних стајалишта са надстрешницама, изградњом окретница и др.,

- увести довољан број полазака и потребну учесталост.

Саобраћајни пратећи садржаји и објекти - Поред бриге о мрежи саобраћајница у систему укупне ефикасности одвијања саобраћаја у граду важни су и саобраћајни објекти односно, пратећи садржаји. То су по правилу: аутобусна и железничка станица, бензинске станице, паркинзи за теретна возила, аутобусна стајалишта.

Садашња локација аутобуске и железничке станице је по принципу уобичајене мултимодалности, те је потребно још више интегрисати те две блиске целине. Садашња железничка станица треба да добије конфорно стајалиште ЈГП (са више места за аутобусе) и тако би се постигла мултимодалност са градском мрежом.

Садашња аутобусна и железничка станица треба да добију на истим локацијама богатије и функционалније садржаје.

Бензинске станице су често веома тражени објекти са контраверзним локацијама. Садашње бензинске станице су по критеријума квантитета довољне (2-3.000 возила на једну станицу), али по квалитету локација оне нису најповољније. Наиме у циљу смањења кретања по градској мрежи неки градски делови нису покривени овим услугама. Овим ГУП-ом превиђа се изградња два пара бензинских станица дуж јужне и западне обилазнице. Основни критеријум који мора задовољити локација за бензинску станицу је да се изradi стратешка процена утицаја на животну средину. Међусобно растојање две бензинске станице са једне и друге стране дуж једног правца не би смело да буде веће од 700 м.

Кад су укрштања саобраћајница у питању онда се треба придржавати следећег стандарда:

- Државни пут I реда број 22 и обилазница (полупрстен) треба да се денивелисано укрштају (петља) са правцима главних градских саобраћајница;
- Сва укрштања главних градских саобраћајница међусобно треба да су опремљена светлосном сигнализацијом (семафори);
- Сва укрштања главних градских саобраћајница са пругом треба да су денивелисана.

Саобраћајни прикључак објеката (бензинске станице, пословни, комерцијални комплекси и др.) на државни пут I реда подразумева примену трака за успорење/убрзање, срачунатих према рачунској брзини на путу. Услови се формирају узимајући у обзир сваку локацију понаособ као и просторне и урбанистичке карактеристике ширег подручја.

Саобраћајни прикључак из претходног става, којим се врши повезивање на државни пут I реда који пролази урбаном средином, предвиђа се уместо траке за успорење, манипулативна трака за излив са државног пута, дужине довољне да прихвати прописани број меродавних возила, док се трака за убрзање изоставља, а прикључци се могу планирати на растојању од 800м до 1000м (за зоне које се налазе у неизграђеном подручју).

Код државних путева II реда не условљавају се прикључци са тракама за успорење/убрзање, већ је довољно да буду у режиму улив/излив, осим ако постоје посебни захтеви просторних и урбанистичких карактеристика ширег окружења, а прикључци се могу планирати на растојању од 400м до 600м (за зоне које се налазе у неизграђеном подручју).

Приликом планирања и пројектовања саобраћајних прикључака на државне путеве водити рачуна о следећем:

- ширина коловоза приступног пута мора бити минималне ширине 6,60 м (са ивичном траком), 6,00 м (са ивичњаком) и дужине 40 м.
- са даљином прегледности од минимално 120 м (у односу на „СТОП“ линију на саобраћајном прикључку на предметни пут),

- са коловозном конструкцијом за тежак саобраћај (осовинско оптерећење од најмање 11,50 т по осовини),
- просечан годишњи дневни саобраћај – ПГДС
- полупречници лепеза у зони раскрснице утврдити на основу криве трагова меродавних возила које ће користити предметне саобраћајне прикључке,
- рачунску брзину на путу,
- просторне карактеристике терена,
- зоне потребне прегледности,
- обезбедити приоритет саобраћаја на државном путном правцу,
- адекватно решење прихватања и одводњавања површинских вода, уз усклађивање са системом одводњавања државног пута.
- уколико се деоница државног пута налази ван насељеног места, обавезно је да се саобраћајном анализом размотри потреба увођења додатне саобраћајне траке за излив/улив са пута као и додатне саобраћајне траке за лава скретања са државног пута.

При повезивању стамбене зоне, стамбено - пословне зоне, индустријске зоне и др. на државни пут потребно је, где год је могуће, предвидети паралелну сервисну саобраћајницу која ће повезивати целокупну локацију дуж путних праваца, у циљу безбеднијег одвијања саобраћаја на државном путу, и смањење конфликтних тачака.

Планом се предвиђа обезбеђује заштитни појас и појас контролисаних градње, на основу члана 28.29. и 30. Закона о јавним путевима („Сл.гл.РС“, број 101/2005) тако да први садржај објекта високоградње морају бити удаљени минимално 20,00 м од ивице земљишног појаса државног пута I реда, 10,00 м од ивице земљишног појаса државног пута II реда уз обезбеђење приоритета безбедног одвијања саобраћаја на предметном државном путном правцу. Ширина заштитног појаса примењује се и у насељима, осим ако је другачије одрђено просторним, односно урбанистичким планом.

У заштитном појасу и појасу контролисаних изградње забрањено је отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа.

Сходно члану 31. Закона о јавним путевима („Сл.гл. РС“ број 101/2005), оградe и дрвеће поред јавних путева подижу се тако да не ометају прегледност јавног пута и не угрожавају безбедност саобраћаја.

2.3.6.4. Железнички саобраћај

Иако је прошлим планским документом (ГУП-ом) било предвиђено измештање пруге из централне градске зоне, очито је да је та планска визија нереална. Данас у стручним круговима не преовладава модел измештања пруге, већ њена афирмација у превозу путника и роба у интересу развоја града. Уз планирање ревитализације превоза путника, планира се измештање функције теретног саобраћаја, а то је Пожаревцу могуће на краку према индустријској зони.

Уређење путничке станице, денивелацијом колосека при укрштању са важним саобраћајницама и измештање теретне станице уз афирмацију градског и приградског саобраћаја била би концепција развоја железнице на подручју града. Међутим овим ГУП-ом се у потпуности не одбацује могућност измештања пруге из централне градске зоне, то остаје као алтернативно могуће решење. решење.

2.3.7. Комунална инфраструктура

2.3.7.1. Гасификација

Анализа потенцијалних потрошача гаса своди се на

1. варијанта, магистрални гасовод Осипаоница-Пожаревац (преко Љубичева), потенцијални потрошачи били би првенствено у индустријској зони града Пожаревца,
2. варијанта, крак разводног магистралног гасовода који иде према ТЕ Костолац Б са огранком према Сиракову, где би потрошачи били индустрија Костолца и могла би се градска топлана везати на гасовод,
3. варијанта, крак разводног магистралног гасовода који иде према Кучеву, потрошачи би били и појединачни стамбени и индустријски и привредни субјекти.

Капацитативне могућности гасоводног система везане су за снабдевање територије општине Пожаревац, односно, за оцену оправданости гасификације Пожаревца, подручја Стига и Кучева. Капацитативне могућности гасоводног система за снабдевање општине Пожаревац које су разматране у овој студији су:

1. варијанта, магистрални гасовод Осипаоница-Пожаревац (преко Љубичева),
2. варијанта, крак разводног магистралног гасовода који иде према ТЕ Костолац Б са огранком према Сиракову,
3. варијанта, крак разводног магистралног гасовода који иде према Кучеву.

Оцена оправданости гасификације Пожаревца, подручја Стига и Кучева зависи од следећих параметара:

- цене и могућности реализације (рентабилност опада од варијанте 1. до варијанте 3.),
- исплативости за град Пожаревац обзиром да је у функцији јако добро пројектован градски систем даљинског грејања који је примаром везан за топлану у Костолцу.

Закључна разматрања

Избор потенцијалне варијанте која би се даље обрађивала кроз главни пројекат за коришћење гаса у широкој потрошњи, извршен је кроз анализу насељског простора и његовом подвргавању скупу релевантних критеријума.

Систем критеријума у највећој мери обухвата битне показатеље који описују кориснике система и њихове могуће потребе за топлотном енергијом, техничке могућности да се они задовоље као и економске могућности становништва анализираних градова и насеља да ове потребе реализује.

Ограничења која се јављају у потрошњи, везују се за неравномерност потрошње и различитих могућности прикључења нових насеља и потрошача.

Међутим, при избору нових градова или насеља потрошача или зона потрошње као и динамике прикључења потрошача, уважавани су следећи параметри:

- близина изграђене мреже,
- густина конзума гаса у широкој потрошњи,
- равномерност коришћења гаса
- економски положај потрошача,
- еколошки захтеви и
- изграђеност енергетске инфраструктуре.

Близина изграђене гасне мреже - Основ за изградњу гасне мреже у Пожаревцу и даље до Кучева пре свега је чињеница да постоје изграђени примарни капацитети гасовода средњег и високог притиска, као и Главне мерно-регулационе станице у чијим капацитетима постоје

резерве код Велике Плана али и могућност доградње истих као и ширењу крака гасоводне мреже даље према Пожаревцу, Љубичеву, Осипаоници, Забели, Дубравици па све до Кучева. Повезивање постојећих изграђених капацитета и инсталација са будућом гасоводном мрежом омогућава рационалније коришћење постојећих инсталација.

Густина конзума гаса у широкој потрошњи - Овај параметар дефинише однос између конзума гаса, односно густине становања по јединици површине земљишта и један је од најугицајнијих фактора на техно-економски аспект гасификације широке потрошње. И упркос чињеници да је тешко квантификовати овај параметар и утврдити његову оптималну вредност, поготово због етапности градње, која је опет условљена неким другим параметрима, тежи се да његова вредност буде што већа јер се тако директно утиче на јединичну вредност целог система.

Равномерност коришћења гаса - Овај параметар може да буде веома важан код дефинисања приоритета с обзиром да је за гасни систем доста неповољно коришћење гаса само сезонски, односно за потребе грејања, па се овај проблем као такав мора систематски решавати кроз израду Главног пројекта.

Еколошки захтеви - Предност прикључења гаса могу имати и потрошачи који се налазе у зонама града где су изражени проблеми заштите животне средине због коришћења чврстих горива или због неповољних климатских услова. Природни гас као еколошки најповољније конвенционално гориво, може да допринесе побољшању животне средине, тако да се и тај аспект увек мора имати у виду приликом дефинисања приоритета.

Изграђеност енергетске инфраструктуре - Овај параметар је веома битан при одлучивању о динамици прикључења појединих зона у граду.

Уколико се на неком подручју налази изграђена енергетска инфраструктура која не омогућава нормалан живот потрошача, као што је преоптерећена електродистрибутивна мрежа или недовољни капацитети трафостаница или топлопредајних станица, то подручје треба да има приоритет, како би се спречила нерационална градња и непотребно трошење.

Полазећи од достигнутог нивоа и присутних условљености у развоју гасификације и топлификације појединих подручја града, концепције развоја појединих градских зона, као и дистрибуције загађивача ваздуха, извесно је да се све зоне односно субјекти, потенцијални корисници гаса. Систем градског даљинског грејања који тренутно ради преко топлане која користи чврсто гориво угаљ као извор енергије – у будућности би се могао заменити гасом.

Обзиром на чињеницу да се већина стамбених јединица, пословних простора и индустријских постројења обезбеђује топлотном енергијом посредством централизованог вреловодно-топловодног система, потребно је направити динамичко оперативни план могуће комбинације са мрежом гасификације.

Ово важи за градове Костолац и Пожаревац, али не и за остала насеља у региону све до Кучева где не постоји даљински систем грејања, те се ова насеља апсолутно могу покрити мрежом гасификације.

Напомена - Обзиром да је последњих месеци дошло до интензивирања активности у вези довођењем гасоводног система до града Пожаревца, разводног гасовода РГ08-05, ЈП "СРБИЈАГАС" из Новог Сада организациони део "БЕОГРАД" установио је предлог нове трасе гасовода (у односу на већ наведена варијантна решења ИДЕЈНЕ СТУДИЈЕ...), као и идејним решењем за исти, а све у циљу реализације планом и програмом предвиђене гасоводне мреже у Републици Србији. Ново предложена траса је Острово-Пожаревац-Осипаоница и представља надградњу 1. варијанте која је понуђена кроз студију и идејни пројекат оправданости. Својим решењем траса тангира подручје града Пожаревца са западне стране. У сваком случају ново решење предложено је на основу анализа стања на терену, валоризацијом природних и

створених физичко-географских карактеристика, снимањем на терену и анализом постојеће планске документације, као и на основу општих прописа и правила, односно на основу будуће најекономичније изградње, а касније и експлоатације новог система. Предложена је траса разводног гасовода РГ08-05 од Острова до Осипаонице, односно нова траса пролазила би територијама општина Пожаревац и Смедерево.

2.3.7.2. Хидротехничка инфраструктура

Водоснабдевање и водоводна мрежа - Основни приоритет у предстојећем периоду је реализација пројекта "Главни пројекат заштите изворишта Кључ - ургентне мере". Радови су у току, а по њиховој реализацији створиће се услови за трогодишњу експлоатацију квалитетне подземне воде, у ком периоду ће се решавати проблем водоснабдевања Пожареваца у дугорочном смислу.

Повећање резервоарског простора је такође један од приоритета. Друга висинска зона водоснабдевања града напаја се водом из резервоара прве висинске зоне. Практично, од запремине резервоара прве висинске зоне зависи водоснабдевање читавог града.

Фекална канализациона мрежа - Локацију садашњих уређаја за пречишћавање, односно постројења за пречишћавање отпадних вода града Пожареваца треба задржати уз резервисање потребног простора за проширење. Наглим ширењем градског подручја уз повећање дотока фекалне отпадне воде на градско постројење за пречишћавање, проблем изградње нових и унапређења постојећих капацитета за прераду воде пре испуштања у Брежански канал као главни и једини реципијент, све се оштрије испољава.

Приоритетни правци пројектовања и изградње фекалне канализације су следећи:

- пустити у рад ЦС бр. 5 – привремено решење и колекторе који гравитирају ка овој ЦС и од ње ка градском постројењу за пречишћавање,
- извести фекални колектор у улици Кнез Милошев Венац,
- пустити у функцију фекални колектор у улици Змај Јовиној са већим делом секундарне мреже, све по пуштању у рад ЦС5,
- извести секундарну мрежу у МЗ Горња Мала које гравитирају ка Јужном колектору и новој ЦС2.

Отпадне воде из будућих фабрика као и воде из постојећих индустријских капацитета морају бити претходно пречишћене, па након тога испуштене у заједнички реципијент или у јавну фекалну канализацију. Мешање индустријских отпадних вода без претретмана са отпадним водама из домаћинства је забрањено због штетног деловања на процес пречишћавања.

Атмосферска канализациона мрежа - Евакуација кишних вода са градских улица, паркинга и платоа отежана је због већ поменутог разлога депоновања наноса у цевним каналима за одвођење кишнице, односно из разлога лошег или никаквог одржавања канализационе мреже за атмосферску воду.

Потребно је размотрити проблем предпречишћавања атмосферске воде са платоа пијаца, гаража, бензинских станица, индустријских објеката пре њеног улива у јавну кишну канализацију.

Главни правци, односно колектори за транспорт атмосферске воде који недостају граду су следећи:

- колектор из правца насеља Забела – западни колектор,
- колектор из правца фекалне ЦС1 – болница према ЦС3, који би се

- трасирао улицама Војводе Добрњца, Охридска, Вељка Влаховића, Партизанска, Брежански канал,
- колектор који би прикупљао део брдских вода у улици Боже
- Димитријевића са усмеравањем према улици Немањиној,
- колектор из правца улице Хајдук Вељкове којим би се значајан део

брдских вода прикупио и усмерио правцем поред железничке пруге Пожаревац-Костолац према старој фекалној ЦС2 где би се улио у колектор пречника 800 мм гравитационим путем, или препумпавањем, уз трансформацију старе фекалне ЦС2 у црпну станицу за атмосферску воду. У скопу решавања овог канала решило би се и дренарање атмосферских вода из правца насеља Крушка, односно са Петровачког пута., као и из правца насеља Бусије, односно са Лучичког пута.

У приоритете спада и Пројекат и његова реализација за прихватање атмосферских вода са Варошког брда, као и изградња кишног колектора у улици Кнез Милошев венац.

Остале мере

Водоснабдевање и водоводна мрежа

У циљу дефинисања дугорочног решења водоснабдевања становништва и индустрије општине Пожаревац неопходна је хитна израда Генералног пројекта водоснабдевања, а затим предузимање конкретних радњи и радова на реализацији дугорочног решења водоснабдевања града Пожареваца, односно општине Пожаревац. Извориште "Кључ 1" са изграђеним објектима заштите обезбедиће у том прелазном периоду, који не би требао бити дуж од 3 године, цца. 230л/с, просечно на нивоу године, односно у периодима повећане потрошње воде цца. 300 л/с воде за водоснабдевање становништва и индустрије града Пожареваца.

Закључак је да се у наредном периоду од 3 године мора кроз Генерални пројекат водоснабдевања општине Пожаревац одредити за дугорочно решење водоснабдевања уз реализацију конкретних радова.

Од осталих проблема ваља истаћи старост водоводне инфраструктуре у централним деловима града која је углавном изграђена од азбест-цементних цеви које су до данас амортизоване вишегодишњом експлоатацијом и које треба заменити савременим материјалима.

Фекална канализациона мрежа - Концепција развоја система канализације фекалне отпадне воде постоји и спроводи се према претходно изнетом плану.

Потребно је изучити проблем и размотрити могућност да се концепција препумпавања ових вода измени у смислу исплићавања фекалних колектора и црпних станица, тако да се у будућности мали број дубоко укопаних и скупих колектора и црпних станица ев. замени већим бројем плитких црпних станица и колектора. Ово из два разлога: град Пожаревац нема развијену оперативу нискоградње способну да изводи радове на дубинама већим од 4 м, а досадашњи резултати указују на то да се ни поједини извођачи ове врсте објеката ван Пожареваца нису доказали на извођењу објеката овог типа на локацијама у нашем граду.

Систем за пречишћавање отпадних вода сигурно већ дужи временски период не одговара својој намени. С обзиром на знатно повећање броја становника, грађевинског подручја, специфичне потрошње воде по становнику, свакако је потребно што пре приступити изради студије о пречишћавању отпадних вода града Пожареваца за претпостављени број становника од 80.000 до 100.000 за период до 2020. Године и дуже, са усвајањем најпогодније технологије пречишћавања узимајући у обзир постојеће стање И будућу потрошњу воде, као и параметар квалитета отпадне воде. У оквиру ове студије треба размотрити и проблем локације,

проширења капацитета или измештања садашњег постројења за пречишћавање низводно за 1-2 км.

Брежански канал као главни градски реципијент пречишћене отпадне воде и атмосферске воде и даље нема алтернативу у оквиру садашње концепције канализације отпадних и атмосферских вода.

Атмосферска канализациона мрежа - Комбинацијом водопривредних објеката – канала и комуналних објеката – колектора решаваће се у будућности проблем дренажа града Пожареваца, а због великог обима посла који предстоји и изузетно високе предрачунске вредности, сигурно је да се овај проблем неће решити у блиској будућности.

Граду Пожаревацу недостаје катастар подземних инсталација. Граду такође недостаје тим стручњака који ће, сваки у свом домену рада, радити на развоју и унапређењу водоснабдевања, фекалне канализације, кишне канализације, саобраћајне инфраструктуре итд., који ће радити самостално и по потреби синхронизовано.

Концепт решавања градске комуналне проблематике не мења се већ деценијама.

Потребно је размотрити проблем новог или нових реципијената градских вода чиме би се избегле скупе и габаритне црпне станице које је уз то и скупо одржавати, чиме би се исплићили и појефтинили дубоко укопани градски колектори. У сваком случају, треба размотрити садашњи концепт, потражити и предложити нова техничка решења, а затим оптимизацијом и другим методама усвојити коректна техничка решења, како у области канализације употребљених, тако и атмосферских отпадних вода.

Што се тиче водоснабдевања, деградација квалитета подземне воде сама по себи је наметнула напуштање старе концепције и потрагу за новим техничким решењима кроз израду Генералног пројекта водоснабдевања.

Водопривредном основом РС ("Службени Гласник РС" бр. 11/2002) предвиђено је трајно решење водоснабдевања Пожареваца са Млавско-моравског регионалног система водоснабдевања уз напомену постојања могућности повезивања ради поузданости са Смедеревом, Великим Градиштем и Голупцом.

Активности на изради "Генералног пројекта водоснабдевања општине Пожаревац" су већ започете и њиме ће бити дефинисане локације нових изворишта, резервоара и црпних станица.

"Генералним пројектом водоснабдевања општине Пожаревац" поред осталог потребно је дефинисати и:

- Могућности добијања потребних количина воде,
- Одабирање потенцијалних изворишта воде,
- Хигијенски аспект употребе воде без или са пречишћавањем,
- Варијантна решења водоснабдевања,
- Динамику развоја система водоснабдевања.

Зоне заштите - неопходно је:

- Појачати санитарни надзор надлежних служби и органа
- Успоставити зоне строгог режима на удаљености 5-10м око објекта водоснабдевања (будући резервоари, црпне станице)
- Око главних цевовода успоставити зоне строгог режима (појас заштите) ширине 2,5м на обе стране цевовода мерено од ивице цевовода

Санитарно-хигијенски надзор - Дефинисати методологију надзора спровођења над објектима за снабдевање водом:

- превентивни надзор (за време изградње и експлоатације),

- отклањање санитарно-техничких недостатака.

Реализација мера заштите пијаће воде кроз адекватну примену прописа:

- Републички прописи,
- Општински прописи (одлуке, правилници, закључци и др.),
- "Правилник о начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите објекта за снабдевање водом за пиће"
- "Правилник о опасним материјама у водама"
- "Правилник о санитарно-техничким условима за упуштање отпадних вода у јавну канализацију"
- Одлука о утврђивању зона санитарне заштите изворишта за водоснабдевање "Меминац" и "Кључ" у Пожаревацу ("Сл.гл.општине Пожаревац" бр 5/98).
- "Закон о водама" ("Сл.гл.РС" бр.46/91)
- "Закон о санитарном надзору" ("Сл.гл.РС" бр.34/94)
- "Закон о заштити животне средине" ("Сл.гл.РС" бр.135/04)
- "Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину" ("Сл.гл.РС" бр.135/04).

2.3.7.3. Електро-енергетска инфраструктура

Мрежа 110 kV и 35 kV на подручју Пожареваца у 2020. години - У анализи развоја за подручје Пожареваца разматрана је варијанта развоја мреже 110 kV и 35 kV у складу са Елаборатом оправданости изградње ТС 110/35/10 kV Пожаревац 2.

Постојећа дистрибутивна електроенергетска мрежа на територији Пожареваца

Подручје града Пожареваца, обухваћено овим ГУП, напаја се електричном енергијом преко ТС 110/35 kV Пожаревац 1, а то је највећи део општине Пожаревац, са изузетком три села (Баре, Берање и Касидол) која се, преко ТС 35/10 kV Мајиловац, напајају из ТС 110/35 kV В.Градиште.

ТС 110/35 kV Пожаревац 1 (2x31,5 MVA) лоцирана је у насељу Ђириковац на око 4 км северно од града. Један трансформатор у овој ТС инсталисан је 1974. године, а други 1984. године, што значи да са заменом првога треба рачунати у периоду 2010-2015. године, а другог после 2020. године. Ова ТС напаја сам град Пожаревац и већи број сеоских насеља која припадају општини Пожаревац, као и три насеља из општине Мало Црниће. Везана је са два вода 110 kV (на истим стубовима) са разводним постројењем 110 kV у ТЕ Костолац А и са два вода (такође на истим стубовима) са ТС 110/35 kV Петровац, која је даље повезана са ТЕ Морава и ТС 400/110 kV Бор 2. Пресек проводника ових водова Ал/ч - 120 mm² (једини водови у мрежи - а са тим пресеком) и ова два двострука вода (Костолац - Пожаревац и Пожаревац - Петровац) изграђена су 1948. године и најстарији су водови у преносној мрежи Србије. И због старости и због малог пресека проводника, ови водови су најозбиљнији кандидати за ревитализацију (или замену) у наредном периоду.

Град Пожаревац и приградска насеља напајају се електричном енергијом на 35 kV нивоу из ТС 110/35 kV „Пожаревац 1“ инсталисане снаге 63 MVA, што представља једино напајање. Постигнуто вршно оптерећење ТС 110/35 kV „Пожаревац 1“ је 60,4 MVA што представља границу максимума, односно 96% инсталисане снаге. При оваквом режиму оптерећења ТС 110/35 kV „Пожаревац 1“ није могуће активирање индустријске зоне града као ни прикључење нових потрошача. Поменутоу ТС 110/35 kV „Пожаревац 1“ не карактерише фактор сигурности „п-1“ што јасно указује на веома ниску поузданост напајања. Наиме испадом овог електроенергетског објекта без напона остаје целокупно подручје Града Пожареваца са приградским насељима, односно 45% укупних ангажованих енергетских капацитета ЕД „Електроморава“ Пожаревац. ТС 110/35 kV Пожаревац 1 напаја, 5 (пет) ТС 35/10 kV лоцираних у

самом граду (Пожаревац I, Пожаревац II, Пожаревац III, Пожаревац IV и Шећерана) и једну ванградску ТС - ТС 35/10 kV Братинац која се налази у истоименом сеоском насељу, на око 6 км источно од града.

ТС 35/10 kV Пожаревац I (Север) лоцирана је на северозападној страни града. Повезана је са ТС 110/35 kV са 7 (седам) једножилних каблова IPHO 04A-185 mm², дужине 3,9 km. Преносни капацитет (термичка граница) једног вода 35 kV (три жиле) са овим кабловима је ~ 16,1 MVA. Ових 7 једножилних каблова не чине сада два одвојена вода пошто су прикључени на исту ћелију и у ТС 110/35 kV и у ТС 35/10 kV Пожаревац I. Термичка граница тог (дуплираног) вода је, према томе, ~ 32 MVA. У постројењу 35 kV у ТС Пожаревац I су једноструке сабирнице и укупно седам ћелија (2ТР+5ДВ). Сада су неискоришћене 3 ћелије. У постројењу 10 kV, су два система главних сабирница и укупно 15 ћелија (2ТР+1СП+1М+1КТ+10ДВ). Све ћелије су искоришћене. ТС 35/10 kV Пожаревац I (2x8 MVA) имала је у 2010. години вршно оптерећење од 15 MW (~ 17 MVA) што значи да је већ у нормалном погону била преоптерећена у моменту тога вршног оптерећења. У случају нерасположивости једног трансформатора у њој, у моменту вршног оптерећења, потребно је њено растерећење за нешто више од 7 MVA, односно пребацивање толиког оптерећења на суседне градске ТС 35/10 kV.

ТС 35/10 kV Пожаревац III - Центар (2x8 MVA) лоцирана је у центру града. Тај део града она и напаја. Са ТС 110/35 kV повезана је са два трожилна кабла 35 kV (IPZO-13-95 mm², 4,05 km, S_{th} = 14,6 MVA). Као и у претходном случају, ова два трожилна кабла везана су на оба краја на исту ћелију, тако да раде као један вод, чији је укупни преносни капацитет 29,2 MVA. У постројењу 35 kV у овој ТС су једноструке сабирнице и укупно 6 поља. Четири су заузета (2ТР+2ДВ), а два су слободна. У постројењу 10 kV су главне и помоћне сабирнице (ГС+ПС) и укупно 14 ћелија (2ТР+1СП+1М+10ДВ). Све ћелије су искоришћене. Вршно оптерећење и ове ТС 35/10 kV у 2006. години било је 14,8 MW (~ 17 MVA), па је и она, као и ТС 35/10 kV Пожаревац I, била преоптерећена у нормалном погону. У погледу сигурности стање је слично као код ТС 35/10 kV Пожаревац I. При испаду једног трансформатора у њој, у моменту вршног оптерећења, потребно је њено растерећење за око 7 MVA.

ТС 35/10 kV Пожаревац I и Пожаревац III повезане су међусобно кабловским водом 35 kV (IPZO13-95 mm², 1,7 km). Овај вод обезбеђује сигурност напајања за обе ове ТС.

ТС 35/10 kV Пожаревац II, Пожаревац IV и Шећерана напајају се из ТС 110/35 kV са два надземна вода, на истим стубовима, преко разводног постројења 35 kV РП Стара. Ова два вода (Ал/ч 95 mm²; 5,93 km) могу, са дозвољеним преоптерећењем, да пренесу преко 42 MVA. У разводном постројењу РП Стара има 8 ћелија (7ДВ+1М). На две су прикључени водови из ТС 110/35 kV, на две водови за ТС 35/10 kV Пожаревац II и на по једну водови за ТС 35/10 kV Пожаревац IV и Шећерана.

ТС 35/10 kV Пожаревац II (2x8 MVA) лоцирана је на југозападној страни града, у индустријској зони. Поред самога града, ова ТС напајала је са два вода и приградско подручје (водови 10 kV према Љубичеву и Драговцу) и са једним водом део ванградског подручја јужно од града (вод 10 kV према Лучици и Пољани). Овај последњи је у међувремену превезан на ТС 35/10 kV Пожаревац IV. ТС 35/10 kV Пожаревац II повезана је са РП Стара са три кабловска вода (IPZO13-95 mm², 0,15 km). Два од та три вода везана су на исте ћелије у РП Стара и у ТС 35/10 kV Пожаревац II. Укупни преносни капацитет ова два вода (односно три кабла) је око 44 MVA. Вршно оптерећење ТС 35/10 kV Пожаревац II било је у 2009. години 15,2 MW (~ 16 MVA), односно једнако њеној инсталисаној снази. У случају испада вода који чине два трожилна кабла, у моменту вршног оптерећења, ТС 35/10 kV Пожаревац II треба растеретити за око 1,5 MVA, ако се жели избећи преоптерећење преосталог једноструког вода из РП Стара. При истом оптерећењу, испад једног трансформатора захтева растерећење за око 6 MVA, преко мреже 10 kV.

Од укупно 20 извода 10 kV из ове ТС, четрнаест је са каблом IPO13 - 50 mm² (2,94 MVA), три са IPO13 - 95 mm², један са PP41 - 95 mm² и два (за МИП) са PP41 - 150 mm². Седамнаест од двадесет извода из ове ТС напајају уже подручје града, два, према Драговцу и Љубичеву су мешовита, пошто напајају део градских и део ванградских ТС 10/0,4 kV, а један вод према Лучици, Пругову и Пољани је ванградски. Вод за Драговац може се, по потреби, напајати и из ТС 35/10 kV Пожаревац I.

ТС 35/10 kV Пожаревац IV (Бусије) лоцирана је на јужној страни гради. Са РП Стара, преко којег се напаја, повезана је са два кабловска вода 35 kV (IPZO13A-95 mm², 1,61 km) чији је преносни капацитет по 11,22 MVA. Ова два вода везана су у посебни ћелијама. У овој ТС био је у 2000. години један трансформатор од 8 MVA, а њено вршно оптерећење било је 5,1 MW (~ 5,5 MVA). У међувремену у овој ТС инсталисан је и други трансформатор од 8 MVA, а због пребацивања на њу ванградског вода за Лучицу и Пољану, са ТС 35/10 kV Пожаревац II, повећало се и њено вршно оптерећење. Са два трансформатора од по 8 MVA, ТС 35/10 kV Пожаревац IV сада задовољава критеријум сигурности. У постројењу 35 kV у ТС 35/10 kV Пожаревац IV су једноструке сабирнице и укупно 6 ћелија. После уградње другог трансформатора искоришћене су четири (2ТР+1М+1ДВ), а две ћелије су слободне. У постројењу 10 kV су, такође, једноструке сабирнице и укупно 12 ћелија. После последњих интервенција, заузето је 10 ћелија (2ТР+1КТМ+7ДВ), а две су слободне.

ТС 35/6 kV Шећерана напајала је истоименог потрошача. Задњих година Шећерана не ради, па ни ова ТС нема оптерећење. Ова ТС 35/6 kV везана је са РП Стара са два вода (IPZO13A-150 mm², 2,0 km, S_{th}=14,25 MVA), оба везана на исту ћелију на оба краја. Будућа намена ових водова зависиће од судбине Шећеране.

Прогноза потрошње за период 2011 – 2025 година

У табели 1 дата је прогноза потрошње електричне снаге за објект ТС 110/35 kV Пожаревац, док је у табели 2 дата прогноза потрошње за све ТС 35/10 kV на градском конзуму.

Назив ТС 110/35 kV	Инсталисана снага (MVA)	Активна снага на нивоу врха ТС 110/35 kV (MW)							Годишња стопа раста (%)
		2011	2012	2013	2014	2015	2020	2025	
ТС 110/35 kV Пожаревац	63	53,15	52,28	54,89	55,48	56,28	58,32	59,87	0,85

Табела 1

Назив ТС 35/10 kV	Инсталисана снага (MVA)	Активна снага на нивоу врха ТС 35/10 kV (MW)							Годишња стопа раста (%)
		2011	2012	2013	2014	2015	2020	2025	
ТС 35/10 kV Пожаревац 1	16	13,88	14,09	14,38	14,74	15,15	15,93	16,35	1,18%
ТС 35/10 kV Пожаревац 2	16	14,18	15,06	15,27	15,44	15,69	16,29	16,70	1,18%
ТС 35/10 kV Пожаревац 3	16	17,41	17,55	17,69	17,79	17,95	18,63	19,31	0,75%
ТС 35/10 kV Пожаревац 4	16	7,11	7,13	7,18	7,2	7,24	7,42	7,59	0,47%

Табела 2

На основу горе наведеног у граду Пожаревцу постоји потреба за изградњом нове ТС 110/35/10 kV у даљем тексту ТС 110/35/10 kV „Пожаревац 2“.

ЕД Електроморава Пожаревац, као инвеститор, планира да изгради трафостаницу ТС 110/35/10 kV ПОЖАРЕВАЦ 2 на К.О.Пожаревац, парцела бр.6874/4 укупне површине око 2ha 11a 86m² (број пројекта парцелације 04-350-459/2010).

Нова ТС 110/35/10 kV „Пожаревац 2“ прикључује се на 110 kV мрежу пресецањем 110 kV далековода број 1144АБ од ТС 220/10 kV Смедерево 3 – ТЕ Костолац. Прикључни далековод био би дупли на челично-решеткастим стубовима 2 x (3 x Алч 240/40 mm²) са OPGW ужетом укупне дужине 6 km.

Постројење 110 kV – изводи се као спољно постројење са два система сабирница и укупно 5 (пет) поља од којих су 2 трафо поља за два енергетска трансформатора 110±11x1,5%/36,75/10,5 kV; 31,5/31,5/10,5 MVA, два далеководна поља и једно резервно поље.

Постројење 35 kV – изводи се као унутрашње постројење са укупно 20 ћелија. Две изводне 35 kV ћелије каблом ХНЕ49/А 4x(1x150) mm² 35 kV, напајају део постојећег двоструког 35 kV далековода (2А и 2Б) који сада иде од ТС 110/35 kV „ПОЖАРЕВАЦ 1“ према РП Стара. Оваквим повезивањем остварује се веза између ТС 110/35 kV „ПОЖАРЕВАЦ 1“ и ТС 110/35/10 kV „ПОЖАРЕВАЦ 2“ путем 35 kV мреже и може се пренети 39 MVA у случају испада неке од ове две ТС услед квара на 110 kV далеководу који их напаја.

Из две изводне ћелије 35 kV полазе два кабла ХНЕ49/А 4x(1x150) mm² 35 kV, излазе у Моравску улицу и иду према граду. Овде постоји могућност 2 варијанте где прва има три подваријанти.

Варијанта 1: Даље траса ових каблова пресеца Партизанску улицу и улази у Немањину спуштајући се према Дунавској улици. Овде постоје 3 варијанте:

Варијанта 1.1: На углу Дунавске и Немањине налази се постојећа траса 35 kV кабла који повезује ТС 35/10 kV „Пожаревац III - ЦЕНТАР“ са ТС 35/10 kV „Пожаревац I - СЕВЕР“. Ту се врши пресецање постојећег кабла и један ХНЕ49/А 4x(1x150) mm² 35 kV кабл који иде из ТС 110/35/10 kV „ПОЖАРЕВАЦ 2“ се повезује на кабл према ТС 35/10 kV „Пожаревац I - СЕВЕР“ а други према правцу за ТС 35/10 kV „Пожаревац III - ЦЕНТАР“. Сваким од ова два кабла моћи ће да се пренесе снага од 19,5 MVA према свакој од ове две наведене ТС. На овај начин напајање ових двеју ТС биће у потпуности омогућено и из нове ТС 110/35/10 kV „ПОЖАРЕВАЦ 2“, с обзиром да ће се при нормалном уклопном стању ове две ТС 35/10 kV напајати из постојеће ТС 110/35 kV „ПОЖАРЕВАЦ 1“.

Варијанта 1.2: Ова два кабла даље настављају Немањиним улицом спуштајући се у Таковску, из које скрећу у Љубовијску. Пралазе кроз Љубовијску и преко Булевара узлазе у двориште Електормораве у ТС 35/10 kV „Пожаревац III - ЦЕНТАР“.

Варијанта 1.3: Ова два кабла даље настављају Немањиним улицом спуштајући се у Таковску, прелазе Лењинову и Воје Дулића. Пралазе између Гардског музеја и Галерије Милена Павловић Барили и улазе у двориште Електормораве у ТС 35/10 kV „Пожаревац III - ЦЕНТАР“.

Варијанта 2: У овој варијанти један кабл пресеца Партизанску улицу и улази у Немањину спуштајући се према Дунавској улици. Даље, овај кабл прати једну од траса описаних у подваријантама 1.2 и 1.3. Други 35 kV кабл скреће у Партизанску улицу према Дунавској. Улази у Дунавску и иде према ТС 35/10 kV Пожаревац III. У овој варијанти по један кабл је за сваку ТС 35/10 kV.

У обе варијанте паралелно са енергетским каблом полаже се и оптички кабл за пренос сигнала.

Из четири изводне ћелије 35 kV полазе четири кабла ХНЕ49/А 2x[2x(3x(1x150))+150] mm² 35 kV, која ће напајати ТС 35/10 kV „Пожаревац II“ и ТС 35/10 kV „Пожаревац IV“. Сва четири кабла биће повезана на сабирнице 35 kV у ТС 35/10 kV „Пожаревац II“. Са два кабла моћи ће да се пренесе снага од 39 MVA и напајаће ТС 35/10 kV „Пожаревац II“, а са друга два кабла који ће такође моћи да пренесу снагу од 39 MVA напајаће се ТС 35/10 kV „Пожаревац IV - БУСИЈА“. На овај начин напајање ових двеју ТС биће при нормалном уклопном стању из нове ТС 110/35/10 kV „ПОЖАРЕВАЦ 2“ док ће резервирање њиховог напајања у хаваријским условима бити преко двоструког далековода 35 kV из ТС 110/35 kV „ПОЖАРЕВАЦ 1“ и сабирница у ТС 110/35/10 kV „ПОЖАРЕВАЦ 2“. Паралелно са овим кабловима полаже се и оптички кабл за пренос података и команди управљања.

Постројење 10 kV – изводи се као унутрашње постројење са укупно 40 ћелија од којих су две трафо, две мерне, једна спојна и две ћелије за кућни трафо. Две изводне ћелије 10 kV са два

кабла ХНЕ49/А 3x(1x150) mm² 10 kV, напоји ће постојећи 10 kV далековод за Драговац Један кабл се прикључује у ТС 10/0,4 kV Семенарски центар, а други иде према селу Драговац. Кабл (1,2km) типа ХНЕ49/А 3x(1x150) mm² 10 kV прикључује се у ТС 10/0,4 kV Борска. Кабл ће моћи да пренесе снагу 5,7 MVA што је више него довољно да се резервира напајање комплетног извода 10 kV на коме се сада налази наведена ТС.

Кабл (1,4km) типа ХНЕ49/А 3x(1x150) mm² 10 kV прикључује се у ТС 10/0,4 kV Стишка. Кабл ће моћи да пренесе снагу 5,7 MVA што је више него довољно да се резервира напајање комплетног извода 10 kV на коме се сада налази наведена ТС.

Кабл (1,4km) типа ХНЕ49/А 3x(1x150) mm² 10 kV прикључује се у ТС 10/0,4 kV Влајка Павловића. Кабл ће моћи да пренесе снагу 5,7 MVA што је више него довољно да се резервира напајање комплетног извода 10 kV на коме се сада налази наведена ТС.

Кабл (2,1km) типа ХНЕ49/А 3x(1x150) mm² 10 kV прикључује се у ТС 10/0,4 kV Индустриска 2. Кабл ће моћи да пренесе снагу 5,7 MVA што је више него довољно да се резервира напајање комплетног извода 10 kV на коме се сада налази наведена ТС.

Кабл (2,5km) типа ХНЕ49/А 3x(1x150) mm² 10 kV прикључује се у ТС 10/0,4 kV Број 3. Кабл ће моћи да пренесе снагу 5,7 MVA што је више него довољно да се резервира напајање комплетног извода 10 kV на коме се сада налази наведена ТС.

Кабл (2km) типа ХНЕ49/А 3x(1x150) mm² 10 kV прикључује се у ТС 10/0,4 kV Немањина – дечји вртић. Кабл ће моћи да пренесе снагу 5,7 MVA што је више него довољно да се резервира напајање комплетног извода 10 kV на коме се сада налази наведена ТС.

Кабл (0,7km) типа ХНЕ49/А 3x(1x150) mm² 10 kV прикључује се у ТС 10/0,4 kV Фекалија. Кабл ће моћи да пренесе снагу 5,7 MVA што је више него довољно да се резервира напајање комплетног извода 10 kV на коме се сада налази наведена ТС.

Повезивањем ова ових каблова у наведене ТС 10/0,4 kV, долази до пребацивања 10 kV извода из постојећих ТС 35/10 kV Пожаревац I Север и ТС 35/10 kV Пожаревац III - Центар на новизграђену ТС 110/35/10 kV Пожаревац 2, а тиме и до растерећења самих ТС 35/10 kV. Графички делом су предвиђени повезни каблови између постојећих ТС 10/0,4 kV све у циљу пребацивања постојећих ТС 10/0,4 kV са ТС 35/10 kV Пожаревац I Север и ТС 35/10 kV Пожаревац III - Центар на новизграђену ТС 110/35/10 kV Пожаревац 2. Тиме се смањује вршно оптерећење постојећих ТС 35/10 kV и отвара могућност прикључења нивих ТС 10/0,4 kV на постојеће ТС 35/10 kV.

Три изводне ћелије 10 kV са три кабла ХНЕ49/А 3x(1x150) mm² 10 kV, напојиће шест нових ТС 10/0,4 kV које ће служити за снабдевање нове индустријске зоне електричном енергијом. Сваки од ових каблова моћи ће да пренесе снагу од 5,7 MVA што чини укупну предвиђену резерву у снази од 17 MVA за нову индустријску зону.

Пет изводних каблова (5x2km) типа ХНЕ49/А 3x(1x150) mm² 10 kV према ТС 35/10 kV Пожаревац 2. Сваки од ових каблова моћи ће да пренесе снагу од 5,7 MVA што чини укупну предвиђену резерву у снази од 29 MVA што је већа снага него што се сада користи за снабдевање конзума ТС 35/10 kV Пожаревац 2 инсталисане снаге 16 MVA и ТС 35/10 kV Пожаревац 4 инсталисане снаге 16 MVA. Такође ови каблови се могу искористити за снабдевање нове индустријске зоне уколико три предвиђена кабла не буду довољна.

У циљу напајања нове индустријске зоне „Северни блок индустријске зоне“ потребно је изградити шест нових МБТС 10/0,4 kV снаге 1000 kVA. У првој фази биле би изграђене две МБТС 10/0,4 kV снаге 1000 kVA и то: „Индустријска зона 4“ и „Индустријска зона 6“, док у другој фази биле изграђене остале четири ТС 10/0,4 kV у индустријској зони.

Приликом извођења радова на изградњи објекта на подручју ГУП Пожаревац неопходно је придржавати се следећих услова:

- Приликом изградње објекта придржавати се сигурносних висина и сигурносне удаљености од постојећих електроенергетских објеката.
- На местима укрштања и паралелног вођења електродистрибутивних каблова и трасе други подзених инсталација обавезан је ручни ископ уз ојачане мере безбедности на раду и уз придржавање минималних дозвољених растојања за ту врсту градње.
- У близини трафостаница постоји велики број каблова као и уземљења трафостаница, па је при раду у близини обавезан ручни ископ уз појачане мере безбедности на раду.
- Пре почетка радова обратити се ЕД „Електроморава“ Пожаревац ради утврђивања тачне локације енергетских каблова.

Напомена 1: Велики број 10 kV каблова у граду је недовољног пресека и при крају им је век експлоатације па стога треба имати у виду да ће по постојећим трасама, где год је то могуће, доћи до копања јавних површина и замене постојећих каблова у складу са планом пословања ЕД „Електроморава“ Пожаревац.

Напомена 2: Јавна расвета има исти значај, као и остали елементи саобраћаја. То се односи на осветљење путева, улица, раскрсница, пешачких прелаза, шеталишта, паркова, скулптура и објеката од посебног значаја, а нарочито непокретних културних добара. У наредном периоду неопходна је израда мастер планова јавне расвета у складу са прописима Европске Уније.

2.3.7.4. Телекомуникациона инфраструктура

ПЛАНИРАНО СТАЊЕ ТТ-ИНСТАЛАЦИЈА

Стратешким смерницама Телекома до 2009. године планирано је раздвајање двојника и потпуна дигитализација постојећих прикључака. Директивама које се односе на планирање и пројектовање будућих фиксних мрежа, предвиђено је да се оне планирају са потребним резервама и другим алтернативама за период од 20 година.

Пословним планом за 2006. годину предвиђене су следеће инвестиције:

1. Проширење постојеће АТЦ "Сопот" која ће се извести фазно:

- У првој фази доћи ће до измештања централе из постојећег објекта у одговарајуће контејнере на углу улица Братства и Јединства и 28. Марта. Ова фаза је завршена.
- У другој фази предстоји пребацивање постојећег капацитета на нову централу и реализација два нова кабловска подручја капацитета 2400 пари. Нова кабл. подручја покриваће насеље иза градске болнице, то јест биће ограничено улицама Братства и Јединства, Вељка Влаховића, Раде Слободе и 28. марта. Вредност инвестиције ове две фазе је око 600 000 евра.
- У трећој фази положиће се нови кабл капацитета 1200 пари који ће покривати насеље на градиштанском путу.
- Четврта фаза се односи на будуће насеље предвиђено ГУП-ом. Реализација овог кабловског подручја зависиће од развоја насеља.

2. Полагање оптичког кабла Пожаревац-Петровац који је већ у првој фази положен негде до дискотеке „Планета“.

Пословним планом "Телекома Србије "за град Пожаревац предвиђене су следеће инвестиције:

- **Нова АТЦ "Лучички пут"** биће позиционирана негде на овом путу у складу са густином насеља. Правиће се четири нова кабловска подручја ознаке ТК59GM 600x4x0,4 укупног капацитета **4800 пари**, са предвиђеним капацитетом за будуће насеље према лучичкој петљи. Ова кабловска подручја обухватиће насеље од лучичке рампе обухватајући улице са леве стране 27. априла, Иве Маринковића, Вукице Станковић, А. Ненадовића, 27. априла и све улице са десне стране до саме петље. Вредност ове инвестиције је око **1 000 000 евра**.
- **Нова АТЦ "Петровачки пут"** биће позиционирана негде око фабрике намештаја "Лион" или дискотеке "Планета". Градиће се два нова кабловска подручја ознаке ТК59GM 600x4x0,4 укупног капацитета 2400 пари. Обухватаће подручја од улице А. Гарибалдија, Ф. Вишњића па све до насеља Бресје и насеља на путу за Топоницу. Вредност ове инвестиције је око 600 000 евра.
- **Проширење кабловског подручја индустријске зоне на Београдском путу** - Ово кабловско подручје обухватиће индустријску зону после пруге и обухватиће реон београдског пута све до моста на Морави.
- **Проширење кабловског подручја на Брежанском путу** - Ново кабловско подручје обухватаће насеље после брежанске пруге све до обилазнице и биће укупног капацитета 300 пари.
- **Проширење кабловског подручја на Старом петровачком путу** - Проширење ће се односити на насеље које је обухваћено улицама Хајдук Вељка, Светислава Урошевића и Црвеног Крста.
- **Реконструкција кабловског подручја број 16** која ће обухватити реон између улица Кнез Милошев венац и Косовске. Ова реконструкција може уследити тек након пуштања у рад АТЦ „Лучички пут“.
- **Реконструкција кабловског подручја број 4** која ће обухватити рејон улица Вардарске и Мачванске.
- **Реконструкција кабловског подручја број 6** која ће обухватити рејон улица Косте Абрашевића, Маркове, Невесињске и Зеленгорске.
- **Реконструкција кабловског подручја број 8** која ће обухватити рејон улица Чеде Васовића до Шумадијске (на западу) и Косовске (на истоку), Ситничке и Суворборске на северу и на југу до пруге.

Правила уређења и грађења

- Пожељно је да се ТТ мрежа за потребе фиксне телефоније гради подземно на подручју Плана;
- Каблове полагасти у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност мин. 1,0 m од коловоза и 0,5 m од пешачких стаза у насељима;
- Дубина полагања ТТ каблова треба да је најмање 0,8 m;
- При паралелном вођењу телекомуникационих и електроенергетских каблова до 10 kV најмање растојање мора бити 0,50 m и 1,0 m за каблове напона преко 10 kV.
- При укрштању најмање вертикално растојање од електроенергетског кабла мора бити 0,50 m, а угао укрштања око 90°;
- При укрштању телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода, канализације, вертикално растојање мора бити најмање 0,30 m;
- При приближавању и паралелном вођењу телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода и канализацијом хоризонтално растојање мора бити најмање 0,50 m;
- Слободностојећи антенски стубови, као носачи антена за ТТ, РБС, КДС и РТВ могу се градити у насељу, у привредним зонама, зонама кућа за одмор;
- Слободностојеће антенске стубове у насељима, као носаче антена градити ван централних зона насеља, ван зона заштите заштићеног културног и природног добра (појединачни локалитети попут Љубичева или Чачалице);
- Телекомуникациона опрема за потребе ТТ, РБС, КДС и РТВ може бити постављена у помоћни објекат у оквиру комплекса или парцеле, или унутар објекта, тј. на неки од

постојећих објеката у насељу (објекат ПТТ, објекат дома културе, ватрогасни дом, силос, вишеспратница и др.) или;

- Ако се телекомуникациона опрема поставља у засебан комплекс, исти мора бити ограђен;
- До комплекса обезбедити приступни пут мин. ширине 3 м до најближе јавне саобраћајнице;
- Слободну површину комплекса озеленити;
- За све радио релејне коридоре потребно је израдити Елаборате заштите слободних радио релејних коридора.

ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ - Планира се отварање градске поште број 8 у центру града како би се смањио притисак на главну градску пошту. Такође се планира проширење шалтер сале главне градске поште као и кабловске мреже. Новом макро и микро организационом шемом планира се организовање рада поште према услугама у циљу доприношења доступности поштанске услуге било које врсте.

У циљу реализације овако замишљене стратегије развоја планирају се ЈПМ у свим стамбеним зонама ,зонама привређивања, зонама јавног интереса и образовања, здравства,дечије и социјалне заштите,управе и администрације,културе , односно свуда где се процени постојање реалне потребе и обостраног интереса.

КДС-МРЕЖА - У наредном периоду од две године планира се максимално погушћење броја корисника у градовима Пожаревац и Костолац и проширење на сва села општине Пожаревац. У том случају број корисника би био и до 20000.

Подземна мрежа КДС:

- Услови за грађење подземне мреже кабловског дистрибутивног система (КДС) су исти као за подземну телекомуникациону мрежу фиксне телефоније.

Надземна мрежа КДС:

- КДС мрежа се може поставити и на постојеће стубове електроенергетске и ТТ мреже у сагласности са власником исте, док се не стекну услови за подземну КДС мрежу.
- Самоносиви кабел КДС-а поставити на носаче преко изолатора, на стубове нисконапонске мреже по условима надлежне Електродистрибуције, тј. власника електричне мреже.
- Одстојање најнижег кабла КДС-а од површине тла треба да износи најмање 3,5 м.
- На прелазима преко улица иста висина треба да износи најмање 5 м. Уколико се овај услов не може постићи, кабел поставити подземно на дубини најмање 0,80 м.
- Најмање растојање од најнижих проводника електроенергетске мреже мора бити 1 м.

СDMA мрежа – за покривање Браничевског округа сигналом СDMA мреже за потребе бежичне фиксне телефоније планира се постављање базних станица на постојећим објектима или изградња антенског стуба са носачима на којима би се поставила базна станица. Антенски стуб може бити висине од 20 до 30м у зависности од терена, а у просеку заузима корисну површину земљишта од око 10х10м. Потенцијалне локације базних станица приказане су на одговарајућем графичком прилогу и кроз следећу табелу:

код	назив	Longitude	Latitude
PO001	Пожаревац	21°10' 57" E	44°37'2.43" N
PO002	Пожаревац север	21°11'10.98" E	44°37'38.56" N
PO003	Пожаревац југ	21°10'52.94" E	44°36'18.48" N
PO004	Пожаревац на Млави	21°24'42.74" E	44°22'28.09" N
PO006	Костолац	21°10'23.8" E	44°42'56" N

РБС

Базне радио станице и радио релејне станице (РРС) припадају антенским инфраструктурним системима. Градити по техничким прописима и светским стандардима из ове области, а непосредни простор око антенског стуба оградити (100м²) и сперчити блиску изградњу која ће смањити ефикасност функционисања. Колски приступ до најближе саобраћајнице планира се најмање ширине 3м. У циљу неометеног рада радио релејне везе дуж трасе обезбедити слободан коридор цилиндричног облика полупречника 2 Френелове зоне.

2.3.7.5. Остала комунална инфраструктура

УСЛОВИ ЗА ПРИЉУЧЕЊЕ ОБЈЕКТА КОМУНАЛНУ И ОСТАЛУ ИНФРАСТРУКТУРУ

Прикључење на мрежу комуналне инфраструктуре врши се према постојећим односно планираним техничким могућностима мреже, на начин како је предвиђено урбанистичким планом и техничком документацијом, а на основу прописа и услова јавних предузећа.

Снабдевање водом објеката решити прикључењем на насељску водоводну мрежу у свему према условима Јавног комуналног предузећа "Водовод и канализација". Водомер поставити у бетонском или зиданом шахту минималних димензија 1х1 м у складу са важећим прописима.

Одвођење употребљених и атмосферских вода утврђује се нивелационим решењем на новоу блока у регулационом плану. У Пожаревцу је систем одвођења канализационих и атмосферских вода сепаратни. Одвођење канализационих и атмосферских вода решити прикључењем на насељску канализациону односно кишну мрежу. На местима где јавна канализациона мрежа није изграђена примењују се водонепропусне септичке јаме. Отпадне, односно површинске задржане воде, као продукт одређене делатности, морају имати одговарајући предтретман, како је то прописима предвиђено за одређену делатност, па се тек након тога пуштају у одговарајућу мрежу.

Изградњу водонепропусних септичких јама вршити према следећим условима:

- да су приступачне за возило –аутоцистерну које ће их празнити,
- да су коморе изграђене од водонепропусних бетона,
- да су удаљене од свих објеката и међа према суседима најмање 3,0 м,
- да се лако могу преорјентисати на јавну канализациону мрежу након њене изградње,
- да буду удаљене од бунара најмање 8,0 м.

Помијаре (јаме за нечисте течности) које нису везане за канализацију, морају се изградити на исти начин као и септичке јаме.

Атмосферске воде се одводе са парцеле слободним падом према риголама, односно према улици (код регулисане канализације, односно јарковима) у свему према условима Јавног комуналног предузећа "Водовод и канализација".

Атмосферске воде са једне грађевинске парцеле не могу се усмеравати према другој парцели. Део вода могу да приме слободне односно зелене површине, зависно од њихове величине.

Снабдевање електричном енергијом објеката решити прикључењем на постојећу дистрибутивну електроенергетску мрежу према условима и сагласностима надлежне електродистрибуције.

Снабдевање гасом објеката решити прикључењем на постојећу гасну дистрибутивну мрежу уз услове и сагласност надлежног дистрибутера гаса.

Телефонски прикључак решити са постојеће ТТ уличне мреже према условима надлежног предузећа. Телефонску инсталацију објеката извести у свему према важећим техничким прописима.

Громобранску инсталацију објеката извести према важећим техничким прописима за громобранске инсталације.

Грејање вишепородичних стамбених (стамбено-пословних) објеката по правилу треба да је централно, са прикључењем на најближу блоковску или сопствену котларницу, или индивидуално са прикључењем на кућни гасни вод прикључен на градску дистрибутивну мрежу. Без обзира на начин грејања, сваки стан мора имати обезбеђену једну димњачку вертикалу.

Грејање радних и осталих објеката по правилу треба да је централно, са прикључењем на најближу блоковску или сопствену котларницу, или појединачно, прикључењем на кућни гасни вод прикључен на градску дистрибутивну мрежу.

КОНЦЕПЦИЈА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

Концепција управљања отпадом заснована је поставкама „Плана управљања отпадом Града Пожаревца“, који је усвојен 2010. године. Дате поставке везане су за градско насеље Пожаревац, за које се и израђује Генерални урбанистички план.

Национална Стратегија управљања чврстим отпадом у Србији, предвиђа степен покривености укупног становништва (и урбаног и руралног) од 80%. Имајући у виду карактеристике Града, претпостављена будућа покривеност организованим сакупљањем отпада биће увећана са цца 68% на 100%.

За концепцију битни су подаци о градском (урбаном) становништву према Попису 2011. г.

Процена будуће количине отпада базира се на следећим претпоставкама:

- Организованим сакупљањем ће се обухватити у следећих 5 година свих 100% становништва у насељима градског типа (до 2016. године);
- У наредном периоду биће пораста становништва а тиме и продукције отпада по становнику (до 2014. године);
- Очекује се пораст индустријске поризводње;
- Очекује се пораст пољопривредне производње;
- Очекују се стране инвестиције у технолошку модернизацију;
- Количина сакупљеног и одложеног отпада из домаћинства ће незнатно расти сходно економским условима;
- Увођење одвојеног сакупљања отпада и активности рециклаже;
- Количина болничког отпада ће расти пропорционално расту становништва;
- Количина отпада од рушења објеката и баштенског отпада ће остати на истом нивоу;
- Количина неопасног индустријског отпада ће расти пропорционално економском развоју
- Регионална депонија и пратећи објекти биће изграђени 2013. године;
- До 2013. године отпад ће се депоновати на постојећим сметлиштима која ће се плански затварати и рекултивисати.

Из свега наведеног може се рећи да ће се количине комуналног отпада кретати у границама од 104.832,8 м³ у 2012. па све до 163.254,8 м³ у 2016. години, под условом да се План реализује очекиваном динамиком. Горње граничне вредности количина отпада у 2015. години ће се кретати између 140,219 м³ и 163,254,8 м³.

Због географских и саобраћајних услова, као и због развијености инфраструктуре у техничком и људском ресурсу, издвајају се два центра за трансфер отпада, од којих је један у Пожаревцу и то сабирна трансфер-станица са селекцијом отпада. Дата трансфер-станица је означена у графичком прилогу „Постојећа намена површина“, на локацији „Меткор“ у МЗ Сопот.

До привођења намени ове станице користиће се постојећа сметлишта, која ће по изградњи дате трансфер-станице бити рекултивисана.

Улога трансфер станице у Пожаревцу је да прихвати сав отпад са територије Града, (из сабирне станице у Костолцу, сеоских насеља Баре, Батовац, Берање, Брадарац, Брежане, Бубушинац, Братинац, Драговац, Дубравица, Живица, Лучица, Касидол, Маљуревац, Набрђе, Пољана, Пругово, Трњане, и Ћириковац), изврши селекцију рециклабилних материја на линији за селекцију отпада, мануелно издвоји и припреми рециклабилни материјал за даљи транспорт и рециклажу (балирањем) и да остатак отпада претовари у аброл контејнере и већим возилима отпад превезе на одлагање на регионалну санитарну депонију.

2.3.8. Заштита непокретних културних добара и амбијенталних целина

2.3.8.1. Преглед евидентираних и заштићених објеката, споменика културе и природе и амбијенталних целина

Евидентно је и постојање извесних проблема који директно утичу на однос према културном наслеђу Пожаревца. Њихово решавање допринеће бољем односу према наслеђу Пожаревца, као и бољем искоришћењу потенцијала које наслеђе пружа својим корисницима.

- Недостатак систематског и континуираног истраживања културног наслеђа Пожаревца. Зато је потребно:
  - урадити нову идентификацију културног наслеђа којом би се проверило да ли раније идентификовани споменици културе (у елаборату арх. Јаковљевића) и даље поседују споменичке вредности, али и идентификовати нове споменике културе који су стекли споменичка својства у међувремену;
  - прикупити и обрадити материјале и податке о културном наслеђу Пожаревца који би укључили како истраживање архитектуре, стилова, урбаног развоја, тако и потребну техничку документацију;
  - валоризовати идентификоване споменике културе према методологији за одређивање културних вредности.
- Непостојање јасне и детаљно конципиране стратегије развоја и коришћења потенцијала културног наслеђа Пожаревца.
- Непостојање правног основа за заштиту великог броја споменика културе који нису проглашени за непокретна културна добра – то посредно доводи до умањења вредности нерегистрованих споменика културе, њихове девастације или уклањања. Зато је потребно иницирати упис нових споменика културе у регистар. Посебно је потребно обратити пажњу на репрезентативност непокретних културних добара у односу на историјски и културни карактер Пожаревца. То практично значи да се на листи регистрованих споменика културе поред црквених и административних објеката морају наћи и објекти који репрезентују и друштвену историју Пожаревца.

Културна различитост и наслеђе су незамењиви извори духовног и интелектуалног богатства за човечанство. Њихова заштита и унапређење морају бити активно промовисани као суштински аспект људског развоја. Зато заштита и конзервација културног наслеђа свих облика и историјских периода мора бити утемељена на вредностима иманентним наслеђу. Те вредности заједно доприносе већем значају наслеђа.

Бура повеља нас подсећа да: „Објекти који поседују културни значај требају бити заштићени. Циљ заштите је очување културног значаја објекта. Заштита је интегрални део доброг управљања објектима од културног значаја. Објекат од културног значаја мора бити сачуван и не сме се изложити ризику или оставити у лошем стању.”³

2.3.8.2. Полазишта за развој културног наслеђа Пожаревца

Стратегија развоја културног наслеђа Пожаревца

Културно наслеђе је извор локалног идентитета и инспирације и као такво је пример и узор одрживог културног и економског развоја. Оно мора бити доступно свима који желе да у њему

уживају. То подразумева како физичку приступачност, тако и приступ информацијама, кроз едукацију и информисање.

Културно наслеђе као необновљив ресурс мора бити сачувано и за будуће генерације. Оно је физичка манифестација културних и друштвених процеса на датом подручју. Зато је заштита, како материјалног, тако и нематеријалног наслеђа приоритет даљег планирања развоја.

За потребе стратешког коришћења потенцијала културног наслеђа Пожаревца, а на основу општих циљева и проблема који су уочени сачињен је следећи предлог стратегије.

Главни циљ: **Очување културног и историјског идентитета Пожаревца и неговање специфичности које град поседује**

Полазиште је да сва културна добра и елементи који оседују културне вредности морају бити обзнањени, приступачни ширем спектру корисника, уживани и коришћени на одговоран и одржив начин и предати на коришћење будућим генерацијама. Улога културног наслеђа је да информише, стимулише и побољша људски живот, али и да послужи као катализатор регенерације града Пожаревца и заједница које ту живе.

Да би главни циљ био достигнут стратегија обухвата све оне аспекте који одређују културно наслеђе Пожаревца, и то: функционални, економски, физички, естетски и друштвени.

Циљ 1: Заштита, конзервација и ревитализација културних вредности које одређују идентитет и историјски карактер Пожаревца

- 1.1. Заустављање даљег физичког и економског пропадања културног наслеђа кроз примену мера техничке заштите. То је и предуслов за даљи развој културног наслеђа Пожаревца.
- 1.2. Спровођење систематског истраживања и валоризације споменика културе на подручју града Пожаревца.
- 1.3. Прирема предлога за упис у регистар нових споменика културе. То подразумева идентификацију нових културних добара и њихово систематско истраживање са циљем укључивања у програм правне заштите.
- 1.4. Дефинисање услова и мера заштите појединачних споменика културе. То се односи на сваки евидентиран и класификовани споменик културе, археолошки локалитет, спомен обележје и просторно културно-историјску целину Пожаревца.
- 1.5. Проверити границе заштићених зона и оних под условном заштитом, јер постоји опасност да су неке зоне делимично изгубиле своје вредности, као и да су неки други објекти или групе објеката од 1979. године када је зонирање извршено, стекли споменичка својства.
- 1.6. Уочити и дефинисати могуће ризике по опстанак и стабилност споменика културе, као и могући губитак вредности услед физичке деградације. То је неопходно да би се обезбедио физички опстанак споменика културе, тј, за потребе планирања превентивне заштите споменика културе Пожаревца.
- 1.7. Побољшање квалитета живота у проглашеним споменицима културе кроз побољшање квалитета физичке структуре, унапређење окружења и пратеће инфраструктуре.
- 1.8. Заштити појединачне споменике културе кроз презентацију и интерпретацију. Могуће је формирање интерпретативних културно-историјских траса што доприноси како бољој информисаности локалног становништва о вредностима споменика културе, тако и унапређењу културног туризма и понуде.

³ *Burra charter, The Australia ICOMOS charter for the conservation of places of cultural significance, Burra, 1999, члан 2*

Циљ 2: Створити друштвено, функционално и визуелно атрактивно окружење са јасно израженим историјским и културним карактером и континуитетом простора

- 2.1. Сачувати карактер и значај просторно културно-историских целина Пожаревца кроз формулисање и спровођење појединачних пројеката заштите урбаних целина, чиме би се подигао степен атрактивности подручја, али и спровела заштита оних целина које су одређене својим специфичностима и карактером.
- 2.2. Повећати разноврсност функција уз њихово међусобно одрживо усклађивање („mixed use“) тамо где то прилика и могућности дозволе. Оживљавањем заштићених целина које су недовољно искоришћене створиће се амбијенти који ће привући кориснике.
- 2.3. Промовисати квалитетан дизајн јавних простора и елемената мобилијара кроз мање пројекте којима би се обезбедило побољшање квалитета материјализације и унапређење дизајна и визуелних карактеристика простора. Такође, обезбедити атрактивне јавне/друштвене просторе (пјачете, пешачке улице, скверове и сл) за кориснике.
- 2.4. Плански регулисати моторни и стационарни саобраћај из максимално уважавање пешачке циркулације.
- 2.5. Формулисати пројекте са циљем враћања у функцију напуштених и недовољно коришћених споменика културе. То подразумева промену намене и уклањање реметећих функција и елемената ради боље искоришћености како споменика културе, тако и јавних простора и њиховог уклањања у историјски карактер подручја.
- 2.6. Уклањање свих реметећих елемената и физичке структуре који нарушавају или умањују вредности како појединачних споменика културе, тако и просторних културно-историјских целина.
- 2.7. Уклањање баријера у простору ради лакшег кретања хендикепираних особа. Културни ресурси су балгодет свих грађана и морају се учинити приступачним свакоме.

Циљ 3: Афирмисати културне потенцијале Пожаревца као елемента регионалне препознатљивости и изузетности, а у циљу подстицања културног туризма

- 3.1. Појачати везе које постоје између културног наслеђа и локалне заједнице кроз повећање информисаности о културном наслеђу Пожаревца, као и подстицање активног укључивања становништва у процес одлучивања о будућности и развоју културног наслеђа.
- 3.2. Презентација и интерпретација културног наслеђа (види активност 1.8: заштити појединачне споменике културе кроз презентацију и интерпретацију).
- 3.3. Омогућити стварање и развијање амбијенталног и естетског идентитета нових централних зона (види активности 2.1: сачувати карактер и значај просторно културно-историских целина Пожаревца; 2.5: формулисање пројеката са циљем враћања у функцију напуштених и недовољно коришћених споменика културе; 2.6: уклањање свих реметећих елемената и физичке структуре).
- 3.4. Развој терцијалних активности (види активност 2.2: повећати разноврсност функција уз њихово међусобно одрживо усклађивање).
- 3.5. Боље искоришћење едукативних потенцијала споменика културе. Побољшање информативне базе о споменицима културе, прављење културне мапа Пожаревца за потребе информисања туриста, али и самих грађана. Едукација младих.
- 3.6. Повећати акциони потенцијал и функционалну повезаност институција културе. То подразумева успостављање функционалне сарадње и рад на заједничким пројектима.

- 3.7. Развој културног туризма и обогаћивање понуде. Омогућити активно коришћење културних ресурса за потребе туризма и развоја туристичке понуде Пожаревца. (види активност 1.8: заштити појединачне споменике културе кроз презентацију и интерпретацију)

Предуслови реализације стратешког плана развоја културног наслеђа Пожаревца - Претпоставка сваког даљег рада на заштити, конзервацији, ревитализацији и развоју потенцијала културног наслеђа Пожаревца јесу следеће активности:

- Допуна постојећих података и истраживања културног наслеђа Пожаревца;
- Поновна валоризација културног наслеђа која ће имати за циљ да категоризује културно наслеђе Пожаревца, чиме би се даље установили критеријуми заштите вредности и израда елабората о вредностима и значају сваког појединачног споменика културе;
- Добијање услова заштите за регистрована непокретна културна добра од надлежног Завода за заштиту споменика културе у Смедреву.

2.3.8.3. Мере и услови заштите и коришћења културног наслеђа Пожаревца

Општа полазишта заштите културног наслеђа Пожаревца

Заштита културног наслеђа Пожаревца подразумева следеће критеријуме у складу са препорукама из „Упутства за управљање светским историјским градовима“⁴:

- Заштита значаја просторних културно-историјских целина Пожаревца, као и самог града Пожаревца у његовој целости. Критеријуми по којима одређујемо које интервенције су потребне да би се заштитио значај требају предходно бити елаборирани у оквиру нове валоризације културног наслеђа;
- Заштита вредности својствених културног наслеђу како просторне културно-историјских целина Пожаревца, тако и сваког појединачног непокретног културног добра. Критеријуми по којима одређујемо које интервенције су потребне да би се заштитиле вредности такође требају предходно бити елаборирани у оквиру нове валоризације културног наслеђа;
- Заштита аутентичности подразумева заштиту оригиналних материјала, занатске израде, дизајна и окружења.

Мере и услови заштите и коришћења непокретних културних добара и њихове заштићене околине - Опште мере и услови заштите и коришћења непокретних културних добара и њихове заштићене околине подразумевају да:

- Мере техничке заштите и други радови на непокретном културном добру могу се изводити под условима, у поступку и на начин који је утврђен Законом о културним добрима (Сл. Гласник РС бр. 71/94);
- Забрањује се рушење, преправљање, раскопавање, презиђивање или вршење других радова који директно нарушавају или могу угрозити својства непокретног културног добра; и
- Забрањује се коришћење или употреба непокретног културног добра у сврхе које нису у складу са његовом природом, наменом и значајем или на начин који може да доведе до њиховог оштећења.

Када су у питању законом заштићена непокретна културна добра, мере и услови техничке заштите и друге интервенције радити у складу са препорукама Завода за заштиту споменика културе у Смедреву који је надлежан.

⁴ У Stovel H. (1991) *The world heritage cities management guide*, <http://www.ovpm.org/gestion/index.asp>

Ове мере се односе и на културна добра која не уживају законску заштиту, а за њихову заштиту утврђују се и посебни принципи и препоруке које следе.

Списак непокретних културних добара

3. Црква св. Михаила и Гаврила,
4. Црква св. Николе,
5. Зграда окружног начелства,
6. Зграда старог епископског двора,
7. Две старе зграде у ул. Немањиној 31,
8. Зграда у Немањиној 46,
9. Споменик српским војницима 1912-18.,
10. Чачалица.

Препоруке за заштиту значаја и вредности културног наслеђа Пожаревца:

У складу са предходно постављеним циљевима и полазиштима као и важећим Законом о заштити културних добара (Сл. Гласник РС бр. 71/94) следе и препоруке које произилазе из међународних повеља и пракси исказаним у следећим документима:

- **Венецијанска повеља** – Venice charter, International Charter For The Conservation And Restoration Of Monuments And Sites, ICOMOS, Venice, 1964.
- **Вашингтонска повеља** – Charter For The Conservation Of Historic Towns And Urban Areas, ICOMOS, Washington, 1987
- **Повеља о заштити и управљању археолошким наслеђем** – Charter for the Protection and Management of the Archaeological Heritage, ICOMOS, 1990.
- **Повеља о конзервацији добара од културних вредности** – Charter For The Conservation Of Places Of Cultural Heritage Value, ICOMOS New Zealand, 1992.
- **Бура повеља** – Burra charter, The Australia ICOMOS charter for the conservation of places of cultural significance, Burra, 1999.
- **Принципи анализе, конзервације и структуралне рестаурације архитектонског наслеђа** – Principles for the analysis, conservation and structural restoration of architectural heritage, ICOMOS, Зимбабве, 2003.

2.3.8.4. Мере и услови заштите амбијента и историјског карактера Пожаревца

Сваку просторно културно-историјску целину у Пожаревцу третирати у њеној целовитости када је заштита у питању.

Свака интервенција мора да буде у складу са вредностима и значајем који целина као таква поседује. Такође, „конзервација споменика културе подразумева и заштиту окружења које није изван опсега интервенције. Свуда где традиционални амбијент постоји, мора бити задржан. Нова градња, рушење или измене које би пореметиле односе маса и боја не смеју бити дозвољене.“ [Венецијанска повеља, члан 6]

Уклонити или заменити објекте и садржаје који не одговарају карактеру просторно културно-историјских целина где то околности и прилике дозволе.

За просторно културно-историјске целине које су под режимом потпуне заштите предвиђа се очување изграђеног фонда у целости, без икаквих интервенција. Не искључује се могућност делимичне измене намене унутар појединачних објеката у оквиру целине уз услов очувања аутентичности и вредности објекта. Те целине су на карти Валоризација културних и амбијенталних вредности (графички прилог 3.9.2.) представљене бројевима од 1 до 12, и то: (1)

целина око скупштине општине Пожаревац, (2) целина Нове чаршије, (3) целина око улице Кнеза Лазара, (4) целина народне или традиционалне архитектуре у немањиној улици, (5) целина у улици Драже Марковића, (6) целина око Музеја, (7) зона заштите око раскршћа улица Воје Дулића, Југовоћеве, Боже Димитријевића, Вука Караџића и Љубовијске, (8) Горња мала, (9) зона заштите око Старе цркве, (10) зона око пионирског трга, (11) целина етнопарка на Тулби, и (12) целина ергеле Љубичево.

За целине под режимом делимичне заштите предвиђа се очување постојећих вредности урбанистичко-архитектонског концепта и његово даље унапређивање у смислу ремоделације и побољшања стандарда комплементарних садржаја становању, обавезно поштујући аутентичност и вредности.

Заштити и унапредити историјски карактер просторно културно-историјских целина.

„Квалитети које треба очувати подразумевају историјски карактер града или подручја и све оне материјалне и нематеријалне елементе који га изражавају, а пре свега: (а) карактер локације дефинисан њеном урбаном матрицом (блокови, парцеле, улични коридори); (б) однос који постоји између објеката и јавних и зелених површина; (в) формални изглед објеката, спољашњег и унутрашњег, одређеног пропорцијама, величином, стилем, конструкцијом, материјалом, бојом и декорацијом; (г) однос историјског града или подручја и окружења, природног и изграђеног; и (д) разноврсност функција које је подручје имало кроз време. Свака претња овим квалитетима може компромитовати аутентичност историјског града или подручја.“ [Вашингтонска повеља, члан 2].

Амбијенталне целине су одређене на бази студије Зорана Јаковљевића.

Препоруке за проналажење нове намене споменика културе:

Промена намене споменика културе мора бити у складу са вредностима које објекат поседује, првобитном наменом и капацитетом објекта.

„Заштита споменика културе који поседује културне вредности је обично пропраћена проналажењем друштвено, културно или економски оправдане функције. У неким случајевима доградња и надоградња могу бити прихватљиве ако је то потребно да би се обезбедила континуирана употреба, или ако је то културно пожељно, или када заштита споменика културе не може другачије бити спроведена у дело. Свака интервенција мора бити минимална и не сме умањити вредности споменика културе. Свака доградња или надоградња мора се довољно разликовати да би се тумачила као новосаграђени део.“ [Повеља о конзервацији добара од културних вредности, члан 20]

Нове функције и активности морају бити компатибилне са карактером историјског града или урбаног подручја да не би угрозиле његове вредности. „Адаптација је прихватљива једино када минимално утиче на културно значење објекта. Адаптације треба да обухвати минималне промене на постојећој структури и материјалима и то након што се узму у обзир и алтернативна решења.“ [Бура повеља, члан 21]

Створити неопходне услове за савремено коришћење објекта.

Савремено коришћење историјских објекта подразумева инсталирање инфраструктуре која одговара савременим потребама, а која није оригинално ту постојала. Адаптација ових објеката за савремени живот захтева опрезно увођење или побољшање инфраструктуре. „Успешна заштита споменика културе заснива се на проналажењу погодне нове намене. Та нова намена је пожељна, али се мора водити рачуна да не дође до промена на објекту или на декоративним елементима објекта. Само у оквиру ових ограничења може се разматрати и дозволити промена функције.“ [Венецијанска повеља, члан 5]

Препоруке за могућности нове градње и надградње у оквиру просторно културно-историјских целина Пожаревца

Нова градња или надградња споменика културе је прихватљива само уз максимално поштовање споменичких карактеристика и вредности објекта и окружења, али само у зонама условне заштите.

Према Бура повељи нова изградња, као што су доградња и надградња објекта могу бити прихватљиве тамо где то не мења или умањује културни значај објекта, или се не издваја из њене интерпретације и разумевања. Нову градњу или надоградњу постојећих објекта примењивати искључиво у зонама условне заштите као меру којом се штите и унапређују формалне карактеристике просторне целине, тј, остварује висинска и хоризонтална регулација у оквиру блоковске структуре, дефинишу жељени волуметријски односи у простору, као и односи изграђеног и неизграђеног простора, дефинишу улични коридори.

„Када је неопходно саградити нов објекат или адаптирати постојећи, постојећа просторна матрица мора се поштовати, нарочито по питању размере и величине парцеле. Укључивање савремених елемената који су у хармонији са окружењем не треба обесхрабрити нарочито што се тако обогађује окружење.“ [Венецијанска повеља, члан 10]

Промене као што су нова градња и надоградња могу бити неопходне и да би се сачувало културно значење, али нису пожељне ако га умањују. Обим промена треба бити вођен културним зачењем подручја и њему одговарајућом интерпретацијом.

Основна мера заштите је обављање континуираних истраживања, евидентирање и утврђивање статуса културних споменика.

Посебне мере и услова заштите на непокретним културним добрима у Пожаревцу подразумевају:

1. Вратити у првобитно стање споменике културе чије је карактер измењен и чија су споменичка својства и вредности нарушене - У случајевима када је споменик културе претрпео измене које нарушавају или умањују његове вредности и карактер потребно је спровести неопходне техничке мере да би се споменику културе вратио његов првобитни изглед или најранији познат и документован. Реконструкција споменика културе је „... прикладна једино онда када је објекат непотпун због оштећења или доградње, и једино онда када постоји довољно доказа за обнову предходног стања. У ретким случајевима реконструкција може бити одговарајућа као део праксе да се сачува културно значење објекта.“ [Бура повеља, члан 20.1];
2. Забрањено је рушење заштићених непокретних културних добара - У случајевима када објекат прети да се уруши или сруши и угрози животе људи или њихову имовину применити мере стабилизације, санације или друге мере техничке и превентивне заштите да би се избегла даља штета. „Објекти који поседују културни значај требају бити заштићени. Циљ заштите је очување културног значаја објекта. (...) Објекат од културног значаја мора бити сачуван и не сме се изложити ризику или оставити у лошем стању.“ [Бура повеља, члан 2];
3. Сачувати аутентичност споменика културе која је одређена његовом материјализацијом, занатском израдом, дизајном и окружењем - Изузетно је важно да при адаптацији споменика културе за савремене потребе коришћења не дође до нарушавања аутентичности постојеће материјализације, занатске израде, постојећег дизајна и традиционалног окружења ако оно постоји. То значи да није дозвољено коришћење синтетичких и других вештачких материјала, као што су напр. ПВЦ прозори, или вештачки камен. Свуда где је то изводљиво треба користити материјале који су већ традиционално коришћени при изградњи споменика културе. Изузетак представљају случајеви када је због осигурања стабилности објекта

једино могуће користити савремене материјале. Тада треба водити рачуна да се из минималну интервенцију максимално испоштују вредности и аутентичност споменика културе. „Заштита почива на поштовању постојећих материјала, функција, повезаности са контекстом и значењима. То захтева обазрив приступ променама – онолико колико је то неопходно, али минимално потребно. Промене на објекту не смеју изменити физичка и друга сведочанства која постоје, нити се смеју заснивати на претпоставци.“ [Бура повеља, члан 3];

4. Спровести мере правне и техничке заштите над свим непокретним културним добрима - То подразумева редовно спровођење мера правне и техничке заштите, као и редовне инспекције постојећег стања. „Пуно разумевање структуралних и материјалних карактеристика споменика културе је неопходно за процес заштите и конзервације. Информације о структури, тренутној и њеним предходним стањима, техникама које су коришћене при грађењу, доградњама и њиховим последицама, другим феноменима који су уочени, и најзад, о садашњем стању споменика културе су од суштинске важности.“ [Принципи анализе, конзервације и структуралне рестаурације архитектонског наслеђа, члан 2.3];
5. Подстицати унапређење физичке структуре и инфраструктуре - Најбоља заштита и унапређење физичке структуре постиже се кроз проналажење одговарајуће намене и континуирано коришћење споменика културе. Тиме се подстиче редовно одржавање споменика културе и унапређује квалитет фасада, као и целе структуре. Такође, треба подстицати оне радове на споменику културе који ће довести до побољшања санитарно-хигијенских услова коришћења, с тим да они не наруше спољашњи изглед грађевине.

Мере и услови заштите археолошких локалитета Пожаревца:

Посебне мере заштите археолошких локалитета подразумевају да:

- Археолошки локалитети се не смеју уништавати и на њима се не могу вршити неовлашћена прекопавања дубине преко 30 цм;
- У случају трајног уништавања или нарушавања археолошког локалитета због инвестиционих радова, спроводи се заштитно ископавање о трошку инвеститора;
- У непосредној близини археолошких локалитета инвестициони радови се спроводе уз повећане мере опреза, присуство и контролу надлежних служби;
- Уколико се током радова наиђе на археолошке предмете или грађевинске структуре извођач радова је дужан да одмах, без одлагања, прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе у Смедереву и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети, те да се сачува на месту и положи на коме је откривен;
- Дозвољава се инфраструктурно опремање простора археолошких локалитета и њихово уређење према посебним условима и стручном мишљењу које доноси надлежна служба заштите.

Препоруке за заштиту археолошких локалитета Пожаревца

Археолошке локалитете функционално и визуелно укључити у амбијент у коме се налазе - Обезбедити приступачност археолошких локалитета који су одређени за јавну презентацију и обезбедити сигурност посетилаца. Посебним режимом осветљења, дизајна приступних стаза и елемената мобилијара визуелно унапредити амбијент и укључити археолошки локалитет у функционалну и визуелну целину са окружењем.

Заштита и интерпретација археолошког локалитета - Осигурати доступност информација о археолошком локалитету постављањем инфо табли и на друге начине ако прилике дозволе. Применити мере презентације и интерпретације археолошког локалитета.

2.3.9. Заштита и унапређење животне средине

2.3.9.1. Стратегија и мере заштите животне средине

У наредном планском периоду потребно је да општина и град Пожаревац нађу начина да одговоре и на задовољавајући начин реше препознате еколошке проблеме. Основни циљ и задатак који планери имају приликом израде оваквих планских докумената је да се предвиде све урбанистичке, техничке и друге мере како би се загађивање и угрожавање животне средине, односно деградација природних вредности, svelo на минимум. Разрада Генералног плана, па тиме и мера и смерница заштите животне средине вршиће се кроз израду планова нижег ранга као и кроз израду процена утицаја објеката на животну средину.

Стратегија и мере заштите произлазе из анализе стања, проблема, ограничења, потенцијала и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу са општим циљевима и начелима заштите и специфичним циљевима дефинисаним у досадашњем сагледавању стања животне средине.

Заштита ваздуха остварује се предузимањем мера систематског праћења квалитета ваздуха, смањењем загађивања ваздуха загађујућим материјама испод прописаних граничних вредности имисије, предузимањем техничко-технолошких и других потребних мера за смањење емисије, као и праћењем утицаја загађеног ваздуха на здравље људи и животну средину.

Заштита вода и њихово коришћење остварује се у оквиру интегралног управљања водама спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина. Воде се могу користити, а отпадне воде испуштати уз примену одговарајућег третмана, на начин и до нивоа који не представља опасност од загађивања. Мере заштите вода обезбеђују спречавање или ограничавање уношења у воде опасних, отпадних и других штетних материја, праћење и испитивање квалитета површинских и подземних вода, као и квалитета отпадних вода и њихово пречишћавање.

Заштита, коришћење и уређење земљишта и добара од општег интереса обухвата очување продуктивности, структуре и слојева тла, као и природних и прелазних облика и процеса. На површини или испод земљишта могу се обављати активности и одлагати материје које не загађују или оштећују земљиште.

Управљање отпадом спроводи се по прописаним условима и мерама поступања са отпадом у оквиру система сакупљања, транспорта, третмана и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом после њиховог затварања. Организовати систем селективног прикупљања отпада, његовог разврставања и увођења у систем рециклаже.

Заштита простора примарног еколошког и естетског значаја се спроводи кроз приоритетну заштиту постојећих отворених рекреативних простора. Условне уређивања и грађења прилагодити очувању, унапређењу и афирмацији њихове еколошке вредности. Обезбедити повезивање са ванградским пејзажем и континуитет отворених простора града и региона. Потребно је посебно неговати и чувати постојеће градске паркове и скверове као просторе еколошких и естетских унапређења слике града и градског пејзажа.

2.3.9.2. Планска решења заштите животне средине у Генералном урбанистичком плану

Проблем заштите животне средине мора бити интегрисан у планове будућег развоја града Пожаревца, па су у ту сврху за потребе Програма Генералног плана дефинисани приоритети на заштити и унапређењу животне средине.

1. Санирање стања најугроженијих простора (црних тачака) на планском подручју;
2. Строга заштита и контрола изворишта за водоснабдевање "Кључ".
3. Израда Пројекта заштите изворишта "Меминац" од загађивања нитратима;
4. Опремање, побољшање ефикасности и пуштање у рад постројења за пречишћавање отпадних вода;
5. Наставак изградње канализационе мреже у Пожаревцу и насељима која угрожавају водоизвориште;
6. Сачинити концепт управљања отпадом који подразумева санирање постојеће депоније на локацији "Јеримијино поље" као и постепено увођење система за рециклажу отпада;
7. Израда Пројекта за изградњу нове депоније на утврђеној локацији "Ћириковац";
8. Институционално јачање и формирање Одељења за заштиту животне околине при општинској управи;
9. Приступити изради Стратешке процене утицаја, која се према Закону ради у поступку израде просторних и урбанистичких планова и саставни је део плана;
10. Урадити катастар извора загађивања животне средине на подручју Генералног урбанистичког плана;
11. Развити информациони систем о животnoj средини за подршку управљању заштитом животне средине на нивоу града;
12. Припрема оперативног програма заштите животне средине и успостављање система мониторинга у овој области;
13. Унапређење информисања јавности кроз програм развоја система комуникације са грађанима по питањима заштите животне средине.
14. Укључивање јавности у доношење одлука по питањима заштите животне средине што је подржано новом законском регулативом из ове области.

2.3.10. Цивилна и противпожарна заштита и простори од интереса за одбрану земље

Приликом утврђивања просторне организације подручја, размештаја објеката од виталног значаја, конципирања система саобраћаја инфраструктуре у планским решењима, примењени су општи принципи заштите од елементарних непогода, природних катастрофа и ратних разарања.

Последице ратних разарања су врло сличне последицама од елементарних непогода, тако да су и урбанистичке мере заштите исте у оба случаја: зонирање насеља, поларизација појединих намена (зона) које могу негативно да утичу на остале садржаје у миру или рату, поштовање прописа у погледу потребне довољне ширине саобраћајница као противпожарне преграде и обезбеђење проходности у случају зарушавања, потребног растојања између објеката у зависности од намене објеката, формирање континуалног система зелених површина због заштите од ветра, аерозагађења и унапређења микроклиматских услова у насељу.

Мере заштите од елементарних и других већих непогода и услови од интереса за одбрану земље урађени су у складу са:

- Законом о одбрани (Сл. гласник РС број 45/91),
- Законом о ванредним ситуацијама (Сл. гласник РС, број 99/2009, 92/2011),
- Законом о заштити од пожара (Сл.гласник СРС, број 111/09),

- Правилником за спољну и унуташњу хидрантску мрежу за гашење пожара (Сл. лист СФРЈ, број 30/91),
- Правилником о изменама и допунама Правилника о техничким нормативима за изградњу објеката у сеизмичким подручјима (Сл. лист СФРЈ, број 52/90),
- Правилником о техничким нормативима за склоништа (Сл. лист СФРЈ, број 55/83),
- Условима Министарства одбране.

Планирана заштита односи се на следеће:

- **Земљотреси** - У погледу сеизмичке реонизације, према сеизмолошкој карти коју је израдио Сеизмолошки завод у Београду, Сеизмолошка карта Југославије из 1950. године, подручје Плана за повратни период од 100 година налази се у зони од 8°МЦС. Заштита људи и материјалних добара од последица удара кинетичке енергије у тлу не сме да има ниже сеизмичке параметре од уредбом прописаних параметара и спроводиће се кроз статичке прорачуне на 8° МЦС;
- **Поплаве** - Заштита од поплава на територији Плана, у функцији заштите становништва, стамбених и привредних објеката, саобраћајница и пољопривредног земљишта, биће остварена доградњом, реконструкцијом и одржавањем линијских система (одбрамбених насипа) и изградњом малих акумулација - ретензија за задржавање поплавних таласа;
- **Пожари** - Основну меру заштите од пожара, поред противпожарних преграда (водотокови, акумулације, зелене површине, саобраћајнице, диспозиција објеката и сл.) представља и осавремењавање ватрогасне службе у смислу опремања, организовања и проширења, реконструкција уличне хидрантске мреже, обезбеђење нових извора са уређеним прилазима за снабдевање водом противпожарних возила и сл.
- **Заштитни објекти** - У циљу заштите становништва и материјалних добара постоје изграђена склоништа а и планирају се, за поједине делове територије обухваћене Планом као инвестициона обавеза, изградња заштитних објеката-склоништа. Потреба изградње склоништа дефинише се урбанистичким плановима којима се спроводи генерални план, односно посебним Прилозима са мерама заштите који су њихов саставни део, а у складу са Одлуком штаба цивилне заштите о утврђивању степена угрожености.

Склоништа градити као двонаменске објекте, а мирнодопска намена ће се дефинисати ближим условима за склоништа које издаје Јавно предузеће за склоништа.

Планирати локацију за изградњу јавног склоништа за склањање становника који се према процени могу затећи на јавном месту и према броју становника за које није обезбеђено кућно склониште или склониште за стамбени блок у полупречнику гравитације тог склоништа.

Склоништа по правилу треба да су укопана или полуукопана, на најнижој подземној етажи објекта. Тачан положај склоништа одредиће орган надлежан за послове урбанизма, на начин да резервни улаз не буде у зони зарушавања, а да одстојање улаза у склониште од најудаљенијег места са кога се полази у склониште не износи више од 250м (полупречник гравитације).

Ближе услове за пројектовање одређује Јавно предузеће за склоништа на захтев инвеститора.

У случају непостојања техничких могућности за изградњу склоништа (висок ниво подземне воде, радови реконструкције, доградње и надзиђивања, заузеће парцеле те немогућност изградње резервних излаза ван зоне зарушавања и сл.), инвеститор коме је утврђена обавеза, може бити ослобођен изградње склоништа сходно члану 64. став 1. Закона о ванредним ситуацијама, решењем Јавног предузећа за склоништа, уз претходно прибављено мишљење органа

надлежног за послове урбанизма. У том случају инвеститор има обавезу уплате накнаде за изградњу и одржавање склоништа у висини 2% вредности грађевинског дела објекта.

Надлежни орган за издавање дозволе издаће грађевинску дозволу за изградњу објекта у коме се не гради склониште само уколико инвеститор приложи доказ о плаћеној накнади за изградњу и одржавање склоништа.

Сходно члану 65. став 4. Закона о ванредним ситуацијама Орган надлежан за издавање грађевинске дозволе не може да изда грађевинску, односно употребну дозволу за објекат за који се гради склониште, уколико нису испуњени прописани посебни услови за изградњу, односно употребу склоништа.

Приликом израде пројектне документације за склоништа обавезно се придржавати одредаба важећег правилника о техничким нормативима за склоништа.

2.3.11. Услови за кретање инвалидних лица

У току разраде и спровођења плана применити одредбе Правилника о условима за планирање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица ("Сл. Гласник РС" бр. 18/97).

При изради техничке документације обавезна је примена свих решења која инвалидним лицима омогућују неометано и континуално кретање у простору и приступ у све садржаје и објекте на предметном подручју.

3. СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

3.1. ЦЕЛИНЕ ЗА ДАЉУ ПЛАНСКУ РАЗРАДУ

У имплементацији генералних решења ГУП – а Пожаревца и даљој планској разради, потребно је приступити изради планова генералне и детаљне регулације у складу са карактером и комплексношћу конкретне територије. Минимални обухват плана је урбанистичка целина, мада је препорука због ефикаснијег спровођења границама појединачног плана обухвати и групише више целина (суседне целине, целине сличних карактеристика итд.).

У заштићеним целинама, као и у случајевима када се ради о интервенцијама на појединачним споменицима културе и објектима и целинама под претходном заштитом, односно у случајевима на којима се примењује Закон о културним добрима ("Сл. гласник РС", бр 71/94), није прихватљиво директно спровођење кроз планове генералне регулације. За наведене целине и објекте обавезна је израда планова детаљне регулације, чији ће се обухват дефинисати кроз сарадњу са службом заштите.

3.2. ПОСЕБНИ УСЛОВИ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА

За просторе са посебним условима заштите у којима се конкретна намена и услови коришћења морају ускладити одговарајућим прописима, обавезна је израда планова детаљне регулације.

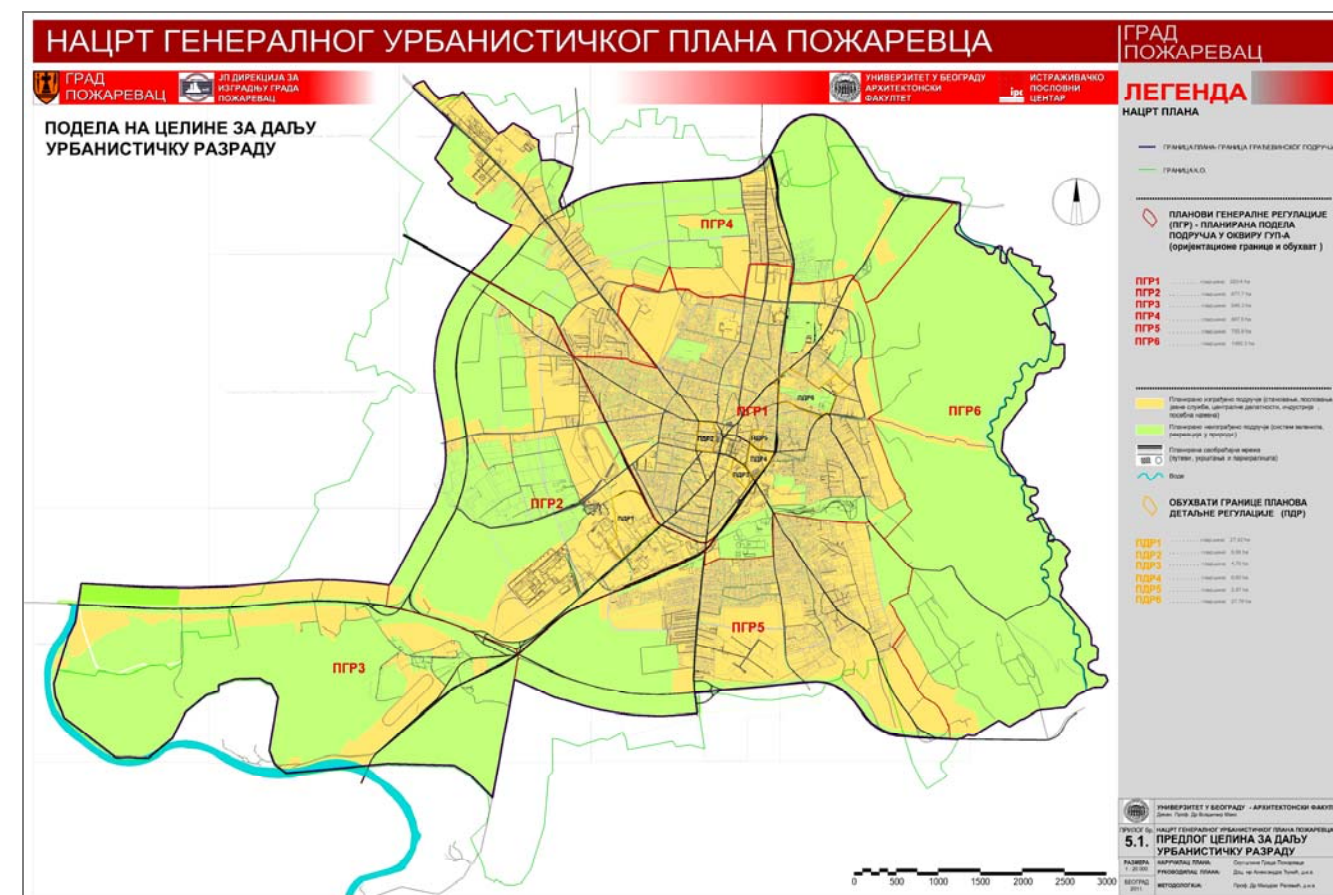
- Зона заштите водоизворишта,
- Зона заштите аеродрома,
- Неповољни терени за изградњу.

На овим подручјима примениће се посебни инструменти разраде и спровођења, који подразумевају израду одговарајућих планова детаљне регулације, студија, испитивања, експертиза, јавних конкурса или другог посебног инструмента у складу са карактером конкретног проблема.

Подела на целине за даљу планску разраду плановима генералне регулације за цело грађевинско подручје. Планирана је израда шест (6) планова генералне регулације (ПГР):

Табела 3.1. Предложени планови генералне регулације (ПГР-ови):

бр.	Површина (у ha)
ПГР 1	929,4
ПГР2	877,7
ПГР3	946,3
ПГР4	887,6
ПГР5	765,8
ПГР6	1066,3

Сл .3.1. Предложене целине за даљу планску разраду

Приликом израде планова генералне регулације потребно обратити посебну пажњу на:

- блокове мешовитог становања у оквиру становања (пренамена датих блокова из других намена - касарне, производни погони);
- новопланиране пословно-производне зоне (приступ до парцела);
- новопланиране зоне становања у функцији туризма (пансиони, куће за издавања, етно- и еко-насеља).